

SÖREN KIERKEGAARD

*Nhật ký
kẻ mê tình*

Quế Sơn dịch

SÖREN KIERKEGAARD

*Nhật ký
kẻ mê tình*

Quế Sơn dịch

 vh NXB Văn học

SÖREN KIERKEGAARD

Nhật ký kẻ mê tình

Quế Sơn dịch

 vh Nhà xuất bản Văn học

NHẬT KÝ KẺ MỊ TÌNH

Sören Kierkegaard

Bản tiếng Việt © 2015 Công ty Sách Phương Nam & Quế Sơn.

Nguyên tác tiếng Đan Mạch: Forførerens Dagbog trong tập: Enten-Eller (Hoặc là/Hoặc là), xuất bản lần đầu năm 1843 ở Copenhagen, Đan Mạch.

Dịch từ bản dịch tiếng Anh: The Seducer's Diary, Nhà xuất bản Princeton University Press, New Jersey, Mỹ, bản in năm 1997; và tham khảo thêm bản dịch tiếng Pháp: Le Journal du séducteur, Nxb. Gallimard, Paris, Pháp, bản in năm 2011.

Huyền thoại về một kẻ mị tình

“Tôi chính là một huyền thoại về chính tôi,” Kierkegaard viết trong *Nhật ký kẻ mị tình*.

Cái huyền thoại ấy có thể nhìn thấy ngay trên đường phố Copenhagen, Đan Mạch, khi trẻ con chạy theo triết gia-thi sĩ Kierkegaard mà hét “Hoặc là Hoặc là ời!” (Enten... Eller!)

Hoặc là/ Hoặc là ấn hành năm 1843 là tên quyển sách quan trọng đầu tiên của Kierkegaard, trong đó có thiên tiểu thuyết *Nhật ký kẻ mị tình* là phần nổi tiếng nhất và được đọc nhiều nhất.

1.

Sören Kierkegaard (1813-1855) là một trong hai tên tuổi lừng lẫy nhất của Đan Mạch, cùng với nhà văn Hans Christian Andersen (1805-1875).

Đan Mạch là một xứ rất nhỏ và thành phố Copenhagen, nơi Kierkegaard sống và viết, chỉ có hai trăm ngàn dân thời đó.

Trong xứ sở tí hon đó từ bấy đến nay, hình bóng Kierkegaard cứ từ từ lớn dần và rồi nổi lên như một người khổng lồ. Ngoài đời thật, K. có hình dạng gầy còm lom khom như Don Quixote. Và cũng như chàng hiệp sĩ Mặt Bùn ấy, ông phải chiến đấu không mệt mỏi với cối xay gió của hệ thống triết lý (đặc biệt với triết học Hegel [\[1\]](#)).

Có hai con người tỏa bóng liên hồi xuống những trang tư tưởng và đời sống của Kierkegaard là cha ông và người tình Regine Olsen.

Nhưng trước hết phải kể đến tình yêu của ông đối với thành phố Copenhagen và ngôn ngữ Đan Mạch.

“Tôi vui hưởng cuộc hiện sinh, tôi vui hưởng cái thế giới nhỏ bé bao quanh tôi,” ông nói về Copenhagen.

Và đối với ngôn ngữ Đan Mạch mà thế giới rất ít biết, Kierkegaard hết lời ca ngợi, “cái thứ tiếng mà tôi kiêu hãnh được viết với tất cả vinh dự hân hoan... Nhiều khi tôi có thể ngồi hàng giờ trong tình yêu với thanh điệu của nó – khi mà nó dội vang để cứu mang tư tưởng – cứ thế tôi ngồi hàng giờ, ôi chao! Tựa như người chơi sáo say mê ống sáo của mình. Những gì tôi viết ra thì hầu hết tôi phải đọc lớn nhiều lần, có thể mười hai lần, trước khi ghi thành chữ...” (Nhật Chiêu dịch, dựa vào tiếng Anh của Walter Lowrie trong cuốn *A Short Life of Kierkegaard* [2].)

Xem thế, có thể không chỉ yêu, Kierkegaard còn viết tiếng mẹ với đam mê và chăm chút biết chừng nào!

Trừ ba lần đi Berlin, ông không rời xa Copenhagen bao giờ. Chính ở đó, ông dùng tiếng mẹ để thể nghiệm các hình thức văn chương thượng thừa nhằm phê phán thứ triết lý siêu hình trừu tượng, hòng đưa nó về với đời sống hiện sinh của cá thể. Ông tấn công vào hệ thống tư tưởng chỉ biết đề ra phạm trù và đám đông chỉ biết a dua đua đòi.

2.

Kierkegaard là con út trong một gia đình giàu có. Mẹ ông trước kia là người hầu được người cha cất lên làm vợ. Người cha ấy nghiêm khắc, kính tín (theo đạo Tin Lành, quốc giáo của Đan Mạch) nhưng xưa kia thời trẻ tuổi nghèo khó đã buột miệng nguyện rửa Thượng đế. Cha ông tin rằng vì sự báng bổ đó mà các con ông sẽ phải chịu tội chết trước tuổi ba mươi như Đức chúa khỗ nạn. Tuy nhiên, trong bảy đứa con của ông sống sót được hai

người và Kierkegaard cảm thấy ngạc nhiên sung sướng vượt ngưỡng tuổi lời nguyên. Cái tâm lý Sợ hãi và Run rẩy của người cha đã truyền sang Kierkegaard và đó cũng là tên một tác phẩm lớn của ông trong sự nghiệp đồ sộ lên đến ba mươi lăm cuốn sách.

Năm 1830, Kierkegaard vào Đại học Copenhagen theo đuổi thần học và triết lý và mãi đến mười năm sau mới lấy học vị tiến sĩ. Đáng lẽ trở nên một mục sư trong một nhà thờ ở Đan Mạch, Kierkegaard chỉ ngồi nhà viết sách, nhờ vào gia sản mà người cha đã mất để lại. Là một thanh niên giàu có, ông chẳng xa lạ gì với những thú vui tử sắc, lại còn phóng đảng nữa, cùng với một hội bạn bè gọi là “Liên minh thần thánh” tán đủ thứ chuyện về âm nhạc, triết lý và gái.

Chàng tiến sĩ năm 1840 ấy chinh phục được người đẹp Regine Olsen, cô con gái mười bảy tuổi của một chính khách, hứa hôn với nàng trong khi hình như nàng vẫn còn đang yêu một thầy học của mình. Ngoài sách vở, đó là một thành công lớn của Kierkegaard.

Nhưng nhanh chóng, chàng nhận ra sai lầm của mình dù lý do không rõ lắm, chẳng làm sao hiểu nổi, chàng quyết định từ bỏ nàng, như một kẻ mị tình.

Tháng 9 năm 1840: Cầu hôn

Tháng 8 năm 1841: Trả nhẫn cho Regine

“Trên mọi thứ, hãy quên người lá viết thư này, hãy tha thứ người không có khả năng làm cho một cô gái hạnh phúc, dù cho y có đôi chút khả năng khác,” đó là lời Kierkegaard gửi nàng.

Kể lại chuyện này, ông đưa ra một lời tự nhận xét mơ hồ nhưng có lẽ tinh tế: “Tôi quá nặng đối với nàng, còn nàng thì quá nhẹ đối với tôi” (I was too heavy for her, and she was too light for me).

Regine đã “chiến đấu như một con cọp cái” để kéo Kierkegaard trở lại nhưng vô vọng, đành buông xuôi, về sau kết hôn với người thầy học đã yêu là Schlegel.

Sau vụ tai tiếng, Kierkegaard trốn chạy khỏi Copenhagen, đến Berlin trú ẩn và nghiên cứu với lời xưng tụng Regine: “Nàng đã biến tôi thành nhà thơ”.

Và đúng vậy, nhờ Regine, Kierkegaard đã thi hóa triết học.

Đổi lại, nhờ Kierkegaard, Regine trở nên bất tử như Beatrice của Dante [3]. Hình ảnh của Regine hầu như xuyên thấu mọi trang văn của ông. Từ bỏ nàng mà vẫn yêu quý nàng, mà tâm linh tràn ngập nàng, đó mới là nghịch lý của tình yêu bất tử.

Kierkegaard còn nói rõ khi còn rất sớm là sau khi ông mất, tác phẩm và sản nghiệp của ông sẽ dành tặng Regine, người đã vô tình mặc khải cho ông con đường tâm linh.

Từ xa nàng, Kierkegaard lui về đời sống cô đơn. Những trang mơ tưởng kỳ lạ được viết theo những cách như chưa từng ai viết với những bút danh khác nhau, những mặt nạ tác giả cứ tràn ra với đời gây sững sốt, hoặc chế giễu, hoặc hoảng sợ, hoặc im lặng không hiểu, hoặc ngộ nhận...

Từ cuốn *Hoặc là/ Hoặc là* năm 1843 lần lượt ra đời những kiệt tác *Sợ hãi và Run rẩy*, *Sự hồi khởi*, *Những chặng đường đời*, *Con bệnh chết người*, *Những mảnh vụn triết học*...

Tác phẩm cuối cùng là *Bất biến của Thượng đế* (1855).

Nếu phải khắc chữ nào đó trên mộ bia của mình, Kierkegaard không muốn chọn gì khác ngoài chữ Cá Thể (The Individual).

Ông chỉ là một cá thể. Cá thể trong chọn lựa, xao xuyến và ưu tư.

Kierkegaard mở một con đường mới cho triết học. Dưới bóng của ông sẽ xuất hiện những Paul Tillich [4], Heidegger [5], Sartre [6], Derrida [7]...

3.

Nhật ký kẻ mị tình là một tác phẩm kỳ lạ, độc đáo vô song. Nó là tiểu thuyết của một triết gia. Một truyện tình. Một bi kịch. Một tự truyện hư cấu, có vẻ là vậy.

Trong lời giới thiệu hiện đại cho *Nhật ký* này, nhà văn lừng danh John Updike [8] nhận xét: “Trong nền văn chương bao la của tình yêu, *Nhật ký kẻ mị tình* là một kỳ thư mê lộ - một vận dụng trí tuệ cuồng nhiệt để tái dựng một thất bại sắc tình thành một thắng lợi giáo huấn, một thương tích đeo lấy mặt nạ của một niềm kiêu hãnh.”

Tác phẩm mang giọng điệu trữ tình của nhật ký này thực ra là một thiên nằm trong bộ sách *Hoặc là/ Hoặc là*. Dường như ai cũng muốn xem thiên này như là tự thú của Kierkegaard về quan hệ tình yêu với nàng Regine xinh đẹp. Nàng nhỏ hơn ông mười tuổi, ông chính thức hứa hôn rồi hủy hôn ước trong vòng một năm sau.

Tuy nhiên, nhân vật Johannes, kẻ mị tình ấy dù có giống Kierkegaard ở mức độ nào đó, phương diện nào đó thì vẫn là một nhân vật hư cấu mà Kierkegaard tạo ra để phát ngôn cho lối sống đam mê hiếu cảm (còn gọi là cuộc sống hiếu mỹ). Nhân vật này có triết lý “hiến mình cho lạc thú nhục cảm”, có mưu mô tính toán khi săn đuổi nàng Cordelia, xem nàng như con mồi. Vì thông minh, Johannes biết cách biện minh (mị Cordelia là để phát triển kinh nghiệm mới cho nàng, lợi cho cả hai đây thôi...) và cũng ý thức được đời thì phù phiếm, lạc thú thì ngắn ngủi, tuổi trẻ là mộng mị, làm gì thì cũng hối tiếc mà thôi, vô vọng mà thôi.

Ở phần khác của bộ sách *Hoặc là/ Hoặc là* sẽ có một quan điểm khác với lối sống hiếu cảm, ở đó một vị thẩm phán tuyên giảng về đời sống đức lý.

Thực ra, bộ sách *Hoặc là/ Hoặc là* còn nhiều nhân vật khác, mà ta không xét ở đây. Và cuối sách còn gọi lên lối sống tâm linh, tôn giáo. Kể ra như thế để thấy viễn tượng của Kierkegaard về ba chặng đường: hiếu cảm, đức lý và tôn giáo – chứ ông không đồng hóa mình với nhân vật Johannes.

Nhưng hãy chỉ xét đến *Nhật ký kẻ mị tình*, ta cũng đã lạc vào một thế giới phong nhiêu của huyền thoại, thẩm mỹ, tâm lý, triết lý... với một văn phong đầy biến hóa, đầy khơi gợi, ám ảnh.

Từ tiêu đề, ta biết rằng ta đang tiếp xúc với một kẻ mị tình. Dần dần, ta biết rõ hơn, đó là một kẻ mị tình thông minh và tài ba. Anh ta không chỉ quyến rũ nàng Cordelia mà còn đẩy nàng tới chỗ nàng tự quyến rũ mình, tự mị mình.

Và ta, người đọc, cũng bị Johannes quyến rũ, đẩy ta tới chỗ tự mị mình, chẳng khác gì nàng Cordelia ngây thơ kia. Trong mắt nàng, anh ta hiện ra “rạng rỡ với tất cả vẻ đẹp lộng lẫy của thế gian” như có thể thấy trong lá thư của nàng:

Anh Johannes của em,

Ngày xưa có một người đàn ông giàu có, sở hữu những đàn bò, đàn cừu lớn nhỏ không kể xiết. Và có một đứa con gái nhỏ tội nghiệp, nó chỉ có độc nhất một con cừu non mà nó tự tay cho ăn, cho uống. Anh là người đàn ông giàu có đó, rạng rỡ với tất cả vẻ đẹp lộng lẫy của thế gian; em là đứa con gái tội nghiệp đó, cả tài sản có được thì không gì khác ngoài tình yêu của em thôi. Anh đã nắm lấy tình yêu đó, đã vui hưởng nó. Rồi dục vọng vậy gọi

anh, và anh liền hy sinh ngay cả chút ít tài sản mà em có đó --- nhưng anh chẳng hy sinh chút gì từ của riêng anh. Ngày xưa có một người đàn ông giàu có, sở hữu những đàn bò, đàn cừu đông đúc. Và có một đứa con gái nhỏ tội nghiệp, nó chỉ sở hữu một tình yêu của mình.

Cordelia của anh

(Quế Sơn dịch)

Nàng đã ý thức được mình là nạn nhân và tình yêu tội nghiệp của nàng đang bị hy sinh vô tội vạ. Vậy đó, mà nàng vẫn tiếp tục bị lừa dối. Trong mấy câu thôi, tâm lý của nạn nhân trong tình yêu được thể hiện tột bậc, lóe sáng như một lần chớp khi Kierkegaard đưa ngòi bút của mình lướt ngang tâm hồn Cordelia. Con cừu non của nàng đã bị Johannes hiến sinh trong đền thờ Lạc thú của anh ta!

Và kẻ mê tình sẽ chạy đến một cô gái khác cũng chỉ sở hữu một con cừu non thôi để “hồi khởi” một lạc thú vừa cũ vừa mới, một trải nghiệm hiếu sắc khác:

“Tôi không muốn nhớ lại mối quan hệ của mình với nàng; nàng đã mất đi mùi hương trinh nữ, và người ta không còn ở vào cái thời mà nỗi buồn rầu của một cô gái bị người tình không chung thủy bỏ rơi biến đổi nàng thành cây hoa hướng dương.”

(Quế Sơn dịch)

Kẻ mê tình sẽ “hồi khởi” lạc thú tận hưởng mùi hương trinh nữ ở một cô gái khác cho đến khi chính bản thân anh ta rũ rời, tuyệt vọng.

Chân dung kẻ mê tình và nạn nhân của nó được soi chiếu qua nhiều góc độ khác nhau: từ tự sự đến trữ tình triết lý, từ thơ ca đến huyền thoại, từ cái

bi đến cái hài, từ cái phổ quát đến chủ thể tính...

Chính vì thế mà *Nhật ký kẻ mị tình* của Kierkegaard có tầm vóc của một huyền thoại trong nền văn chương vô tận của Tình.

Nhật ký kẻ mị tình là tác phẩm đầu tiên của Kierkegaard được dịch sang tiếng Việt và ấn hành ở Việt Nam, hy vọng mở đầu cho nhiều bản Việt dịch khác từ tác phẩm của triết gia-thi sĩ này.

Nhật ký kẻ mị tình do Quế Sơn chuyển ngữ. Trong dịch thuật, ông đã từng tạo dấu ấn thành công với các tiểu thuyết “Lụa” [9] của A. Baricco, “Người đẹp ngủ mê” [10] của Y. Kawabata, và “Nắng tháng tám” [11] của W. Faulkner.

Kierkegaard khó dịch. Nhưng qua ngòi bút của Quế Sơn, ta vẫn có một văn bản *Nhật ký kẻ mị tình* bằng tiếng Việt dễ đọc và đáng đọc mà chúng tôi giới thiệu ở đây với một niềm vui mong được chia sẻ.

Nhật Chiêu

[1]. Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770-1831), triết gia Đức. Các tác phẩm chính của ông như “Hiện tượng học Tinh thần” (1807), “Khoa học lô-gic” (1812) và “Các nguyên lý của Triết học Pháp quyền” (1820) đã được Bùi Văn Nam Sơn dịch sang tiếng Việt và chú giải.

[2]. Nhà xuất bản Princeton University Press, USA, 2013.

[3]. Dante Alighieri (1265-1321), nhà thơ lớn người Ý cuối thời Trung Cổ, tác giả thi tập bất hủ “La divina commedia” trong đó Beatrice

Portinari , một người yêu cũ của Dante, là nhân vật chính.

[4]. Paul Tillich (1886-1965), nhà thần học và triết gia người Mỹ gốc Đức. Bộ sách 3 cuốn quan trọng của ông là “Systematic Theology” (Thần học có hệ thống) được xuất bản từ năm 1951 đến năm 1963 .

[5]. Martin Heidegger (1889-1976), triết gia về hiện hữu người Đức, với danh tác “Sein und Zeit” (Hữu thể và Thời gian) ra đời năm 1927.

[6]. Jean-Paul Sartre (1905-1980), triết gia hiện sinh, cũng là nhà văn, người Pháp. Các tác phẩm triết học quan trọng: “L’Être et le Néant” (Hữu thể và Hư vô, 1943), “L’Existentialisme est un Humanisme” (Chủ thuyết Hiện sinh là một chủ thuyết Nhân bản, 1946)... Được trao Giải Nobel Văn học năm 1964 nhưng ông từ khước.

[7]. Jacques Derrida (1930-2004), triết gia giải cấu trúc người Pháp. “La Voie et le phénomène” (Tiếng nói và hiện tượng, 1967) , “L’Écriture et la différence” (Viết và khác biệt, 1967)... là những tác phẩm quan trọng của ông.

[8]. John Updike (1932-2009), nhà văn Mỹ, với các tiểu thuyết danh tiếng như “Rabbit, Run” (Rabbit, chạy đi!, 1960), “The Centaur” (Con Nhân Mã, 1963)...

[9]. Nhà xuất bản Trẻ, năm 2000, đã tuyệt bản từ lâu.

[10]. Nhà xuất bản Thời Đại liên kết với Công ty Văn hóa Thiện Tri Thức, năm 2010; Nhà xuất bản Hội Nhà Văn liên kết với Phương Nam Book tái bản, 2012.

[11]. Nhà xuất bản Hội Nhà Văn liên kết với Phương Nam Book, năm 2013. Giải thưởng “Sách Hay” về văn học (dịch) năm 2013.

Sua passion' predominante

è la giovin principiante

(Don Giovanni , aria no.4)

Niềm đam mê nổi trội của ông ta

là chinh phục các cô gái trẻ mới biết yêu

(Don Giovanni , khúc đơn ca số 4) [\[12\]](#).

[\[12\]](#). Don Giovanni là một vở nhạc kịch (opera) của nhà soạn nhạc thiên tài người Áo, Mozart (1756-1791) dựa trên nhân vật huyền thoại có nguồn gốc Tây Ban Nha là Don Juan, một kẻ chinh phục phụ nữ vô đạo và tàn nhẫn, được đưa lên sân khấu lần đầu tiên vào năm 1787, và đến nay vẫn còn được trình diễn trên thế giới. Kierkegaard ca ngợi đó là “một tác phẩm không tì vết, đạt tới sự hoàn hảo liên tục.”

Câu hát tiếng Ý được Kierkegaard trích dẫn này là một phần của câu đầy đủ như sau: “Delle vecchie fa conquista/ Pel piacer di porle in lista/ Sua passion' predominante/ È la giovin principiante.” (Ông ta chinh phục các mục già chỉ để làm dài bảng danh sách; nhưng niềm đam mê nổi trội của ông ta là chinh phục các cô gái trẻ mới biết yêu).

Khúc đơn ca số 4 là một trong những “aria” nổi tiếng và được ưa chuộng nhất của Mozart, qua đó tên đầy tớ Leporello diễn tả và liệt kê số đàn bà, con gái mà ông chủ mình, Don Juan, đã chinh phục được, ví dụ như

ở Ý: 640, Đức: 231, Pháp: 100... nhưng ở Tây Ban Nha, con số đó lên đến 1003!

(Tất cả chú thích là của người dịch, trừ có vài chỗ ghi khác)

Không, tôi không thể che giấu với chính mình nỗi lo âu khó bề kiểm chế đã bám riết lấy tôi vào giây phút này, khi tôi quyết định vì lợi ích của riêng mình mà viết lại lần nữa cho chính xác và dễ đọc cái bản sao ngày trước tôi có được nhờ chép lại một cách cực kỳ vội vàng và trong trạng thái hết sức bất an. Giờ thì cũng giống như trước đây, tôi vẫn cảm thấy không yên lòng chút nào và như bị ai đó chê trách. Trái với thói quen, anh ta đã không khóa tủ bàn giấy; nhờ vậy mà mọi thứ trong đó tôi có thể tùy nghi sử dụng. Nhưng có ích gì đâu khi muốn che đậy hành vi không mấy hay ho này của tôi bằng cách nhắc nhở trong đầu là tự mình đã không mở ra ngăn kéo nào cả. Một ngăn kéo đã mở sẵn đó mà: cả một đồng giấy tờ rời rạc nhưng nằm bên trên là một quyển khổ bốn được đóng rất đẹp. Trang bìa được trang trí với một họa tiết màu trắng, trên đó chính tay anh ta đã viết: *Commentarius perpetuus* [13].số 4 . Thế nhưng, thật vô ích khi tôi cố gắng tự dối mình bằng cách nghĩ rằng, nếu bìa trước của nó không nằm ở trên, và nếu cái tựa đề nổi bật đó không cám dỗ tôi, thì tôi hẳn đã không sa ngã hay ít ra tôi đã chống chọi lại sự cám dỗ đó.

Cái tựa đề tự nó đã là kỳ lạ, song lại còn kỳ lạ vì những thứ xung quanh nó hơn là chính nó. Chỉ cần liếc mắt nhìn vội qua các tờ giấy rời rạc đó tôi biết ngay là chúng bao gồm những ấn tượng đến từ các tình cảnh gợi dục, những lời lẽ gợi ý về mối quan hệ nào đó, những bức thư cùng một loại đặc biệt mới được thảo ra mà sau này tôi trở nên quen thuộc với phong cách của chúng, hờ hững, vô tình một cách có tính toán, và lại được viết có nghệ thuật nữa chứ. Vào giây phút này đây, sau khi thấy hết cái tâm địa ưa bày mưu tính kế của tên đàn ông bại hoại này, khi tôi nhớ lại cái hoàn cảnh đó, đôi mắt mở to cảnh giác với mọi ngón nghề xảo trá, ấy là nói như vậy, khi lại gần cái ngăn kéo đó, tôi có cảm giác giống như một người cảnh sát hẳn phải có khi ông ta vào phòng một tên làm giấy tờ giả, xem xét kỹ đồ này,

thứ kia của hắn, và tìm ra trong ngăn kéo một đồng giấy tờ rời rạc từng được dùng để viết nháp, vẽ nháp; trên tờ này thì có một hình vẽ trang trí nhỏ, trên tờ kia, hai chữ viết lồng nhau, và trên tờ thứ ba, một hàng chữ viết ngược. Tất cả các thứ này dễ dàng chỉ ra là ông ta đang theo đúng hướng tìm, và ông ta thì vừa thấy thích thú thực sự, vừa thấy thán phục mơ hồ trước những nỗ lực và sự cần cù hiển nhiên ở đây. Vì không quen với việc phát hiện các tội ác và không trang bị với phù hiệu cảnh sát, tôi hẳn sẽ phản ứng khác với ông ta. Cái cảm tưởng mình đang dấn vào một việc bất chính hẳn sẽ đè nặng lên lương tâm tôi. Vào lúc đó, tôi thấy mình thiếu hụt ý tưởng bao nhiêu thì cũng thấy mình thiếu hụt chữ nghĩa bấy nhiêu, thường thường là như vậy đó. Ta bỗng nhiên thấy kinh sợ khi có một cảm tưởng nào đó cho đến khi sự suy nghĩ trong đầu ta được khai thông thêm một lần nữa, và bằng những sự vận động đa dạng và khéo léo, nó trò chuyện, vỗ về người xa lạ không ai biết đó rồi nó len lỏi vào tâm trí người đó. Sự suy nghĩ này càng khai triển hơn thì nó tự trấn tĩnh càng nhanh chóng hơn; tương tự như một viên chức kiểm tra hộ chiếu khách nước ngoài ở cửa khẩu, sự suy nghĩ trở nên quen thuộc với những khuôn mặt hay tính cách lạ lùng nhất, khó tin nhất, đến mức không dễ gì làm cho nó bị ngỡ ngàng nữa. Mặc dù sự suy nghĩ của tôi, thực tình mà nói, là đã phát triển cao độ, thế mà ban đầu tôi cũng bị ngạc nhiên quá cỡ. Tôi nhớ rất rõ là mình đã tái mặt, gần như ngất xỉu, và bởi vậy, tôi đã lo sợ biết bao. Giả dụ là anh ta về nhà lúc này, thấy ra tôi nằm bất tỉnh dưới đất mà tay còn cầm cái ngăn kéo - a! một lương tâm bút rút, quả thật, thì có thể làm cho cuộc đời trở nên lý thú đó.

Tựa đề của cuốn sách tự nó không làm tôi ngỡ người vì ngạc nhiên chút nào; tôi nghĩ nó là một tập hợp những trích đoạn mà dưới mắt tôi thì có vẻ hoàn toàn tự nhiên, vì tôi biết anh ta bao giờ cũng tỏ ra hăng hái và chăm chú trong việc tìm tòi học hỏi của mình. Nhưng nó chứa đựng một cái gì hoàn toàn khác hẳn. Đó là một cuốn nhật ký, không hơn không kém, được giữ gìn cẩn thận. Và dựa trên những gì tôi biết về anh ta trước đây, tôi

không cho rằng cuộc đời anh ta lại hết sức cần có một bản trần thuật; thế nhưng, theo sự thấu hiểu mà tôi có được bây giờ thì tôi không thể phủ nhận là cái tựa đề đó đã được chọn lựa một cách cực kỳ sáng suốt và hiểu biết, cho thấy anh ta đã làm chủ được hoàn cảnh và chính mình một cách khách quan và có thẩm mỹ nữa. Tựa đề đó hoàn toàn hài hòa với toàn bộ nội dung. Cuộc đời anh ta là cả một cố gắng dài hơi để hoàn thành nhiệm vụ sống một cách nên thơ. Sẵn có một khả năng cực kỳ phát triển trong việc phát hiện ra những gì thú vị trong cuộc sống, anh ta biết cách tìm ra chúng, và sau khi tìm ra thì anh ta liên tục thể hiện lại những trải nghiệm của mình với nguồn cảm hứng có đến một nửa chất thơ. Nhật ký của anh ta, vì vậy, không chính xác về mặt lịch sử, hay chỉ đơn giản là một câu chuyện thuật lại; nó không được viết theo thể chỉ định nhưng theo thể giả định. Mặc dù những trải nghiệm của anh ta dĩ nhiên được ghi lại sau khi đã sống qua, đôi khi có lẽ thậm chí vào một thời gian khá lâu sau đó, nhưng chúng thường được diễn tả như thể chúng vừa xảy ra ngay lúc này với một sự sinh động gây ấn tượng mạnh mẽ đến nỗi đôi khi ta có cảm tưởng là dường như mọi chuyện xảy ra ngay trước mắt ta. Thật là cực kỳ khó tin nếu anh ta đã viết nhật ký này với một mục đích riêng biệt nào đó; rõ ràng dưới mắt tôi là, nếu theo đúng nghĩa nhất của từ nhật ký thì nó chỉ quan trọng đối với cá nhân anh ta, và nếu nhìn toàn thể cũng như từng phần một, tôi không thể nghĩ đó là một tác phẩm văn học, có lẽ ngay cả khi nó được dành cho việc xuất bản. Đúng là anh ta chẳng cần gì phải sợ cho riêng mình khi xuất bản nó bởi vì phần lớn những cái họ trong đó đều kỳ cục đến nỗi không ai có thể tin chúng, cả thầy, là có thực. Chỉ có cái tên riêng do cha mẹ đặt thì tôi ngờ là đúng sát với thực tế, và bằng cách này anh ta luôn luôn chắc chắn nhận ra con người có thực, trong khi mọi kẻ thứ ba xỏ mũi vào sẽ bị cái họ đó dẫn đến những ý niệm sai lạc. Chí ít cũng là trường hợp của cô gái tôi quen biết, Cordelia, người mà ta chủ yếu quan tâm ở đây; nàng mang tên Cordelia [14] là đúng đấy, chứ không phải Wahl đâu.

Vậy thì làm sao có thể giải nghĩa chuyện nhật ký đó lại đượm vẻ nên thơ đến thế? Câu trả lời thì dễ thôi, đó là vì anh ta có sẵn bản chất thơ trong người, nó không đủ nhiều, hay nếu bạn thích, nó không đủ ít, để có thể tách rời thơ ca và thực tại ra khỏi nhau. Sắc thái thi vị đó là một ưu thế mà anh ta mang theo mình. Ưu thế đó, là chất thơ mà anh ta hưởng thụ trong trạng thái nên thơ của thực tại, là cái mà anh ta chụp bắt lại dưới hình thức những suy tưởng đầy thi tứ. Điều này là lạc thú thứ hai của anh ta, và cả đời anh ta thì dành cho sự tận hưởng những lạc thú mà. Trước tiên, anh ta đích thân hưởng thụ những cảm xúc thẩm mỹ; sau đó, anh ta hưởng thụ tính cách con người mình một cách thẩm mỹ. Điểm cần chú ý trong trường hợp đầu là anh ta tự mình hưởng thụ một cách vị kỷ với những gì mà thực tại, trong một chừng mực nào đó, đã cho anh ta, và với những gì mà chính anh ta, cũng trong một chừng mực nào đó, đã dùng để làm cho thực tại trở nên phong phú; trong trường hợp thứ hai, tính cách của anh ta thì bị bất ổn, và khi ấy anh ta hưởng thụ cái tình cảnh đó cũng như tính cách của mình trong tình cảnh đó. Anh ta luôn luôn cần, trong trường hợp thứ nhất, thực tại như là một cơ hội, như một yếu tố; và trong trường hợp thứ hai, thực tại thì bị chìm đắm trong chất thơ. Vì thế, kết quả của giai đoạn đầu tiên là tâm trạng mà từ đó nhật ký này nảy sinh như là kết quả của giai đoạn thứ hai, với những từ ngữ mang các ý nghĩa có phần khác nhau trong mỗi trường hợp. Như vậy, nhờ sự lập lờ mà cuộc đời mình trôi qua trong đó, anh ta cứ liên tục chiếm hữu chất thơ đó.

Đằng sau thế giới trong đó chúng ta sống, nằm lùi xa ở hậu cảnh là một thế giới khác, và hai thế giới này có cùng một quan hệ hỗ tương giống như quan hệ trong rap hát, giữa cái sân khấu thực sự và cái sân khấu mà đôi khi người ta thấy được ở phía sau cái trước. Xuyên qua tấm màn lượt mỏng, người ta thấy, có thể nói như vậy, một thế giới bằng lượt, nhẹ hơn, siêu thoát hơn, có một phẩm chất khác với thế giới thực. Nhiều người xuất hiện bằng xương bằng thịt trong thế giới thực thì không thuộc về nó, nhưng lại

thuộc về một thế giới khác. Nhưng một con người chết dần dần theo cách này, quả thực, gần như biến khỏi thực tại, thì có thể là lành mạnh hay là bệnh hoạn. Tên đàn ông đó, con người tôi có lần quen biết trước đây mà lại không hiểu biết anh ta cho lắm, thì rơi vào trường hợp sau. Anh ta không thuộc về thế giới thực tại này, ấy thế mà có nhiều chuyện để làm với nó. Anh ta liên tục chạy một cách nhẹ nhàng phía trên nó, nhưng ngay cả lúc thả mình buông xuôi nhất trong nó, anh ta đã vượt qua nó rồi. Tuy nhiên, đó không phải là cái thiện làm anh ta đổi hướng, và cũng không phải thực sự là cái ác nữa - thậm chí ngay lúc này tôi không dám nói như thế về anh ta. Anh ta đã mắc phải chứng *exacerbatio cerebri* [15], vì vậy thế giới thực tại không có đủ sự phấn khích cho anh ta, hay nếu có thì cũng lắm chỉ thoáng qua mà thôi. Anh ta không tỏ ra căng thẳng quá sức trước thực tại, anh ta không quá yếu đuối để chịu đựng nó; không, anh ta quá mạnh mẽ là đằng khác, nhưng sức mạnh này là một bệnh tật. Anh ta nguôi giận ngay khi thực tại mất đi tầm quan trọng như một tác nhân phấn khích, và chính ở chỗ này mà cái ác hiện hữu trong bản chất của anh ta. Anh ta có ý thức về điều này đúng ngay vào lúc sự phấn khích bắt đầu trong anh ta, và cái ác nằm ở sự ý thức này.

Tôi có quen biết cô gái mà câu chuyện của nàng tạo thành nội dung chủ yếu của nhật ký. Tôi không biết anh ta có quyến rũ các cô gái khác không, nhưng theo những trang giấy này thì có lẽ như vậy. Hơn nữa, anh ta hình như thực hành một lối tán tỉnh khác hẳn, lộ rõ tính cách đặc trưng của anh ta, bởi vì về mặt trí tuệ anh ta được trời phú cho quá nhiều để không thể làm một kẻ mị tình theo nghĩa thông thường. Người ta thấy từ cuốn nhật ký là những gì anh ta ham muốn đôi khi là cái gì đó hoàn toàn tùy tiện, ví dụ như lời chào hỏi, anh ta dứt khoát sẽ không chấp nhận nó nữa, bởi vì lời chào hỏi là điều đẹp đẽ nhất mà con người đang được nói đến ở đây có thể đưa ra. Dựa vào những năng khiếu trí tuệ của mình, anh ta biết làm cách nào cám dỗ một cô gái, làm cách nào lôi cuốn nàng mà không bận tâm chiếm

hữu nàng theo nghĩa đúng nhất của từ này. Tôi có thể hình dung là anh ta biết dẫn dắt cô gái lên đến tuyệt đỉnh, nơi mà anh ta chắc chắn là nàng sẽ dâng hiến tất cả cho anh ta. Nhưng một khi cuộc tình được đẩy xa tới mức độ đó thì anh ta lại quay ra đoạn tuyệt mà không có lấy một lời đề nghị chia tay từ phía anh ta, không có lấy một lời yêu thương được nói ra, ấy là chưa kể đến lời tỏ tình hay thề non hẹn biển. Thế mà sự việc đã xảy ra, và cô gái bất hạnh đó thì giữ lại trong lòng gấp đôi niềm cay đắng, bởi vì nàng không có cái gì dù nhỏ nhất nhất để mà trông cậy, bởi vì những tâm trạng cực kỳ khác nhau, lại biến đổi kinh khiếp, khiến cho nàng bối rối liên tục khi nàng cứ xen kẽ việc này chuyện kia, hết tự trách mình thì quay ra tha thứ cho anh ta, rồi lại trách móc anh ta. Và bây giờ nàng cứ phải vật lộn không ngừng với nỗi hoài nghi là liệu toàn bộ cuộc tình này chỉ là sản phẩm của trí tưởng tượng của nàng hay không, vì rằng, nói cho cùng, cuộc tình chỉ có thực theo nghĩa bóng mà thôi. Nàng không thể giải bày riêng với ai, bởi vì nàng thực sự không có gì hết để mà giải bày. Khi người ta nằm mơ thì người ta có thể kể ra giấc mơ đó cho người khác nghe, nhưng những gì mà nàng buộc phải kể ra thì thực sự không phải là một giấc mơ, nó là thực tại đấy, thế mà ngay khi sắp sửa kể nó ra cho người khác để làm dịu bớt tâm trạng bồn chồn của mình thì nàng lại không có gì để nói cả. Chính nàng ý thức một cách trọn vẹn về sự thay đổi này. Không ai có thể thấu hiểu được một tình trạng như vậy, chắc chắn là chính nàng cũng không thể thấu hiểu, nhưng sao nó cứ đè lên tâm trí nàng như một gánh nặng đầy lo âu.

Vậy là những nạn nhân như thế thì thuộc loại rất đặc biệt. Họ không phải là những cô gái bất hạnh, bị ruồng bỏ hay tin là mình bị xã hội ruồng bỏ, họ cảm thấy đau buồn một cách lạnh mạnh và mãnh liệt, và thỉnh thoảng khi trong cõi lòng chất chứa quá nhiều chuyện, họ trút chúng ra bằng nỗi oán hận hay sự tha thứ. Không có sự thay đổi rõ rệt nào xảy ra nơi họ; họ sống trong bối cảnh xã hội quen thuộc, được tôn trọng như thường lệ, vậy mà họ bị thay đổi một cách hầu như không thể giải thích được đối với chính họ, và

theo một cách không thể hiểu nổi đối với những người khác. Cuộc đời họ không bị rạn nứt hay đứt đoạn như cuộc đời những kẻ khác, nhưng bị cuộn vào bên trong họ. Đã thất lạc dưới mắt người khác, họ cố gắng tìm lại chính mình một cách vô ích. Cũng như người ta có thể nói về anh ta, rằng phát hiện ra cuộc hành trình xuyên qua cõi đời của anh ta thì thật là bất khả (vì rằng hai bàn chân anh ta được tạo thành thế nào mà anh ta không để lại các dấu chân khi bước đi - đây là cách mà tôi hình dung tốt nhất về cái khả năng suy xét vô hạn của anh ta đối với chính mình), vậy thì ta cũng có thể nói là không ai thực sự trở thành nạn nhân của anh ta cả. Anh ta sống một cuộc sống trí tuệ quá ư mãnh liệt nên anh ta không thể là một kẻ mị tình theo nghĩa thông thường. Tuy nhiên, đôi khi anh ta lại mang vào người một chiếc thân giả tạm, như một số côn trùng đổi màu hòa lẫn vào trong môi trường sống của chúng để tự vệ, và những lúc đó anh ta biến thành hiện thân của nhục cảm thuần túy. Ngay cả cuộc tình với Cordelia thì rối rắm đến nỗi anh ta có thể xuất hiện trước mặt mọi người với dáng vẻ một kẻ bị quyến rũ - đúng vậy, thậm chí cô gái bất hạnh đó thỉnh thoảng có thể bị hoang mang về vấn đề này; rồi thì những dấu chân anh ta để lại ở đây cũng mơ hồ đến độ không thể tìm ra được bất cứ bằng chứng nào. Cá nhân con người, dưới mắt anh ta, là chỉ để phục vụ cho sự kích thích; anh ta loại bỏ họ như cây cối để rụng lá vàng - anh ta thì trẻ lại, lá thì úa tàn.

Nhưng cái gì, tôi tự hỏi, thực sự xảy ra trong thâm tâm anh ta? Chẳng khác nào như anh ta dẫn những người khác vào con đường lầm lạc thì trước sau gì, tôi nghĩ, chính anh ta cũng sẽ lầm đường lạc lối cho mà xem. Anh ta dẫn những người khác vào con đường lầm lạc không phải theo chiều hướng ngoại mà theo chiều hướng nội, liên quan đến bản chất con người họ. Thật là ghê tởm khi một người chỉ dẫn cho ai đó đi bộ việt dã đang loay hoay tìm đường, thì lại chỉ cho người ấy đi vào lối đi không đúng và bỏ rơi người ấy một mình trong sự lầm lạc đó. Nhưng, so sánh với việc này thì có phải là còn ghê tởm hơn khi làm người khác lầm lạc ngay trong nội tâm người đó

hay không? Dù sao, người đi bộ việt dã vẫn có được niềm an ủi là quang cảnh liên tục thay đổi xung quanh mình, và với mỗi thay đổi đó, người ấy thấy hy vọng nhiều hơn trong việc tìm đúng đường ra. Người nào bị lầm đường lạc lối ngay trong nội tâm mình thì không có một khu vực rộng như thế để mà di chuyển; chẳng mấy chốc hẳn ta sẽ cảm thấy đó là một vòng tròn mà hẳn không thể tìm được lối ra.

Và tôi nghĩ rằng chính anh ta sẽ có cùng trải nghiệm đó, nhưng ở một mức độ kinh khiếp hơn nhiều. Tôi không tài nào hình dung ra được cái gì làm dần vặt, khổ sở hơn một đầu óc lăm mưu mô mà lại mất đi sự mạch lạc trong suy nghĩ rồi thì hướng tất cả sự sắc sảo của nó chống lại chính nó bởi vì lương tâm đang thức tỉnh và giờ đây vấn đề là làm sao anh ta tự cứu mình thoát khỏi tình trạng bối rối này. Có nhiều lối ra từ cái hang cáo của anh ta, đúng thế, nhưng cả thấy đều vô ích: ngay lúc mà tâm hồn bất an của anh ta nghĩ là đã thấy ánh sáng ban ngày chiếu vào hang cáo thì hóa ra đó là một lối vào mới lại hiện ra, và thấy mình cứ bị niềm tuyệt vọng truy đuổi như con thú săn hoảng sợ, anh ta luôn luôn kiếm tìm một lối ra nhưng lại luôn luôn tìm thấy một lối vào, và lối vào này thì dẫn anh ta quay lại với chính mình. Một người như thế thì không bao giờ là thứ mà người ta có thể gọi là một tên tội phạm; anh ta rất thường bị thất vọng vì những mưu mẹo của riêng mình, ấy vậy mà một hình phạt còn kinh khiếp hơn hình phạt dành cho kẻ tội phạm lại giáng xuống anh ta, bởi vì ngay cả sự đau khổ vì hối hận có hiện hữu đi nữa thì nó là cái gì so với cái chứng điên dại có ý thức này cơ chứ? Hình phạt dành cho anh ta có đặc điểm hoàn toàn thâm mỹ, bởi vì ngay cả cụm từ “lương tâm thức tỉnh” đã quá đức hạnh để sử dụng đối với anh ta; lương tâm thành hình trong anh ta chỉ là một ý thức cao cấp hơn, tự biểu lộ như một sự bất an mà theo một nghĩa sâu xa hơn thì sự bất an này không buộc tội anh ta nhưng làm anh ta thao thức, và không để cho anh ta nghỉ ngơi chút nào trong nỗi bất an vô bổ đó. Anh ta cũng

không phải là điên, bởi vì vô số những ý nghĩ hữu hạn thì không bị hóa thạch trong thời gian vô hạn của chứng điên.

Tội nghiệp Cordelia - cả nàng nữa, sẽ khó mà tìm được sự bình an trong tâm hồn. Nàng tha thứ anh ta từ trong tận cùng tâm khảm, nhưng nàng không cảm thấy thư thái chút nào bởi vì lúc đó nỗi ngờ vực lại thức dậy: chính nàng là người đã hủy bỏ cuộc đính hôn; chính nàng đã là duyên có của tai họa đó; và chính niềm kiêu hãnh nơi nàng đã từng khao khát những cái gì bất thường. Rồi nàng tỏ ra hối hận, nhưng nàng không tìm ra sự yên lòng, bởi vì lúc đó những ý tưởng mang tính buộc tội thì lại giải tội cho nàng: chính anh ta là kẻ, bằng sự xảo trá, đã từ từ đưa cái dự tính có lớp lang, có bài bản đó vào trong tâm trí nàng. Rồi nàng đâm ra oán ghét, trái tim nàng thấy khuây khỏa bằng những lời nguyên rủa, nhưng nàng không tìm được sự thanh thản; một lần nữa nàng lại tự trách mình - tự trách mình vì nàng oán ghét anh ta; tự trách mình vì nghĩ rằng chính nàng là người có tội, vì nghĩ rằng dù anh ta có xảo trá đến mấy đi nữa thì nàng vẫn luôn luôn có tội. Anh ta đã hành xử độc ác với nàng bằng cách lừa dối nàng, và ta gần như cảm thấy muốn nói, rằng anh ta còn tỏ ra độc ác hơn bằng cách đánh thức nơi nàng những sự suy nghĩ thất thường, không kiên định, rằng anh ta đã phát huy khả năng thẩm mỹ của nàng đến mức nàng không còn nghe một cách khiêm nhường một tiếng nói nhưng lại đủ sức nghe nhiều tiếng nói cùng lúc. Rồi những kỷ niệm thức dậy trong tâm hồn nàng, và nàng quên đi chuyện lỗi phải về ai, chuyện có tội hay không; nàng nhớ lại những giây phút đẹp đẽ, và nàng bị choáng váng trong sự phấn khích không bình thường đó. Vào những giây phút như thế, không những nàng nhớ đến anh ta mà còn hiểu được anh ta với *clairvoyance* [16], nó chỉ ra cho ta thấy là tâm trí nàng đã phát triển cực kì. Vậy là nàng không thấy nơi anh ta một tên tội phạm, nhưng nàng cũng không thấy một con người cao cả - nàng chỉ cảm nhận anh ta về mặt thẩm mỹ thôi. Có lần nàng viết cho tôi một lá thư trong đó nàng có bình phẩm về anh ta. “Chàng đôi khi tỏ ra quá trí tuệ đến nỗi tôi,

như một người đàn bà, cảm thấy mình bị triệt hạ; vào những khi khác, chàng tỏ ra cuồng nhiệt, say đắm và tràn đầy ham muốn đến nỗi làm tôi gần như run sợ bên chàng. Thỉnh thoảng tôi bị chàng đối xử như thể tôi là một người xa lạ không bằng; thỉnh thoảng chàng lại tỏ ra ân cần hết mực với tôi. Rồi khi tôi dang tay ôm chàng thì mọi sự thay đổi đột ngột, và tôi “ôm hôn một đám mây” [17]. Tôi biết cái thành ngữ này trước khi gặp chàng, nhưng chính chàng đã dạy tôi hiểu nó; tôi luôn nghĩ đến chàng khi sử dụng nó, cũng như mọi ý tưởng mà tôi nghĩ ra trong đầu đều nhờ chàng mà có. Tôi xưa nay lúc nào cũng yêu âm nhạc; và chàng là một nhạc cụ vô song, luôn luôn nhạy cảm, với một âm vực rộng hơn bất cứ nhạc cụ nào khác. Chàng là tinh túy của tất cả những cảm xúc và tâm trạng, không một ý tưởng nào là quá cao siêu, hay quá tuyệt vọng, đối với chàng. Chàng có thể gầm gào vang động như cơn bão mùa thu, chàng có thể thâm thì đến mức không thể nghe thấy được. Không một lời nói nào của tôi mà không có tác động, tuy nhiên, tôi không chắc chắn rằng lời nói của mình là đã không đủ tác động, bởi vì đối với tôi, biết được tác động đó sẽ như thế nào thì quả là bất khả. Tôi lắng nghe cái âm nhạc do chính tôi gọi lên, với một niềm khắc khoải không thể diễn tả được nhưng bí ẩn, vui sướng tột bậc, khó nói nên lời. Nhưng mà có thật là tôi đã gọi lên âm nhạc đó không? Không đâu, nhưng sao nó lại luôn du dương và tôi luôn bị chàng làm cho mê mẩn?”

Thật là kinh khiếp đối với nàng, và thậm chí sẽ còn kinh khiếp hơn nữa đối với anh ta - tôi có thể kết luận như vậy là dựa theo phản ứng của mình, bởi vì ngay cả chính tôi cũng hầu như không thể chế ngự nỗi lo âu cứ bám riết lấy tôi mỗi khi nghĩ đến sự việc này. Cả tôi nữa cũng bị lôi kéo vào trong thế giới mù mịt đó, vào cõi mơ tưởng hão huyền đó, nơi mà mỗi khoảnh khắc người ta thấy hoảng sợ với chính cái bóng của mình. Tôi thường cố gắng dứt ra khỏi nó, nhưng vô ích thôi; tôi đi theo như một bóng ma đầy hăm dọa, như một người buộc tội lạnh lùng không mở miệng nói gì. Lạ kỳ biết bao! Anh ta đã bao trùm lên mọi thứ một màn bí mật dày nhất,

ấy thế mà vẫn có một bí mật còn dày hơn: tôi nắm được sự tình, và tôi nắm được nó theo một kiểu bất chính. Giờ mà tìm cách quên đi mọi chuyện thì thực là bất khả. Đôi khi tôi có nghĩ đến việc nói chuyện với anh ta về điều bí mật này. Nhưng có ích gì cơ chứ? - hoặc là anh ta sẽ chối bỏ mọi thứ và khẳng định rằng nhật ký này chỉ là một trò chơi văn chương, hoặc là anh ta bắt tôi phải im lặng, một điều mà tôi không thể từ chối nghe theo bởi vì mình đã biết được bí mật của anh ta một cách không chính đáng chút nào. Than ôi, không có cái gì đòi hỏi quá nhiều sự quỵen rũ và quá nhiều lời nguyên rủa bằng một điều bí mật.

Tôi đã nhận từ Cordelia một tập thư. Tôi không biết nó có đầy đủ tất cả những bức thư hay không, mặc dù dường như trước kia nàng có gợi ý với tôi là nàng đã giữ lại riêng cho mình một vài bức. Tôi đã chép lại những lá thư trong tập đó và sẽ chen các bức sao chép này vào trong bản thảo của mình. Đúng là các lá thư thì không có đề ngày tháng, và ngay cả có đề ngày đi nữa thì việc này hẳn không giúp tôi gì nhiều, bởi vì cuốn nhật ký càng tiếp tục thì việc đề ngày càng thừa thớt và, trừ một trường hợp, việc này bị bỏ hẳn vào đoạn cuối cuốn nhật ký, như thể câu chuyện, dù là thể hiện một thực tại lịch sử, dần dần trở nên quan trọng về mặt chất lượng trong sự phát triển của nó đến nỗi nó gần như biến thành một ý tưởng, và vì lý do này mà việc ghi rõ thời gian trở nên không đáng kể nữa. Tuy nhiên, điều thực sự đã giúp đỡ tôi là tôi tìm ra ở chỗ này, chỗ nọ trong nhật ký một vài từ ngữ mà thoát đầu tôi chưa nắm được tầm quan trọng. Nhưng bằng cách liên hệ chúng với các bức thư, tôi hiểu ra chúng là những từ mang chủ đề cho các bức thư. Vậy thì tôi sẽ dễ dàng chen những bức thư này vào những chỗ thích hợp, bởi vì tôi sẽ luôn luôn đưa một bức vào chỗ nào mà chủ đề được bóng gió gợi ra. Nếu như tôi không phát hiện ra các đầu mối này thì tôi đã phạm tội ngộ nhận, vì rằng tôi hẳn sẽ không nảy ra ý nghĩ là - như nhật ký bây giờ có vẻ chỉ ra - những lá thư nối tiếp nhau nhanh đến nỗi nàng hình như đã nhận nhiều bức trong cùng một ngày. Nếu tôi làm theo như mình

nghĩ lúc đầu về các bức thư này thì chắc là tôi đã phân bố chúng đều hơn, và tôi hẳn đã không biết gì về tác dụng mà anh ta đã đạt được nhờ vào cái sinh lực nồng nhiệt của mình, anh ta đã sử dụng thư từ và mọi phương tiện khác với Cordelia bằng chính cái sinh lực đó, với mục đích giữ nàng ở tầm cao nhất của niềm đam mê say đắm.

Ngoài những thông tin đầy đủ về mối quan hệ giữa anh ta và Cordelia, nhật ký còn có thêm vài sự mô tả sinh động ngắn gọn được đặt xen lẫn chỗ này, chỗ kia. Và anh ta luôn luôn ghi “NB” [18] ở bên lề những đoạn mô tả đó. Chúng chẳng có liên hệ gì với câu chuyện của Cordelia nhưng chúng đã cho tôi một ý tưởng sống động về ý nghĩa của một thành ngữ mà anh ta thường dùng, dù là trước đó tôi đã hiểu nó một cách khác: “Ta phải luôn luôn thủ sẵn dây cước để câu cá”. Nếu như tập trước của nhật ký này rơi vào tay tôi thì chắc là tôi đã tìm thấy nhiều đoạn mô tả khác mà anh ta gọi bên lề là: *actiones in distans* [19], bởi vì chính anh ta nói ra là Cordelia đã chiếm cứ tâm trí anh ta quá nhiều khiến anh ta thực sự không có thời giờ để nghĩ đến chuyện khác.

Không lâu sau khi đã bỏ rơi Cordelia, anh ta có nhận từ nàng vài bức thư mà anh ta gửi trả lại không thèm mở ra. Chúng cũng nằm trong những bức thư mà Cordelia trao lại cho tôi. Do nàng đã bóc chúng ra trước nên tôi tự cho phép mình sao chép lại. Nàng đã không bao giờ kể ra nội dung những thư này với tôi, nhưng hễ khi nào nàng đề cập đến mối quan hệ giữa mình với Johannes thì nàng thường ngâm lên một câu thơ ngắn, theo chỗ tôi biết là của Goethe, - một câu thơ có vẻ mang những ý nghĩa khác nhau đối với nàng, do tùy vào tâm trạng của nàng khi này lúc nọ, và tùy vào cách thức khác nhau mà tâm trạng đó xui khiến nàng ngâm câu thơ:

Gehe, Hã đi đi,

Verschmähe Hã coi thường

Die Treue, Lòng chung thủy,

Die Reue Niềm hối tiếc

Kommt nach [20].Sẽ theo sau

Đây là những bức thư:

Anh Johannes của em,

Em sẽ không bao giờ gọi anh là “Johannes của em”, bởi vì em biết rõ anh đã không hề là “của em”, và em đã bị trừng phạt khá khắc nghiệt do để cho tâm hồn mình vui thú với ý nghĩ này; thế nhưng, em thực sự vẫn gọi anh là “của em”: kẻ mị tình của em, kẻ lừa dối của em, kẻ thù của em, tên sát nhân của em, nguyên do nỗi bất hạnh của em, một phần cho niềm vui sướng của em, vực thẳm tai ương của em. Em gọi anh là “của em” và tự gọi em là “của anh”, và cũng như ngày xưa đó, những lời gọi tha thiết này đã làm anh vui tai, anh đã nghiêng mình một cách hãnh diện để tỏ lòng yêu quý em, thì hôm nay chúng sẽ nghe ra như một lời nguyên rủa chính anh, một lời nguyên rủa vang vọng từ bây giờ cho đến thiên thu. Anh đừng tỏ ra vui mừng với cái suy nghĩ là em có ý định đeo bám anh hay lăm le cầm một con dao găm để làm trò cười trước mặt anh! Anh cứ lẩn trốn ở bất cứ nơi nào anh muốn, em vẫn là em của anh; anh có đi đến tận cùng trời cuối đất thì em vẫn là em của anh. Anh có yêu cả trăm cô gái khác thì em vẫn là em của anh - thật vậy, thậm chí vào giây phút rời bỏ trần gian này, em là của anh. Chỉ riêng cách ăn nói mà em sử dụng đối với anh chắc chắn chứng tỏ trước anh rằng em là của anh. Anh đã tỏ ra bạo gan lừa dối một con người theo một cách mà anh trở thành tất cả đối với em, đến nỗi em chỉ cảm thấy vui sướng khi làm nô lệ cho anh. Em là của anh, của anh, của anh, em là lời nguyên độc của anh.

Cordelia của anh

Anh Johannes của em,

Ngày xưa có một người đàn ông giàu có, sở hữu những đàn bò, đàn cừu lớn nhỏ không kể xiết. Và có một đứa con gái nhỏ tội nghiệp, nó chỉ có độc nhất một con cừu non mà nó tự tay cho ăn, cho uống. Anh là người đàn ông giàu có đó, rạng rỡ với tất cả vẻ đẹp lộng lẫy của thế gian; em là đứa con gái tội nghiệp đó, cả tài sản có được thì không gì khác ngoài tình yêu của em thôi. Anh đã nắm lấy tình yêu đó, đã vui hưởng nó. Rồi dục vọng vấy gọi anh, và anh liền hy sinh ngay cả chút ít tài sản mà em có đó - nhưng anh chẳng hy sinh chút gì từ của riêng anh. Ngày xưa có một người đàn ông giàu có, sở hữu những đàn bò, đàn cừu đông đúc. Và có một đứa con gái nhỏ tội nghiệp, nó chỉ sở hữu một tình yêu của mình.

Cordelia của anh

Anh Johannes của em,

Vậy thì chẳng có chút hy vọng nào phải không? Tình yêu của anh không bao giờ thức dậy một lần nữa sao? Anh đã yêu em trước đây, em biết chứ, dù là em không biết điều gì đã làm em tin chắc như vậy. Em sẽ đợi chờ anh, dù thời gian có kéo dài đến đâu đi nữa; em sẽ chờ đợi anh, chờ cho tới khi nào anh chán yêu các cô gái khác. Khi đó thì tình yêu anh dành cho em sẽ sống dậy từ huyết mọ, và em sẽ yêu anh như thường lệ, như trước đây, ôi anh yêu, như ngày xưa đó! Anh Johannes ơi, sự lạnh lùng nhẫn tâm đối với em có phải là bản chất thực sự của anh không? Tình yêu của anh, trái tim rộng lượng của anh, không lẽ chỉ là một điều bịa đặt, một sự lừa dối cố ý hay sao? Bây giờ anh có trở lại con người thật của anh chưa? Xin anh hãy

tỏ ra kiên nhẫn với tình yêu của em; xin anh hãy tha thứ vì em cứ tiếp tục yêu anh. Em biết tình yêu của em là một gánh nặng cho anh, nhưng chắc chắn sẽ có một ngày anh sẽ quay về với Cordelia của anh. Cordelia của anh đây! Xin anh hãy nghe lời khẩn cầu này! Cordelia của anh.

Cordelia của anh

Mặc dù Cordelia không có được trình độ hiểu biết mà nàng ngưỡng mộ nơi anh chàng Johannes của mình, nhưng thấy rõ là nàng không phải là không biết thích nghi với hoàn cảnh. Tâm trạng của nàng được biểu lộ rõ ràng trong từng lá thư, dù đôi khi lối diễn đạt của nàng có phần mù mờ. Điều này đặc biệt đúng trong lá thư thứ hai, người ta phải suy đoán hơn là thực sự hiểu những ý nghĩ của nàng, nhưng dưới mắt tôi, khuyết điểm này càng làm cho ta xúc động nhiều hơn.

Ngày 4 tháng tư

Hãy cẩn thận, cô gái xa lạ xinh đẹp của tôi ơi! Hãy cẩn thận! Bước xuống từ cỗ xe ngựa không phải là chuyện đơn giản như thế đâu; đôi khi đó là một bước quyết định. Tôi có thể cho em mượn đọc một cuốn tiểu thuyết của Tieck [21], trong đó em sẽ thấy rằng một cô nương lúc xuống ngựa thì bị lâm vào một tình thế rắc rối đến độ mà bước chân này quyết định cả phần đời còn lại của cô ấy. Thật vậy, những cái bậc lên xuống của các cỗ xe ngựa thường được làm và đặt một cách vụng về đến nỗi người ta hầu như bị buộc phải từ bỏ mọi vẻ duyên dáng, và đành liều một cú nhảy tuyệt vọng vào trong vòng tay của tên đánh xe hay tên đầy tớ. Đánh xe và đầy tớ, thật vậy, là những kẻ may mắn làm sao! Tôi thật tình tin mình sẽ cố tìm một công việc đầy tớ trong nhà có các cô gái trẻ; tên đầy tớ sẽ dễ dàng biết riêng được những bí mật của cô gái trẻ như vậy. - Nhưng vì Chúa, đừng nhảy xuống

nghe, tôi van em đấy; dù sao thì trời tối lắm rồi. Tôi sẽ không làm phiền em đâu, tôi chỉ sắp đến đứng dưới ngọn đèn đường này, ở đó em sẽ không thể nào thấy tôi, và em biết đấy, người ta chỉ luôn luôn bối rối trong chùng mực mà người ta bị thấy, nhưng người ta luôn luôn chỉ bị thấy trong chùng mực mà người ta thấy. Bởi vậy, vì quan tâm đến tên đầy tớ không đủ sức chịu đựng một cú nhảy như thế, vì để ý đến chiếc áo dài bằng lụa, và cũng vì ngại làm hỏng các diềm tua đăng-ten, vì quan tâm đến tôi, em hãy để bàn chân nhỏ nhắn và xinh xắn này, mà tôi từng nhìn vẻ dễ thương của nó một cách thích thú, hãy để nó thử thách với thế giới, hãy đánh liều tin cậy nó đi; nó chắc chắn sẽ tìm ra một chỗ đứng vững vàng, và nếu em rung mình một khoảnh khắc vì có vẻ như bàn chân em tìm kiếm, một cách vô ích, cái gì đó để đặt lên, nếu em còn rung mình sau khi nó đã tìm ra cái đó, thì hãy nhanh chóng đặt bàn chân kia xuống bên cạnh nó. Ai mà, nói cho cùng, sẽ tỏ ra tàn nhẫn đến mức để em ở cái thế chông chênh như vậy, ai mà sẽ tỏ ra cực kỳ khiếm nhã, cực kỳ chậm chạp không phản ứng gì trước vẻ đẹp cơ chứ? Hay là em còn sợ một kẻ thứ ba nào đó - chắc là không phải tên đầy tớ, cũng không phải tôi, bởi vì tôi thực sự đã thấy bàn chân nhỏ nhắn đó, và vì là nhà tự nhiên học, tôi đã học từ Cuvier [22] cách rút ra những kết luận chắc chắn nhất từ hình dạng của nó. Vậy thì hãy vui lòng nhanh lên! A, nỗi lo lắng này lại làm tăng thêm vẻ đẹp của em biết bao! Nhưng sự lo lắng tự nó thì không đẹp; nó chỉ đẹp khi cùng lúc người ta thấy ra dòng sinh lực đang chế ngự nó. Đấy! Cái bàn chân nhỏ nhắn này bây giờ đang đứng vững làm sao! Tôi để ý thấy những cô gái có bàn chân nhỏ thì thường đứng vững hơn những cô gái có bàn chân to trông chán ngắt.

Này, ai mà biết được chuyện đó cơ chứ? Nó thì trái ngược với bất cứ kinh nghiệm nào; nguy cơ chiếc áo dài bị vướng mắc trong khi nhảy xuống xe thì lớn hơn khi người ta thông thả bước xuống. Hơn nữa, đi lại bằng xe ngựa thì bao giờ cũng có gì đó nguy hiểm đối với các cô gái trẻ, cuối cùng thì họ sẽ phải ngồi lại trong xe thôi. Ren và diềm tua bị rách, chỉ vậy đó.

Không ai ở gần để thấy được cái gì. Đúng là có một bóng người mờ mờ xuất hiện, áo choàng trùm kín tới tận mắt; người ta không thể thấy hấn từ đâu đến, vì bị ánh sáng từ ngọn đèn đường làm chói mắt. Hấn đi ngang qua em đúng lúc em bước vào cửa trước ngôi nhà. Ngay vào khoảnh khắc quan trọng này, em liếc trộm đôi tượng đó. Em đỏ mặt; ngực căng đầy đến mức em không thể làm cho thoát bớt ra ngoài bằng chỉ một hơi thở. Cái liếc mắt của em có chứa một nỗi căm giận, một sự khinh miệt kiêu kỳ. Một ánh nhìn van nài, một giọt lệ long lanh trong khóe mắt em; cả hai đều đẹp ngang nhau. Tôi chấp nhận cả hai một cách bình đẳng, bởi vì tôi có thể là cái này và cũng có thể là cái kia.

Nhưng tôi đang có ác tâm. Nhà đó số mấy? Tôi thấy gì đây? Một cửa hàng trưng bày các món đồ đẹp đẽ. Cô gái xa lạ xinh đẹp của tôi ơi, có thể tôi gây chuyện sai trái nhưng tôi đang bước theo lối đi sáng sủa đó mà... Nàng đã quên chuyện xảy ra trước đó rồi - à, đúng thế, khi người ta mới mười bảy tuổi, khi người ta đi mua sắm ở cái tuổi sung sướng vô tư này, khi người ta có niềm vui khó tả đưa tay chọn lấy từng món đồ một, nhỏ hay lớn, thì người ta dễ dàng quên lãng. Cho đến lúc này nàng vẫn chưa thấy tôi; tôi đang đứng ở đầu quầy bên kia, một mình, xa cách. Một tấm gương treo ở bức tường đối diện; nàng không ngắm nhìn gương nhưng gương đang ngắm nhìn nàng. Nó chụp lấy hình ảnh nàng thật là trung thực, như một tên nô lệ hèn mọn chứng tỏ sự tận tụy của mình bằng sự trung thực, một tên nô lệ mà nàng không coi trọng gì lắm nhưng nó chắc chắn coi trọng nàng, nó quả thực dám chụp bắt nàng nhưng không dám níu giữ nàng lại. Tấm gương bất hạnh này, nó tất nhiên là có thể chụp lấy hình ảnh nàng nhưng nàng thì không; tấm gương bất hạnh này, nó không thể, một cách bí mật, giấu kín hình ảnh nàng trong chính nó, giấu khỏi tầm mắt của thiên hạ, nhưng ngược lại, nó chỉ có thể để lộ ra cho những người khác thấy, như cho tôi thấy lúc này. Quả là một nhục hình nếu con người chúng ta được tạo ra như vậy. Thế nhưng, không phải là có nhiều người được tạo ra như vậy sao? Tức là

những người sở hữu được một cái gì đó chỉ vào lúc họ đưa nó ra cho người khác xem, những người chỉ nắm bắt được bề ngoài của sự vật chứ không phải bản chất của nó, họ mất tất cả vào lúc cái bản chất này có ý định hiện ra, cũng như tấm gương hắt sẽ mất đi hình ảnh nàng nếu, bằng một hơi thở độc nhất, nàng muốn để lộ quả tim mình ra cho nó thấy. Và nếu như một người không có khả năng lưu giữ trong ký ức mình một hình ảnh của cái đẹp, ngay cả trong khoảnh khắc mà nó hiện diện, hắt là anh ta bao giờ cũng mong muốn giữ khoảng cách đối với cái đẹp, và không bao giờ để mình ở gần quá để có thể thấy được, bằng cặp mắt người trần, cái đẹp của cái mà anh ta đang ôm chặt trong vòng tay, mà anh ta giờ đã không thấy nữa, nhưng chắc chắn anh ta sẽ có thể thấy lại nó bằng cách rời xa nó, và mặc dầu vậy, ngay lúc mà anh ta không thể thấy đối tượng đó bởi vì nó ở quá gần anh ta, ngay lúc mà các đôi môi gắn chặt vào nhau trong một nụ hôn, nó vẫn trở nên có thể thấy được trước con mắt của tâm hồn anh ta... A, nàng đẹp quá thể! Cái thằng gương đến là tội nghiệp này, chắc mày bị giày vò dữ lắm, nhưng cũng may mắn cho mày vì mày không biết ghen tuông - Nàng có khuôn mặt trái xoan, hơi cúi xuống một chút khiến vàng trán nổi bật lên một cách trong sáng và kiêu hãnh nhưng không phản ánh các khả năng trí tuệ. Tóc nàng nâu, nhẹ vờn quanh vàng trán một cách dịu dàng. Khuôn mặt nàng thì giống như một trái cây, tròn trặn và mồm mĩm, với làn da tươi sáng, mượt mà như nhung khi ta chạm vào - tôi có thể cảm thấy vậy, bằng đôi mắt mình. Đôi mắt nàng - đúng đấy, tôi chưa thấy được, bị giấu đằng sau các mí mắt được trang bị với hàng lông mi mượt như tơ và cong như móc sắt, nguy hiểm cho ai tìm cách bắt gặp ánh mắt nàng đấy. Đầu nàng là một đầu tượng Đức Mẹ mà vẻ thanh khiết và trong trắng là dấu ấn. Nàng cúi xuống như Đức Mẹ đồng trinh nhưng không đắm mình trong sự chiêm ngắm Đấng duy nhất; vì vậy, vẻ mặt nàng thay đổi một cách linh hoạt hắt ra. Cái mà nàng đang chiêm ngắm thì đa phức, sự đa phức mà trên đó hào nhoáng và vinh quang của trần gian ném vào tia phản chiếu. Nàng

cởi một chiếc găng, để cho cái gương và tôi thấy được bàn tay phải trắng ngần và xinh đẹp như bàn tay một bức tượng cổ, và không đeo đồ trang sức, ngay ở ngón tay áp út cũng không có lấy một chiếc nhẫn vàng đơn điệu [23] - hay lắm đấy! Nàng ngước mắt lên, - và mọi thứ thay đổi mặc dù trông cũng như trước - trán bớt đưa cao hơn một chút, khuôn mặt trái xoan ít đều đặn hơn một chút, nhưng sống động hơn. Nàng nói chuyện với tên bán hàng; nàng vui vẻ, sung sướng và thích nói. Nàng đã chọn một, hai, ba món đồ, rồi nàng lấy thêm món thứ tư. Nàng giữ nó trong bàn tay, đôi mắt nhìn xuống lần nữa; nàng hỏi nó giá bao nhiêu. Nàng để nó sang bên, dưới chiếc găng - chắc chắn đó phải là một cái gì bí mật, và dành riêng tặng người yêu chăng? Nhưng nàng đâu phải đã đính hôn, nhưng than ôi, tôi biết nhiều người chưa đính hôn mà đã có người yêu, và nhiều người đã đính hôn mà không có người yêu... Tôi có nên rút lui không? Tôi có nên để nàng yên trong niềm vui thích đó không? Nàng muốn trả tiền nhưng nàng đã đánh mất cái ví tiền - hẳn là nàng đang cho địa chỉ nhà mình. Đó là cái tôi không muốn nghe, vì tôi muốn dành cho mình sự bất ngờ sau này. Tôi tin chắc là mình sẽ gặp lại nàng trong đời, và tôi chắc chắn sẽ nhận ra nàng, và nàng có lẽ cũng sẽ nhận ra tôi - người ta không dễ gì quên ánh mắt nhìn nghiêng của tôi. Vậy thì khi nào tôi bị sững sốt vì gặp lại nàng trong một khung cảnh mà tôi không trông đợi, khi đó nàng cũng sẽ bị sững sốt không kém. Nếu như nàng không nhận ra tôi, nếu như ánh mắt nàng không thuyết phục tôi ngay về điều này, thì chắc chắn tôi sẽ tìm cơ hội để nhìn xuyên nàng, và tôi cam đoan là nàng sẽ nhớ lại tình cảnh trước đó. Không nôn nóng, không tham lam - mọi thứ nên được tận hưởng một cách thông thả; nàng được chọn rồi, nàng sẽ bị tôi đuổi kịp.

Ngày 5 tháng tư

Đây là điều tôi thực sự thích: nàng ở một mình buổi tối tại Östergade. - Đúng rồi, tôi thấy rõ tên đầy tớ đi theo em. Này, em đừng cho là tôi nghĩ xấu về em đến mức tưởng rằng em sẽ đi dạo một thân, một mình; em đừng cho là tôi thiếu kinh nghiệm đến độ, khi quan sát tình hình, tôi đã không theo dõi nhân vật khệnh khạng này. Nhưng tại sao lại vội vàng đến thế? Em thực sự tỏ ra bồn chồn ít nhiều, em cảm thấy tim mình đập hơi nhanh không phải vì nôn nóng muốn trở về nhà nhưng vì một nỗi sợ khó chịu xâm nhập cả người em bằng sự bất an êm ái, khiến hai chân em bước vội hơn. Tuy nhiên, đi dạo một mình như thế, với tên đầy tớ theo sau - thì tuyệt vời biết bao, hầu như vô giá đó...

Ta mười sáu tuổi rồi; ta đọc nhiều - tất nhiên là tiểu thuyết rồi, và trong khi tình cờ đi ngang qua phòng của các anh em trai, ta đã nghe trộm một hay hai lời nói từ cuộc trò chuyện giữa họ với bạn bè, về điều gì đó liên quan đến Östergade. Sau đó ta cứ quanh quẩn bên họ nhiều lần để nhặt nhanh thêm tin tức khi có thể. Nhưng thấy đều vô ích. Thế nhưng ta nên - vì thích hợp với một cô gái đã lớn rồi - biết một chút sự đời. Giá như ta có thể đi ra ngoài dạo chơi, dĩ nhiên có tên đầy tớ tháp tùng, mà không phải giải thích với ai hết thì hay biết mấy! Nhưng Ba và Mẹ chắc chắn sẽ nhìn chuyện đó một cách ngờ vực, và ta có thể đưa ra lý do gì đây? Nếu vấn đề là đi dự một bữa tiệc thì ta không thể có cơ hội đâu, nó được tổ chức hơi quá sớm, vì ta nghe lóm August nói là khoảng chín hay mười giờ. Rồi khi đến giờ ra về thì đã quá muộn, và thường thì phải có một quý ông lẻo đẻo hộ tống đến tận nhà! Tối thứ năm, khi mọi người rời rạp hát, đó thực sự sẽ là một cơ hội cực tốt, chỉ khổ cái là ta lúc nào cũng phải đi bằng xe ngựa cùng với bà Thomsen và các cô em họ dễ thương của bà ấy ngồi ép sát nhau. Giá như chỉ có một mình ta trong xe thì ta có thể mở ô cửa sổ và nhìn ra xung quanh một chút. Nhưng mà: *unverhofft kommt oft* [24]. Hôm nay mẹ nói với ta: mẹ không nghĩ rằng con có thể thêu xong món quà sinh nhật cho cha. Để tránh bị quấy rầy, con có thể đến nhà dì Jette và ở đó cho đến buổi

trà chiều, rồi anh Jens sẽ đến đón con về. Thực tình mà nói, đó không phải là một cái tin dễ chịu, bởi vì ở nhà dì Jette thì quá chán ngắt; hơn nữa, lúc chín giờ thì ta sẽ một mình đi bộ về nhà với tên đầy tớ. Và khi anh Jens đến thì sẽ phải đợi đến chín giờ mười lăm, rồi chúng tôi mới ra về. Giá mà ta gặp anh trai ta hay August - nhưng mà chuyện này thì không hay cho lắm, vì trong trường hợp này chắc là ta bị họ “hộ tống” về nhà. Không, cảm ơn! Tốt hơn là không bị ràng buộc - tự do trước hết mà - nhưng giá mà ta nhìn thấy họ mà không bị họ thấy lại...

Thôi được, cô em nhỏ của tôi ơi, vậy thì em thấy gì, và em nghĩ tôi thấy gì cơ chứ? Đầu tiên, cái *mütze* [25] nhỏ em đang đội thì rất hợp với em và hoàn toàn hài hòa với tướng bộ vôi vã của em. Đó không phải cái mũ thường mà cũng không phải cái mũ có dây buộc dưới cằm, đúng hơn là cái mũ che kín đầu. Nhưng chắc chắn em đã không đội nó khi đi ra ngoài sáng nay. Không lẽ tên đầy tớ đã mang nó đến cho em? Hay là em đã mượn nó từ bà dì Jette? - Có lẽ không ai nhận ra em. - Nhưng em không nên để cái mạng che mặt phủ xuống toàn bộ khuôn mặt mình khi em có ý định đưa mắt nhìn quanh. Hay có lẽ đó không phải mạng che mặt nhưng chỉ là một mẩu ren rộng. Trong bóng tối, thật tình tôi không thể nói cho chính xác được. Dù là gì đi nữa, nó che giấu nửa trên khuôn mặt em. Cằm em thì khá đẹp, tuy hơi nhọn một chút. Miệng em nhỏ, hé mở - vì em đang đi nhanh quá. Răng em thì trắng như tuyết. Phải như thế chứ. Răng thì cực kỳ quan trọng, chúng là những vệ sĩ giấu mình sau đôi môi mềm mại quyến rũ. Đôi má em hây hây đỏ, đầy vẻ mạnh khỏe. - Nếu em nghiêng đầu một chút thì ánh mắt của tôi có thể luồn vào dưới cái mạng che mặt hay cái mẩu ren này. Hãy cẩn trọng nghe em! Một cái liếc từ bên dưới như thế thì nguy hiểm hơn cái nhìn *gerade aus* [26]. Nó giống như đấu kiếm; và vũ khí nào mà cũng sắc nhọn, cũng đâm thấu được, cũng lấp lánh trong sự chuyển động của nó, và do đó cũng lừa dối như ánh mắt? Ta đánh nhử bằng thế kiếm thứ tư phía trên, như người đấu kiếm thường nói, rồi lao tới tấn công bằng mũi kiếm

ngay lập tức; cú đâm này theo sau cú đánh nhử càng nhanh chừng nào thì càng hay chừng này. Đó là một khoảnh khắc khó tả, cái khoảnh khắc ra đòn nhử đó. Dịch thủ cảm thấy, có thể nói như vậy, vết thương trên người; anh ta bị đâm trúng, đúng thế, nhưng bị ở một chỗ khác hẳn với chỗ anh ta tưởng...

Không sợ hãi, không chê trách vào đâu được, nàng tiếp tục cất bước một cách kiên cường. - Coi chừng nghe em! Có người đến đây - hãy hạ mạng che mặt xuống; đừng để cái liếc mắt tục tĩu của hắn làm em nhóp nhúa. Em chẳng hiểu biết gì về cái liếc mắt đó đâu; có lẽ sẽ là bất khả đối với em, trong một thời gian dài, để quên đi nỗi bất an gớm ghiếc mà nó đã gây ra nơi em - em không để ý nhưng tôi thấy hắn ta đã quan sát tình thế này. Tên đầy tớ bị chọn như đối tượng đầu tiên. - Đây, bây giờ em thấy hậu quả khi một mình đi tản bộ với tên đầy tớ. Tên đầy tớ đã bị té xuống. Thật là lố lăng, nhưng em định làm gì bây giờ đây? Em quay lại đỡ nó đứng dậy sao? Không thể được, vì đi tản bộ với một tên đầy tớ lấm lem bùn đất thì khó chịu thật. Em đi tiếp một mình sao? Nguy hiểm quá. Coi chừng! Cái tên quái ác đó đang lại gần đây...

Em không lên tiếng trả lời tôi. Nhưng hãy nhìn tôi này - tướng mạo bề ngoài của tôi có cái gì đáng sợ không? Tôi không tạo ra ấn tượng nhỏ nhặt nào nơi em; tôi trông như một người hòa nhã, lịch sự đến từ một thế giới khác. Không có gì trong lời nói của tôi mà quấy rầy em, không có gì gợi em nhớ lại tình thế đó, không một động tác nào của tôi, thậm chí từ xa, mà xâm phạm đến em. Em vẫn còn sợ sệt chút ít, em vẫn chưa quên cái khuôn mặt *unheimliche* [27] tiến đến gần em. Em tỏ ra khá tử tế đối với tôi; tôi thì nhút nhát, không dám nhìn em, và điều này tạo ưu thế cho em. Nó làm em vui thích, cảm thấy an toàn; và em có lẽ gần như cảm thấy muốn đùa cợt tôi một chút. Tôi đánh cuộc là ngay lúc này em sẽ có can đảm cặp tay tôi nếu như ý nghĩ đó nảy ra trong đầu em...

Vậy là em sống ở Stormgade. Em khẽ nhún gôi chào tôi một cách lạnh lùng và hờ hững. Tôi, người đã giúp em thoát khỏi cái hoàn cảnh khó chịu đó, có đáng bị đối xử như vậy không? Em bỗng đổi ý, em quay người lại, cảm ơn tôi vì đã tỏ ra nhã nhặn với em, và em đưa bàn tay ra... nhưng sao mặt em lại tái đi như thế này? Giọng nói của tôi, nó vẫn vậy mà; thái độ của tôi, nó đâu có đổi; ánh mắt của tôi, nó vẫn điềm tĩnh và trầm lặng mà. Cái bắt tay này ư? Thế thì một cái bắt tay có thể mang ý nghĩa gì không? Có chứ, nhiều lắm, cô em nhỏ của tôi ơi, nhiều lắm đấy. Trong vòng nửa tháng tới tôi sẽ giải thích tất cả cho em, nhưng từ đây tới đó em sẽ còn ở trong sự mâu thuẫn này: tôi là một người hòa nhã, đến giúp đỡ cô gái trẻ như một người hiệp sĩ, và tôi cũng có thể bắt tay em với một cách thức hòa nhã không kém.

Ngày 7 tháng tư

“ *Vậy thì thứ hai nhé, lúc một giờ, ở Nhà Triển lãm .*” Tốt lắm, tôi sẽ được vinh hạnh đến đó vào lúc một giờ kém mười lăm. Một cái hẹn nhỏ. Vào ngày thứ bảy, tôi cuối cùng quyết định đến thăm Adolph Bruun, một anh bạn từng đi đây đi đó rất nhiều. Với mục đích này trong đầu, khoảng bảy giờ tối tôi tìm đến Vestergade, nơi mà ai đó bảo tôi là có lẽ anh sống ở đây. Nhưng không thấy tăm tích anh đâu cả, ngay cả ở tầng bốn mà tôi leo đến đứt hơi. Khi sắp sửa đi xuống cầu thang thì một giọng đàn bà du dương lọt đến bên tai tôi, nói nhỏ nhẹ: “ *Vậy thì thứ hai nhé, lúc một giờ, ở Nhà Triển lãm ;* vào giờ đó thì những người khác đã đi ra ngoài, nhưng anh biết là không bao giờ em dám gặp anh ở nhà em.” Lời mời đó không phải nhắm đến tôi, nhưng đưa ra cho một anh thanh niên, ơ kìa, trong nháy mắt anh ta đã ra khỏi cửa, biến nhanh đến nỗi cặp mắt tôi - nói gì đến đôi chân - không thể bắt kịp. Tại sao họ không có lấy một ngọn đèn khí ở cầu thang? Nếu có thì có lẽ tôi đã đủ sức thấy ra là có đáng để mình bỏ công tỏ ra đúng giờ đến

thể hay không. Nhưng mà nếu có ánh sáng thì có lẽ tôi hẳn đã không có cơ hội để nghe được gì hết. Trật tự hiện tồn thì vẫn là cái hợp lý [28], và tôi là và vẫn là một người lạc quan...

Nàng là ai đây? Nhà Triền lâm thì chen chúc những cô gái trẻ, nếu ta nói theo cách diễn tả của Donna Anna [29]. Bây giờ chính xác là một giờ kém mười lăm. Cô gái xa lạ xinh đẹp của tôi ơi! Cô có muốn anh chồng tương lai của mình tỏ ra đúng giờ như tôi đây, hay là cô muốn anh ta không bao giờ có thể đến sớm hơn mười lăm phút? Tùy ý cô thôi - tôi sẵn sàng giúp đỡ cô về mọi mặt đấy...

“Hỡi người nữ mê hoặc kia, dù là tiên nương hay phù thủy, hãy xua tan đám sương mù của em đi”, em hãy lộ mặt ra nào! Chắc là em đã có mặt ở đây trước rồi dù vẫn vô hình đối với tôi; hãy ra mặt đi em, bởi vì nếu không thì tôi chắc chắn sẽ không dám trông đợi một sự phát hiện nào. Ở đây có lẽ có vài người nữ mê hoặc có cùng mục đích như nàng không? Có thể lắm đó. Ai mà biết được những cung cách của một người riêng cơ chứ, ngay cả khi người ấy đi dự một cuộc triển lãm?

Đây, một cô gái vội vã băng ngang qua phòng chờ, còn nhanh hơn cảm giác có tội đuổi theo sau kẻ phạm tội. Nàng quên chìa vé ra, và một người đàn ông trong bộ đồng phục đỏ chặn nàng lại. Trời đất, nàng hấp tấp quá đổi! Phải là nàng đó thôi. Sao lại có sự nồng nhiệt không đúng lúc thế này? Chưa đến một giờ mà. Hãy nhớ rằng em đến đây là để gặp người yêu dấu của mình. Trong một dịp như thế này, không lẽ cái cung cách bề ngoài của ta lại không có gì quan trọng hay sao, hay đây là dịp mà ta phải cố gắng hết sức, theo như lời người ta nói? Khi chính một cô gái trẻ trung và trong trắng như thế có cuộc hẹn hò với ai đó, cô ta lao đến nó như một kẻ phát rồ. Nàng bị kích động đến mức cao nhất. Tôi thì ngược lại, ngồi thoải mái trong chiếc ghế bành của mình và ngắm nhìn phong cảnh đồng quê đẹp đẽ... Nàng đúng là đưa con gái chết giẫm, cứ xông xộc băng qua tất cả các căn phòng

như vậy. Tuy nhiên, em phải che giấu bớt sự háo hức của mình một chút đi chứ, em hãy nhớ điều mà người ta nói với cô Elizabeth: Có đoan trang không khi một cô gái trẻ tỏ ra hăm hở quá mức trong việc biểu lộ tình cảm của mình với ai đó? Nhưng mối quan hệ tình cảm của em với chàng trai đó, tất nhiên rồi, là một trong những cái vô hại mà.

Một cuộc hẹn hò thường được những tình nhân xem như những giây phút đẹp đẽ nhất. Chính tôi vẫn còn nhớ rõ như thể ngày hôm qua lần đầu tiên tôi vội vã đi tới nơi hẹn, con tim thì tràn ngập những niềm vui mới mẻ đang chờ đợi tôi. Lần đầu tiên tôi gõ ba lần; lần đầu tiên một cửa sổ mở ra; lần đầu tiên một cánh cổng nhỏ bằng mây đan được bàn tay không thể thấy được của một cô gái mở ra, nàng thì ẩn mình trong khi mở nó mà; lần đầu tiên tôi che giấu một cô gái dưới tấm áo choàng của mình, trong một đêm hè sáng rõ. Nhưng thực ra có quá nhiều ảo tưởng xen lẫn trong ý kiến này. Một người thứ ba vô tư không phải lúc nào cũng thấy những người yêu nhau là đẹp nhất trong giây phút đó. Tôi từng chứng kiến nhiều cuộc hẹn hò mà cảm tưởng chung về nó thì gần như kinh tởm, cho dù cô gái thì xinh đẹp, chàng trai thì dễ nhìn, và chính cuộc gặp gỡ thì còn lâu mới gọi là tốt đẹp, cho dù các tình nhân chắc chắn nghĩ ngược lại. Khi có nhiều kinh nghiệm hơn, người ta sẽ thấy có lợi tới một mức độ nào đó, vì đúng là trong khi người ta mất đi sự khắc khoải dịu ngọt đến từ nỗi ham muốn náo náo nhưng người ta lấy được một thái độ tự tin làm cho những khoảnh khắc đó trở nên thực sự đẹp đẽ. Thật là khó chịu khi tôi thấy một tên đàn ông trong tình cảnh như thế lại bị bắn loạn, chỉ hoàn toàn vì tình yêu, đến nỗi hấn mắc chứng *delirium tremens* [30]. Đồ nhà quê, thật vậy, thì biết gì nem công với chả phượng cơ chứ! Thay vì cứ điềm tĩnh mà thích thú nhìn nàng cuống quýt vì bối rối, thay vì để cho nỗi bối rối này làm cho nhan sắc kiêu diễm của nàng đỏ bừng lên, nóng rực lên, hấn ta chỉ giỏi gây ra sự lúng túng vụng về và vô duyên, ấy thế mà hấn ta vẫn tỏ ra vui sướng khi đi về nhà, tưởng rằng mình vừa sống qua cái gì đó thật tuyệt vời.

Nhưng quý thân ơi, tên đàn ông đó đang ở đâu vậy kìa? Bây giờ thì gần hai giờ rồi. Đúng vậy, họ là một lớp người tuyệt vời đấy, những người yêu nhau này! Cái tên vô lại thật - để cho cô gái trẻ chờ đợi mình thế này ư! Không đâu, nhưng tất nhiên tôi là một người đáng tin cậy hơn nhiều! Bây giờ mà nói chuyện với nàng chắc là tốt nhất, vì đây là lần thứ năm nàng đi qua trước mặt tôi đấy. “Thưa cô, xin tha lỗi cho sự đường đột này. Tôi đoán là cô đang tìm người nhà ở đây. Cô đã vội vã đi ngang qua tôi vài lần, và tôi đã nhìn theo cô nên nhận ra là cô bao giờ cũng dừng chân ở phòng áp chót. Có lẽ cô không biết là còn có một phòng khác đằng sau nó nữa, nơi mà cô có thể tìm thấy những người mà cô đang tìm.” Nàng khẽ nhún gối chào tôi, một cử chỉ rất hợp với nàng. Đây là cơ hội thuận tiện, tôi thấy vui là tên đàn ông đó không đến - và “thừa nước đục thả câu” thì bao giờ cũng hay nhất mà. Khi một cô gái trẻ đang bấn loạn, ta có thể đánh liều nhiều thứ một cách thắng lợi, nếu không thì sẽ thất bại.

Tôi đã nghiêng người chào nàng một cách lễ phép và trang trọng nhất, và một lần nữa, tôi ngồi xuống trong chiếc ghế bành, đưa mắt nhìn phong cảnh nhưng vẫn ngó chừng nàng. Đi theo nàng ngay lúc này thì có lẽ rủi ro quá nhiều, vì trông như quấy rầy nàng, và nàng sẽ cảnh giác đề phòng ngay tức khắc. Bây giờ nàng nghĩ vì có lòng thương cảm nên tôi đã bắt chuyện với nàng, và tôi được nàng quý mến.

Không có một ma nào ở trong cái phòng cuối cùng đó, tôi biết chắc thế, nhưng sự cô đơn sẽ tác động tốt đến nàng; nàng cảm thấy lo lắng chừng nào mà nàng còn thấy có nhiều người xung quanh mình; nếu có một mình, chắc chắn nàng sẽ trấn tĩnh lại. Đúng như tôi đã đoán trước, nàng ở lại trong phòng đó. *En passant* [31] tôi sẽ đi vào, và tôi có quyền nói với nàng một lời nữa: nàng gần như nợ tôi một tiếng hỏi câu chào mà.

Nàng đã ngồi xuống. Thật tội nghiệp, nàng trông buồn quá đỗi; nàng còn đang khóc, tôi nghĩ vậy, hay ít ra đôi mắt nàng còn ướt lệ. Thật là ghê tởm:

đẩy một cô gái như vậy vào tình cảnh phải bật khóc nức nở! Nhưng hãy trấn tĩnh đi em, em sẽ rửa được cái nhục này. Tôi sẽ trả thù cho em; hẳn ta sẽ biết thế nào là chờ đợi. Bây giờ nàng trông đẹp làm sao, vì những mối rối loạn khác nhau đã lắng dịu, và nàng thấy thanh thản trong một tâm trạng ổn định. Điều bộ của nàng là một sự hòa hợp giữa nỗi buồn bã và niềm đau khổ. Nàng thật sự quyến rũ. Nàng ngồi đó, trong bộ áo quần dùng để đi xa đây đó; tuy nhiên, nàng không phải là người sắp sửa ra đi đâu, nàng mặc nó chỉ để đi ra ngoài tìm kiếm niềm vui, và bây giờ nó lại tượng trưng cho nỗi đau khổ của nàng bởi vì nàng là một người mà niềm vui đã từ giã ra đi. Nàng trông như thể nàng nói lời vĩnh biệt với người yêu dấu của mình. Hãy để hẳn ta đi cho rồi! - Tình thế thì thuận lợi, thời điểm đang vẫy gọi tôi. Điều cần làm bây giờ là tôi phải ăn nói thế nào để tạo ra cảm tưởng là tôi nghĩ rằng nàng tìm kiếm ai đó trong gia đình hay một nhóm bạn ở tận chỗ này, nhưng cùng lúc tôi phải nói một cách nồng nhiệt để mà từng lời của mình sao cho tương hợp với những cảm xúc của nàng, như thế tôi sẽ có được cơ hội tốt để luôn lách vào tận bên trong các ý nghĩ của nàng.

Quý tha ma bắt cái thằng vô lại đó đi! Một anh chàng ba chân bốn cẳng đi vào trong phòng, chắc đúng là người mà nàng chờ đợi đấy. Không xong rồi đây, nhìn cái thằng ngốc vụng về kia kìa, hẳn xuất hiện ngay lúc tôi đã sắp xếp mọi thứ theo ý mình. Thôi được... tôi chắc là sẽ đủ sức xoay xở trong tình huống này để có lợi cho mình. Tôi phải đến nói chuyện với họ như thể tình cờ, phải tìm hiểu sao đó để biết rõ mối quan hệ giữa họ với nhau. Khi thấy tôi, nàng sẽ mỉm cười với tôi, tuy không cố ý, bởi vì tôi đã nghĩ rằng nàng đến đây là để tìm người nhà trong khi nàng lại tìm cái gì đó hoàn toàn khác hẳn. Nụ cười này sẽ khiến tôi thành người bạn tâm tình của nàng, và đó bao giờ cũng là cả một chuyện đấy.

Hãy nhận một ngàn lời cảm ơn, hỡi người em nhỏ của tôi. Nụ cười đó, đối với tôi, đáng giá hơn em nghĩ rất nhiều; đó chỉ là một sự khởi đầu, và

như em biết, “vạn sự khởi đầu nan” mà. Giờ đây chúng ta quen biết nhau rồi; sự quen biết này thì dựa vào một tình thế hơi gay mà cũng khá thú vị đấy, và vào thời điểm này, thế là đủ đối với tôi. Chắc chắn là em sẽ không ở đây quá một tiếng đồng hồ; và trong vòng hai tiếng tôi sẽ biết em là ai - bởi vì, em nghĩ xem, cơ quan cảnh sát có mục đích nào khác khi lưu giữ các hồ sơ điều tra dân số?

Ngày 9 tháng tư

Tôi có trở nên đui mù không đây? Chẳng lẽ tâm hồn tôi đã mất đi khả năng thấu thị hay sao? Tôi đã thấy nàng, nhưng điều này thì như thể tôi đã gặp một thiên khai, bởi vì hình ảnh nàng một lần nữa biến mất hoàn toàn trong tôi. Tôi tập trung hết sức lực của nội tâm mình để gọi lên hình ảnh này nhưng thấy đều vô ích. Nếu có bao giờ thấy lại nàng, tôi sẽ nhận ra nàng ngay tức khắc, ngay cả khi nàng đứng giữa cả trăm người khác. Giờ thì nàng đã chạy trốn đâu mất tăm, và con mắt thâm kín của tâm hồn tôi lại khao khát bắt gặp nàng, nhưng vô vọng.

Tôi đang tản bộ dọc theo Langelinie [\[32\]](#), ra vẻ hờ hững và không chú ý gì đến xung quanh mình, dù đôi mắt do thám của tôi vẫn liếc nhìn mọi thứ. Bỗng nhiên tôi thấy ra nàng. Ánh nhìn của tôi cứ mãi dán chặt vào nàng, và không còn tuân theo ý tôi nữa; tôi không thể di chuyển cái nhìn chằm chằm này ra nơi khác để xem xét đối tượng mà tôi muốn thấy - tôi không thấy nhưng tôi cứ nhìn chòng chọc. Như một người đánh kiếm bỗng dừng lại nửa chừng khi lao tới, cặp mắt tôi cũng bất động, lộ vẻ sững sờ trong hướng nhìn đã chọn từ lúc đầu. Không thể nhìn xuống, không thể ngừng nhìn nghiêng, không thể thấy, bởi vì tôi đã thấy nhiều quá rồi. Điều duy nhất mà tôi ghi nhớ là nàng mặc tấm áo choàng màu lục, tất cả chỉ có thế - đó là điều mà người ta có thể gọi là chụp được đám mây thay vì người đẹp Juno [\[33\]](#); nàng đã thoát khỏi tôi, như Joseph [\[34\]](#) thoát khỏi bà vợ của Potiphar [\[35\]](#), và

chỉ để lại cho tôi tấm áo choàng. Một bà già, có vẻ là người mẹ, thấp tùng nàng. Bà này thì tôi có thể tả lại từ đầu đến chân, dù tôi đã không thực sự nhìn bà chút nào, quá lắm là liếc sơ *en passant*. Chuyện đời trớ trêu là vậy. Cô gái đó gây ấn tượng nơi tôi, và tôi quên nàng; còn bà kia thì chẳng gây ra cái quái gì cả, vậy mà tôi có thể nhớ!

Ngày 11 tháng tư

Tâm hồn tôi vẫn còn bị vướng víu trong cùng một sự mâu thuẫn. Tôi biết là tôi đã thấy nàng, nhưng tôi cũng biết là tôi lại quên chuyện thấy này, song quên theo một cách mà chút ít gì còn sót lại trong ký ức thì không làm cho tôi vững lòng. Như thể niềm an vui của mình bị đe dọa, tâm hồn tôi đòi cho được hình ảnh này với cả sự mãnh liệt và nổi bần chồn, ấy thế mà nó vẫn không hiện ra; tôi có thể móc cặp mắt mình để trừng phạt chúng vì tội hay quên này. Rồi, sau khi đã nổi giận vì nôn nóng và đã lấy lại bình tĩnh, tôi có cảm giác là như thể linh cảm và ký ức đã cùng nhau dệt nên một hình ảnh, nhưng hình ảnh này vẫn không thể trở thành một hình dạng nào rõ rệt đối với tôi, bởi vì tôi không thể giữ cho nó đứng yên, bất động trong bối cảnh của nó; nó giống như một hoa văn trên tấm vải dệt tinh xảo - hoa văn thì sáng hơn cái nền, nhưng riêng nó thì ta không thể thấy vì nó quá nhợt nhạt.

Đây là một trạng thái kỳ quặc khi ta ở trong đó, ấy thế mà nó vẫn có niềm vui thích từ bên trong và cũng vì nó khiến tôi tin chắc là tôi vẫn còn trẻ. A, tôi cũng có thể thấy ra điều này từ một sự quan sát khác: ấy là tôi bao giờ cũng tìm kiếm con mồi của mình giữa các cô gái trẻ, chứ không phải giữa các đàn bà trẻ. Các bà thì ít tự nhiên hơn, ưa làm dáng hơn; mối quan hệ với các bà thì không đẹp, không thú vị; nó cũng có kích thích đấy nhưng sự kích thích dễ chịu này luôn luôn đến sau cùng. - Trước đó tôi đã không trông đợi mình sẽ đủ sức nếm trải một lần nữa những hoa quả đầu mùa của sự phải lòng ai. Nhưng giờ thì tôi đã đắm chìm trong nỗi vui sướng

vô ngần của tình yêu; tôi đã nhận được cái mà dân bơi lội gọi là ngụp xuống nước một lúc; vậy thì có lạ gì khi tôi thấy mình bàng hoàng ít nhiều. Thế thì càng hay chớ sao, tôi tự hứa sẽ bàng hoàng hơn vậy nữa trước mối quan hệ này.

Ngày 14 tháng tư

Tôi hầu như không nhận ra tôi nữa. Tâm hồn tôi sóng to gió lớn như một ngày biển động trong những cơn bão tình đam mê ngậy ngất này. Nếu ai đó có thể thấy tâm trạng tôi lúc này, người ta hẳn có cảm tưởng thấy một chiếc xuồng nhỏ chúi mũi chìm xuống đại dương như thể trong cái đà lao kinh khiếp đó nó sẽ phải hướng thẳng xuống đáy vực thẳm. Người ta không thấy ở trên đỉnh cột buồm có một thủy thủ đang canh chừng. Hãy gào lên liên tục, hỡi những sức mạnh cuồng nhiệt, hãy gào lên không ngừng, hỡi những quyền năng của đam mê! Dù cho những đợt sóng của các người đẩy bọt biển lên tận các tầng mây, các người sẽ không đủ sức đưa mình lên vượt quá đầu ta - ta ngồi đây, trầm tĩnh như một chúa tể đáy.

Tôi hầu như không thể tìm ra một chỗ đặt chân. Như con chim nước, tôi tìm cách lao xuống vùng biển động của tâm trí mình, nhưng thật là hoài công. Tuy nhiên, sóng to gió lớn như vậy là môi trường quen thuộc của tôi đó, và phía trên nó tôi ra tay xây đắp giống như con *Alcedo ispida* [36] xây tổ trên biển.

Những con gà tây trông xù lông lên giận dữ khi thấy màu đỏ. Tôi cũng y chang như vậy khi thấy màu lục, như mỗi khi tôi thấy một cái áo choàng màu lục chẳng hạn; và vì cặp mắt tôi thường hay đánh lừa mình, mọi sự mong chờ của tôi đôi khi bị khựng lại khi mắt tôi bắt gặp tấm áo khoác màu lục của tên khiên cưỡng ở bệnh viện Frederik.

Ngày 20 tháng tư

Một điều kiện chủ yếu trong mọi sự hưởng thụ lạc thú chính là phải tự giới hạn. Hình như là tôi sẽ không tìm ra được ngay tin tức về cô gái đang choán đầy tâm hồn và trí óc tôi đến nỗi cảm giác thiếu thốn cứ lan tỏa ra mãi. Nhưng giờ thì tôi sắp sửa bình tâm được đây, bởi vì tôi thấy cũng có sự dịu ngọt trong trạng thái cảm xúc tối tăm và mơ hồ nhưng mãnh liệt này. Tôi bao giờ cũng thích nằm trong chiếc thuyền vào một đêm trăng tỏ lênh đênh trên một trong những cái hồ đẹp của chúng ta. Tôi cuộn buồm, gác mái chèo, tháo bánh lái, ngả lưng nằm dài và đưa mắt nhìn lên vòm trời đăm đăm. Khi sóng lắc nhẹ con thuyền, khi gió thổi mây trôi mau, và vàng trăng khi mờ, khi tỏ, tôi thấy được cõi lòng mình thanh thản trong cảnh trăng nước thao thức này; sóng nước đu đưa khiến tôi nguôi ngoai, sóng vỗ mạn thuyền nghe như lời ru đều đều, mây bay vội vã, ánh sáng và bóng tối luân phiên thay đổi, tất cả làm tôi ngất ngây đến nỗi tôi nằm mơ mà mắt mở thao láo. Bây giờ tôi vẫn nằm cùng kiểu như vậy, sau khi đã cuộn buồm và tháo bánh lái, và thấy mình bồng bênh trong vòng tay của niềm khao khát và nỗi ngóng chờ nôn nao; niềm khao khát và nỗi ngóng chờ thì càng lúc càng nguôi ngoai, càng lúc càng làm tôi vui sướng: chúng nâng niu tôi như đứa trẻ. Ở phía trên tôi là vòm trời chứa chan hy vọng; hình bóng của cô gái trôi giạt trước mắt tôi như hình bóng của vàng trăng mờ ảo, khi thì làm tôi chóa mắt với ánh sáng, khi thì làm tôi mù lòa với bóng tối. Ôi, thích thú biết bao để mình đu đưa như thế theo dòng nước đang trôi, ôi vui thú làm sao để mình đu đưa ngay tự bên trong mình.

Ngày 21 tháng tư

Ngày nối ngày qua đi, và tôi cũng chẳng tiến được bước nào. Những cô gái trẻ vẫn gây cho tôi nhiều khoái cảm hơn bao giờ hết, vậy mà tôi lại không thấy ham muốn để mình vui thú. Tôi tìm nàng khắp nơi. Việc này

khiến tôi trở nên không biết điều, mắt nhìn thì ngẩn ngơ, tâm tình thì mất hứng. Những ngày trời đẹp sẽ sớm đến nơi chốn này, các đường phố, các ngõ hẻm sẽ náo nhiệt lên và người ta sẽ làm những chuyện cợt nhả nhỏ nhặt mà vào mùa đông, trong những sinh hoạt vui chơi của giới thượng lưu, người ta sẽ phải trả giá khá đắt, bởi vì một cô gái trẻ có thể quên đi rất nhiều thứ nhưng không quên một tình huống nào đó. Đúng là cuộc sống vui chơi của giới thượng lưu tạo cho tôi cơ hội tiếp xúc với phái đẹp, nhưng nó thì không thích hợp để bắt đầu một chuyện tình. Trong những sinh hoạt như thế, từng cô gái đều được canh giữ, tình huống thì nhạt nhẽo và cứ lặp đi lặp lại, và họ thì không cảm thấy một cơn sóc khoái cảm nào. Nhưng một khi họ ra ngoài phố thì y như ra ngoài biển rộng, và do đó mọi sự sẽ tác động đến họ mạnh hơn, và mọi sự cũng sẽ bí ẩn hơn. Tôi sẽ sẵn sàng bỏ ra một trăm đồng *rix-dollar* [37] cho một nụ cười từ một cô gái đang đi qua phố, nhưng không đến mười đồng để nhận một cái bắt tay của nàng trong một buổi tiệc sang trọng: cũng là tiền đấy nhưng thuộc hai loại hoàn toàn khác nhau. Khi cuộc phiêu lưu tình ái bắt đầu thì ta tìm con người liên quan đó ở các buổi tiệc. Ta có sự thông đồng bí mật với nàng, và điều này thì hấp dẫn lắm đấy; đó là sự kích thích mãnh liệt nhất mà tôi biết. Nàng không dám nói về điều này, vậy mà nàng nghĩ về nó; nàng không biết người ta đã quên nó hay không; người ta đánh lừa nàng khi thì bằng cách này, khi thì bằng cách kia. Năm nay sự thu hoạch của tôi ít ỏi; cô gái trẻ này chiếm cứ tâm trí tôi quá nhiều. Theo một nghĩa nào đó, lợi lộc có được thì chẳng bao nhiêu nhưng tôi quả có triển vọng giành được lô độc đắc.

Ngày 5 tháng năm

Ôi cái tình cờ chết tiệt! Tôi đã không hề nguyên rủa em vì sự xuất hiện của em, tôi nguyên rủa em vì em không ra mặt chút nào. Hay có phải điều này có lẽ được cho là một trong những sáng kiến mới của em, ôi em, một

hữu thể không thể hiểu nổi, người mẹ vô sinh của vạn vật, một tàn dư duy nhất còn lại từ cái thời kỳ khi mà tính tất yếu sinh ra sự tự do và sự tự do để cho mình bị lừa gạt trở về nằm trong bụng mẹ lần nữa? Ôi cái tình cờ chết tiệt! Ôi em, người bạn tâm tình độc nhất của tôi, một con người mà tôi cho rằng xứng đáng vừa làm đồng minh, vừa làm kẻ thù của tôi, bao giờ cũng không thay đổi dưới những dáng vẻ đổi thay của em, bao giờ cũng không thể hiểu được, bao giờ cũng là một điều bí ẩn! Ôi em, người mà tôi yêu thương với tất cả sự đồng cảm trong tâm hồn, là người mà hình ảnh tôi tự tạo mình theo [38], sao em không ra mặt? Tôi không ăn mày ai, tôi không khúm núm xin xỏ em xuất hiện theo cách này hay cách nọ, bởi vì một sự tôn sùng như thế sẽ thực sự là một sự sùng bái thần tượng và sẽ không dễ chịu gì đối với em. Tôi thách thức em ra độ sức, sao em vẫn không xuất hiện? Hay có phải con lắc của vũ trụ đã ngừng chuyển động, có phải điều bí ẩn của em đã tỏ lộ, và cả em nữa, có phải em đã buông mình xuống giữa lòng biển cả vĩnh hằng? Một ý tưởng kinh khiếp! Thế gian sẽ đi đến chỗ dừng lại vì buồn chán! Ôi cái tình cờ chết tiệt! Tôi đang đợi chờ em đây! Tôi không muốn thắng em bằng cách nhân danh những nguyên tắc này nọ, hay bằng những gì mà mấy thứ đồ ngốc gọi là tính cách - không đâu, tôi dứt khoát sẽ là nhà thơ của em! Tôi không muốn làm nhà thơ cho bất cứ ai khác; ôi, em hãy hiện ra đi, và tôi sẽ là nhà thơ của riêng em. Tôi sẽ ăn lấy, ăn để bài thơ của chính mình, và tôi sẽ nuôi dưỡng mình bằng thực phẩm ấy. Hay có phải em thấy tôi không xứng đáng? Tương tự như người vũ nữ ở các đền đài nhảy múa để tôn vinh thần thánh, tôi cũng hết lòng giúp đỡ em; tôi thì ăn mặc mỏng manh, tay không, nhanh nhẹn, mềm mại, tôi từ bỏ tất cả; tôi không sở hữu bất cứ cái gì; tôi không ham muốn sở hữu cái gì; tôi không yêu thích cái gì; tôi không có gì để mất - nhưng nhờ đó mà không chừng tôi trở nên xứng đáng hơn với em, một người từ lâu chắc đã chán tước đoạt từ người khác những gì họ yêu thích, chán với những tiếng than van khiếp nhược, chán với những lời cầu xin hèn hạ của họ. Hãy làm tôi

kinh ngạc đi em - tôi sẵn sàng rồi đây. Không có đánh cuộc đâu - chúng ta hãy đọ sức với nhau vì danh dự thôi mà. Hỡi trời cao đất dày, hãy cho tôi thấy nàng, hãy chỉ cho tôi một khả năng mà đối với tôi thì có vẻ bất khả; hãy chỉ cho tôi tìm thấy nàng giữa bóng tối của chốn âm cung, và tôi sẽ đưa nàng về dương thế [39]. Hãy để nàng căm ghét tôi, khinh rẻ tôi, lạnh lùng với tôi, hãy để nàng yêu một kẻ nào khác - tôi không sợ đâu, nhưng hãy khuấy động mặt nước [40], hãy phá tan sự im lặng. Bỏ tôi đói khát kiểu này thì thật là xấu hổ, tuy thế mà em cứ tưởng mình mạnh mẽ hơn tôi cơ chứ.

Ngày 6 tháng năm

Mùa xuân đang đến. Cây lá khắp nơi đâm chồi nảy lộc, và các cô gái cũng vậy. Những tấm áo choàng của họ được xếp sang một bên, và cái áo choàng màu lục của tôi nữa có lẽ cũng được cất vào tủ. Đây là hậu quả của việc làm quen với một cô gái ngoài đường phố chứ không phải trong giới thượng lưu, nơi mà ta biết được ngay lập tức tên nàng, gia đình nàng, nơi nàng sống, nàng có đính hôn chưa. Điều cuối này là một thông tin cực kỳ quan trọng đối với tất cả những kẻ cầu hôn điềm tĩnh và kiên định, đơn giản là vì họ không bao giờ nảy ra ý nghĩ đem lòng yêu một cô nàng đã đính hôn. Một kẻ đi thông dong ngoài phố như thế rồi sẽ bị rơi vào nỗi đau khổ chết người nếu như anh ta ở địa vị tôi; anh ta sẽ bị suy sụp hoàn toàn nếu anh ta thành công trong nỗ lực tìm ra những thông tin cần thiết, và nhất là anh ta còn được tặng thêm chi tiết là nàng ta đã đính hôn. Tuy vậy, chuyện này không làm tôi bận tâm nhiều lắm. Vấn đề đính hôn không là cái gì ngoài một sự khó khăn mang tính hài hước. Tôi không sợ những sự khó khăn cả hài hước lẫn bi thảm; tôi chỉ sợ những sự khó khăn *langweilige* [41]. Cho tới bây giờ tôi đã không có lấy dù là một mẩu tin nhỏ, dấu cho tôi chắc chắn đã bỏ công lực lao mọi thứ, và tôi nhiều lần đã cảm nhận sự thật trong lời thơ của thi sĩ:

Nox et hiems longæque viæ, sævique dolores

Mollibus his castris, et labor omnis inest [42].

Đêm, bão tố, những hành trình khổ ải,

Đủ đau thương doanh trại ái ân này. [43]

Có lẽ nàng không sống trong thành phố Copenhagen này đâu; có lẽ nàng đến từ vùng quê nào đó, có lẽ, có lẽ - tôi có thể nổi điên lên mất với tất cả những cái có lẽ này, và tôi càng nổi điên thì lại càng có nhiều cái có lẽ. Tôi luôn luôn có sẵn tiền bạc để có thể lên đường đi đây, đi đó bất cứ lúc nào. Tôi đã hoài công tìm nàng ở nhà hát, ở những buổi hòa nhạc, những buổi khiêu vũ, những buổi đi dạo. Theo một nghĩa nào đó, tôi cảm thấy vui lòng: một cô gái trẻ mà tham dự nhiều vào những trò tiêu khiển như thế thì thường thường không đáng để ta chinh phục; trong phần nhiều trường hợp, cô ta thiếu hẳn tính cách độc đáo mà đối với tôi, đó là và vẫn là một *conditio sine qua non* [44]. Tìm ra được một Preciosa [45] giữa những cô “Gyp-xi” thì không khó hiểu bằng tìm được nàng ở những buổi chợ phiên, nơi mà người ta đưa ra bán những cô gái trẻ - trời ơi, điều này được nói ra không có ác ý mà, tất nhiên là vậy rồi!

Ngày 12 tháng năm

Này, cô em ơi, tại sao em vẫn không đứng yên một cách thật là bình tĩnh trong ô cửa? Tuyệt đối không có gì để trách một cô gái đi vào trong ô cửa để trú mưa. Chính tôi cũng làm vậy khi không mang dù theo, ngay cả đôi khi tôi có dù, ví dụ như bây giờ chẳng hạn. Hơn nữa, tôi có thể kể ra dăm ba phụ nữ đáng quý trọng đã không ngần ngại trú mưa như thế. Hãy bình tĩnh đã nào, hãy quay lưng ra đường, vậy là những người đi ngang qua không

thể biết là em chỉ đứng đó hay sắp sửa bước vào trong ngôi nhà. Thế nhưng, núp tránh sau cánh cửa khi nó mới hé mở nửa chừng thì thiếu thận trọng đấy, nhất là vì những hậu quả có thể xảy ra: em càng được che kín bao nhiêu thì em càng thấy khó chịu bấy nhiêu khi bị phát hiện. Nhưng nếu đã giấu mình thì em hãy đứng thật im, cầu xin quỷ thần phù hộ và tất cả các thiên sứ chăm sóc cho em; nhất là em đừng lén nhìn ra ngoài để xem mưa đã tạnh chưa. Nếu em thực sự muốn biết chắc chắn về điều này thì em cứ mạnh dạn bước tới và trang trọng nhìn lên bầu trời. Nhưng nếu em ló đầu ra một cách hơi tò mò, rụt rè, lo lắng, ngần ngại, và vội vàng kéo đầu vào thì bất cứ đứa con nít nào cũng hiểu được cái động tác này. Nó được gọi là trò chơi ú tim. Và tôi, người lúc nào cũng nhào vô chơi đủ trò, có nên tự kiểm chế không? Có nên im re, không trả lời khi bị gọi hỏi không?... Em đừng nghĩ rằng tôi đang nuôi dưỡng những ý nghĩ thiếu tôn trọng nào đó đối với em; em đã không có một chút ả ý nào khi ló đầu ra ngoài - đó là một điều hồn nhiên nhất trên đời. Để đền đáp, em không được xúc phạm tôi trong sự suy nghĩ của em; tên tuổi của tôi, danh tiếng của tôi sẽ không chịu đựng sự xúc phạm đó. Hơn nữa, chính em đã bắt đầu mà. Tôi khuyên em không bao giờ nói với ai về cái sự kiện nhỏ nhặt này; phần lỗi thuộc về em đấy. Tôi có dự định làm điều gì khác với điều mà bất cứ quý ông nào hãnh sẽ làm không? - đưa cho em cái dù của tôi.

Nàng đi đâu rồi? Tuyệt vời! Nàng ẩn nấp sau ô cửa dẫn vào căn phòng nhỏ của người gác cổng. Ô, cô gái nhỏ đáng yêu làm sao khi tỏ ra hớn hờ, hài lòng. - “Có lẽ em có thể cho tôi biết về một cô nương ngay lúc này đây vừa ló đầu ra ngoài cửa này, chắc là đang cầm cái dù. Cô ấy chính là người chúng tôi đang tìm, tôi và cái dù đó ạ.” - Em cười. - Có lẽ em cho phép tôi gọi tên người hầu của mình ngày mai đến lấy lại nó, hay là em muốn tôi gọi xe ngựa đến? - Ô, không có gì để cảm ơn tôi đâu; chỉ là sự lịch sự thông thường thôi mà. - Đó là một trong những cô gái thú vị nhất mà tôi gặp kể từ lâu lắm rồi, ánh mắt trông rất trẻ thơ nhưng lại có vẻ rất hỗn láo, cử chỉ thì

rất dễ thương, rất giản dị, ấy thế mà nàng lại tỏ ra tò mò. - Hãy yên lòng mà đi, cô em! Nếu không phải vì một chiếc áo choàng màu lục thì tôi đã có thể mong muốn tạo ra một sự quen biết thân thiết hơn. - Nàng đi bộ dọc theo Store Kjöbmagergade. Trong trắng và tự tin biết bao! Không có chút gì là then thùng cả. Nhìn nàng đi mà xem, bước chân nhẹ nhàng chừng nào, cái đầu hất lên ngỗ ngược làm sao - a, chiếc áo choàng màu lục đòi hỏi tôi phải xả thân đó mà!

Ngày 15 tháng năm

Cám ơn nhé, sự tình cờ tử tế! Hãy chấp nhận lời cám ơn của tôi! Thăng người và kiêu hãnh, bí ẩn và trầm tư, nàng khiến tôi nghĩ đến cây tùng; từ những tầng sâu trong lòng đất nó bật lên, thẳng một mạch, liền một ý, về phía trời cao, trở thành một điều khó hiểu, không thể giải thích được đối với chính nó, một tổng thể không thể phân chia. Cây sồi rừng tự trang điểm bằng tán lá trên ngọn, và lá cây kể những chuyện gì xảy ra bên dưới. Cây tùng không có tán lá, không có chuyện để kể, là một bí ẩn đối với chính nó - nàng là như thế đó. Nàng được che giấu trong chính mình; nàng bật lên từ bên trong mình, và có một sự kiêu hãnh trầm tĩnh nơi nàng, giống như sự vươn lên táo bạo của cây tùng - dù nó bị gắn chặt dưới lòng đất. Một nỗi u sầu vây bọc nàng như tiếng gù của con bò câu rừng, như một nỗi khát khao sâu thẳm không đối tượng. Nàng là một điều bí ẩn mang sẵn trong nó, một cách bí ẩn, một giải pháp riêng cho chính nó, nàng là một sự bí mật, và tất cả những bí mật của các nhà ngoại giao là gì cơ chứ, nếu đem so với cái bí mật này? Nàng là một điều bí ẩn, và trên đời này có cái gì mà cũng đẹp như cái từ ngữ khai giải điều bí ẩn đó không? Và ngôn ngữ có từ nào mà cũng có nhiều gợi ý, có nhiều hàm ý như từ khai giải này không? - Ôi, sự mơ hồ mà nó chứa bên trong mới lớn làm sao! Và nó đẹp quá sức, và nó mạnh quá chừng, nó thâm nhập khắp tất cả những sự kết hợp mà trong đó nó xuất

hiện! Cũng như sự giàu có của tâm hồn vẫn còn là một điều bí ẩn cho đến chừng nào mà miệng lưỡi ta không được cởi trói, và bằng cách ấy sự bí ẩn được khai giải, cô gái trẻ cũng vẫn là một điều bí ẩn.

Cám ơn nhé, sự tình cờ tử tế! Xin hãy chấp nhận lời cám ơn của tôi! Nếu mà tôi gặp nàng vào mùa đông, chắc chắn nàng đã được bọc kín trong chiếc áo choàng màu lục, có lẽ bị rét cứng, và thiên nhiên khắc nghiệt hẳn đã làm giảm bớt sắc đẹp của nàng. Nhưng bây giờ thì may mắn làm sao! Tôi thấy nàng lần đầu tiên vào đầu mùa hè, vào thời kỳ đẹp nhất trong năm, và dưới nắng chiều. Tất nhiên, mùa đông thì cũng có những thuận lợi của nó. Một phòng khiêu vũ được thắp sáng rực rỡ rất có thể là một khung cảnh làm tôn vẻ đẹp của một cô gái trong bộ áo dài vũ hội. Nhưng trước hết, hiếm khi nàng xuất hiện ở đó một cách có lợi nhất cho mình, chính vì mọi thứ đều đòi hỏi nàng phải có mặt - một sự đòi hỏi gây ra lo lắng cho nàng, dù nàng thuận theo nó hay làm chính điều ngược lại. Sau nữa, mọi thứ trong khung cảnh đó đều gọi lại tính phù du và cả tính phù hoa nữa, và gây ra sự nôn nóng khiến cho niềm vui thích bớt thú vị đi. Phải thừa nhận là có những lúc tôi vẫn muốn có mặt ở phòng khiêu vũ, vẫn muốn ngắm sự xa hoa đắt tiền, ngắm tuổi trẻ và sắc đẹp nhiều vô kể và vô giá, ngắm cuộc chơi quyền lực có nhiều đối thủ tham dự, nhưng tôi không cảm thấy thích thú với tất cả những thứ này nhiều bằng khi tôi mãi mê chờ đợi những khả năng có thể xảy ra ở đó. Không phải một sắc đẹp cá biệt nào đó làm tôi mê mẩn, nhưng toàn bộ những sắc đẹp đó. Một hình ảnh hư ảo lơ lửng trước mắt tôi, trong đó tất cả các khuôn mặt nữ này hòa lẫn với nhau và tất cả những động tác này thì đang tìm kiếm cái gì đó, tìm kiếm sự yên nghỉ trong một hình ảnh duy nhất mà người ta không thấy.

Chuyện xảy ra trên con đường mòn giữa Nørreport và Østerport [46]. Lúc đó là vào khoảng sáu giờ rưỡi. Mặt trời đã mất đi sức sống của mình, chỉ còn là một kỷ niệm trong cái ánh sáng mờ ảo êm dịu trải dài trên quang

cảnh. Thiên nhiên thờ tự do thoải mái hơn. Mặt hồ yên tĩnh, phẳng lặng như tấm gương. Những tòa nhà êm ả và thân quen ở khu Blegdam soi bóng trên mặt nước, và ở ngoài xa, nước thì tối sẫm như màu thép. Con đường mòn và những tòa nhà bên kia bờ hồ còn được vài tia nắng yếu ớt rọi tới. Bầu trời thì trong và rộng mở, chỉ có mỗi một đám mây mỏng lửng lơ trôi ngang, nó được thấy rõ nhất khi ta nhìn chăm chăm mặt nước phẳng lặng cho đến khi nó biến mất. Không một lá cây nào rung rinh. - Nàng đấy! Đôi mắt tôi đã không đánh lừa mình trước đó, dù cho tấm áo choàng màu lục đã làm thế. Mặc dù đã sẵn sàng cho điều này từ lâu, tôi vẫn không thể chế ngự một nỗi xáo động nào đó, cảm xúc trong lòng thì trào lên, hạ xuống như con chim chiến chiến vừa hót, vừa bay lên bay xuống trên những cánh đồng gần bên.

Nàng chỉ có một mình. Một lần nữa tôi lại quên nàng ăn mặc ra sao lúc đó, ấy thế mà bây giờ tôi quả có giữ được một hình ảnh của nàng. Nàng chỉ có một mình, lộ vẻ bận tâm, rõ ràng là không phải về nàng mà về những ý nghĩ của riêng mình. Nàng không suy nghĩ, nhưng những ý nghĩ cứ xoay vòng một cách thăm lặng và dẹt nên một hình ảnh đầy nỗi khát khao, đầy niềm linh cảm đối với tâm hồn nàng, một hình ảnh không thể giải thích được như bao nhiêu tiếng thở dài của một cô gái trẻ. Nàng đang ở vào tuổi đẹp nhất của đời mình. Một người con gái không phát triển giống như một tên con trai: nàng không lớn lên, nàng chỉ ra đời. Tên con trai bắt đầu phát triển ngay tức khắc và việc này cần một thời gian dài; một người con gái cần một thời gian dài để ra đời, và khi ra đời thì đã có đủ đầy tính nữ. Chính điều này chứa đựng cả sự giàu có vô hạn của nàng; vào khoảnh khắc nàng sinh ra, nàng đã là đàn bà trọn vẹn, nhưng cái khoảnh khắc ra đời này thì lại đến muộn. Vì vậy nàng sinh ra hai lần: lần thứ nhì là khi nàng kết hôn, hay đúng hơn, ngay vào lúc đó thì nàng thôi sinh ra - chỉ vào lúc đó thì nàng sinh ra. Đâu chỉ có Minerva [47] nhảy bật ra từ cái trán của Jupiter với tấm thân đàn bà, đâu chỉ có Venus [48] vụt đứng lên từ sóng biển với tất cả sắc

đẹp tròn đầy - mọi người con gái đều như vậy nếu tính nữ của họ không bị làm cho hư hỏng bởi cái mà người ta gọi là lớn lên, là phát triển. Nàng không thức tỉnh một cách từ từ nhưng ngay lập tức; mặt khác, nàng nằm mơ lâu hơn thế nhiều, với điều kiện là thiên hạ không tỏ ra quá đáng đến mức đánh thức nàng quá sớm. Nhưng chuyện nằm mơ này là một sự giàu có vô hạn.

Nàng bận tâm, không về mình nhưng về những gì bên trong nàng, và mỗi bận tâm này là một sự bình yên và an nghỉ vô hạn ở bên trong nàng. Nhìn theo cách này, một cô gái trẻ là giàu có, và ôm lấy sự giàu có này trong vòng tay thì cũng làm cho chính ta trở nên giàu có. Nàng thì giàu có, dù nàng không nhận ra là nàng sở hữu cái gì đó; nàng giàu có - nàng là một của quý. Một sự thanh thản lặng lẽ lẫn chút buồn rầu bao quanh khuôn mặt nàng. Nàng thì nhẹ, có thể nhấc bổng nàng bằng mắt, nhẹ như Psyche [49], người con gái được các vị thần mang đi xa đó, thậm chí nhẹ hơn bởi vì nàng tự mang mình đi. Hãy để cho những nhà biện giảng Cơ đốc tranh cãi về sự quy thiên của Đức Mẹ đồng trinh; phần tôi thì thấy nó không có vẻ khó hiểu, bởi vì Đức Mẹ không còn thuộc về thế gian này nữa, nhưng cái nhẹ bổng của một cô gái thì thật sự khó hiểu và thách thức những định luật về trọng lực.

Nàng không để ý đến cái gì cả, và vì đó nàng tin là mình cũng không bị ai để ý đến. Tôi vẫn giữ một khoảng cách với nàng và tôi uống lấy uống để hình ảnh nàng bằng đôi mắt thiết tha. Nàng đang đi chậm rãi; sự thư thái của nàng hay sự yên tĩnh của môi trường xung quanh thì không bị bất cứ sự vội vã nào làm cho xáo động. Một đứa bé trai ngồi câu cá bên bờ hồ; nàng đứng lại, im lặng đưa mắt nhìn mặt nước phẳng như gương và cái phao câu. Dù đã không đi nhanh, nhưng nàng vẫn tìm một chút không khí mát mẻ. Nàng đưa tay nói lỏng chiếc khăn nhỏ quàng quanh cổ dưới tấm khăn san; một làn gió nhẹ từ hồ đến vuốt ve bộ ngực trắng như tuyết nhưng ấm áp và

đầy đặn của nàng. Đứa bé dường như không vui lắm khi có người đứng xem nó câu cá, khi quay người lại nó nhìn nàng với vẻ khá lạnh nhạt. Nó trông thật lố bịch, và tôi không trách nàng vì đã cười nhạo nó. Ôi, nụ cười tươi trẻ làm sao! Nếu như nàng chỉ có một mình với đứa bé đó, tôi tin là nàng đã không sợ gì mà đánh nhau với nó. Đôi mắt nàng to và sáng ngời nhưng khi ta nhìn vào thì vẻ rạng rỡ đó phảng phất bóng tối, gợi cho ta biết có một sự sâu thẳm vô tận bởi vì thâm nhập được chúng thì quả là bất khả; chúng thì trong sáng và ngây thơ, dịu dàng và điềm tĩnh, lại đầy vẻ tinh nghịch khi nàng mỉm cười. Mũi nàng thì uốn cong một cách thanh tú, và khi tôi nhìn nghiêng nàng thì nó có vẻ như rút vào phía vầng trán và do đó nó trở nên ngắn hơn một chút và ngỗ nghịch hơn một chút.

Nàng lại cất bước, tôi theo sau. May là có nhiều người đi dạo trên con đường mòn đó; có khi tôi dừng bước trao đổi đôi lời chào hỏi với người này, người nọ và để nàng đi xa mình hơn một ít, nhưng chẳng bao lâu lại bắt kịp nàng; nhờ vậy mà tôi không cần phải đi chậm như nàng để giữ khoảng cách cho đều. Nàng đi về hướng Österport. Tôi muốn thấy nàng gần sát hơn mà không bị nàng thấy lại. Ở góc đường có một ngôi nhà mà từ đó tôi có thể có cơ hội làm theo ý mình. Tôi có quen biết gia đình đó và thế là chỉ cần ghé thăm họ. Tôi bước nhanh, vội vã vượt qua nàng, tuyệt đối không lộ vẻ gì là để ý đến nàng. Tôi đi trước nàng khá xa, đến chào hỏi lần lượt từng người trong gia đình đó rồi đến chiếm cứ cái cửa sổ nhìn ra con đường mòn. Nàng đi đến gần, tôi nhìn nàng và nhìn nàng, và cùng lúc tôi cũng mở miệng góp vài lời vào câu chuyện phiếm với những người đang dự tiệc trà trong phòng khách. Dáng đi của nàng khiến tôi biết dễ dàng là nàng đã không học múa nhiều trước đây, ấy thế mà dáng đi này thì mang một vẻ kiêu kỳ nào đó, một vẻ quý phái tự nhiên, nhưng lại thiếu sự quan tâm đến chính mình. Tôi xoay sở nhìn nàng một lần nữa mà thực ra tôi đã không đếm mình nhìn đã bao nhiêu lần rồi. Từ cửa sổ tôi không thể nhìn theo con đường mòn xa lắm, nhưng tôi có thể thấy một cầu tàu bắc ra hồ, và tôi ngạc

nhiên thấy mình phát hiện ra nàng lần nữa ở ngoài đó. Tôi chợt nghĩ trong đầu là có lẽ nàng sống đâu đó trong vùng quê phụ cận, có lẽ gia đình nàng có thuê một căn hộ nhỏ sống qua mùa hè.

Chưa gì tôi đã bắt đầu thấy hối tiếc cho việc ghé thăm này, sợ rằng nàng sẽ đi theo hướng khác và tôi sẽ không thấy được nàng nữa; thật vậy, rằng sự xuất hiện của nàng ở đầu mút cầu tàu là dấu hiệu nàng sắp sửa biến mất đối với tôi - nhưng rồi nàng xuất hiện lại gần đó. Nàng đang đi ngang trước ngôi nhà, tôi vội vàng chụp lấy cái mũ và cây gậy của mình với ý định đi vượt qua nàng rồi chậm lại để nàng vượt qua, nhiều lần như thế, cho tới khi tôi khám phá ra chỗ ở của nàng - nhưng thật không may, tôi quá hấp tấp sao đó mà đụng mạnh cánh tay của người đàn bà đang rót trà cho mọi người. Một tiếng hét khủng khiếp bật ra; tôi đứng đó, mũ và gậy trên tay, chỉ muốn bỏ đi, và để kết thúc sự cố này, nếu có thể, cũng như để thúc đẩy mình rút lui, tôi kêu lên một cách thống thiết: Tôi sẽ bị đày như Cain [50] ra khỏi chỗ này, nơi đã thấy nước trà bị đổ xuống! Nhưng, như thể tất cả cùng hòa nhau để hại tôi, ông bạn chủ nhà lại có ý tưởng gây choáng váng là lên tiếng tiếp nối lời nói của tôi bằng cách tuyên bố oang oang và trịnh trọng rằng tôi sẽ không được phép rời khỏi đây trước khi thưởng thức xong một tách trà và để chuộc lỗi, chính tôi phải phục vụ trà cho các quý bà có mặt. Và tôi hoàn toàn tin rằng trong hoàn cảnh hiện tại, ông bạn chủ nhà sẽ xem chuyện sử dụng vũ lực là hoàn toàn lịch sự, tôi chẳng thể làm gì khác hơn là ở lại. - Nàng đã biến mất.

Ngày 16 tháng năm

Đẹp làm sao cảm giác đang yêu; thú vị làm sao khi biết mình đang yêu. Hai điều này, bạn thấy đấy, là khác nhau. Tôi có thể giận điên lên khi nghĩ tới chuyện nàng đã biến mất trước mặt tôi lần thứ hai, ấy thế mà theo một nghĩa nào đó tôi lại thấy vui. Hình ảnh nàng mà tôi có thì cứ lơ lửng đâu đó

giữa hình dáng thực tại và hình dáng lý tưởng của nàng. Bây giờ tôi đang gọi lại hình ảnh đó trước mắt mình, nhưng chính vì nó thể hiện thực tại, hay vì thực tại đúng là duyên cớ cho nó, mà nó có một ma lực khác thường. Tôi không cảm thấy sốt ruột, vì nàng chắc chắn sống ở đây, trong thành phố này, và điều đó hiện giờ thì tạm đủ đối với tôi. Khả năng này là điều kiện để hình ảnh nàng có thể hiện ra thực sự - tất cả phải được thưởng thức một cách thông thả, từ từ từng chút một. Và chẳng lẽ tôi không nên tỏ ra thần nhiên - tôi, một người dám xem mình là đứa con cưng của thánh thần; tôi, một người nhận được vận may hiếm có là một lần nữa thấy cõi lòng mình rung động vì yêu. Đây là một chuyện mà không một kỹ năng hay sự học hỏi nào có thể làm nảy nở - nó là một quà tặng. Nhưng nếu tôi thành công trong việc khơi dậy một tình yêu nhục cảm thì tôi thực bụng muốn xem mình có thể giữ nó tồn tại được bao lâu. Tôi sẽ nâng niu nó nhiều hơn cả mối tình đầu của mình. Cơ hội đến với ta khá hiếm, cho nên khi nó đến thật thì ta nên lợi dụng nó hết mình. Lý do là quyến rũ một cô gái thì chẳng cần mưu mẹo gì, nhưng tìm được một cô gái đáng để ta quyến rũ thì cần nhờ đến vận may. - Tình yêu thì đầy những điều bí ẩn, và sự đem lòng yêu ai này cũng là một điều bí ẩn, dù nó là thứ yếu thôi. Phần lớn người ta cảm đầu cảm cổ lao về phía trước, hứa hôn với nhau hay làm những chuyện ngu ngốc khác, rồi nhanh như trở bàn tay, mọi sự đều chấm dứt, và họ không biết mình đã được gì cũng như đã mất gì. Đã hai lần nàng xuất hiện trước mắt tôi, rồi biến mất, điều này có nghĩa là nàng sẽ xuất hiện thường hơn. Khi giải mộng cho vua Pharaoh, Joseph nói thêm: Nhưng bệ hạ nằm mộng chuyện đó đến hai lần thì có nghĩa là nó sẽ sớm được thực hiện đây.

Tuy nhiên, có lẽ sẽ thú vị nếu ta có thể nhận thức trước một chút những sức mạnh mà khi nổi lên thì làm nên bản chất của cuộc sống. Vào lúc này nàng đang sống trong sự bình yên thâm lặng, chẳng có một ý niệm mơ hồ gì về sự hiện hữu của tôi trên đời này, lại càng biết ít hơn về những gì xảy ra trong nội tâm tôi, đó là chưa kể đến sự tự tin mà với nó tôi nhìn một cách

soi mới vào tương lai của nàng, bởi vì tâm hồn tôi càng ngày càng đòi hỏi thực tại, và trở nên càng ngày càng mạnh mẽ hơn. Nếu từ cái nhìn đầu tiên một cô gái không gây ấn tượng sâu sắc nơi tôi đến mức gọi lên được một mẫu mực lý tưởng thì thực tại đó, nói chung, là không đặc biệt đáng ao ước; nhưng nếu cô ấy gây ấn tượng đủ sâu sắc thì, dù ta có kinh nghiệm bao nhiêu đi nữa, niềm hạnh phúc gần như lúc nào cũng tràn ngập ta. Đối với người nào không thấy chắc chắn về bàn tay mình, không tin ở mắt mình, không hy vọng ở thắng lợi, tôi luôn luôn khuyên anh ta hãy cứ liều tấn công ngay từ trạng thái đầu tiên này mà trong đó, đúng là vì anh ta cảm thấy hạnh phúc tràn ngập, anh ta có các quyền lực siêu nhiên - bởi vì sự tràn ngập này là một sự trộn lẫn lạ lùng giữa lòng thương cảm với tính ích kỷ. Tuy nhiên, anh ta sẽ mất đi niềm vui thú, bởi vì anh ta không được hưởng cái hoàn cảnh thuận lợi đó do chính anh ta cứ mãi mê với nó, ẩn nấp trong nó. Cái nào đẹp hơn thì khó quyết định lắm, cái nào thú vị hơn thì dễ. Tuy nhiên, tốt hơn hết ta nên đến với cái này hoặc cái kia gần chừng nào hay chừng nấy. Đây mới là niềm vui thú thực sự, và về phần những niềm vui thú của người khác thì tôi không biết chắc lắm. Chỉ là sự chiếm hữu thôi thì không có gì quan trọng, và những phương tiện mà những kẻ tình nhân như thế sử dụng thì thường là xoàng xĩnh: tiền bạc, quyền thế, ảnh hưởng của người khác, thuốc ngủ, v.v... không có gì mà họ không chấp nhận. Nhưng tình yêu có phải là niềm vui thú không, nếu nó không bao hàm một sự buông thả tuyệt đối, tức là từ một trong hai bên? Nhưng thông thường chuyện này cần phải có đầu óc nhận thức, và những tình nhân như thế, nói chung, họ thiếu cái đó.

Ngày 19 tháng năm

Cordelia! Tên nàng vậy là Cordelia! Đó là một cái tên đẹp và cả điều này thì cũng quan trọng đó, bởi chúng thường là rất phiền hà, có thể vậy, khi

phải gọi lên một cái tên xấu cùng với những tính từ êm ái nhất. Từ xa tôi đã nhận ra nàng; nàng đi bộ cùng hai cô gái khác ở phía bên trái nàng. Dáng đi của họ có vẻ cho ta thấy là họ sắp sửa dừng bước. Tôi đứng ở góc đường, đọc tờ áp-phích trong khi mắt vẫn không ngừng theo dõi các cô gái xa lạ này. Họ chia tay. Hai cô kia có lẽ trước đó đã đi thêm một chút nên giờ họ rẽ theo hai hướng khác nhau. Nàng tiến về phía góc đường. Một trong hai cô kia, sau khi đi được vài bước, liền quay gót chạy theo nàng và kêu lên khá to để tôi có thể nghe được: Cordelia! Cordelia! Rồi cô gái thứ ba đến nhập bọn; họ chụm đầu lại, thầm thì bàn chuyện riêng tư, và tôi đã căng tai hết sức mà vẫn không nghe được các bí mật của họ. Ngay sau đó cả ba cô bật cười khanh khách và vội vã rảo bước về hướng mà hai cô đã chọn trước đó. Tôi đi theo họ. Họ vào một ngôi nhà ở đường Stranden. Tôi chờ một lúc, tin chắc rằng Cordelia sẽ sớm trở lại một mình. Nhưng chuyện này đã không xảy ra.

Cordelia! Thật là một cái tên tuyệt vời làm sao! Cũng là cái tên con gái thứ ba của Vua Lear [51], một cô gái khác thường, “bụng không để ngoài da”, đôi môi cô khép kín khi lòng cô rộng mở. Cordelia của tôi thì cũng như thế. Nàng giống cô công chúa đó, tôi chắc vậy. Nhưng theo một nghĩa khác, bụng nàng thực sự để ngoài da, không phải dưới hình thức lời ăn tiếng nói mà theo một cách chân thành hơn, dưới hình thức một nụ hôn. Ôi, đôi môi trông tràn đầy sức sống làm sao! Tôi chưa hề thấy đôi môi nào đẹp hơn, từ trước đến nay.

Việc tôi phủ lên trên chuyện này một màn bí mật, hầu như ngay cả với chính mình, là một trong những bằng chứng là tôi đang yêu. Mọi tình yêu đều có sự bí mật của nó, thậm chí loại tình yêu xảo trá cũng thế, nếu nó có yếu tố thẩm mỹ thích hợp ở bên trong nó. Tôi đã không bao giờ nảy ra ý nghĩ muốn tâm sự với ai hay muốn khoe khoang những cuộc phiêu lưu tình ái của mình. Vì vậy mà tôi gần như sung sướng đã không biết được địa chỉ

nhà nàng nhưng chỉ biết nơi chốn mà nàng thường đến. Có lẽ nhờ đó mà tôi cũng có thể tiến đến, thậm chí gần hơn, mục đích của mình. Tôi có thể theo dõi mà không gây ra sự chú ý nơi nàng, và từ điểm xuất phát được tạo dựng vững vàng này, cơ hội tiếp xúc với gia đình nàng sẽ không phải là khó tìm ra đối với tôi. Tuy nhiên, nếu hoàn cảnh này bỗng trở nên khó khăn - *eh bien* ! [52].- lúc ấy tôi sẽ chịu đựng nỗi khó khăn đó một mình. Tất cả mọi thứ tôi làm, là làm *con amore* [53], và như vậy, tôi cũng yêu *con amore* .

Ngày 20 tháng năm

Hôm nay tôi được biết đôi điều về ngôi nhà mà nàng đã biến mất vào bên trong. Nó thuộc về một góa phụ với ba đứa con gái dễ thương. Họ có thể cho nhiều thông tin đến mức thừa thãi, tức là với điều kiện họ có sẵn một vài thông tin nào đó trước đã. Sự khó khăn duy nhất là ta phải nghe và hiểu những chi tiết này ở mức lũy thừa ba, bởi vì cả ba người họ mở miệng nói cùng lúc. Tên và họ của nàng là Cordelia Wahl và nàng là con của một viên sĩ quan thuộc Hải quân Hoàng gia. Ông chết cách đây vài năm, và mẹ nàng cũng vậy nữa. Ông là một con người rất khắt khe và nghiêm ngặt. Nàng hiện giờ sống với cô mình, em gái của cha, được cho là có tính tình giống như người anh, nhưng về mặt khác thì là một người phụ nữ rất đáng trọng. Tất cả mấy chuyện này thì được lắm, nhưng về các khía cạnh khác thì họ chẳng biết gì về gia đình nàng; họ chưa bao giờ đặt chân đến nhà Cordelia, nhưng nàng thì hay đến thăm viếng họ. Nàng và hai cô gái khác theo học một khóa nấu ăn ở nhà bếp hoàng gia. Bởi vậy nàng thường đến đó vào đầu buổi chiều, đôi khi vào buổi sáng, nhưng không bao giờ vào buổi tối. Nàng và hai cô bạn này sống rất khép kín.

Vậy là câu chuyện chấm dứt ở đây và rõ ràng là không có lấy một nhịp cầu nào có thể đưa tôi lên được vào nhà của Cordelia.

Do đó nàng thực sự có một quan niệm về những nỗi đau thương trong cuộc đời, về mặt trái tối tăm của nó. Ai mà có thể hình dung được điều này về nàng cơ chứ! Tuy nhiên, những kỷ niệm này chắc thuộc về một giai đoạn trước đó, khi nàng còn nhỏ tuổi hơn; đây là một chân trời mà bên dưới nó nàng đã sống cho tới nay mà không thực sự nhận thấy nó. Thế thì cũng tốt thôi - điều này đã cứu vãn nữ tính của nàng, và nàng không bị lệch lạc trong tính cách hay sa đọa trong tinh thần mình. Mặt khác, điều này cũng sẽ có ý nghĩa trong việc nâng cao nàng lên, nếu như người ta thực sự biết cách gọi ra cái quá khứ đó. Tất cả những điều như thế thường dạy cho ta niềm kiêu hãnh, miễn là chúng không làm ta suy sụp, và nàng thì còn lâu mới bị suy sụp.

Ngày 21 tháng năm

Nàng sống gần bờ đê. Đó là một nơi không thuận tiện chút nào vì không có hàng xóm nào xung quanh để ta có thể làm quen, không có một chỗ công cộng nào để từ đó ta có thể quan sát mà không bị để ý. Chính bờ đê cũng không thích hợp vì người ta có thể trông thấy mình dễ quá. Nếu đi bộ ở con đường bên dưới thì tốt hơn ta không nên chọn phía sát bờ đê, bởi vì không ai đi ở đó, và dễ gây chú ý, hoặc là ta nên đi phía có nhà cửa nhưng từ đó thì ta chẳng thể thấy gì. Đó là một ngôi nhà nằm ở góc đường. Vì không có nhà nào khác bên cạnh nên từ ngoài đường ta có thể thấy các cửa sổ nhìn xuống sân trong. Tôi đoán chừng là phòng ngủ của nàng nằm ở đó.

Ngày 22 tháng năm

Hôm nay tôi gặp nàng lần đầu tiên ở nhà bà Jansen. Tôi được giới thiệu với nàng. Nàng có vẻ gần như hồ hững trước việc giới thiệu hoặc không để ý đến tôi lắm. Tôi cố tỏ ra lạng lẽ và kín đáo, càng hay chứ sao, để có thể

quan sát nàng tốt hơn. Nàng chỉ ở lại một lát vì nàng chỉ đến tìm các cô con gái bà Jansen để cùng nhau đi đến nhà bếp hoàng gia. Trong khi hai cô con gái mặc áo choàng thì trong phòng khách chỉ có một mình hai chúng tôi thôi, và tôi, với vẻ lạnh nhạt gần như khinh khỉnh, mở miệng buông ra một vài câu nói vô thưởng vô phạt và nàng cũng trả lời với một sự lịch sự mà lỗi nói của tôi không xứng đáng chút nào. Rồi họ đi. Tôi đã có thể tỏ ý muốn hộ tống họ lúc đó nhưng việc này thôi hẳn sẽ đủ để chỉ ra tôi là một kẻ nịnh đầm có hậu ý tán tỉnh này nọ, và tôi tin chắc rằng đó không phải là phương cách thích hợp để chinh phục nàng. - Không, tôi quyết định bỏ đi ngay sau khi họ rời nhà và rảo bước nhanh hơn họ, tuy theo các con đường khác nhưng cũng về hướng nhà bếp hoàng gia để mà khi họ rẽ sang Store Kongensgade thì tôi có thể đi ngang qua họ vội vã như bị ma đuổi, không chào hỏi hay để ý đến họ - để họ tròn mắt ngạc nhiên chơi.

Ngày 23 tháng năm

Giờ tôi cần phải tìm cách vào được ngôi nhà đó, và để làm chuyện này thì tôi đang trực chiến, nếu nói theo kiểu nhà binh. Nhưng dường như sự việc trở nên khá kéo dài và khó khăn. Tôi chưa từng thấy một gia đình nào sống biệt lập đến thế. Chỉ có nàng và bà cô. Không một anh em trai, không một chị em họ, không có lấy một người họ hàng xa để liên lạc, không có một sợi chỉ dẫn đường để nắm lấy. Còn tôi thì cứ đi loanh quanh với cánh tay mình sẵn sàng để ai đó khoác lên. Không đời nào tôi ra đường dạo này mà khoác tay người nào. Cánh tay tôi thì như cái neo móc lúc nào cũng phải giữ cho sẵn sàng, nó được dành cho những lợi lạc tiềm tàng đó mà: có lẽ từ một nơi xa xôi sẽ xuất hiện một người bà con sơ hay một người bạn mà tôi có thể nhận ra được từ xa, rồi thì tôi sẽ vồ vập lấy họ. Hơn nữa, một gia đình sống cô lập đến thế thì không tốt lắm đâu; cô gái tội nghiệp đó đang bị tước đi cơ hội học hỏi để hiểu biết chuyện đời, đó là chưa kể đến những hậu

quả nguy hiểm khác mà việc này có thể mang lại. Vì sự cô lập đó bao giờ cũng có cái giá phải trả. Ngay cả sự cầu hôn cũng mắc phải nguy cơ tương tự. Phải thừa nhận là một sự ảm cư như thế thì bảo vệ ta khỏi nạn trộm cắp vặt. Một gia đình mà giao du, tiếp khách nhiều thì tạo cơ hội cho kẻ cắp. Nhưng điều này thì chẳng quan trọng gì lắm, bởi vì những cô gái như thế thì có gì nhiều để mà lấy cắp đâu; khi họ vào tuổi mười sáu, quả tim họ đã là một cuốn an-bom đầy những bút tích rồi, và tôi không bao giờ thích thêm tên mình vào nơi mà đã có nhiều người khác viết tên của họ vào rồi. Không bao giờ nảy sinh trong đầu tôi cái ý viết nguệch ngoạc tên mình trên ô kính cửa sổ hay trong một quán trọ, trên thân cây hay trên ghế dài ở công viên Frederiksberg.

Ngày 27 tháng năm

Càng quan sát nàng tôi càng tin chắc nàng là một con người cô độc. Đó là điều mà một người đàn ông không bao giờ nên để mình như vậy, ngay cả khi trẻ, bởi lẽ sự phát triển con người anh ta thì tùy thuộc chủ yếu vào sự suy xét nên anh ta phải tiếp xúc, lui tới với người khác. Do đó, một cô gái trẻ cũng không nên là một người thú vị, bởi vì sự thú vị bao giờ cũng bao hàm sự suy xét về chính mình, y chang như trong nghệ thuật sự thú vị luôn luôn chứa đựng dấu ấn của người nghệ sĩ. Một cô gái trẻ muốn làm vui lòng người khác bằng cách tỏ ra thú vị thì cô ta sẽ làm vui lòng chính mình trước hết đó, nếu có thể nói được như vậy. Theo quan điểm thẩm mỹ, đây là lý do phản đối tính hay làm đom đống dưới mọi hình thức. Vấn đề sẽ khác đi, nếu hiểu cái mà người ta gọi một cách không thích đáng là tính hay làm duyên làm dáng này là những sự thôi thúc tự nhiên, ví dụ như tính e lệ đầy nữ tính, bao giờ cũng là một sự đom đống đẹp đẽ nhất. Một cô gái thú vị hoàn toàn có thể thành công trong việc làm vui thích người khác, nhưng y như cô gái đó đã tự từ bỏ nữ tính của mình, những người đàn ông mà cô làm vui thích

thì cũng thường là không có nam tính như thế. Một cô gái như vậy đầu tiên trở nên thú vị như những mối quan hệ với cánh đàn ông. Đàn bà là phái yếu hơn, nhưng mà sống đơn độc trong thời thanh xuân của mình thì quan trọng đối với họ nhiều hơn là đối với đàn ông; cô phải tự lực, tự túc mà sống, nhưng do và trong cái thời thanh xuân mà mọi thứ có vẻ thuận lợi này, sự tự lực, tự túc của cô chỉ là một ảo tưởng; đó là của hồi môn mà thiên nhiên đã phú cho cô như phú cho một nàng công chúa. Và sự cô lập của cô là đến từ chính cái ảo tưởng mà trong đó cô đắm mình.

Tôi thường tự hỏi tại sao không có gì tai hại hơn đối với một cô gái là sự giao du thường xuyên với những cô gái khác. Lý do ư? Rõ ràng là sự giao du này thì không có chủ đích, nó gây rối ảo tưởng chứ không làm sáng tỏ ảo tưởng. Phẩm chất nền tảng của người đàn bà là phải làm bạn đời cho người đàn ông [54], nhưng qua sự kết giao với những người cùng giới tính mình nàng bị dẫn dắt đến việc suy nghĩ về phẩm chất đó, và sự suy nghĩ này làm nàng trở thành một cô nương đồng hội, thay vì một người bạn đời. Chính ngôn ngữ cũng rất có ý nghĩa về mặt này: đàn ông thì gọi là “ông chủ”, nhưng đàn bà thì không gọi là “con đầy tớ” hay cái gì đó tương tự - không đâu, ngôn ngữ dùng một định nghĩa theo thực chất: đàn bà là bạn đời, chứ không phải là một tùy nữ. Nếu tôi phải hình dung ra một cô gái lý tưởng thì cô sẽ là một người luôn luôn sống một mình trên thế gian, và do đó, tự mình xoay xở lấy, và nhất là không có bạn bè nào cả trong đám đàn bà con gái. Chắc chắn đúng là các Nữ thần Duyên sắc [55] gồm có ba người, nhưng cũng chắc chắn là không ai bắt chọt hình dung ra là họ trò chuyện cùng nhau; dưới vẻ ngoài trầm mặc, bộ ba này hợp thành một thể thống nhất đẹp đẽ đầy nữ tính. Về mặt này, tôi gần như cảm thấy muốn giới thiệu khuê phòng [56] dành cho các nàng trinh nữ một lần nữa, nếu như sự ỷ lại bó buộc này không có những tác động gây hại. Cứ để cho một cô gái hưởng sự tự do của mình, theo tôi nghĩ, thì bao giờ cũng là tốt nhất, nhưng hãy đừng cho cô cơ hội nào cả. Nhờ vậy mà cô sẽ trở nên xinh đẹp và sẽ được giải

thoát khỏi sự biến thành thú vị. Thật tình chẳng có ích gì khi ta đưa mạng che mặt dành cho trinh nữ hay dành cho cô dâu cho một cô gái bỏ phần lớn thời giờ ra giao du với các cô gái khác. Nhưng người đàn ông nào có đủ tính nhạy cảm thâm mỹ sẽ luôn luôn tìm ra một cô gái trinh trắng, theo nghĩa tốt đẹp và sâu sắc nhất của từ này, đeo mạng che mặt khi được mang đến cho mình, ngay cả khi không có phong tục cô dâu phải đeo mạng che mặt trong ngày cưới.

Nàng đã được dạy dỗ một cách khe khắt, và tôi vinh danh cha mẹ của nàng hiện đang nằm dưới ba thước đất về điều này; nàng sống một cách rất kín đáo, và tôi có thể ôm hôn bà cô nàng để tỏ lòng biết ơn. Nàng đã không trở nên quen thuộc với những thú vui trần thế, đã không trở nên chán chường với sự buông thả. Nàng tỏ ra kiêu kỳ, từ chối một cách khinh bỉ những gì làm vui thích những cô gái khác, và đó là điều nên làm. Tôi sẽ biết cách lợi dụng cái thứ bối cảnh giả dối này. Những điệu bộ kiêu cách, những áo quần lộng lẫy, tất cả không cuốn hút nàng như những cô gái khác; nàng thì hơi hiếu thắng, nhưng chuyện này thì cũng tự nhiên thôi đối với một cô gái đắm chìm trong sự lãng mạn. Nàng sống trong một thế giới ảo tưởng. Nếu nàng rơi vào tay những kẻ tầm bậy thì sự việc này có thể sẽ làm lộ rõ một cái gì đó không có gì là nữ tính nơi nàng, chính là vì có sẵn nhiều nữ tính đến vậy nơi nàng.

Ngày 30 tháng năm

Khắp nơi, những nẻo đường mà chúng tôi đi đều gặp nhau. Ngày hôm nay tôi gặp nàng đến ba lần. Tôi biết tất cả những buổi ra ngoài dạo chơi ngắn ngủi của nàng, biết những chỗ và những lúc tôi sẽ đi ngang qua nàng, nhưng tôi không dùng cái biết này để trù tính một cuộc gặp gỡ làm như tình cờ với nàng; ngược lại, tôi lãng phí vô vàn cơ hội như thế này, tôi coi như chuyện vặt vãnh những cuộc gặp mà thường thường tôi đã phải bỏ ra nhiều

giờ chờ đợi. Nếu biết là nàng đi đến nhà bà Jansen, tôi nghĩ không gặp nàng thì hơn, trừ phi tôi thấy quan trọng cần ghi lại một lời bình phẩm riêng biệt nào đó. Tôi thích đến nhà bà Jansen sớm hơn một chút, và nếu có thể, giáp mặt nàng ở cửa khi nàng đi vào và tôi đi ra, hay ở cầu thang, nơi mà tôi đi ngang qua nàng một cách hờ hững. Đây là cái mạng lưới đầu tiên, nó sẽ siết chặt xung quanh nàng. Tôi không chặn nàng lại ở ngoài đường, hay tôi chào nàng mà không bao giờ đến gần nàng, luôn luôn cố giữ một khoảng cách. Chắc là nàng bắt đầu để ý đến những sự chạm mặt được tái diễn như thế này; chắc là nàng nhận thấy ở chân trời của mình một hành tinh mới đã hiện ra, sự chuyển dịch của nó thì xâm phạm đường đi của nàng một cách đáng ngại, nhưng lại dưới một kiểu cách an nhiên lạ lùng. Nhưng nàng lại không có một ý niệm mơ hồ gì về quy luật chi phối sự vận động này. Cho nên nàng cảm thấy muốn nhìn quanh, hết bên phải rồi sang bên trái, để xem liệu nàng có thể khám phá ra cái điểm mà là đích đó không: nàng cũng y như một thứ đối lập của mình, không biết chính nàng là cái điểm đích này. Cũng như những người xung quanh tôi, nàng sẵn sàng tin rằng tôi có hàng loạt hoạt động thương mại nên cứ phải chạy đôn chạy đáo khắp nơi, và nói như Figaro [57]: Một, hai, ba, bốn mưu đồ cùng lúc, đó là thú vui của tôi. Trước khi bắt đầu tấn công, đầu tiên tôi phải biết rõ nàng cũng như toàn bộ trạng thái tinh thần của nàng.

Phần lớn người ta thường thức một cô gái trẻ giống như họ thường thức một ly rượu sâm-banh, tức là vào lúc nó sủi bọt - ồ, đúng thế, trông đẹp lắm, và chắc chắn đó là tất cả những gì người ta có thể đạt tới với nhiều cô gái; nhưng ở đây thì có hơn nữa. Nếu một cá nhân tỏ ra quá yếu ớt để chịu đựng sự sáng sủa và sự trong suốt thì, thôi được, ta hãy thưởng thức cái gì đó tối tăm đi! Nhưng Cordelia, chắc là nàng đủ sức chịu đựng nó mà. Ta hiến dâng cho tình yêu nhục cảm nhiều bao nhiêu thì sự thú vị càng tăng bấy nhiêu. Sự hưởng thụ khoái lạc chỉ kéo dài trong chốc lát này là một cuộc hiếp dâm, nếu không theo nghĩa thực tế thì theo nghĩa tinh thần, và

trong một cuộc hiệp dân, sự hưởng thụ khoái lạc chỉ là tưởng tượng; nó giống như một cái hôn trộm, một cái gì đó khó phân biệt. Không đâu, nếu người ta có thể thuyết phục một cô gái thấy rằng cô chỉ có một nhiệm vụ duy nhất cho sự tự do của mình, đó là buông thả chính mình, để mà trong đó cô cảm thấy niềm hạnh phúc trọn vẹn, để mà cô hầu như khấn nài người ta chấp nhận sự hiến dâng này mà vẫn giữ được sự tự do của mình - chỉ khi đó mới có sự hưởng thụ khoái lạc; nhưng để đạt được nó thì bao giờ cũng cần một sự suy xét thận trọng, một phong cách tinh tế.

Cordelia! Một cái tên rực rỡ làm sao! Tôi ngồi nhà và tập phát âm nó như con kết. Tôi nói: Cordelia, Cordelia, Cordelia của anh ơi. Oi em, Cordelia của anh. Tôi không thể nhịn được hé môi cười mỉm khi nghĩ đến dự kiến mà theo đó, vào giây phút quyết định trong một ngày nào đó, tôi sẽ nói ra những lời này. Ta luôn luôn nên học tập trước, ta phải sắp xếp hàng hoàng mọi thứ trước. Không có gì là lạ cả khi những nhà thơ lúc nào cũng diễn tả khoảnh khắc mà những người yêu nhau bắt đầu tình tứ gọi nhau “oi anh”, “oi em”, cái khoảnh khắc đẹp đẽ nhất mà không phải bằng cách rảy nước (đúng là như vậy, có rất nhiều người không làm nhiều hơn thế) nhưng bằng sự trầm mình trong biển cả ái tình, họ tự lột bỏ con người cũ [58] ra khỏi mình và đứng lên từ buổi lễ rửa tội này, và chỉ khi đó họ mới nhìn nhận lẫn nhau là những người quen biết cũ, dù là họ chỉ quen nhau một khoảnh khắc trước thôi. Đối với một cô gái trẻ, đây luôn luôn là khoảnh khắc đẹp đẽ nhất, và để hưởng niềm vui đó một cách thích hợp, ta phải đặt mình ở mức độ cao hơn một chút ngỗ hầu ta không chỉ như một người được rửa tội mà còn là người thầy tu cử hành nghi thức đó. Nhờ một chút mĩ mai giúp vào, cái khoảnh khắc đến ngay sau đó trở nên một trong những khoảnh khắc thú vị nhất: đó là khoảnh khắc của tâm hồn bị bóc trần. Ta phải có đủ chất thơ trong mắt nhìn để không quấy rầy buổi lễ, ấy vậy mà kẻ tinh quái sẵn có trong ta phải luôn luôn theo dõi đề phòng.

Ngày 2 tháng sáu

Nàng thì kiêu hãnh - tôi thấy điều này từ lâu rồi. Khi có mặt cùng với ba cô bạn gái nhà Jansen, nàng nói rất ít. Rõ ràng là sự ăn nói huyền thuyên của họ làm nàng phát chán, nụ cười mỉm trên môi nàng có vẻ cho ta biết thế. Tôi tin cậy nụ cười này. - Vào những lúc khác, nàng có thể buông thả gần như cuồng nhiệt như con trai khiến các cô bạn Jansen đỏ tròn mắt ngạc nhiên. Khi suy nghĩ về thời thơ ấu của nàng, tôi thấy không khó hiểu gì lắm. Nàng chỉ có một người anh trai, lớn hơn nàng một tuổi. Nàng chỉ biết cha và anh mình, nàng đã chứng kiến một vài giai đoạn buồn bã, tất cả những thứ khiến cho ta kinh tởm mấy cái chuyện ngòi lê đôi mách tâm thường và ngớ ngẩn. Cha và mẹ nàng đã sống với nhau không được hạnh phúc; những gì thường thu hút một cô gái trẻ một cách ít nhiều rõ rệt hay mù mờ thì không thu hút nàng. Rất có thể là nàng bị hoang mang không biết vai trò thực sự của một cô gái là thế nào. Có lẽ vào những lúc đặc biệt nào đó nàng mong muốn mình không phải là một người con gái nhưng là một người đàn ông.

Nàng có trí tưởng tượng, có tâm hồn, có đam mê - nói tóm lại, tất cả những tố chất cần thiết, nhưng không được phản ánh một cách chủ quan. Ngày hôm nay một sự cố làm đã cho tôi vững tin vào ý kiến này của mình. Tôi biết qua gia đình Jansen là nàng không chơi một nhạc cụ nào cả - nó thì trái với các nguyên tắc của bà cô nàng. Tôi luôn luôn thấy tiếc về việc này, vì âm nhạc bao giờ cũng là một phương tiện giao tiếp thuận tiện với một cô gái trẻ nếu ta, xin hãy lưu ý, thận trọng không để lộ mình là một tay sành sỏi. Hôm nay tôi đến nhà bà Jansen. Tôi đã không gõ cửa trước khi đưa tay mở hé nó, một sự khiếm nhã thường là có lợi cho tôi, và tôi sửa chữa, khi cần thiết, bằng sự lố bịch, nghĩa là đưa tay gõ cửa đã mở rồi. Nàng ngồi đó một mình, bên cạnh cây đàn dương cầm - hình như nàng đang chơi một

cách lên lút. Đó là một điệu nhạc Thụy Điển ngắn. Nàng chơi không được hay, trở nên mất kiên nhẫn, nhưng sau đó khúc nhạc trở lại, êm dịu hơn. Tôi đóng cửa và vẫn đứng ở ngoài, lắng nghe tâm trạng nàng biến chuyển. Thỉnh thoảng tôi thấy có niềm đam mê trong lối chơi của nàng, nó làm cho tôi nhớ đến nàng Mettelil xưa đã gảy chiếc hạc cầm vàng, gảy căng đến nỗi đôi vú nàng sữa tuôn. - Có cái gì đó buồn bã nhưng cũng có cái gì đó tán dương quá lớn trong lối chơi của nàng. - Tôi đã có thể xông vào lúc đó, tôi đã có thể nắm lấy khoảnh khắc này: làm vậy hẳn sẽ là một điều ngu ngốc. Ký ức không chỉ là một phương tiện để gìn giữ, nó còn là một phương tiện để tăng lên; cái gì bị ký ức thâm nhập thì có tác dụng kép. - Người ta thường thấy trong sách vở, nhất là trong những sách thánh vịnh, một đóa hoa nhỏ - ngày xưa, cơ hội đặt nó vào trong sách là một khoảnh khắc đẹp, nhưng ký ức về nó thì còn đẹp hơn nữa. Rõ ràng là nàng che giấu chuyện mình chơi dương cầm, hay có lẽ nàng chỉ chơi điệu nhạc Thụy Điển ngắn này - nó có lẽ có sức cuốn hút đặc biệt nào đó đối với nàng hay không? Tôi không biết gì cả về chuyện này, nhưng vì vậy mà sự cố đó trở nên cực kỳ quan trọng đối với tôi. Một ngày nào đó khi có cơ hội nói chuyện với nàng một cách riêng tư hơn, tôi sẽ ngấm ngấm dần dặt nàng đến vấn đề đó và để nàng rơi xuống cái bẫy sập này.

Ngày 3 tháng sáu

Tôi vẫn còn dửng dăng chưa biết làm thế nào để hiểu nàng; đó là lý do tại sao tôi cứ im lặng, cứ ẩn lánh - thật vậy, giống như một người lính gác ngoài phòng tuyến nhào xuống đất để áp tai nghe từng tiếng vọng yếu ớt nhất của quân thù đang tiến lại gần. Tôi không thực sự tồn tại vì nàng, không phải theo nghĩa một quan hệ tiêu cực nhưng theo nghĩa không có lấy một quan hệ nào. Cho đến bây giờ tôi đã không dám trải nghiệm gì hết - gặp nàng là yêu nàng, như người ta viết trong tiểu thuyết - được thôi,

chuyện này thì khá đúng đó, với điều kiện là tình yêu không có tính biện chứng; nhưng nói cho cùng, mấy cuốn tiểu thuyết đó dạy ta cái gì về tình yêu đây? Toàn là những lời láo khoét, chỉ được cái thu hẹp phần việc ta phải làm.

Theo những tin tức về nàng mà tôi được biết hiện nay, và khi tôi nghĩ lại cái ấn tượng mà cuộc gặp gỡ đầu tiên gây ra nơi mình, sự nhận thức của tôi về nàng chắc chắn bị thay đổi, vừa có lợi cho nàng, vừa có lợi cho tôi. Đúng là không phải chính xác ngày nào cũng xảy ra chuyện một cô gái trẻ đi bộ hoàn toàn một mình như thế, hay chuyện một cô gái trẻ đắm chìm trong chính mình như thế. Qua sự thử thách dựa theo sự đánh giá khắt khe của tôi, nàng thì: đáng yêu. Nhưng cái đáng yêu là một yếu tố rất chóng tàn, nó biến mất như ngày hôm qua một khi đã qua đi [59]. Trước đó tôi đã không nghĩ đến khung cảnh mà trong đó nàng sống, nhất là không nghĩ đến việc nàng quen thuộc đến thế, mà không cần suy tư chút nào, với những bảo tố của cuộc đời.

Nhưng tôi muốn biết trạng thái những cảm xúc của nàng. Tôi nghĩ chắc chắn nàng chưa từng yêu bao giờ, vì tâm hồn nàng thì bay bổng, không vương bận, chí ít là nàng không thuộc vào nhóm những cô gái đồng trinh từng trải, về mặt lý thuyết thôi, mà đối với họ, trước nay lâu rồi chứ không phải bây giờ, thì đâu khó gì tự hình dung ra cảnh mình nằm trong vòng tay của người tình. Những con người của cuộc sống thật mà nàng đã gặp thì đơn giản là không đủ sức làm nàng rối trí về mối quan hệ giữa mộng tưởng và thực tại. Tâm hồn nàng vẫn được nuôi dưỡng bằng thức ăn thần thánh của những lý tưởng. Nhưng cái lý tưởng lơ lửng trước mắt nàng chắc chắn không phải là một cô chần cừ hay nhân vật nữ chính trong tiểu thuyết, cũng không phải một người tình nữ, nhưng là một Jeanne d'Arc [60] hay cái gì đó tương tự.

Vấn đề luôn luôn vẫn được đặt ra là không biết nữ tính của nàng có đủ mạnh mẽ để tự phản chiếu không, hay nàng chỉ mong rằng người ta thích thú nó như người ta thích thú sắc đẹp hay sự duyên dáng; vấn đề là không biết người ta có dám giương cung cho nó căng thêm nữa không. Tìm ra được một nữ tính hoàn toàn gần gũi là đã hay lắm rồi, nhưng nếu ta dám liều thay đổi nó thì ta sẽ tìm thấy sự lý thú đấy. Trong trường hợp đó, tốt nhất là tống cho nàng một tên cầu hôn thật thà để mà bận bịu. Việc tin rằng điều này sẽ có hại cho một cô gái trẻ là một sự mê tín dị đoan của nhiều người. Hẳn thế, nếu nàng là một thân cây mỏng manh và được chọn lọc kỹ và chỉ có một nét đặc biệt rạng rỡ nhất trong đời mình: sự duyên dáng, thì luôn luôn tốt nhất là nàng đừng bao giờ nghe nói đến tình yêu. Nhưng nếu không, thì đó là một lợi thế, và tôi sẽ không bao giờ do dự dẫn đến cho nàng một tên cầu hôn, nếu xung quanh không hay chưa có ai. Tên cầu hôn này cũng không được là một hình vẽ biếm họa ngốc nghếch, vì điều này chẳng giúp được gì; anh ta phải là một thanh niên đáng quý trọng, thậm chí có duyên nếu có thể, nhưng vẫn không tương xứng với nỗi đam mê của nàng. Nàng sẽ nhìn bằng nửa con mắt một người như thế, nàng sẽ chán ghét hương vị của tình yêu, nàng sẽ trở nên gần như rụt rè trước thực tại riêng của mình khi nàng cảm nhận số mệnh của mình và thấy những gì mà thực tế mang đến; nếu yêu là chỉ có vậy, nàng sẽ nói, thì chẳng có ý nghĩa gì nhiều. Nàng trở nên kiêu hãnh trong tình yêu của mình. Niềm kiêu hãnh này khiến nàng trở nên thú vị, nó soi sáng bản chất con người nàng với sắc màu tươi thắm hơn, nhưng nó cũng đưa nàng đến gần sự suy sụp hơn - nhưng tất cả những điều này làm cho nàng càng trở nên thú vị hơn bao giờ hết. Tuy nhiên, khôn khéo hơn hết là đầu tiên ta nên biết rõ về những bạn bè quen biết của nàng để xem thử có một tên cầu hôn như thế trong bọn họ không. Không có lấy một cơ hội nơi nhà nàng, vì hầu như không có ai bén mảng tới đó. Nhưng nàng thực sự có đi ra ngoài, thăm viếng các gia đình khác, và có lẽ ở đó người ta sẽ tìm thấy một tên cầu hôn. Chưa biết rõ tình thế ra sao

mà đã dặt tới một tên cầu hôn khác thì thật là bấp bênh. Hai tên cầu hôn tầm thường như nhau có thể gây hại bởi tính tương đối của chúng. Bây giờ tôi sẽ tìm để biết có chẳng một tên tình nhân như thế đang giấu mặt đâu đó, một tên không có can đảm chường mặt ở nhà nàng, một tên trộm gà biết mình sẽ không có lấy một cơ hội trước ngôi nhà khép kín giống tu viện như vậy.

Vậy thì nguyên tắc chiến lược, quy luật điều hành tất cả những vận động trong chiến dịch này, sẽ luôn luôn là: chỉ tiếp xúc với nàng khi thật sự cần thiết, tức là khi thấy tình hình trở nên lý thú. Do đó, sự lý thú là lãnh địa mà trong đó cuộc đấu tranh phải được tiếp tục, tiềm lực của sự lý thú đó phải bị làm cho cạn kiệt. Nếu tôi không sai lắm, toàn bộ bản chất con người nàng được tạo lập cho việc này để mà những gì tôi đòi hỏi thì chính là những gì nàng trao cho - đúng vậy, là những gì nàng cũng đòi hỏi đó. Điều căn bản là theo dõi xem cá nhân đó có thể cho cái gì và vì thế, xem nàng đòi hỏi cái gì. Bởi vậy những cuộc tình của tôi bao giờ cũng có một thực tại đối với riêng tôi, chúng hợp thành một nhân tố của cuộc sống, một giai đoạn đào tạo mà tôi chắc chắn biết rõ tất cả về nó, và tôi thậm chí thường kết nối nó với một hai kỹ năng nào đó: tôi đã học khiêu vũ vì cô gái đầu tiên mà tôi yêu, tôi đã học nói tiếng Pháp vì một nàng vũ công bé bỏng. Vào thời điểm đó, như mọi thằng ngốc, tôi thường lui tới quảng trường, nơi họp chợ, và thường bị quịt. Bây giờ, tôi trước hết tìm cách mặc cả. Nhưng có lẽ nàng đã xét tới xét lui một khía cạnh của sự thú vị, cuộc sống khép kín của nàng có vẻ chỉ ra điều đó. Vậy thì vấn đề đặt ra là tìm một khía cạnh khác mà mới thoát nhìn nó có thể không có vẻ như thế đối với nàng nhưng nó - chính vì sự trở ngại này - lại trở nên thú vị đối với nàng. Vì mục đích đó, tôi không chọn tính thơ ca mà chọn tính nôm na. Ta hãy bắt đầu từ đây. Trước hết, nữ tính của nàng sẽ bị làm mất đi các sắc thái riêng của nó bởi cái lẽ thường nôm na và cái lỗ bịch cũng nôm na không kém, không phải một cách trực tiếp nhưng gián tiếp, và cùng một lúc, bởi cái khách quan tuyệt đối, tức là trí tuệ đó.

Nàng hầu như sẽ mất đi cảm giác mình là đàn bà, nhưng trong trạng thái này, nàng sẽ không đủ sức tự cô lập; nàng sẽ nhào vô vòng tay của tôi, không phải như thể tôi là người tình của nàng - không đâu, theo một cách còn hoàn toàn vô tư. Lúc ấy thì nữ tính của nàng sẽ được đánh thức; ta sẽ vỗ về để đưa nó đến độ nhạy cảm tột cùng, ta sẽ cho phép nàng vi phạm một vài giá trị có thực gì đó. Nàng sẽ đi xa hơn chúng nữa; nữ tính của nàng sẽ đạt tới những đỉnh cao hầu như siêu nhiên, và nàng sẽ thuộc về tôi với cả một thế giới đầy cảm xúc nồng nàn.

Ngày 5 tháng sáu

Thôi được, tôi không cần đi xa lắm đâu. Nàng thường lui tới gia đình ông Baxter, một nhà buôn sỉ. Ở đó tôi đã gặp không riêng gì nàng mà còn một người, theo tôi nghĩ, đã đến đúng lúc cho các dự định của tôi. Edward, con trai chủ nhà, thì say mê nàng như điên đảo - chỉ cần nhìn thoáng vào mắt anh ta thì thấy ngay điều này. Anh làm việc trong tiệm buôn của cha. Đó là một anh chàng đẹp trai, tính tình dễ mến, hơi nhút nhát, và tôi tin là cái điểm chót này không gây bất lợi cho anh dưới mắt nàng.

Tội nghiệp Edward quá! Anh hoàn toàn không biết nên bắt đầu tình yêu của mình như thế nào. Khi biết là nàng sắp có mặt ở đó vào buổi tối, anh ăn vận chỉ vì riêng nàng thôi, anh mặc bộ đồ lớn màu đen mới toanh chỉ vì riêng nàng, đeo bộ khuy măng-sét vui mắt chỉ vì riêng nàng - và vì thế anh xuất hiện trong phòng khách một cách gần như lồ bịch giữa những người khác trong y phục thường ngày. Sự rụt rè của anh lồ lộ gần như đến mức không tin được. Nếu đó là cái vỏ bọc thì Edward sẽ là một địch thủ nguy hiểm cho tôi. Sử dụng sự rụt rè đòi hỏi một sự khéo léo cực kỳ, nhưng nếu làm được thì ta thắng lớn. Biết bao lần tôi đã từng sử dụng nó để đánh lừa một cô gái trẻ người non dạ! Thông thường các cô gái trẻ nói chuyện một cách rất khắc nghiệt về mấy anh chàng rụt rè nhưng trong thâm tâm lại

thích họ. Một chút rụt rè thì thỏa mãn tính kiêu căng của cô gái mới lớn, làm cho cô cảm thấy mình hơn người; đó là giống như tiền đặt cọc mà người ta đưa cho cô. Khi các cô bị ru ngủ rồi, ta chọn một thời điểm mà các cô tin là ta sắp ngủ củ tỏi vì tính rụt rè đó để chỉ cho họ thấy rằng ta, trái hẳn lại, thì hoàn toàn tự lực, tự cường. Tính rụt rè khiến người đàn ông mất đi sự quan trọng của nam tính, và do đó nó là một phương tiện tương đối tốt để làm cân bằng quan hệ đàn ông - đàn bà. Vì vậy, khi các cô nhận ra đó chỉ là cái vỏ bọc thì họ trở nên bối rối đến nỗi đỏ mặt một cách thâm kín, và họ hiểu rất rõ rằng, tới một mức độ nào đó, họ đã vượt quá giới hạn của mình; điều này thì như thể họ tiếp tục đối xử với một chàng trai như với một đứa trẻ con quá lâu.

Ngày 7 tháng sáu

Như thế bây giờ chúng tôi là bạn, Edward và tôi đó. Một tình bạn thật sự, một mối quan hệ đẹp đẽ như chưa từng có kể từ thời đại đẹp đẽ nhất của nước Hy Lạp [61]. Chúng tôi trở nên thân thiết nhanh chóng sau khi tôi xoay sở cách nào đó khiến anh thú nhận cái bí mật của mình, dĩ nhiên là chỉ sau khi tôi đã xúi giục anh nói ra thoải mái đủ thú nhận xét về Cordelia. Một khi tất cả các điều bí mật cùng lúc được thổ lộ thì cái bí mật đó hẳn cũng lộ theo. Tội nghiệp anh chàng, đã ôm mối tương tư từ lâu lắm rồi! Anh ăn mặc chải chuốt mỗi khi nàng đến, rồi sau đó hộ tống nàng về nhà vào buổi tối, quả tim đập thình thịch khi anh hình dung ra cảnh cánh tay nàng tựa trên cánh tay anh. Họ đi bộ về nhà, ngược mắt nhìn lên những vì sao trên trời. Anh rung chuông cửa, nàng biến mất vào trong, anh bỗng cảm thấy tuyệt vọng - nhưng vẫn giữ niềm hy vọng cho lần gặp tới. Cho đến bây giờ anh đã không đủ can đảm bước qua ngưỡng cửa nhà nàng, dù anh là người có cơ hội tuyệt vời như thế. Mặc dù trong thâm tâm tôi không thể kiềm chế nhạo báng Edward, tôi vẫn thấy ra là có cái gì đó đẹp đẽ trong sự ngây thơ,

thật thà như trẻ con của anh. Dù tôi thường tự phụ cho mình khá sành sỏi đối với tất cả những gì tạo thành sắc dục, tôi đã không hề để ý đến một trạng thái như thế ở trong tôi, sự lo âu và run rẩy vì si mê này, nghĩa là tôi đã không nhận thấy trạng thái đó ở mức độ mà nó làm tôi mất bình tĩnh, bởi vì ở vào những thời điểm khác thì tôi biết rõ nó, nhưng đối với tôi thì nó lại có tác dụng làm cho tôi mạnh mẽ hơn thì có. Có lẽ ai đó sẽ nói rằng cho tới nay tôi chưa bao giờ yêu ai thực sự - có lẽ vậy. Tôi đã chê trách Edward, tôi đã khuyến khích anh tin vào tình bạn của tôi. Ngày mai anh sẽ tiến một bước mang tính quyết định: anh sẽ phải đích thân đi đến nhà nàng để ngỏ lời mời nàng. Tôi lại xoay xở sao đó để dẫn dắt anh tới cái ý tưởng quá đáng là anh rủ tôi đi theo cùng; tôi hứa là sẽ chiều theo ý anh. Anh xem đó là một biểu hiện đặc biệt của tình bạn. Vậy là cơ hội xuất hiện đúng như tôi muốn, tức là tôi sẽ có thể xông xộc bước qua cửa, tiến vào phòng khách một cách không ai ngờ. Nếu nàng có chút ít nghi ngại về sự xuất hiện của tôi mang ý nghĩa gì thì chính sự xuất hiện của tôi, đến lượt nó, sẽ làm rối rắm mọi thứ.

Trước đây tôi chưa hề có thói quen chuẩn bị cho những cuộc trò chuyện lịch sự ở phòng khách, nhưng bây giờ tôi thấy cần thiết phải làm thế để có thể “lời qua tiếng lại” suôn sẻ với bà cô nàng. Nói một cách khác, bây giờ thì tôi căng đáng cái phận sự đáng trọng là trò chuyện với bà, và qua đó tôi yểm trợ luôn các cử chỉ “cầu thân” đầy si mê của Edward về phía Cordelia. Bà cô này ngày trước sống ở nông thôn khá lâu, và về phần tôi, nhờ vào sự học hỏi, tìm tòi kỹ lưỡng qua các sách báo nông học cũng như những thông tin dựa trên kinh nghiệm riêng mà bà cô đó nói cho tôi biết, tôi thấy mình đã đạt được những tiến bộ đáng kể trong sự hiểu biết và năng lực của tôi trong nghệ thuật tán chuyện.

Tôi thành công vượt bậc với bà cô nàng; bà xem tôi như một người vững vàng và chín chắn, một người mà ta thấy thực sự vui thích khi kết giao,

khác hẳn với đám công tử bột ăn vận hợp thời trang nhưng lộ bịch của chúng ta. Dường như quan hệ giữa tôi và Cordelia thì không được tốt lắm. Đúng là như thế, vì nữ tính của nàng thì quá thanh khiết, quá ngây thơ không thể đòi hỏi tất cả đàn ông phải trân trọng đến chào hỏi nàng, nhưng nàng vẫn cảm nhận được quá rõ tính cách bất trị trong con người tôi.

Khi tôi đang ngồi như thế trong phòng khách ấm cúng, trong khi nàng, như một thiên thần tốt bụng, để cho vẻ yêu kiều của mình lan tỏa khắp nơi, đến tất cả những người mà nàng tiếp xúc, đến những người tử tế hay những kẻ xấu xa, đôi lúc tôi thấy nóng ruột nhưng không để lộ ra; tôi cảm thấy muốn nhào ra khỏi chỗ ẩn nấp của mình, bởi vì, dù là đang ngồi trước mắt mọi người trong phòng khách, tôi vẫn để ý dò xét; tôi cảm thấy muốn nắm lấy bàn tay nàng, ôm nàng trong vòng tay mình, che giấu nàng ở trong tôi vì sợ rằng ai đó có thể giật mất nàng. Hay là khi Edward và tôi cáo biệt họ vào buổi tối, khi nàng đưa bàn tay ra để từ giã và tôi giữ nó trong bàn tay mình, đôi khi tôi thấy quả là khó để con chim đó thoát khỏi bàn tay mình. Tôi ơi, hãy kiên nhẫn nào! - *quod antea fuit impetus, nunc ratio est* (*Trước đây dục vọng vô tình, Giờ đây quen nét thành tình mất rồi*) [62] - nàng phải bị cuốn vào trong mạng lưới của tôi một cách hoàn toàn khác hẳn, rồi bất thành linh tôi sẽ để cho tất cả sức mạnh của tình yêu bùng lên. Khoảnh khắc đó, chúng tôi không làm hỏng nó bằng những trò âu yếm, những sự đề phòng hấp tấp - ồ, em có thể cảm ơn tôi về chuyện này, nàng Cordelia của tôi ơi. Tôi đang cố gắng mở rộng sự tương phản đây, tôi đang giương cây cung tình ái căng hơn để tạo ra vết thương sâu hơn. Như một cung thủ, tôi để chùng rồi kéo căng dây cung lần nữa, lắng tai nghe giai điệu của nó; đó là âm nhạc hùng tráng dành cho chiến trận, nhưng cho tới lúc này thì tôi chưa nhắm, tôi chưa đặt mũi tên lên dây cung.

Khi một số ít người thường tụ họp trong cùng một căn phòng thì một truyền thống sẽ dễ dàng phát triển, theo đó mỗi cá nhân sẽ có chỗ, có vị trí

cho riêng mình, mọi thứ trở thành một bức tranh mà ta có thể mở ra xem bất cứ lúc nào tùy thích, một bản đồ địa hình đó. Và hiện nay chúng tôi cũng thế, trong nhà của gia đình Wahl: chúng tôi cùng nhau tạo thành một bức tranh. Chúng tôi dùng trà ở đó vào buổi tối. Bà cô nàng, tới bây giờ ngồi ở trường kỷ, thì thường di chuyển tới cái bàn nhỏ dùng để thêu thùa, may vá, và Cordelia khi ấy lại rời chỗ đó để đến cái bàn trà đặt trước mặt trường kỷ; Edward theo sau nàng, và tôi theo sau bà cô. Edward làm ra vẻ bí mật. Anh muốn nói thì thầm và thường thường anh thì thầm hay ho đến nỗi anh trở nên hoàn toàn câm lặng; tôi thì không giấu giếm tình cảm lai láng của mình đối với bà cô, ôi thôi, tôi nói về giá cả thị trường, về chuyện cần bao nhiêu lít sữa để làm ra nửa ki-lô bơ, thông qua sự trung gian của kem và tính biện chứng của thùng đánh kem để làm bơ. Thực vậy, đó không những là các điều mà một cô gái trẻ có thể nghe một cách vô hại mà còn là - hơn nữa, đây là chuyện hiếm hơn nhiều - một cuộc trò chuyện vững vàng, có nội dung đầy chứ, và soi sáng đầu óc nữa, cũng như làm cho cả tâm lẫn trí trở nên cao cả hẳn lên. Tôi thường ngồi quay lưng lại bàn trà, quay lưng lại khung cảnh “tình thương mến thương” của Edward và Cordelia, tôi thì đang mơ mộng vớ vẩn với bà cô mà. Và thiên nhiên, không phải nó lớn lao và khôn ngoan sao, khi ta thấy những gì nó tạo ra? Bơ là một món quà quý giá biết bao! Một thành quả của thiên nhiên và nghệ thuật vẽ vang làm sao! Tôi chắc chắn là bà cô không thể nghe được những gì Edward và Cordelia thầm thì với nhau, giả sử rằng có điều gì đó thực sự được nói ra lời - đó là điều tôi đã hứa với Edward, và tôi luôn luôn giữ lời. Ngược lại, tôi có thể nghe rõ từng lời một được trao đổi giữa hai người, ngay cả từng cử động nhỏ. Việc này thì quan trọng đối với tôi, bởi vì ta không thể biết được một người đang tuyệt vọng có thể liều lĩnh làm những cái gì. Những người thận trọng nhất và rụt rè nhất đôi khi dám làm những chuyện quá khích nhất. Dù chẳng có tí gì để làm với hai con người ngồi cách biệt đó, vậy mà tôi có thể nhận

ra dễ dàng nơi Cordelia là nàng cảm thấy rất rõ là tôi bao giờ cũng hiện diện một cách vô hình giữa nàng và Edward.

Nhưng nó là một bức tranh lạ lùng mà bốn người chúng tôi tạo ra. Nếu tôi phải nghĩ đến những bức tranh nổi tiếng thì tôi cảm bằng có thể sẽ tìm được một cái gì tương tự đấy, và rồi tôi có thể tưởng tượng mình là Mephistopheles, nhưng khổ một cái là Edward không phải là Faust [63]. Nếu tôi hóa thân thành Faust thì lại khổ một cái nữa là Edward chắc chắn không phải là Mephistopheles. Và cả tôi cũng không phải là Mephistopheles mà, ít ra là dưới mắt Edward. Anh coi tôi như là một ông thần, ông thánh tốt bụng cho tình yêu của mình, và với điều này thì anh có lý đó, vì ít nhất anh có thể chắc chắn rằng không ai để mắt đến tình yêu của anh một cách chăm hăm hơn tôi. Với anh, tôi đã hứa trò chuyện với bà cô, và tôi đã thực hiện phận sự đáng kính này một cách đứng đắn nhất. Bà cô đó, trước mắt chúng tôi, gần như biến mất hẳn vào trong ngành nông học thuần túy: chúng tôi đi xem nhà bếp này, các hầm chứa thức ăn và rượu này, đi lên xem gác mái, nhìn gà, nhìn vịt, nhìn ngỗng, nhìn ngan này v.v... Tất cả mấy chuyện này làm Cordelia khó chịu. Tất nhiên, nàng không thể nhận ra những ý đồ thực sự của tôi. Tôi vẫn là một bí ẩn đối với nàng, nhưng là một bí ẩn mà nàng không muốn đoán già, đoán non, nó làm nàng bức mình, ôi thật vậy, nó làm nàng căm phẫn. Nàng cảm thấy rất rõ là bà cô nàng đang trở nên gần như lố bịch, thế nhưng bà là một quý bà đứng đắn đến mức người ta thấy chắc chắn là bà không đáng bị đối xử như thế. Mặt khác, tôi đóng vai trò của mình hay đến nỗi nàng hoàn toàn cảm thấy rằng, nếu nàng ra sức làm lung lay quyết tâm của tôi thì chỉ là vô ích thôi. Đôi khi tôi đẩy vai trò đó đi xa đến độ làm cho Cordelia cười thầm bà cô mình. Những thứ này là những bài tập cần làm mà. Không phải như thể tôi đang đóng vai trò đó cùng chung với Cordelia - chắc chắn là không - nếu có thì tôi đã không bao giờ làm cho nàng cười thầm bà cô ruột của mình. Tôi thì trước sau không thay đổi, vẫn nghiêm chỉnh, vẫn cẩn thận, nhưng nàng không nhìn

được cười. Đây là một bài học đầu tiên lệch lạc: ta phải dạy cho nàng biết cười mỉa, nhưng nụ cười mỉa này được dành cho tôi bao nhiêu thì cũng dành cho bà cô bấy nhiêu; bởi vì nàng hoàn toàn chẳng biết phải nghĩ gì về tôi. Thế nhưng, rất có thể tôi là một thứ trai trẻ đã trở nên già trước tuổi - chuyện này thì có thể xảy ra mà; rồi hình như có những chuyện khác cũng có thể xảy ra nữa đó. Sau khi cười thăm bà cô, nàng thấy tức giận với chính mình; tôi xoay người lại, và trong khi tiếp tục trò chuyện với bà cô, tôi nhìn nàng một cách rất trang nghiêm, và ngay lúc đó nàng mỉm cười với tôi, với cái tình huống trước mắt.

Mối quan hệ giữa chúng tôi không phải là cái ôm hôn êm ái và tin cậy của sự cảm thông, không phải cái ôm hôn của sự thu hút lẫn nhau, nó là sự kinh tởm đến từ sự hiểu lầm. Mối quan hệ của tôi với nàng thì không giống cái gì hết trong thực tế, nó thì hoàn toàn trí tuệ, và đó là điều chẳng là gì cả, tất nhiên rồi, đối với một cô gái trẻ. Tuy vậy, phương pháp mà tôi sử dụng thì có những thuận lợi khác thường. Khi ta đóng vai người hào hoa phong nhã thì ta gọi lên sự ngờ vực và gây ra sự kháng cự chống lại chính ta; tôi được miễn tất cả mấy thứ này. Tôi không bị để ý; ngược lại, nói đúng hơn thì tôi được xem là một người đáng tin cậy, thích hợp với việc canh chừng các cô gái trẻ. Phương pháp đó chỉ có một nhược điểm, tức là nó chậm chạp, nhưng chính nhờ lý do này mà nó chỉ có thể được áp dụng thành công đối với những cá nhân đi tìm sự lý thú cho bằng được.

Khả năng đem lại sức sống mới mà các cô gái trẻ sở hữu thì tuyệt vời biết bao! Không phải sự tươi mát của không khí ban mai hay tiếng rì rào của các làn gió, không phải sự mát mẻ của biển xanh hay hương vị của rượu nho - trên cõi đời này không có gì sở hữu một khả năng tiếp sức sống như thế.

Tôi hy vọng là chẳng bao lâu nữa tôi sẽ dẫn đưa nàng đến một giai đoạn mà từ đó nàng sẽ bắt đầu căm ghét tôi. Tôi đã hoàn toàn làm như mình

mang cá tính của một anh chàng độc thân kinh niên. Tôi chẳng nói về cái gì khác, ngoài chuyện ngồi thoải mái trong chiếc ghế bành hay nằm dài người ra cho khỏe thân, ngoài chuyện có một tên đầy tớ đáng tin cậy hay có một người bạn tâm giao để tôi có thể dựa vào khi khoác tay nhau đi dạo. Bây giờ, nếu tôi có thể thuyết phục bà cô nàng từ bỏ những lời bình phẩm về nông nghiệp thì tôi sẽ dẫn dắt nàng vào câu chuyện trao đổi với tôi bằng chính những lời bình phẩm đó, nhằm có được cơ hội trực tiếp hơn để mà cười cợt châm biếm với nhau. Người ta có thể cười nhạo một anh chàng độc thân, thậm chí tỏ ra thương hại y, nhưng một thanh niên (dù không phải là không có đầu óc), bằng lối ứng xử như thế, sẽ làm phẫn nộ một cô gái trẻ - tất cả ý nghĩa của giới tính nàng, vẻ đẹp của nó, chất thơ của nó, đều bị tiêu hủy.

Ngày tháng cứ thế trôi qua. Tôi gặp nàng nhưng không nói chuyện với nàng; tôi nói chuyện với bà cô trước sự hiện diện của nàng. Nhưng đôi khi trong đêm hôm khuya khoắt, tôi để mặc cho tình yêu của mình bộc lộ ra. Rồi thì tôi ra khỏi nhà, áo choàng thì khoác kín người, mũ thì kéo xuống tận mắt, tôi đi qua đi lại trước cửa sổ nhà nàng. Phòng ngủ của nàng thì đối diện với sân trong nhưng ta có thể thấy nó từ ngoài đường, do ngôi nhà nằm ở góc phố. Thỉnh thoảng nàng đứng ở cửa sổ trong một lát, hay nàng mở nó và ngược mắt nhìn lên những vì sao trên trời, và không ai thấy nàng ngoại trừ một người mà chắc chắn nàng không hề ngờ tới là y đang nhìn trộm nàng. Vào những giờ ban đêm trái khoáy này, tôi lượn quanh như một bóng ma, và như bóng ma, tôi cư ngụ ngay chỗ có nhà nàng. Lúc đó tôi quên hết mọi thứ, tôi không có dự định, tôi không có tính toán, tôi vứt bỏ cả lý trí, tôi ưỡn ngực, làm cho quả tim mình cứng rắn bằng những tiếng thở dài thật sâu, một cử động cần thiết cho tôi để không bị đau khổ vì cách ứng xử có phương pháp của mình. Những người khác ban ngày thì đạo hạnh, ban đêm thì sai trái; còn tôi thì sao? Ban ngày, tôi là sự giả vờ đơn thuần, ban đêm tôi

chỉ còn là nỗi ham muốn rạo rực. Giá mà nàng thấy tôi ở đây, giá mà nàng có thể nhìn sâu vào tâm hồn tôi! Ôi, giá mà...

Nếu cô gái trẻ này muốn hiểu chính mình, nàng phải thú nhận rằng tôi là người đàn ông dành cho nàng đấy. Nàng thì quá nồng nhiệt, quá xúc động sâu sắc không thể có hạnh phúc trong hôn nhân; nếu nàng để mình rơi vào tay một tên dụ gái không hơn không kém thì có lẽ quá ít ỏi đối với nàng; nếu nàng rơi vào tay tôi thì nàng sẽ cứu vớt được sự thú vị từ nỗi thất bại này. Liên quan đến tôi, nàng phải, nói theo lối chơi chữ của các triết gia: *zu Grunde gehn* [64].

Nàng thật sự thấy chán nghe Edward. Bao giờ cũng thế, khi người ta đặt ra những giới hạn chật hẹp cho những điều thú vị, người ta lại khám phá chúng càng nhiều hơn thế nữa. Đôi khi nàng nghe cuộc trò chuyện của tôi với bà cô. Khi tôi biết điều này thì một dấu hiệu gợi ý lóe lên ở chân trời xa tít, nó đến từ một thế giới hoàn toàn khác, trước sự kinh ngạc của bà cô cũng như Cordelia. Bà cô thấy ánh chớp nhưng không nghe gì cả; Cordelia nghe tiếng nói nhưng không thấy gì cả. Nhưng trong cùng khoảnh khắc ấy tất cả đều ở trong trật tự thâm lặng của mình; cuộc trò chuyện với bà cô tiếp tục một cách đơn điệu như các con ngựa trạm trong đêm khuya tĩnh mịch, và tiếng nước sôi lụp bụp nghe buồn buồn trong bình đun trà. Vào những lúc như thế, không khí trong phòng khách đôi khi có thể trở nên bức bối, nhất là đối với Cordelia. Nàng không có ai để nói chuyện hay để nghe chuyện. Nếu nàng quay sang Edward thì nàng có cơ nguy là anh sẽ làm cái gì đó thật ngu ngốc do sự nhút nhát mà ra; nếu nàng quay sang phía này, tức phía bà cô và tôi, thì nàng sẽ thấy sự tự tin thống trị ở đây, những lời nói trong cuộc trò chuyện đập xuống như cái búa một cách đơn điệu nhưng rất có nhịp, tất cả tạo nên một sự tương phản khó chịu nhất trước sự thiếu tự tin của Edward. Tôi hiểu rõ rằng Cordelia chắc cho là bà cô có vẻ như bị mê mẩn, vì các động tác của bà thì hoàn toàn đi theo nhịp độ nói chuyện của

tôi. Nàng cũng không thể tham dự vào cuộc trò chuyện bởi vì một trong những phương tiện mà tôi đã sử dụng để làm nàng cảm giận là tôi tự cho phép mình đối xử với nàng y như một đứa bé. Không phải vì lý do đó mà tôi tự cho phép mình tỏ ra thiếu tôn trọng nàng dưới bất cứ hình thức nào, trái lại là đằng khác. Tôi biết rõ những việc như thế thường gây ra những tác động đáng lo ngại, và điều quan trọng là nữ tính của nàng phải đủ sức đứng lên lại với tất cả sự trong trắng và vẻ đẹp của nó. Nhờ quan hệ thân mật của tôi với bà cô, tôi dễ dàng đối xử với nàng như đứa con nít chưa biết chuyện đời. Do đó tôi không xúc phạm đến nữ tính của nàng, tôi chỉ làm nó mất tác dụng, bởi một lẽ đơn giản là nàng không biết rằng giá cả thị trường nông sản không thể xúc phạm đến nữ tính của nàng; nhưng điều chắc chắn làm nàng phẫn nộ là nếu như người ta xem điều này, mấy thứ giá cả đó, là nền tảng của cuộc sống. Nhờ sự giúp sức mạnh mẽ của tôi về mặt này, bà cô tỏ ra xuất sắc hơn ngày thường. Bà đang trở nên gần như cuồng nhiệt - điều mà bà có thể cảm ơn tôi. Một chuyện duy nhất về tôi mà bà không thể chấp nhận là tôi không có địa vị xã hội gì. Hiện giờ tôi đã tiếp nhận thói quen mở miệng thốt ra mỗi khi có ai đó nói đến một chỗ làm đang trống ở một văn phòng nào đó: “A, có việc làm cho tôi đây rồi,” và ngay sau đó đem chuyện này ra thảo luận với bà một cách trịnh trọng. Cordelia lúc nào cũng nhận ra sự mỉa mai, nhưng đó chính là điều tôi muốn.

Tội nghiệp Edward quá! Tiếc là anh không mang tên Fritz. Mỗi khi tôi suy nghĩ về mối quan hệ của mình với anh, tôi bao giờ cũng nghĩ tới Fritz trong vở “*La Fiancée*” [65]. Hơn nữa, giống như nguyên mẫu, Edward là hạ sĩ trong lực lượng dân quân. Thành thực mà nói, Edward thì cũng khá chán ngắt. Anh hành động vụng về, nếu không nói là sai bét, tới nhà nàng thì lúc nào cũng ăn mặc chải chuốt và cứng nhắc, không tự nhiên chút nào. Vì tình bạn với anh, nhưng *unter uns gesagt* [66], tôi ăn mặc cầu thả đến mức có thể được mỗi khi đến viếng nhà nàng. Tội nghiệp Edward quá! Điều duy nhất gần như làm tôi phiền lòng là anh hết sức chịu ơn tôi đến nỗi anh

hầu như không biết làm sao cảm ơn tôi. Và tôi, tự để cho mình được cảm ơn về chuyện đó ư? - Ôi, thật là quá đáng!

Tại sao các bạn không thể tỏ ra dễ thương và kín đáo được chứ? Cả buổi sáng các bạn đã làm gì, ngoài việc kéo qua kéo lại bức màn ở nhà tôi, giật lên giật xuống cái dây kéo trên tấm gương phản chiếu đường phố treo ở cửa sổ, nghịch phá với sợi dây chuông ở tầng bốn, đưa đẩy các ô kính cửa sổ - tóm lại, loan báo cho thiên hạ biết sự hiện diện của các bạn bằng mọi cách, như thể các bạn muốn ra hiệu cho tôi nhập bọn với các bạn ư? Đúng là trời khá đẹp đó nhưng tôi không thích đi ra ngoài, hãy để tôi ở nhà. - Hỡi các bạn, những cơn gió tinh nghịch và hồ hởi! Hỡi các bạn, những gã trai vui nhộn, hãy đi một mình đi! Hãy vui đùa như trước nay với các cô gái trẻ đi! Đúng vậy, tôi biết mà, không ai biết ôm hôn một cô gái một cách hấp dẫn như các bạn. Đối với cô, cố gắng thoát khỏi vòng tay của các bạn thì quả là vô ích, gỡ khỏi những cái bẫy của các bạn thì quả là bất khả - và cô cũng không muốn thế, vì các bạn làm cho cô mát mẻ, làm cho cô khoan khoái, nhưng các bạn không làm cho cô bối rối. Hãy cứ hành động theo ý mình đi! Đừng kéo tôi vào! Nhưng trong trường hợp này các bạn lại nghĩ rằng các bạn làm chuyện này đâu phải vì lợi ích của các bạn, rằng không có tôi thì đâu có vui thú gì... Thôi được, tôi sẽ đi theo các bạn, nhưng với hai điều kiện. - Số một. Có một cô gái trẻ cư ngụ ở Kongens Nytorv, nàng rất đáng yêu nhưng lại xác xược không muốn yêu tôi - đúng vậy, nhưng tệ hơn nữa là nàng yêu một kẻ khác, và câu chuyện đã đi xa đến mức hai anh chị tay trong tay cùng nhau dạo bước. Tôi biết được là chàng ta đến tìm nàng lúc một giờ. Bây giờ các bạn hãy hứa với tôi là những ai trong các bạn là những ngọn gió mạnh nhất thì sẽ ẩn nấp ở đâu đó gần đấy cho tới khi chàng ta bước ra khỏi cửa với nàng. Ngay vào lúc chàng ta sắp sửa rẽ vào đường Store Kongensgade, cả biệt đội này sẽ nhào ra và bằng một cách nhã nhặn nhất, sẽ thổi bay cái mũ khỏi đầu chàng ta và đẩy nó đi đằng trước, không nhanh không chậm, luôn giữ nó trước mũi chàng ta cách gần một thước -

không được nhanh quá đây, vì rất có thể chàng ta bỏ quay về nhà. Chàng ta luôn nghĩ rằng mình sẽ chụp lại được cái mũ trong chốc lát; chàng ta thậm chí không buông cánh tay của nàng ra. Bằng cách này các bạn sẽ dẫn dắt chàng ta và nàng đi hết con đường Store Kongensgade dọc theo tường thành cho đến Nørreport, ở Høibroplads - Việc này mất hết bao lâu đây? Tôi nghĩ chỉ độ chừng nửa giờ. Đúng một giờ rưỡi tôi sẽ đến gần đó, từ ngã Östergade. Nghe này, khi biệt đội đưa được cặp tình nhân vào tận giữa quảng trường thì sẽ bắt đầu tấn công họ một cách dữ dội... thôi cái mũ ra khỏi đầu cô gái, làm xổ tung các lọn tóc xoăn của nàng, chộp lấy tấm khăn choàng của nàng, trong suốt thời gian này thì mũ chàng ta bị đẩy lên trên không một cách hân hoan, càng lúc càng cao hơn. Tóm lại, các bạn sẽ tạo ra một sự lộn xộn đến nỗi không những tôi mà cả công chúng tôn kính cũng cười phá lên âm ỉ, chó sẽ bắt đầu sủa, tên lính canh tháp sẽ kéo chuông báo động liên hồi. Các bạn sẽ xếp đặt sao đó để cái mũ của nàng bay về phía tôi, và tôi sẽ là tên có số đỏ trao lại nó tận tay nàng. - Điều kiện số hai. Biệt đội đi theo tôi phải tuân theo bất cứ đề nghị nào của tôi, không được vượt qua các giới hạn của sự đúng mực, không được xúc phạm đến bất cứ cô gái xinh đẹp nào, không được tỏ ra sỗ sàng quá sức chịu đựng đối với tâm hồn trẻ con của nàng, và nhớ là trong suốt trò đùa này, ráng giữ được sự vui thích trên mặt nàng, nụ cười trên môi nàng, sự bình tĩnh trong mắt nàng, và sự an nhiên trong lòng nàng. Nếu ai đó trong các bạn mà dám hành động khác đi thì tên tuổi các bạn sẽ bị lôi ra mà nguyên rửa đây. - Và bây giờ các bạn hãy lên đường đi vào cuộc sống và niềm vui, tuổi trẻ và sắc đẹp. Hãy chỉ cho tôi những gì tôi rất thường thấy cho tới bây giờ, những gì tôi sẽ không bao giờ trở nên chán chường không muốn thấy nữa; hãy chỉ cho tôi một cô gái trẻ đẹp, hãy làm cho sắc đẹp của nàng rạng rỡ thế nào để chính nàng trở nên đẹp hơn nữa; hãy ngắm nghía nàng thế nào để nàng thấy thích thú trong sự ngắm nghía này! - Tôi chọn Bredgade, nhưng xin hãy nhớ rằng tôi chỉ rảnh cho tới một giờ rưỡi thôi.

Đây, một cô gái trẻ đang đến, ăn mặc lịch sự nhưng không tự nhiên - hôm nay đúng là ngày chủ nhật mà - Hãy làm cho nàng bình tĩnh một chút, hãy đem hơi mát đến cho nàng, hãy vuốt ve tóc nàng bằng các làn gió nhẹ, hãy dịu dàng ôm lấy nàng với một phong thái nhã nhặn!Ồ, tôi thấy ra đôi má nàng hồng hồng, đôi môi trở nên tươi thắm, bộ ngực thanh tân căng đầy - Đây cô em, chẳng lẽ đó không phải là một niềm vui sướng tột đỉnh không thể diễn tả được khi ta hít thở bầu không khí tươi mát này sao? Cổ áo xếp của nàng run rẩy như chiếc lá. Nàng thở, khỏe mạnh và đủ đầy biết bao. Bước chân chậm lại, nàng hầu như được làn gió nhẹ đẩy đi, như một đám mây, như một giấc mơ - Các bạn, hãy thổi mạnh hơn chút nữa, bằng từng hơi dài hơn! - Nàng giữ bình tĩnh, kéo hai tay lại gần che bộ ngực một cách thận trọng hơn để không có một làn gió nào có thể vô ý đến mức luồn vào một cách hờ hững nhưng mau lẹ dưới lớp vải mỏng. Mặt nàng hồng hào hơn, đôi má tròn đầy hơn, đôi mắt trong sáng hơn, bước chân nhẹ nhàng hơn. Tất cả sự tương phản chỉ làm tăng vẻ đẹp của con người. Mọi cô gái trẻ nên yêu các làn gió nhẹ hiu hiu bởi vì không một tên đàn ông nào biết cách vừa làm vẻ đẹp của cô thêm yêu kiều vừa vuốt ve mơn trớn cô. - Nàng hơi nghiêng người về phía trước, đầu cúi xuống nhìn hai mũi giày - Đây, ngừng một lát coi! Các bạn thổi mạnh quá đi, nàng lom khom rồi đấy, và nàng mất đi cái dáng thon thả xinh đẹp - Các bạn, hãy mang lại sự tươi mát cho nàng! Cô em của tôi ơi, bây giờ có thấy mát mẻ không nào, nhất là sau khi bị nóng người, rồi có rung mình đôi chút vì các làn gió mát này không? Cô em hẳn có thể mở rộng vòng tay vì lòng biết ơn, vì niềm vui sống. - Nàng quay người sang một bên - Đây, nhanh lên chứ, thổi mạnh đi nào! Để mà tôi có thể đoán ra vẻ đẹp của cơ thể nàng - Mạnh hơn chút nữa đi! Để mà tà áo dính sát vào người nàng hơn nữa - Mạnh quá rồi đấy! Dáng đi của nàng đang mất dần vẻ duyên dáng, và bước chân nhẹ nhàng của nàng trở nên vương vís, khó chịu. Nàng quay người lại lần nữa - Bây giờ thì thổi đi, các bạn! Hãy để nàng thử sức cho biết! - Thôi đủ rồi, các bạn thổi mạnh

quá: một món tóc xoắn của nàng đã bị hất tung xuống - Xin các bạn vui lòng tự kiềm chế nhé! - Đây, cả một trung đoàn lính đang rầm rập tiến đến gần:

Die eine ist verliebt gar sehr;

Die andre wäre es gerne [67]

Người này thì đang yêu say đắm;

Người kia thì ước ao được như vậy

Đúng thế, không thể chối cãi đó là một công việc tồi tệ trong đời: đi dạo với tên anh rể tương lai, tay mình thì đặt lên cánh tay trái của y. Đối với một cô gái, điều này cũng có nghĩa như giữ chức vụ “phụ việc văn phòng” đối với đàn ông. - Nhưng tên nhân viên phụ việc văn phòng đó có thể thăng tiến; hơn nữa, hắn có một chỗ ngồi của mình trong văn phòng, hắn được có mặt vào những dịp đặc biệt, - nhưng đó không phải là số phận của một cô em gái vợ. Nhưng như vậy, để bù trừ lại, sự thăng tiến của cô thì không chậm lắm - khi cô được thăng tiến và được đổi sang một văn phòng khác. - Bây giờ các bạn hãy thôi mạnh hơn chút nữa đi! Khi các bạn có một chỗ dựa chắc chắn thì các bạn có thể chống cự mãnh liệt. - Trung quân tiến lên phía trước mạnh mẽ, nhưng hai cánh quân tả, hữu lại không đủ sức theo sau. - Y đứng khá vững. Luồng gió đó không thể làm y nhúc nhích, y nặng quá mà, và y cũng quá nặng để hai cánh quân có thể nhấc y lên khỏi mặt đất. Y xông ra phía trước để cho thấy - rằng y là một thân thể nặng nề. Nhưng y càng cứ bất động bao nhiêu thì các cô gái càng đau khổ bấy nhiêu vì sự bất động đó. - Ô, các cô nương xinh đẹp của tôi ơi, hãy cho phép tôi đưa ra một lời khuyên chí lý: hãy bỏ rơi lại đây cái đấng ông chồng tương lai cũng như gã em chồng tương lai của quý cô; hãy thử đi dạo chỉ một thân một mình, và cô nương sẽ thấy vui thích hơn nhiều. - Bây giờ xin các bạn

vui lòng thôi nhẹ hơn đi! - Họ trông trông tránh làm sao dưới những làn gió đến từng đợt nối tiếp nhau này; giờ thì họ vừa đi vừa nhún nhảy ở một bên đường - có điệu nhạc khiêu vũ nào có thể tạo ra một sự vui vẻ sống động hơn thế không? Ấy thế mà gió không làm họ kiệt sức, gió làm họ mạnh thêm. - Bây giờ, sát bên nhau, như một con thuyền buồm căng gió, họ cùng lướt dọc theo con đường - có điệu luân vũ nào có thể cuốn đi một cô gái trẻ một cách quyến rũ hơn không, ấy thế mà gió không làm họ mỏi mệt, nó đẩy họ đi tới đây. Giờ thì họ quay người lại và đối mặt với người chồng và tên em chồng. - Một chút chống cự thì cũng dễ chịu đây, không phải vậy sao? Người ta sẵn sàng đánh nhau để chiếm hữu cái mà người ta yêu, và rất có thể là người ta sẽ đạt đến cái mà vì nó người ta đánh nhau. Thượng đế sẽ mang sự phù hộ đến cho tình yêu; đó là lý do tại sao đàn ông có thuận lợi là được gió đẩy tới từ phía sau. - Tôi đã sắp đặt chuyện đó tốt mà: nếu ta có gió đẩy sau chính lưng ta thì ta dễ dàng vượt nhanh qua người đàn ông yêu dấu đó, nhưng khi gió thổi ngược chiều với ta thì ta được kích thích một cách dễ chịu; khi đó thì ta rảo bước song song bên cạnh người đàn ông yêu dấu, và luồng gió thổi phụt qua làm cho ta khỏe mạnh hơn, cảm dỗ hơn, quyến rũ hơn, và luồng gió đó còn làm tươi mùi hương quả ngọt của đôi môi, cái này thì ta thưởng thức ngon nhất khi nó lạnh, bởi vì nó thì nóng quá đổi, không khác gì rượu sâm-banh nóng gắt khi nó được ướp đến mức gần như đông lạnh. - Và họ cười, họ nói vui vẻ làm sao - và các ngọn gió mang những lời nói đi xa; thực sự có điều gì để nói không đây? - Và họ lại cười to và nghiêng người dưới gió và đưa tay giữ chặt mũ nón và cúi xuống quan sát đôi bàn chân mình. - Tốt hơn nên ngừng lại bây giờ, vì e rằng các cô gái trẻ trở nên mất kiên nhẫn và giận dữ với chúng ta hay sợ sệt chúng ta!

Đúng thế! Chân phải đi trước, chân trái theo sau, một cách kiên quyết và mạnh mẽ. - Nàng đưa mắt nhìn mọi thứ xung quanh, táo bạo và hồn xược làm sao! - Nếu tôi thấy đúng lúc này thì nàng thực sự đang khoác tay một

người đàn ông nào đó, vậy là nàng đã đính hôn rồi. Này cô em, hãy để tôi thấy tặng phẩm nào cô em đã nhận từ cây Giáng sinh của đời. - À, được chứ! Chàng ta thật ra trông như một anh chồng sắp cưới rất đáng tin cậy. Vậy là nàng đang ở giai đoạn đầu của cuộc đính hôn; nàng yêu chàng ta - có lẽ thế, nhưng tình yêu của nàng, tuy rộng rãi và dạt dào, thế mà nó cứ đập cánh bay chập choạng quanh chàng ta. Nàng vẫn còn sở hữu tấm áo choàng của tình yêu có thể phủ lên nhiều tình yêu khác [68] - Các bạn ơi, hãy thổi mạnh hơn chút nữa đi! - Thôi được, nếu cô em bước đi nhanh đến thế thì chẳng lạ gì những dải ruy-băng trên mũ cô em phất phật dưới gió, khiến chúng, như những cánh chim, có vẻ đang mang đi con người thư thái này - và tình yêu của nàng - cả nó nữa đấy, theo sau như cái mạng che mặt thần tiên mà gió tha hồ đùa giỡn. Vâng, khi ta nhìn tình yêu theo kiểu này thì nó có vẻ chan chứa, nhưng khi ta phải mặc nó vào người, khi tấm mạng che mặt phải được may lại thành chiếc áo đầm mặc nhà - thế thì chẳng còn gì cho nhiều luồng gió đùa giỡn lắm đâu. - Trời ơi! Nếu ta có can đảm liều một bước quyết định cho toàn bộ cuộc đời ta, không lẽ ta lại không có đủ can đảm thẳng băng đi ngược gió hay sao? Ai nghi ngờ điều này chứ? Không phải tôi - nhưng cô em ơi, đừng nổi nóng làm gì, hãy bình tĩnh xem nào. Thời gian là một kẻ giữ kỷ luật hà khắc, và gió cũng tỏ ra không kém nó. - Hãy trêu tức nàng một chút coi! - Chiếc khăn tay ra sao rồi?... A, được đấy, cô em đã tìm thấy nó lại. Ở kia, một cái ruy-băng trên mũ cô bị trật ra ngoài - thật là ngượng ngùng quá đi, ngay trước mặt người chồng tương lai này. - Đó, một cô bạn gái đến mà cô em phải chào hỏi. Đây là lần đầu tiên cô ấy gặp cô em từ khi cô em là một vị hôn thê; dĩ nhiên, vì muốn xuất hiện trước mọi người với tư cách vị hôn thê nên cô em mới đi dạo ở Bredgade, và cô em có ý định đi tiếp đến Langelinie. Theo như tôi biết, những cặp vợ chồng mới cưới có thói quen đi dự lễ ở nhà thờ vào ngày chủ nhật đầu tiên sau đám cưới; tuy nhiên, những cặp mới đính hôn thì đi dạo ở Langelinie. Thế đấy, vì sự đính hôn thông thường có nhiều cái chung với Langelinie

mà. - Bây giờ, coi chừng! Gió đang thổi bay mũ cô em đó. Giữ nó lại đi, cúi đầu xuống. - Thật là tệ quá, cô em đã không thể xoay xở chút nào để chào hỏi cô bạn mình, đã không có được sự điềm tĩnh để chào hỏi cô ấy với vẻ kiêu kỳ mà một cô nàng đã đính hôn phải tỏ ra trước các cô không hoặc chưa đính hôn. - Bây giờ hãy thổi nhẹ hơn, các bạn ơi! - Giờ đây, những ngày tươi đẹp đang đến gần đó.

Nàng bám lấy người yêu đầu của mình sao mà chặt thế! Bây giờ nàng đi trước chàng ta một chút, vừa đủ để quay đầu và ngược mắt nhìn lên chàng ta và tỏ ra hãnh diện về chàng ta, là của báu, vận may, là hy vọng, là tương lai của nàng đó. - Ôi, cô em của tôi ơi, cô em coi chàng ta quan trọng quá đi. - Không phải nhờ tôi và các ngọn gió mà chàng ta trông ra vẻ cường tráng sao? Và cả cô em nữa, không phải nhờ tôi và các làn gió nhẹ mơn man, lúc này đã chữa lành cô em, đã giúp cô em quên đi nỗi niềm đau khổ, mà cô em trông hồ hởi ra phết, tràn đầy khát khao và dự cảm đến thế, hay sao?

*Og jeg vil ikke have en Student,
Som ligger og læser om Natten,
Men jet vil have en Officer,
Som gaaer med Fjer udi Hatten . [69].*

*Tôi không muốn một gã sinh viên
Cứ nằm và đọc sách ban đêm,
Nhưng tôi quả có muốn một anh sĩ quan
Ra đường đội mũ gắn lông chim*

Người ta thấy điều này nơi cô em tức khắc, cô em ơi; vì có cái gì đó trong ánh nhìn của cô em. - Không, một gã sinh viên thì cô em đâu cần chút nào... nhưng tại sao đúng là một sĩ quan? Một người tốt nghiệp đại học, sau nhiều năm học tập, không lẽ lại không thể phục vụ tốt bằng hay sao? - Tuy nhiên, ngay bây giờ thì tôi chẳng thể kiếm cho cô em một anh chàng sĩ quan hay một anh chàng tốt nghiệp đại học. Nhưng tôi có thể gửi đến cô em vài làn gió dịu nhẹ, mát rượi. - Hãy thổi nhiều hơn một chút, các bạn! - Được lắm, cô em, hãy hất tấm khăn quàng cổ bằng lụa đó lên vai lại; hãy bước đi rất chậm để mà đôi má trở nên nhợt nhạt hơn một chút, đôi mắt dịu bớt đi ánh nhìn nồng nhiệt. - Đúng thế. Một chút thể dục bằng đi bộ, nhất là trong khi trời lại đẹp như ngày hôm nay, rồi một chút kiên nhẫn và cô em chắc chắn sẽ có được viên sĩ quan cho mình đây.

Hai người đang đi đó là một cặp xứng đôi vừa lứa. Những bước chân của họ sao mà nhịp nhàng thế, cả dáng đi của họ sao mà tự tin thế, nó chắc xuất phát từ sự tin tưởng lẫn nhau; và trong mọi động tác của họ thì có một sự *harmonia praestabilita* [70], một sự vững chắc tự lập đáng chú ý. Dáng bộ của họ thì thiếu sự nhẹ nhàng và uyển chuyển, họ có cùng nhau khiêu vũ đâu. Không, người ta thấy nơi họ một sự lâu bền, một sự táo bạo đủ sức đánh thức một niềm hy vọng không thể sai lạc và gây cảm hứng cho sự tương kính. Tôi đánh cuộc rằng nhân sinh quan của họ là thế này: cuộc đời là một con đường. Và họ thực sự có vẻ nhất quyết cầm tay nhau đi suốt cuộc đời, với mọi vui, buồn của nó. Họ hòa thuận với nhau đến mức mà cô nương đó thậm chí đã từ bỏ đặc quyền bước đi trên cái vỉa hè có lát đá. - Nhưng, các làn gió hiu hiu của tôi ơi, sao các bạn lại tỏ ra bận bịu với cặp đôi đó thế? Họ đâu có vẻ xứng đáng với sự quan tâm của các bạn. Có cái gì đặc biệt để nhìn kỹ không? - Nhưng đã một giờ rưỡi rồi đó, ta hãy đi đến Høibroplads thôi.

Người ta có lẽ không tin là ta có thể vẽ sơ đồ, một cách chính xác và đầy đủ, lịch sử phát triển của tâm thần con người. Điều này chỉ ra là Cordelia thì lành mạnh làm sao, cả thể xác lẫn tinh thần. Thật vậy, nàng là một cô gái khác thường. Phải thừa nhận rằng nàng thì kín đáo, nhu mì và khiêm tốn, ấy vậy mà bên trong con người nàng lại có, một cách vô thức, một sự đòi hỏi to tướng. - Một sự chống cự nhỏ nhoi mà luồng gió có thể gây ra thì hình như đánh thức mọi sức mạnh bên trong nàng, tuy nhiên lại không có một sự xung đột nội tâm nào. Nàng không phải là một cô gái nhỏ tầm thường biến mất giữa các ngón tay, yếu ớt đến mức khiến người ta hầu như lo sợ người nàng sẽ bị vỡ làm đôi khi người ta nhìn đến, nhưng nàng cũng không phải là một đóa hoa trang trí đầy vẻ kiêu căng. Vì thế tôi có thể, như một viên bác sĩ, thấy vui thú trong việc quan sát tất cả những triệu chứng được ghi trong cái hồ sơ sức khỏe này.

Từ từ những cuộc tấn công của tôi bắt đầu tiến sát đến nàng, trở nên trực tiếp hơn. Nếu như tôi phải chỉ ra sự thay đổi này trên tấm bản đồ quân sự của gia đình đó thì tôi sẽ nói: tôi đã xoay chiếc ghế của mình lại để tôi bây giờ có thể thấy nàng từ một bên. Tôi chăm lo đến nàng nhiều hơn, tôi nói chuyện với nàng, tôi moi ra các câu trả lời từ nàng. Tâm hồn nàng thì đầy đam mê, đầy nhiệt tình, và dù không để cho những điều suy nghĩ đại dột và phù phiếm dẫn đến sự kỳ cục, nàng vẫn có nhu cầu về cái bất thường, cái ngoại lệ. Những nhận xét châm biếm của tôi về sự ngu xuẩn của người đời, những lời chế giễu của tôi về sự hèn nhát, về sự biếng nhác hững hờ của họ, tất cả làm nàng say mê. Nàng thích điều khiển cỗ xe thái dương [71] xuyên qua vòm trời [72] và đến đủ gần trái đất để thiêu đốt nhân gian một chút. Nhưng nàng không tin tôi, và cho tới bây giờ tôi đã ngăn chặn mọi sự tiếp cận, thậm chí về mặt tinh thần. Nàng phải được tăng thêm sức mạnh từ bên trong nàng trước khi tôi để nàng trông cậy vào tôi. Thịnh thoảng người ta có thể có cảm tưởng là tôi đang tìm cách biến nàng thành người bạn tâm tình qua sự thông cảm tự nhiên giữa những người có chung lợi ích, nhưng cảm

tưởng đó thì chỉ thoáng qua mà thôi. Chính nàng phải được phát triển từ bên trong con người mình; nàng phải cảm thấy tính kiên cường của tâm hồn mình; nàng phải bắt đầu thử sức với cuộc đời và nâng nó lên. Qua đôi mắt và qua những gì nàng nói, tôi dễ dàng thấy được là nàng đang có tiến bộ; chỉ một lần tôi có thấy ra một nỗi giận dữ nghiêm trọng ở đó. Nàng không phải nợ tôi cái gì cả, bởi lẽ nàng phải cảm thấy tự do. Chỉ trong tự do mới có tình yêu; chỉ trong tự do mới có sự tiêu khiển và sự vui đùa không bao giờ chấm dứt. Mặc dù tôi đang thu xếp để nàng rơi vào vòng tay tôi như thể đó là do quy luật tự nhiên và tôi đang cố gắng hết sức để làm nàng bị hút về phía tôi, tuy nhiên, vấn đề ở đây là nàng không nên rơi bịch xuống như một tấm thân nặng nề nhưng như tâm trí này bị hút về tâm trí kia. Mặc dù nàng sẽ thuộc về tôi, nhưng điều này không phải được thực hiện một cách xấu xí như một gánh nặng đè lên tôi. Nàng không được là một phụ vật theo nghĩa vật chất mà cũng không là một nghĩa vụ theo nghĩa tinh thần. Chỉ có trò chơi riêng của sự tự do sẽ chiếm ưu thế giữa hai chúng ta. Nàng phải nhẹ đến mức tôi có thể mang nàng trên cánh tay mình.

Cordelia làm tôi bận tâm gần như quá nhiều. Tôi đang mất quân bình một lần nữa đây - không phải là đối diện nàng khi nàng có mặt, nhưng khi chỉ có mình tôi với nàng, hiểu theo nghĩa đúng nhất. Tôi có thể mong mỗi nàng, không phải vì muốn nói chuyện với nàng nhưng chỉ muốn có hình ảnh nàng lơ lửng trước mắt mình; khi tôi biết nàng đã đi ra ngoài, tôi có thể theo sau nàng một cách lén lút, không phải để bị thấy mà để thấy nàng. Một buổi tối nọ, chúng tôi đã cùng nhau rời nhà ông bà Baxter; Edward hộ tống nàng về. Tôi vội vội vàng vàng chia tay họ rồi ba chân bốn cẳng rẽ sang một đường phố khác, nơi tên người hầu đang đợi tôi. Rồi chẳng bao lâu sau, tôi thay quần áo và gặp nàng lần nữa mà nàng không nghi ngờ gì. Edward vẫn cảm như hén như trước nay. Tôi đang yêu đây, chắc chắn vậy rồi, nhưng không phải theo nghĩa thông thường, và về mặt này, ta phải cực kỳ thận trọng vì các hậu quả thì bao giờ cũng nguy hiểm; và xét cho cùng,

người ta chỉ yêu có một lần, phải không? Nhưng ông thần tình yêu thì mù quáng, và nếu ta láu lỉnh thì có thể không quá khó đánh lừa ông ta. Cái ngón nghề là tỏ ra càng nhạy cảm với các ấn tượng càng tốt, là biết ta đang tạo ra ấn tượng gì nơi các cô gái và ấn tượng gì mỗi cô nàng tạo ra nơi ta. Theo cách này thì ta có thể yêu nhiều cô gái cùng lúc, bởi vì ta yêu mỗi cô theo mỗi cách khác nhau. Yêu chỉ một cô thì ít quá; yêu mọi cô thì hơi hợt quá; tự mình hiểu mình và yêu càng nhiều cô càng tốt, cất giấu bên trong tâm hồn mình tất cả các năng lực của tình yêu để mà mỗi năng lực tiếp nhận phần thực phẩm thích hợp với nó, trong khi đó ý thức ta lại bao gồm toàn bộ các thứ này - đó mới là niềm vui thích, đó mới là sống.

Ngày 3 tháng bảy

Edward thực sự không thể than phiền về tôi. Nói thật là tôi muốn Cordelia phải lòng Edward để mà qua anh ấy nàng sẽ biết chán ngấy cái thứ tình yêu đơn sơ, chất phác và do đó nàng sẽ đi xa hơn những giới hạn riêng của mình; nhưng điều này lại đòi hỏi Edward không được là một nhân vật biếm họa, nếu không thì vô ích thôi. Bởi chung, Edward không những là một đám tốt, theo nghĩa trưởng giả - dưới mắt Cordelia thì điều đó chẳng có nghĩa lý gì, vì một cô gái mười bảy tuổi đâu để ý đến những chuyện như vậy - mà anh còn có nhiều đức tính cá nhân hấp dẫn mà tôi cố gắng giúp anh đưa chúng hiện ra một cách thuận lợi nhất. Như một con sen hầu bà chủ hay một tên làm nghề trang trí, tôi trang bị cho Edward với tất cả những gì mà tình hình tài chánh của tôi cho phép - thực tế là đôi khi tôi khoác lên người anh một ít bộ đồ ăn diện được mượn từ người khác. Đi chung đến nhà Cordelia, tôi có cảm tưởng có cái gì rất kỳ quặc khi bước đi bên cạnh anh. Như thể anh là em trai tôi, là con tôi, ấy thế mà anh là bạn tôi, người cùng thời với tôi, và là kình địch của tôi. Anh không bao giờ có thể trở nên nguy hiểm đối với tôi. Do đó, tôi có thể đưa anh lên cao chừng nào, vì anh

nhất định sẽ té xuống mà, thì càng tốt chừng nấy, việc này càng khơi dậy nơi Cordelia ý thức về những gì mà nàng coi khinh, thì sự linh cảm của nàng về những gì nàng ham muốn lại càng mãnh liệt. Tôi giúp anh tránh những khó khăn, tôi giới thiệu những tính tốt của anh - nói cho gọn, tôi làm tất cả những gì mà một người bạn có thể làm cho một người bạn. Nhằm làm nổi bật sự lạnh nhạt của riêng mình, tôi gần như quát tháo, nạt nộ Edward. Tôi mô tả tính cách anh như một kẻ mơ mộng vẩn vơ. Vì Edward không biết đi bằng chính đôi chân của mình chút nào, tôi phải làm cho mọi người chú ý đến anh.

Cordelia ghét và sợ tôi. Một cô gái trẻ có thể sợ cái gì cơ chứ? Trí tuệ à? Tại sao? Tại vì trí tuệ là sự phủ định toàn bộ sự tồn tại đàn bà của nàng. Vẻ đẹp trai, bản tính dễ thương, v.v... là những phương tiện tốt. Chúng cũng có thể dùng để chinh phục phụ nữ nhưng không bao giờ có thể đạt tới thắng lợi trọn vẹn. Tại sao thế? Bởi vì ta giao chiến với một cô gái ngay trong phạm vi quyền lực riêng của cô ta, và trong phạm vi quyền lực riêng của mình thì cô ta luôn luôn là người mạnh hơn. Với những phương tiện này, ta có thể làm cho một cô gái thẹn đỏ mặt, làm cho cô hạ ánh mắt xuống, nhưng ta không bao giờ có thể làm phát sinh nỗi lo âu đầy quyến rũ, không thể diễn tả ra được, nó khiến cho sắc đẹp của cô trở nên thú vị.

Non formosus erat, sed erat facundus Ulixes,

Et tamen aequoreas torsit amore Deas . [73]

Ulysses [74].*có đẹp đâu, nhưng lời nói mê ly*

Hai nữ thần biển biếc [75].*đắm tình si* [76]

Tóm lại, mỗi người phải biết sức mạnh riêng của mình. Nhưng tôi thường bị bức dọc ghê gớm khi thấy thậm chí những con người tài ba xử sự

như những tên rách việc. Thực ra, người ta phải đủ sức nhận thấy ngay tức khắc ở bất cứ cô gái trẻ nào không chống đỡ nổi tình yêu của người khác, hay nói cho đúng hơn, tình yêu của chính cô ta, bằng cách nào mà cô ta đã bị lừa dối. Một tên sát nhân lành nghề sử dụng đao kiếm luôn luôn theo một cách nào đó, và người cảnh sát nhiều kinh nghiệm tức khắc nhận ra tên tội phạm khi ông ta thấy vết thương. Thế nhưng, ta gặp những kẻ mị tình hoạt động có phương pháp như thế, những chuyên gia tâm lý như thế, ở đâu nào? Quyển rũ một cô gái có nghĩa, đối với phần lớn người ta, là quyển rũ một cô gái, chấm hết - ấy thế mà cả một ngôn ngữ được che giấu trong ý tưởng này.

Là người nữ - nàng ghét tôi; là người nữ có tài - nàng sợ tôi; là người nữ có đầu óc tỉnh táo - nàng yêu tôi. Sự xung đột này, mà bây giờ tôi đã tạo ra được trong tâm trí nàng, là bước đầu tiên đó. Sự kiêu hãnh, sự bất chấp, sự nhạo báng lạnh lùng, sự mỉa mai tàn nhẫn của tôi, tất cả đều cảm dỗ nàng - không phải như thể nàng muốn yêu tôi - không đâu, chắc chắn không có đến một tí dấu hiệu gì của bất cứ những tình cảm như thế nơi nàng, nhất là đối với tôi. Nàng muốn tranh đua với tôi. Điều lôi kéo nàng là sự độc lập kiêu hãnh trong quan hệ với người khác, là sự tự do như những người A-rập trong sa mạc. Tiếng cười và tính lập dị của tôi làm mất tác dụng của mọi biểu lộ nhục cảm. Nàng tỏ ra khá thoải mái với tôi, và trong chừng mực có một sự do dự nào đó thì nó nặng phần trí tuệ hơn là nữ tính. Nàng không hề nhìn tôi như một người tình, do đó mối quan hệ của chúng tôi chỉ là quan hệ giữa hai đầu óc mạnh mẽ, chỉ muốn làm theo ý mình. Nàng nắm lấy bàn tay tôi, siết chặt, miệng cười, tỏ ra chú ý đến tôi, a, một sự chú ý theo nghĩa hoàn toàn Hy Lạp đó. Rồi khi kẻ ưa châm biếm và kẻ hay chế giễu đã lừa phỉnh nàng đủ lâu, tôi theo những lời chỉ dẫn trong một câu thơ xưa: chàng hiệp sĩ trải rộng chiếc áo choàng màu đỏ tươi của mình và mời nàng thiếu nữ xinh đẹp ngồi lên đó. Tôi trải rộng chiếc áo choàng của tôi - không phải để ngồi trên bãi cỏ với nàng nhưng để biến mất hoàn toàn với nàng trong sự

bay bổng của niềm suy tưởng. Hay tôi không đưa nàng đi theo nhưng tôi cuỗi lên một ý tưởng, giơ tay vẫy nàng, gởi đến nàng một nụ hôn gió, và trở nên vô hình trước nàng, chỉ có thể nghe được trong tiếng rì rào của những lời có cánh; tôi không trở thành, nhờ giọng nói, càng lúc càng có thể thấy được như Jehovah [77], nhưng càng lúc càng ít, bởi vì tôi nói càng nhiều thì tôi càng lên cao. Nhưng điều này chỉ xảy ra trong một khoảnh khắc thôi, vì khoảnh khắc tiếp theo thì tôi đã lạnh lùng và khô khan.

Sắc mặt đàn bà đỏ lên, a, có nhiều loại khác nhau đấy. Có cái đỏ thô đặc của cục gạch. Đó là cái mà những nhà viết tiểu thuyết luôn luôn sử dụng tràn lan khi họ làm cho các nhân vật nữ chính của mình đỏ mặt *über un über* [78]. Rồi có cái đỏ mặt phơ phớt; đó là màu đỏ buổi rạng đông của trí tuệ. Nó là vô giá ở một cô gái trẻ. Rồi có cái đỏ mặt thoáng qua, nó đi theo một ý nghĩ tốt lành, nó thì đẹp nơi người đàn ông, càng đẹp hơn nơi người trẻ tuổi, và duyên dáng nơi người đàn bà. Đó là một tia chớp, một ánh sáng mùa hè lóe lên của trí tuệ. Nó thì đẹp nhất nơi người trẻ tuổi, duyên dáng nơi cô gái thanh tân, bởi vì nó tự biểu lộ trong sự thuần khiết trinh bạch, và vì thế nó cũng có sự then thùng của nỗi ngạc nhiên. Càng lớn tuổi người ta càng mất đi cái đỏ mặt kiểu này.

Đôi khi tôi đọc cái gì đó cho Cordelia nghe - phần nhiều là những cái rất nhỏ nhặt, không quan trọng. Như thường lệ, Edward phải là một công cụ vô tình - tức là, tôi đã chỉ ra cho anh là có một cách rất hay để thiết lập mối quan hệ với nàng, đó là cho nàng mượn sách. Nhờ đó anh quả thực đã đạt được nhiều thứ, vì nàng tỏ ra biết ơn anh nhiều về chuyện này. Nhưng tôi là người đạt được nhiều nhất, vì chính tôi quyết định việc chọn lựa các sách và liên tục giữ mình đứng ở vị trí kín đáo, không chường mặt ra. Ở đây thì tôi có được một sân chơi rộng để quan sát, theo dõi. Tôi có thể đưa cho Edward bất cứ cuốn sách nào tôi muốn; và vì anh không am hiểu về văn học nên tôi có thể thử đưa ra những gì tôi thích, thậm chí đẩy việc này đến bất cứ giới

hạn cuối cùng nào. Thế là, khi đến thăm nàng vào buổi tối, tôi làm như tình cờ đưa tay lấy ra một cuốn sách, lật một vài trang, đọc khe khẽ, rồi buột miệng khen Edward đã tỏ ra chu đáo. Tối hôm qua, tôi muốn tự mình biết chắc về sức bật tinh thần của Cordelia thông qua một thử nghiệm. Tôi đã bối rối không biết có nên yêu cầu Edward đưa cho nàng mượn đọc *Gedichte* [79] của Schiller [80] không, để mà tôi có thể tình cờ thấy được khúc hát của Thekla [81] mà đọc to lên, hay *Gedichte* của Bürger [82]. Tôi chọn tập thơ của Bürger vậy, nhất là vì trong đó có bài “Lenore” hơi khoa trương, dù nó hay về mặt khác. Tôi mở sách đến chỗ “Lenore” và đọc bài thơ này với tất cả sự lâm ly thống thiết mà tôi có thể tập trung được. Cordelia thực sự xúc động; tay nàng theo một cách vội vàng, như thể chính nàng là người mà Vilhelm đến đón về. Tôi ngừng; bà cô đã nghe nhưng không đồng cảm lắm. Bà không sợ bất cứ tên Vilhelm nào, sống hay chết, và hơn nữa, bà không hiểu tiếng Đức tốt cho lắm; tuy vậy, bà thấy hoàn toàn thoải mái khi tôi đưa cho bà xem quyển sách được đóng bìa rất đẹp và tôi bắt đầu cuộc trò chuyện về nghệ thuật đóng sách. Ý định của tôi là hủy diệt bên trong Cordelia cái cảm giác thống thiết lâm ly ngay từ khoảnh khắc nó xuất hiện. Nàng trở nên khắc khoải một chút, nhưng rõ ràng là sự khoắc khoải này không lôi kéo nàng được nhưng làm cho nàng *unheimlich* [83].

Ngày hôm nay tôi ngắm nghía nàng lần đầu tiên. Người ta nói rằng giấc ngủ có thể làm cho hai mí mắt nặng đến nỗi chúng tự khép lại; cái nhìn của tôi có lẽ cũng đủ sức làm điều tương tự. Đôi mắt nhắm lại, ấy thế mà những sức mạnh tối tăm khuấy động bên trong nàng. Nàng không thấy là tôi đang nhìn nàng; nàng cảm thấy điều này, cả thân thể nàng cảm thấy điều này. Đôi mắt nhắm lại, và đó là đêm, nhưng bên trong nàng, đó là ngày, đầy ánh sáng.

Edward phải biến đi. Anh bây giờ đang đứng ở cái giới hạn cuối cùng rồi; và tôi buộc phải lo ngại là vào bất cứ lúc nào anh có thể đi gặp và đưa

ra lời tỏ tình với nàng. Không ai biết rõ điều này hơn tôi, bạn tâm tình của anh, người đã kiên trì kìm giữ anh trong trạng thái hồi hộp và bối rối suốt để mà anh có thể tác động đến Cordelia càng nhiều hơn nữa. Nhưng để mặc anh bộc bạch tình yêu với nàng thì quá rủi ro. Tôi biết rất rõ là anh sẽ nhận một lời nói “Không”, nhưng chuyện đời đâu chấm dứt ở đây! Anh chắc chắn sẽ đau khổ lắm, và điều này sẽ làm Cordelia xúc động và bối rối. Dù trong trường hợp này tôi không cần lo ngại cái tôi tệ nhất, tức là nàng có thể xét lại sự từ chối của mình, nhưng niềm kiêu hãnh trong tâm hồn nàng có thể sẽ bị dẫn dắt vì lòng thương hại thuần khiết này. Nếu chuyện đó xảy ra, tôi sẽ thất bại hoàn toàn trong việc sử dụng Edward để đạt mục đích của mình.

Mối quan hệ giữa tôi và Cordelia bắt đầu đi theo một chiều hướng nhiều kịch tính. Chuyện gì đó phải xảy ra; và dù đó là chuyện gì đi nữa, tôi không còn có thể tiếp tục chỉ giữ vai khán giả trong mối quan hệ này mà không để lỡ cơ hội. Nàng phải bị ngạc nhiên, đó là cần thiết; nhưng nếu tôi muốn làm nàng ngạc nhiên thì tôi phải có mặt tại vị trí của mình. Những cái thường gây ngạc nhiên cho kẻ khác thì có lẽ sẽ không tác động đến nàng cùng một cách. Nàng phải bị ngạc nhiên thực sự thế nào mà ngay từ lúc đầu cái mà gần như là nguyên nhân gây ra sự ngạc nhiên nơi nàng, thì là cái gì đó xảy ra hoàn toàn bình thường. Tuy vậy, phải từ từ trở nên rõ ràng là cái gì đó gây ngạc nhiên thì hàm ẩn bên trong nó. Đó luôn luôn là qui luật của những gì thú vị, và điều này, đến phiên nó, cũng trở nên qui luật của tất cả những hành động của tôi đối với Cordelia. Ta sẽ luôn luôn thắng trong các cuộc chơi nếu ta cứ biết cách gây ra ngạc nhiên; ta làm ngưng lại trong giây lát sinh lực của cô gái, ta đặt nàng vào tình thế bất khả hành động, và chuyện này xảy ra, bất kể các phương tiện, lạ thường hay bình thường, mà ta sử dụng. Tôi còn nhớ lại, với đôi chút tự mãn, một mưu toan liêu lĩnh với một người đàn bà thuộc gia đình khá quý phái. Trong một thời gian khá lâu trước đây tôi đã lãng vãng quanh nàng một cách vụng trộm, tìm kiếm một

sự tiếp xúc thú vị nhưng hoài công, rồi vào một buổi trưa tôi gặp nàng ở ngoài đường. Tôi chắc chắn là nàng không nhận ra tôi hay biết là tôi cũng sống trong thành phố này. Nàng đang đi bộ một mình. Tôi lặng lẽ bước đến gần để gặp nàng mặt đối mặt. Rồi tôi bước tránh qua một bên, nhường cho nàng phần vỉa hè lát đá. Ngay vào lúc đó tôi đưa mắt buồn rầu nhìn nàng; tôi tin là mình gần như ứa nước mắt. Tôi dờ mờ. Nàng đứng lại. Giọng run rẩy, ánh mắt mơ mộng, tôi nói: “Xin bà đừng giận, bà trông giống lạ lùng một người mà tôi yêu với tất cả tâm hồn mình, người ấy thì sống xa tôi, nên xin bà tha thứ cho sự đường đột này.” Nàng nghĩ tôi là một kẻ mộng mơ, và một cô gái trẻ thì rất có thể thích một chút sự mơ mộng đó, nhất là khi nàng cũng cảm thấy mình có ưu thế và dám mỉm cười với ta. Tôi đã không làm, người đàn bà đó đã mỉm cười, ôi, nụ cười đó hợp với nàng một cách không thể tả được. Nàng chào tôi với sự hạ cố mang vẻ quý tộc và mỉm cười lần nữa. Rồi nàng tiếp tục bước đi, tôi thì theo nàng chỉ một vài bước chân thôi. Vài ngày sau tôi gặp lại nàng và tôi đánh bạo chào hỏi nàng. Nàng cười nhạo tôi. Nhưng sự kiên nhẫn vẫn còn là một đức hạnh quý giá, và ai cũng biết câu “cười người hôm trước hôm sau người cười”.

Người ta có thể nghĩ ra nhiều phương tiện khác nhau để làm Cordelia ngạc nhiên. Tôi có thể cố gắng đẩy lên một cơn dông tố nhục cảm đủ sức làm cỏ cây tróc gốc. Qua cách này, tôi có thể biết được khả dĩ hay không kéo nàng lên khỏi mặt đất, đưa nàng ra khỏi bối cảnh lịch sử, và trong trạng thái tâm lý bất ổn này, và qua những buổi gặp gỡ thâm kín, tôi có thể làm phát sinh những tình cảm say đắm nơi nàng. Điều này thì không phải không thể tưởng tượng được. Một cô gái đầy đam mê thì có thể bị dẫn dắt để làm bất cứ chuyện gì mà ta thích. Nhưng cái này thì có lẽ không được đúng đắn, theo quan điểm thẩm mỹ. Tôi không ưa thích những cảm giác choáng váng vì yêu, và trạng thái này chỉ có thể được tán dương khi ta giao thiệp với các cô nàng bản thân không có cách nào khác để có được một hình bóng phản chiếu đầy thi vị. Hơn nữa, ta dễ dàng mất đi những lạc thú đích thực, bởi vì,

có quá nhiều nỗi xôn xao trong lòng thì cũng có hại mà. Biện pháp này, nếu áp dụng với nàng, thì sẽ không có hiệu quả chi cả. Trong một đôi bản nháp có lẽ sẽ đề cập đến cái mà tôi hẳn đã có thể vui thích trong một thời gian dài - thật đấy, còn tệ hơn nữa, cái mà tôi hẳn đã có thể, với mọi thận trọng, vui thích một cách trọn vẹn và dồi dào hơn. Ta không nên vui thích vì Cordelia trong trạng thái phấn khích. Giả sử tôi cư xử theo kiểu ấy thì nàng có lẽ sẽ bị ngạc nhiên lúc đầu, nhưng chẳng mấy chốc nàng sẽ cảm thấy chán chê, chính vì sự ngạc nhiên này đụng chạm quá gần tâm hồn táo bạo của nàng.

Trong tất cả các phương tiện thì một sự hứa hôn, không hơn không kém, là hay nhất, thích hợp nhất cho mục đích đó. Có lẽ nàng sẽ lại càng không tin ở chính tai mình khi nàng nghe tôi đưa ra lời tỏ tình tâm thường, không lãng mạn, hay đưa ra lời cầu hôn, thậm chí còn tin ít hơn nếu nàng lắng nghe tài hùng biện sôi nổi của tôi, uống vào liều thuốc nước làm say và có chất độc của tôi, nghe tiếng đập rộn ràng của quả tim khi nghĩ đến cuộc chạy trốn để cưới nhau.

Tính chất tai hại của một sự hứa hôn luôn luôn nằm ở khía cạnh đạo lý trong nó. Khía cạnh đạo lý này thì cũng chán ngắt trong trường học như trong trường đời. Sự khác biệt mới lớn làm sao! Dưới vòm trời đam mê, mọi thứ đều sôi nổi, đẹp đẽ và phù du, nhưng một khi đạo lý xen vào thì mọi thứ trở nên khe khắt, cứng nhắc, *langweiligt* [84] vô cùng. Nhưng sự hứa hôn, theo nghĩa đúng nhất của từ này, thì không có hiện thực đạo lý trong khi sự kết hôn thì có đó; nó chỉ có giá trị nhờ *consensu gentium* [85]. Sự nhập nhằng có thể trở nên rất có lợi cho tôi. Nó có vừa đủ đạo lý trong nó để mà Cordelia, vào thời điểm thích hợp, sẽ có cảm tưởng là nàng đang vượt quá những ranh giới của cái thông thường; hơn nữa, tính đạo lý trong nó thì không nghiêm trọng đến nỗi tôi phải lo sợ một cú sốc nặng nề hơn.

Tôi trước nay vẫn có một sự kính trọng nào đó đối với đạo lý. Tôi chưa hề mở miệng hứa hẹn kết hôn với bất cứ cô gái nào, thậm chí khi sơ suất

cũng không; trong chừng mực mà tôi có vẻ như đang làm chuyện này ở đây thì phải nhớ rằng đó chỉ là một hành động vờ vĩnh. Rất có khả năng là tôi sẽ xoay xở thế nào để chính nàng tự mình hủy bỏ cuộc đính hôn đó. Sự kiêu hãnh hào hoa của tôi coi thường những lời hứa hẹn. Tôi coi khinh viên thẩm phán khi ông ta dụ dỗ một tên thủ phạm thú tội bằng lời hứa trả tự do cho y. Một viên thẩm phán làm như thế là từ bỏ quyền hạn và tài trí của mình. Trong thói quen của tôi còn có thêm sự việc là tôi không ham muốn bất cứ điều gì mà nó không phải là quà tặng của tự do, theo nghĩa đúng nhất của từ này. Hãy để cho những tên Sở Khanh tầm thường sử dụng những phương tiện như thế. Dù sao chẳng nữa thì chúng kiếm chác được gì cơ chứ? Người đàn ông nào không biết cách bao vây một cô gái để mà nàng bỏ qua tất cả những thứ mà hẳn không muốn nàng thấy, người đàn ông nào không biết cách len lỏi vào tâm hồn một cô gái như một giấc mơ để mà nàng tưởng rằng chính mình mới khởi xướng mọi sự - hẳn ta là và vẫn còn là một tên rách việc. Tôi sẽ không ghen tị với hẳn về lạc thú này đâu. Một người như thế là và vẫn là một kẻ rách việc, một tên dụ gái, cái từ mà người ta không thể dùng để gọi tôi. Tôi là một người duy mỹ, một người hoa tình, một người đã hiểu được bản chất và giá trị của tình yêu, một người tin tưởng ở tình yêu, và biết nó tương tận, và tôi chỉ giữ riêng cho mình cái ý kiến cá nhân là một cuộc tình chỉ nên kéo dài nửa năm là nhiều nhất và bất cứ quan hệ yêu đương nào sẽ chấm dứt ngay một khi ta đã hưởng thụ những lạc thú cuối cùng. Tôi biết tất cả những điều này; tôi cũng biết rằng niềm vui thú tuyệt đỉnh có thể được hình dung ra là ta được yêu, được yêu hơn mọi thứ trên đời này. Len lỏi vào tâm hồn một cô gái như một giấc mơ là một nghệ thuật, lặn lội ra đi từ đó là một kỳ công. Nhưng chuyện sau thì tùy thuộc chủ yếu vào chuyện trước.

Có lẽ ta cũng hình dung ra được một khả năng khác nữa. Tức là tôi có thể làm tất cả mọi thứ để khiến cho nàng đính hôn với Edward. Lúc đó tôi sẽ trở thành một người bạn thân thuộc. Edward sẽ tin cậy tôi vô điều kiện,

bởi vì tôi là người mà anh không ít thì nhiều chịu ơn về cái vận may của mình. Do đó tôi sẽ có được một sự nguy trang kín đáo hơn. Nhưng khả năng nói trên thì không thể thành hiện thực được. Nàng không thể trở thành vợ chưa cưới của Edward mà không bị giảm sút giá trị của mình bằng cách này hay cách nọ. Thêm vào đó, mối quan hệ giữa tôi và nàng sẽ trở nên khiêu khích một cách hấp dẫn hơn là thú vị. Sự buồn tẻ không bờ bến của những cuộc đính hôn đúng là một phương tiện phổ biến những gì là thú vị đấy.

Mọi thứ ở nhà Wahl đều trở nên nghiêm trọng. Người ta cảm thấy rõ ràng một cuộc sống bí ẩn động đậy, xôn xao dưới những sinh hoạt quen thuộc hàng ngày, và cuộc sống này chẳng mấy chốc phải tự phô bày qua một sự phát hiện tương ứng. A, mọi người trong nhà Wahl đang sửa soạn cho lễ đính hôn đó. Một người quan sát hơi hợt thôi cũng có thể nghĩ “đôi trẻ” hứa hôn với nhau là bà cô và tôi. Bộ một cuộc hôn nhân như thế không thể mang lại cái gì cho sự truyền bá hiểu biết về nông học trong thế hệ tiếp sau hay sao? Trong trường hợp này, tôi sẽ là dượng của Cordelia đấy. Tôi là người ủng hộ tự do tư tưởng, và không một tư tưởng nào phi lý đến độ khiến tôi không đủ can đảm giữ lấy nó. Cordelia cảm thấy lo sợ về sự bày tỏ tình yêu của Edward, trong khi Edward đang hy vọng rằng một sự bày tỏ như thế sẽ quyết định mọi chuyện. Thực vậy, anh có thể chắc chắn về điều này. Nhưng để tránh cho anh những hậu quả khó chịu của một bước tiến như thế, tôi sẽ tranh thủ trước anh. Tôi hy vọng sẽ gạt anh ra sớm thôi, bởi vì quả thật anh đang chặn đường tôi. Tôi thực sự cảm thấy điều đó ngày hôm nay. Anh trông có vẻ mơ mộng và say đắm trong biển tình đến mức người ta rất có thể lo sợ là anh đột ngột đứng lên như một người mộng du và trước mặt cả đám bà con cô bác gần xa anh buột miệng bộc bạch tình yêu của mình theo một quan điểm quá khách quan đến nỗi anh thậm chí không đến gần Cordelia để làm chuyện này. Tôi nhìn anh hằm hằm hôm nay. Giống hệt như con voi nhấc cái gì đó lên bằng cái vòi, tôi nhắc anh lên

bằng đôi mắt, toàn bộ thân thể anh, và quẳng ngược ra sau. Mặc dù anh vẫn ngồi yên trên ghế, tôi tin rằng anh cũng cảm nhận cú sốc này trong cả người mình.

Cordelia không còn tự tin với tôi như trước đây. Nàng đã luôn luôn tiếp cận tôi với sự vững vàng đầy nữ tính, giờ thì nàng tỏ ra do dự ít nhiều. Tuy nhiên, chuyện đó thì chẳng quan trọng gì lắm đâu và sẽ chẳng có gì khó đối với tôi để đặt lại mọi thứ trên cơ sở cũ. Nhưng tôi không muốn làm việc đó. Chỉ cần thăm dò thêm lần nữa rồi sẽ đính hôn. Sự đính hôn thì không thể gặp khó khăn gì. Trong sự ngạc nhiên, Cordelia sẽ nói: Vâng ạ; và bà cô sẽ thốt ra tiếng *Amen* [86] nhiệt thành. Bà sẽ sướng như điên vì có được một anh chàng giỏi về nông học như thế làm con rể mình. Ôi, con rể ư! Tất cả chúng ta lại trở nên thân thiết làm sao một khi chúng ta mạo hiểm vào trong tình thế này! Thực ra, tôi sẽ không trở thành con rể của bà, chỉ là cháu rể thôi, hay đúng hơn, *volente deo* [87], chẳng con rể mà cũng chẳng phải cháu rể đâu.

Ngày 23 tháng bảy

Hôm nay tôi gạt hái kết quả của một tin đồn mà tôi đã tung ra chỗ này, chỗ nọ trước đó - rằng tôi đã yêu một cô gái trẻ. Nhờ vào Edward mà tin đồn này cũng chạy đến tận tai Cordelia. Nàng tò mò lắm, nàng theo dõi tôi nhưng không dám hỏi này, hỏi nọ. Ấy thế mà việc khám phá ra sự tình cho rõ ràng thì không phải là không quan trọng đối với nàng, một phần vì nó có vẻ không thể tin được, theo như nàng nghĩ, và một phần vì nàng hầu như thấy trong nó một tiền lệ cho chính mình; bởi lẽ một tên hay chế giễu lạnh lùng như tôi mà có thể phải lòng ai thì nàng cảm bằng cũng có thể làm vậy được mà không cần phải xấu hổ. Hôm nay tôi bắt đầu thảo luận vấn đề này. Tôi tin là mình biết kể một câu chuyện theo một cách không mất đi ý nghĩa thiết yếu của nó - và cũng theo một cách nó không bị tiết lộ quá sớm. Và tôi

thấy thích thú khi giữ được những người nghe chuyện tôi *in suspenso* [88] bằng cách kể ra những hành động không quan trọng nhưng có tính chương hồi để xác định cái kết cục mà họ muốn cho câu chuyện của tôi, và để đánh lừa họ trong khi kể. Ngón nghề của tôi là sử dụng những câu nói nhập nhằng nước đôi để mà người nghe hiểu lời tôi theo một nghĩa rồi đột ngột nhận ra là lời tôi cũng có thể được hiểu theo một nghĩa khác. Nếu ta thực sự muốn có một cơ hội tốt để làm những cuộc điều tra thuộc loại đặc biệt, ta luôn luôn phải đọc một bài diễn từ. Trong một cuộc chuyện trò, người nói có thể tránh né hơn, và qua các câu hỏi và trả lời, anh ta có thể che giấu tốt hơn những ấn tượng mà lời nói đang tạo ra.

Tôi đã bắt đầu bài diễn từ của mình trước bà cô một cách trịnh trọng và sőt sáng. “Liệu tôi có nên cho chuyện này là do lòng tốt của các bạn tôi hay là do ác tâm của các kẻ thù tôi chẳng, và ai mà không có quá nhiều cả hai, bạn và thù?” Ở chỗ này thì bà cô đưa ra một lời bàn mà tôi làm hết sức mình để kéo dài ra nhằm giữ Cordelia trong tình trạng hồi hộp, nàng lắng nghe và nàng không thể xua đuổi sự hồi hộp này bởi chung tôi đang nói chuyện với chính bà cô mà, và tâm trạng tôi lúc đó thì phấn chấn một cách trịnh trọng. Tôi tiếp tục: “Hay liệu tôi có nên cho chuyện này là do sự tình cờ, là do sự *generatio aequivoca* [89] của tiếng đồn” (Rõ ràng là Cordelia không hiểu cụm từ La-tinh này, nó chỉ làm nàng bối rối, lại càng hơn thế vì tôi cố tình nhấn giọng sai và phát âm nó ra với vẻ mặt ranh mãnh như thể nó diễn tả được điểm chủ yếu của những gì tôi cần nói) - “rằng tôi, một người quen sống kín đáo, xa cách với thiên hạ, giờ trở thành đề tài đàm tiếu đầu hè cuối ngõ vì người ta dám chắc là tôi đã đính hôn.” Hiển nhiên là Cordelia vẫn chờ tôi giải thích thêm, và tôi tiếp tục: “Liệu tôi có nên cho chuyện này là do các bạn tôi, bởi lẽ khi ta phải lòng ai thì bao giờ cũng được xem như một sự may mắn lớn lắm” (nàng giật mình); “là do các kẻ thù của tôi chẳng, bởi lẽ bao giờ cũng phải được xem là cực kỳ buồn cười nếu như vận may này xảy đến với tôi” (nàng bật người ra sau); “hay là do

sự tình cờ chẳng, bởi lẽ chẳng có chút căn cứ nào cả; hay là do sự *generatio aequivoca* của tiếng đồn đó, bởi lẽ tiếng đồn chắc đã phát sinh từ sự liên tưởng nông nổi của một cái đầu trống rỗng.” Bà cô, với sự tò mò đàn bà, lộ vẻ sốt ruột, muốn biết ngay tên tuổi của người đàn bà mà tiếng đồn đã hứa hôn cho tôi. Và tôi thì cứ đánh trống lảng mọi câu hỏi liên quan đến chuyện đó. Toàn bộ câu chuyện đã gây ra ấn tượng nơi Cordelia; tôi gần như tin rằng cổ phần của Edward đã được tăng lên một vài điểm đó.

Giây phút quyết định đang đến gần. Tôi có thể liên hệ với bà cô bằng cách viết thư tay và cầu hôn Cordelia. Nói cho cùng, việc này là cách thức thông thường trong các chuyện tình, như thể con tim tự biểu lộ bằng chữ viết thì tự nhiên hơn là bằng lời nói. Nhưng điều có thể khiến tôi chọn cách thức này là chính cái tính tâm thường, phàm tục của nó. Nếu tôi chọn nó thì tôi sẽ mất đi sự ngạc nhiên thực sự, và cái này thì tôi lại không muốn từ bỏ.

- Nếu như tôi có được một người bạn, anh ấy có lẽ sẽ nói với tôi: bạn đã cân nhắc kỹ chưa về cái hành động rất hệ trọng mà bạn đang làm, một bước quyết định cho cả phần đời còn lại của bạn và cho hạnh phúc của người kia? Đây chính là lợi ích của việc có bạn. Tôi không có bạn; việc này có lợi ích nào đó hay không thì tôi không thể nói dứt khoát được, nhưng tôi cho rằng không bị vướng vào những lời khuyên của bạn là có được lợi ích chắc chắn đấy. Ngoài điều đó ra, tôi nhất định suy nghĩ chín chắn toàn bộ câu chuyện, theo nghĩa đúng nhất của từ này.

Về phía tôi, không có gì có thể cản trở sự hứa hôn lúc này. Như vậy tôi bước vào giai đoạn tìm hiểu, nhưng nhìn tôi thì ai mà biết được chuyện đó cơ chứ? Chẳng mấy chốc con người tầm thường của tôi sẽ được nhìn từ một điểm nhìn cao hơn. Tôi sẽ không còn là một con người và trở thành - một đám - và bà cô sẽ nói: đúng thế, một đám tốt. Chính bà là người gần như làm tôi cảm thấy đau buồn nhất, bởi vì bà yêu tôi bằng một tình yêu nông

học quả là trong sạch và ngay thẳng; bà hầu như tôn sùng tôi như người lý tưởng của bà.

Này, tôi đã từng tỏ tình nhiều lần trong đời, vậy mà tất cả những kinh nghiệm của mình đều chẳng giúp được gì tôi ở đây; bởi chung lời tỏ tình này phải được thực hiện một cách đặc biệt. Trước hết, điều mà tôi phải khắc sâu vào trí não là toàn bộ chuyện này chỉ là một hành động vờ vĩnh. Tôi đã thử tập những bước khác nhau để xem đâu là cách tiếp cận tốt nhất. Đưa vào quá nhiều sắc dục trong dịp này thì sẽ gây ngờ vực, bởi vì điều này có thể dễ dàng bộc lộ ra trước những gì phải đến sau đó và bày ra một cách liên tiếp; làm dịp này trở nên quá nghiêm túc thì nguy hiểm - một dịp như thế, đối với một cô gái trẻ, thì cực kỳ quan trọng đến nỗi cả tâm hồn cô có thể tập trung vào đó, y chang như một người hấp hối tập trung vào lời trời trăng của mình. Biến dịp này thành một trò hề thô lỗ và vui vẻ quá lộ thì sẽ không hài hòa với cái mặt nạ mà tôi đã dùng tới tận bây giờ hay với một cái mới mà tôi có ý định đưa ra và đeo lên. Và biến dịp này thành một cuộc chuyện trò dí dỏm và mỉa mai thì rủi ro quá sức. Nếu mỗi quan tâm chính yếu của tôi, nói chung như phần lớn các người khác trong cùng hoàn cảnh như vậy, là làm sao nhử được cái từ “Vâng ạ” nhỏ bé này ra khỏi miệng cô gái, thì chuyện này sẽ trở nên dễ ợt. Phải thừa nhận rằng chuyện này thì quan trọng đối với tôi, nhưng không phải là một sự quan trọng tuyệt đối; bởi lẽ, mặc dù tôi đã giữ riêng cô gái này cho mình, mặc dù tôi đã dành cho nàng sự chú ý đáng kể, thực vậy, tất cả sự quan tâm của mình, thế nhưng vẫn có những điều kiện không cho phép tôi chấp nhận tiếng “Vâng ạ” của nàng. Tôi không mong muốn chút nào có được một cô gái chỉ hơi hợt bên ngoài nhưng ao ước chiếm hữu nàng một cách có nghệ thuật. Vì vậy, sự khởi đầu phải càng có nghệ thuật càng tốt; sự khởi đầu phải có một hình thức càng mơ hồ càng tốt và mở cửa đón nhận tất cả các khả năng có thể xảy ra. Nếu nàng tức khắc nhìn tôi như một kẻ lừa dối, tức là nàng hiểu sai tôi rồi, bởi vì tôi không phải là kẻ lừa dối theo nghĩa thông thường đâu; nếu

nàng nhìn tôi như một người tình chung thủy thì nàng cũng hiểu sai tôi nữa. Vấn đề là làm sao cho tâm hồn nàng càng ít bị hạn chế bởi giai đoạn này càng tốt. Vào một lúc như thế này, tâm hồn một cô gái thì cũng có khả năng tiên tri như một người hấp hối. Đó là điều cần phải ngăn ngừa. Cordelia đáng yêu ơi! Anh đang lừa gạt em để chiếm lấy cái gì đó đẹp đẽ, nhưng vậy đó, không thể khác được, và anh sẽ hết sức đền bù cho em. - Tất cả giai đoạn này phải được giữ cho càng tầm thường càng tốt, để mà sau khi đã nói lời ưng thuận với tôi nàng sẽ không thể, bằng bất cứ cách nào, nhận thấy những gì có thể bị che giấu trong mối quan hệ của chúng tôi. Chính cái khả năng vô tận này mới là cái thú vị đó. Nếu như nàng đủ sức đoán trước bất cứ cái gì thì tôi hẳn sẽ lầm đường lạc lối, và toàn bộ mối quan hệ sẽ mất hết ý nghĩa. Không thể hình dung ra được sự ưng thuận của nàng là vì tình, bởi vì nàng chẳng yêu tôi chút nào. Điều hay nhất là tôi biến đổi sự hứa hôn này thế nào để nó trở thành một sự kiện thay vì một hành vi, để nó trở thành cái gì đó xảy ra cho nàng thay vì cái gì đó mà nàng làm, mà nàng buộc phải nói: Chỉ có Chúa mới biết chuyện đã thực sự xảy ra như thế nào.

Ngày 31 tháng bảy

Hôm nay tôi đã viết một lá thư tình cho một người thứ ba. Công việc này luôn luôn khiến tôi cảm thấy cực kỳ vui thú. Trước hết, bao giờ cũng rất là thú vị khi tôi tự đặt mình một cách sinh động đến thế vào trong tình huống của kẻ khác, vậy mà vẫn thấy an nhàn hoàn toàn. Tôi nhồi tẩu thuốc rồi nghe câu chuyện tình của họ, những lá thư của người thứ ba đó đặt dưới mắt tôi. Một cô gái trẻ viết thế nào để tỏ bày là chuyện rất quan trọng đối với tôi đấy!

Hắn ngồi đó, say đắm trong tình yêu như điệu đờ; hắn đọc cho tôi nghe các lá thư của nàng, đôi khi bị ngắt quãng vì những lời bàn vấn tăt của tôi: ồ, cô ta viết hay lắm; cô ta có cảm xúc đấy, có khiếu thẩm mỹ nữa, có sự

thận trọng; cô ta chắc chắn đã biết yêu trước đây rồi v.v... Thứ hai, việc mà tôi đang làm là một hành động tốt. Tôi giúp hai người trẻ đến với nhau; sau đó tôi tỏ rõ thái độ của mình. Cứ mỗi cặp đôi hạnh phúc, tôi lựa chọn một nạn nhân dành cho mình; tôi làm cho hai người hạnh phúc, và nhiều nhất, chỉ một người bất hạnh. Tôi thì lương thiện và đáng tin cậy, cho tới nay đã không hề lừa dối bất cứ ai đã giải bày tâm sự với tôi. Tất nhiên là bao giờ cũng có đôi chút hài hước, nhưng xét cho cùng đó là một bông lộc chính đáng. Và tại sao tôi lại được hưởng sự tín nhiệm này? Bởi vì tôi biết tiếng La-tinh và chăm chỉ học hành, và bởi vì tôi luôn luôn giữ những câu chuyện nhỏ của mình cho riêng tôi. Và tôi xứng đáng với sự tín nhiệm này, không phải vậy sao? Dù sao, tôi không bao giờ lạm dụng nó cả.

Ngày 2 tháng tám

Thời cơ đã đến rồi. Tôi thoáng thấy bà cô ở ngoài phố và như thế biết là bà không có nhà. Edward thì ở phòng thuế hải quan. Vậy là có nhiều khả năng Cordelia ở nhà một mình. Và đúng vậy đây, nàng ngồi ở bàn may, bận rộn với công việc khâu vá. Hiếm khi tôi thăm viếng gia đình nàng vào buổi sáng, và nàng tỏ ra hơi bối rối khi trông thấy tôi. Tình huống này trở nên gần như dễ gây xúc động quá chừng. Không thể trách nàng về điều này, vì nàng lấy lại sự bình tĩnh khá dễ dàng, nhưng chính tôi mới có lỗi, bởi vì nàng gây ra một ấn tượng mạnh mẽ lạ thường nơi tôi, bất chấp cái vẻ ngoài sắt đá trơ trơ của tôi. Nàng trông yêu kiều làm sao trong chiếc áo đầm mặc nhà giản dị bằng vải in hoa có sọc xanh, với một đóa hồng vừa mới hái trên ngực áo. Một đóa hồng vừa mới hái - không đâu, chính nàng trông như nụ hoa vừa mới hái, và cũng cực kỳ tươi mát như thể nàng vừa mới đến! Thật vậy, ai mà biết được một cô gái trẻ ngủ đêm ở đâu cơ chứ - tôi tin là ở xứ sở những ảo ảnh - nhưng mỗi sáng nàng trở về, và mang lại sự tươi mát thanh xuân. Nàng trông trẻ thế, vậy mà đã nảy nở trọn vẹn thế, như thể thiên

nhien, giống như một người mẹ dịu dàng và đầy sức sống, ngay khoảnh khắc này vừa mới buông nàng ra khỏi tay mình. Tôi có cảm tưởng tôi là nhân chứng trước cảnh biệt ly này; tôi thấy người mẹ trù mến đó ôm hôn nàng một lần nữa như thế nào để từ giã, và tôi nghe bà nói, “Con gái này, hãy đi vào cuộc đời, bây giờ; mẹ đã làm tất cả cho con. Hãy nhận nụ hôn này như một dấu niêm phong trên đôi môi con. Đó là một dấu niêm phong gìn giữ chốn nương thân, và không ai có thể bẻ vỡ nó nếu chính con không muốn, nhưng một khi có người đứng đắn đến thì con sẽ hiểu chàng.” Và bà đặt một nụ hôn lên môi nàng, một nụ hôn không chiếm lấy cái gì đó như nụ hôn của con người thường làm, nhưng đúng hơn, một nụ hôn thần thánh, nó cho đi tất cả, nó cho cô gái trẻ sức mạnh của nụ hôn.Ồ, tạo hóa tuyệt diệu, ngài thì sâu sắc và bí ẩn chừng nào! Đàn ông, ngài cho họ lời nói; và cô gái đó, ngài cho nàng sức thuyết phục hùng hồn của nụ hôn! Nụ hôn này ở trên môi nàng, lời từ biệt ở trên trán, và lời chào hỏi mừng vui trong ánh mắt - vì đó mà nàng trông thoải mái, tự nhiên đến thế, bởi lẽ nàng là đứa con của ngôi nhà này, đồng thời nàng cũng trông xa lạ đến thế, bởi lẽ nàng không biết thế giới bên ngoài, chỉ biết người mẹ dịu dàng, dù không thể thấy được, vẫn chăm chú theo dõi nàng. Nàng thật là yêu kiều, tươi trẻ như một đứa bé, ấy thế mà đã thấm đượm phẩm cách thanh cao của một trinh nữ khiến người ta phải kính trọng.

Thế nhưng, chẳng mấy chốc tôi thấy mình thân nhiên trở lại và ngu dốt một cách trịnh trọng, một thái độ thích hợp như khi ta sắp sửa làm cho cái gì đầy ý nghĩa xảy ra theo một cách khiến cho nó thực sự không có ý nghĩa gì cả. Sau một vài câu nhận xét chung chung, tôi lại gần nàng một chút và đưa ra lời cầu hôn. Một người ăn nói như một quyển sách thì cực kỳ chán ngắt khi nghe, nhưng đôi khi ăn nói như thế thì cũng có lợi. Nói cho rõ hơn, một quyển sách có một đặc điểm đáng chú ý là nó có thể được hiểu hay giải thích theo như ta muốn. Nếu có ai nói như sách, lời lẽ của anh ta thì cũng có đặc điểm đó. Tôi bám rất sát vào những cách thức ăn nói thông thường thôi.

Không thể chối cãi là nàng lộ vẻ ngạc nhiên, như tôi đã mong đợi. Bây giờ mà tả lại nàng trông ra sao lúc đó thì thật khó cho tôi. Nét mặt nàng thì phức tạp - đúng vậy, gần gần giống như lời bình luận còn chưa xuất bản nhưng đã loan báo trước về cuốn sách của tôi, lời bình luận chứa đựng khả năng của tất cả những cách hiểu hay lý giải khác nhau. Một lời, và nàng hẳn sẽ cười nhạo tôi; một lời khác, nàng hẳn sẽ xúc động; một lời khác nữa, và nàng hẳn sẽ tránh mặt tôi - nhưng chẳng có một lời nào ra khỏi cửa miệng tôi; tôi vẫn tỏ ra ngu dốt một cách trịnh trọng và tôi theo đúng nghi thức. - “Thời gian nàng quen biết mình ngắn ngủi quá đi.” Trời ơi, người ta chỉ gặp những khó khăn như thế này trên lối đi nhỏ hẹp của sự hứa hôn, chứ đâu phải trên lối đi đầy hoa thơm cỏ lạ của tình yêu.

Lạ lùng lắm đấy! Trong những ngày trước đây, khi suy nghĩ nhiều về vấn đề đó, tôi tỏ ra khá cương quyết về chuyện này và tôi chắc chắn là nàng sẽ nói, trong sự ngạc nhiên của mình, “Vâng ạ”. Ở đây, ta thấy mọi sự chuẩn bị trước của tôi sẽ giúp ích tới đâu! Sự việc, than ôi, lại không kết thúc như thế, bởi vì nàng chẳng nói “Vâng” mà cũng chẳng nói “Không” nhưng nàng bảo tôi đến nói chuyện với bà cô. Đáng lẽ tôi phải dự kiến trước điều đó chứ. Nhưng vận may thực sự mỉm cười với tôi, vì kết quả thậm chí còn tốt hơn nữa.

Bà cô tỏ ý tán thành; đó là điều tôi chẳng bao giờ có chút may may hồ nghi. Cordelia sẽ làm theo lời khuyên của bà cô. Còn về sự đính hôn của tôi thì tôi không thể mở miệng khoe khoang là nó nên thơ, có thi vị, bởi vì về mọi mặt nó hoàn toàn tầm thường, thậm chí thiếu văn hóa, và trưởng giả [90]. Cô gái này không biết có nên nói “Vâng” hay nói “Không”; bà cô nói “Vâng”, cô gái cũng nói “Vâng”, tôi chấp nhận nàng, nàng chấp nhận tôi - và bây giờ câu chuyện bắt đầu.

Ngày 3 tháng tám

Vậy là từ nay tôi đã đính hôn; Cordelia cũng vậy, và đó là hầu như tất cả mà nàng biết về toàn bộ sự việc này. Nếu như nàng có một cô bạn gái để trò chuyện một cách chân thật thì chắc nàng sẽ nói, “Tất cả chuyện này có nghĩa lý gì không thì mình thực sự không hiểu. Chàng có cái gì đó nó thu hút mình, nhưng mình không thể nhận ra nó là cái gì. Chàng có một sức mạnh lạ lùng có thể chi phối mình, nhưng yêu chàng ư? Không đâu, mình không yêu và có lẽ sẽ chẳng bao giờ yêu, nhưng chắc chắn mình sẽ đủ sức chịu đựng cuộc sống chung với chàng, và vì thế mình cũng có thể có ít nhiều hạnh phúc với chàng, bởi vì chắc là chàng sẽ không đòi hỏi quá nhiều miễn là mình đủ kiên nhẫn chịu đựng chàng đến cùng.” Cordelia yêu quý ơi! Cái anh chàng này có lẽ sẽ đòi hỏi hơn đó, nhưng để đền đáp thì em sẽ phải chịu đựng ít hơn. - Giữa tất cả những cái buồn cười trên đời này thì sự đính hôn vẫn còn là cái buồn cười nhất đấy. Sự kết hôn thì ít ra còn có ý nghĩa, dù cho cái ý nghĩa này không hợp với tôi. Sự đính hôn chỉ là một phát minh thuộc con người và chẳng đem lại bất cứ sự vẻ vang nào cho kẻ phát minh ra nó. Nó không ra môn mà cũng chẳng ra khoai, và dính dáng đến tình yêu cũng nhiều như cái dây dải mà tên phụ trách lễ tân ở trường đại học đeo trên người dính dáng đến chiếc áo choàng của một ông giáo sư. Bây giờ tôi là một hội viên của cái phường hội đáng tôn kính này. Việc này có tầm quan trọng của nó, bởi vì như Trop nói: Chỉ khi nào chính bạn trở thành một nghệ sĩ thì khi đó bạn mới có quyền đánh giá các nghệ sĩ khác. Và một anh chồng chưa cưới cũng là một nghệ sĩ ảo thuật ở công viên vui chơi giải trí Dyrehavsbakken, không phải vậy sao?

Edward phần nộ đến mức không tự kiềm chế được. Anh để mặc cho râu mọc, cắt vào tủ bộ đồ lớn màu đen - không phải là nói ngoa đâu. Anh muốn nói chuyện với Cordelia, muốn vạch trần trước nàng tất cả những trò xảo quyệt của tôi. Nếu điều này xảy ra thì sẽ là một cảnh tượng khó coi: Edward râu ria không cạo, ăn mặc nhếch nhác và ăn nói to tiếng với Cordelia. Miễn là anh sẽ không thắng tôi với bộ râu dài đó, tôi cố gắng, một cách vô ích,

làm cho anh thấy lẽ phải; tôi giải thích là chính bà cô đã sắp xếp sự hứa hôn này, là Cordelia có lẽ vẫn còn nuôi dưỡng những tình cảm tốt đẹp đối với anh, là tôi sẽ sẵn sàng rút lui nếu anh có thể chinh phục được nàng. Có một lúc Edward tỏ ra lưỡng lự không biết có nên cho cắt tĩa bộ râu của mình theo một kiểu mới, có nên mua một bộ đồ lớn màu đen mới - nhưng ngay sau đó, anh lại chửi rửa tôi như tát nước vào mặt. Tôi làm mọi thứ để giữ thể diện với anh. Dù anh có giận tôi đến mấy đi nữa, tôi chắc chắn là anh sẽ không làm chuyện gì mà không hỏi ý kiến tôi trước; anh đâu có quên những lợi lộc anh đã được hưởng từ tôi, người quân sư của anh. Và tại sao tôi phải cướp đi niềm hy vọng cuối cùng của anh, tại sao phải cắt đứt quan hệ với anh cơ chứ? Anh là một người tử tế, và ai biết được chuyện gì có thể xảy ra sớm hay muộn đây.

Điều mà tôi phải làm bây giờ là, một mặt, tôi phải sắp xếp mọi thứ nhằm hủy bỏ sự hứa hôn theo một cách mà nhờ đó tôi đạt được mối quan hệ đẹp đẽ hơn, quan trọng hơn với Cordelia; và mặt khác, tôi phải sử dụng thời gian với tất cả khả năng của mình để vui thích với sự duyên dáng, với tất cả tính đáng yêu mà tạo hóa đã phú cho nàng một cách hào phóng, để vui thích với những thứ đó nhưng với sự kiềm chế và sự thận trọng nhằm chặn trước nỗi mong đợi của bất cứ cái gì. Khi tôi đạt đến chỗ làm cho nàng hiểu tình yêu là gì, và yêu tôi là thế nào, lúc ấy thì cuộc đính hôn sẽ đổ bể như một cái khuôn không hoàn hảo, và nàng sẽ thuộc về tôi. Những người khác, một khi đạt đến điểm này, thì đính hôn với nhau và có một viễn tượng tốt đẹp cho một cuộc hôn nhân nhằm chán kéo dài cho đến kiếp sau. Thôi, mặc kệ họ.

Mọi sự vẫn còn ở *in statu quo* [91], nhưng tôi không tin là anh chồng chưa cưới nào có thể sung sướng hơn tôi, hay có tên keo kiệt nào tìm được đồng tiền vàng lại sung sướng hơn tôi. Tôi say sưa với ý nghĩ là nàng đang ở trong tầm tay của mình. Một nữ tính thuần khiết, trinh bạch, trong sáng

như biển nhưng cũng lại sâu thẳm như biển, và không hình dung tình yêu là ra sao! Nhưng bây giờ nàng sắp biết được rằng tình yêu nhục cảm là một sức mạnh lớn lao nhường nào. Y như cô công chúa từ cát bụi đã được đưa lên ngôi báu của ông cha mình, bây giờ nàng phải được tấn phong trong vương quốc mà nàng là một thần dân. Và việc này sẽ do tôi lo tính, sắp đặt, và nàng, trong khi học yêu, sẽ học yêu tôi; nàng ngày một quen lệ yêu thì cái mô hình sẽ được triển khai liên tiếp, và cái mô hình này chính là tôi đây. Cảm thấy trong tình yêu tất cả tầm quan trọng của mình một cách sống động, nàng sẽ ứng dụng nó để yêu tôi, và khi nàng nghi ngờ rằng mình đã học lấy nó từ tôi, nàng sẽ yêu tôi gấp đôi. Chỉ nghĩ đến niềm vui đó thôi mà đã làm tôi ghen thờ đến mức suýt mất cả trí khôn!

Tâm hồn nàng thì không phù phiếm và cũng không thanh thản vì những mối xúc cảm mơ hồ trong tình yêu nhục cảm, và đây là điều ngăn cản nhiều cô gái không bao giờ học yêu được, nghĩa là yêu một cách dứt khoát, mãnh liệt và trọn vẹn. Các nàng mang trong tâm trí mình một ý niệm mơ hồ, lẫn lộn, được cho là một lý tưởng mà theo đó cái đối tượng thực sự của tình yêu sẽ phải được thử thách. Từ tình trạng bất toàn này sẽ hiện ra một cái gì đó mà nhờ đó người ta có thể tự xoay xở một cách thích đáng xuyên suốt cuộc đời. - Trong khi tình yêu nhục cảm bây giờ thức dậy trong tâm hồn nàng, tôi đưa nó ra ánh sáng, tôi học cho hiểu được nó bằng cách lắng nghe mọi tiếng nói của tình yêu nhục cảm ở bên trong nàng. Tôi làm cho rõ cái hình thù mà nó hình thành nơi nàng và tôi tự uốn nắn mình sao cho giống cái đó; và y như tôi đã được cho vào một cách tự phát trong câu chuyện rằng tình yêu đang lan tỏa khắp quả tim nàng, tôi cũng đến gặp nàng một lần nữa từ bên ngoài một cách càng đối trá càng tốt. Nói cho cùng, một cô gái thì chỉ yêu có một lần thôi mà.

Vậy là bây giờ tôi có được Cordelia một cách chính đáng, tôi có được sự ưng thuận và chúc phúc của bà cô, những lời chúc mừng của bạn bè và họ

hàng; chắc chắn chuyện này sẽ được lâu bền. Vậy là bây giờ những nỗi lo lắng vì chiến tranh đã qua rồi và những tốt đẹp của hòa bình sẽ bắt đầu. Ôi, sao mà ngu ngốc quá đi! Như thể sự chúc phúc của bà cô, lời chúc mừng của bạn bè đã là đủ sức trao cho tôi sự chiếm hữu Cordelia theo cái nghĩa sâu sắc nhất; như thể tình yêu đã biểu lộ một sự tương phản như thể giữa thời chiến và thời bình, và cho nên nó đã không - chừng nào mà nó còn tồn tại - tự loan báo rằng nó đang có xung đột, dù rằng các vũ khí thì khác nhau. Sự khác biệt, thực ra, nằm ở chỗ cuộc xung đột đó hoặc là *cominus* [92] hoặc là *eminus* [93]. Sự xung đột trong mối quan hệ yêu đương xảy ra càng *eminus* thì nó càng làm đau buồn, bởi vì trận chiến đấu giáp lá cà đó càng trở nên tầm thường, vật vãnh hơn. Trận chiến giáp lá cà bao gồm những cái bắt tay, những cái chạm chân - cả một chuyện mà Ovid, như người ta biết, cùng lúc khuyên nên làm và can ngăn không nên làm, với một sự ghen tuông sâu sắc, đó là chưa nói đến những cái hôn và những cái ôm chặt nhau. Ai mà đánh nhau *eminus* thì thông thường chỉ có đôi mắt để dựa vào, ấy vậy mà, nếu là một nghệ sĩ, anh ta biết cách sử dụng cái vũ khí này điều luyện đến mức anh ta đạt được gần như cùng một kết quả. Anh ta có thể để cho ánh mắt mình đậu trên cô gái với một vẻ âu yếm phỉnh phờ, nó có cùng hiệu quả như thể anh ta tình cờ chạm vào người cô; anh ta có thể nắm lấy cô bằng đôi mắt một cách chặt chẽ không kém gì như thể anh ta ôm ghì cô trong vòng tay của mình. Nhưng đó bao giờ cũng sẽ là một lỗi lầm hay một thảm họa nếu ta phải chiến đấu *eminus* quá lâu, bởi vì một cuộc chiến như thế thì luôn luôn chỉ là một dấu hiệu chứ không phải sự thích thú. Chỉ khi nào ta đánh nhau *cominus* thì mọi thứ mới có ý nghĩa thực sự. Tình yêu sẽ chấm dứt nếu như nó không còn trận chiến nào bên trong. Tôi hầu như đã không bao giờ đánh nhau *eminus*, và đó là tại sao tôi bây giờ không ở chung cuộc mà ở đầu cuộc; tôi đưa ra các vũ khí của mình. Tôi chiếm hữu nàng, đúng thế đấy, nhưng theo nghĩa pháp lý và trưởng giả thôi, và như vậy thì chẳng có chút ý nghĩa gì đối với tôi cả - tôi có những khái niệm

thuần khiết hơn nhiều. Nàng đính hôn với tôi, đúng thế đấy, nhưng nếu từ đó mà tôi rút ra kết luận rằng nàng yêu tôi thì đó sẽ là một ảo tưởng, bởi lẽ nàng không yêu chút nào. Tôi chiếm hữu nàng một cách chính đáng, ấy vậy mà tôi không chiếm hữu nàng, y chang như tôi hoàn toàn có thể chiếm hữu một cô gái mà không chiếm hữu cô ta một cách chính đáng.

Auf heimlich erröthender Wange

Leuchtet des Herzens Glühen [94]

Trên đôi má ửng hồng huyền ảo

Ánh lên bóng lửa trái tim yêu [95]

Nàng đang ngồi ở ghế sô-pha gần cái bàn trà, và tôi ngồi trên cái ghế riêng bên cạnh nàng. Vị trí này, dù là thân mật, vẫn có sự nghiêm trang làm chúng tôi xa ra. Rất nhiều chuyện tùy thuộc vào vị trí được chọn, tức là đối với người biết nhìn, biết thấy. Tình yêu thì có nhiều vị trí - nhưng cái này là đầu tiên. Tạo hóa đã ban cho cô gái này một cách vương giả biết bao: một khuôn mặt thánh thiện và dịu dàng, một sự trong trắng đầy nữ tính sâu sắc, đôi mắt trong veo - tất cả những thứ này làm tôi say đắm. - Tôi đã chào nàng. Nàng đến gần tôi, sung sướng như thường lệ, nhưng hơi lúng túng, hơi ngập ngừng - xét cho cùng, sự đính hôn chắc phải thay đổi một chút mối quan hệ của chúng tôi, nhưng bằng cách nào thì nàng lại không biết; nàng cầm tay tôi, nhưng không với nụ cười quen thuộc. Tôi đáp lại lời chào bằng cách ấn nhẹ tay, nhẹ gần như không đáng để ý; tôi thì hòa nhã và thân thiện nhưng không biểu lộ lòng ham muốn sắc dục của mình. - Nàng đang ngồi ở ghế sô-pha gần cái bàn trà, và tôi ngồi trên cái ghế riêng bên cạnh nàng. Một sự trang trọng kiểu cách làm rạng rỡ cả cảnh tượng này, dưới ánh nắng ban mai mềm dịu. Nàng thì im lặng; không có gì khuấy động sự yên tĩnh lúc này. Ánh mắt tôi lướt trên người nàng, dịu dàng chứ không thêm

muốn - nếu có thì hẳn là thực sự trơ tráo. Đôi má nàng ửng hồng phơn phớt, thoáng qua, như mây trên đồng cỏ đến rồi đi. Nét ửng hồng này biểu hiện cái gì đây? Có phải tình yêu, có phải nỗi ham muốn, niềm hy vọng, sự sợ hãi không? Bởi lẽ, màu của con tim chẳng phải là màu đỏ sao? Không chút nào. Nàng kinh ngạc, thực sự kinh ngạc - không phải vì tôi, bởi vì đó sẽ là quá ít ỏi không thể tác động lên nàng; nàng kinh ngạc - không phải vì nàng nhưng ở bên trong nàng. Nàng đang biến đổi tự bên trong mình. Khoảnh khắc này đòi hỏi sự yên lặng; vì vậy không có một suy nghĩ nào được đến quấy rầy nó, không một âm thanh khó chịu nào của niềm đam mê được đến làm rối loạn nó. Đó là làm như tôi không hiện diện, ấy vậy mà chính sự hiện diện của tôi mới là điều kiện cho nỗi ngạc nhiên trầm mặc của nàng. Bản chất của tôi thì hòa hợp với bản chất của nàng. Trong tình trạng như thế này, một cô gái, chẳng khác nào các vị thần, thì được yêu quý và tôn thờ bằng sự im lặng.

Thật là may mắn tôi có được nhà chú tôi. Nếu tôi muốn làm một chàng thanh niên chán ghét thuốc lá thì tôi sẽ đưa anh ta đến phòng hút nào đó ở ký túc xá sinh viên Regensen; nếu tôi muốn làm cho một cô gái chán ghét sự đính hôn thì tôi chỉ cần dẫn dắt nàng đến đây. Y như chuyện không ai ngoài các thợ may lui tới trụ sở phường hội của mình, nơi đây chỉ có những cặp đôi đã đính hôn đến mà thôi. Đúng là kinh khiếp rơi vào giữa đám người như thế, và tôi không thể trách móc Cordelia được khi nàng trở nên sốt ruột, khó chịu. Khi chúng tôi tụ họp lại *en masse* [96], tôi nghĩ chúng tôi có mười cặp trên sân, không kể đến hàng hàng lớp lớp người từ các tỉnh kéo về thủ đô để tham dự các lễ hội lớn. Rồi chúng tôi, những kẻ đính hôn, thực sự hưởng niềm vui thú được đính hôn. Tôi có mặt với Cordelia ở chỗ người ta tập hợp cốt để làm cho nàng chán ghét những sự sờ mó, vuốt ve say đắm này, những cử chỉ vụng về, lóng cọng này của những tên lao động tay chân bị ốm vì yêu này. Suốt cả đêm, không ngớt, người ta nghe một thứ tiếng động như thể gây ra bởi ai đó đi loanh quanh với cái vĩ đập ruồi - tiếng hôn

của những kẻ yêu nhau đây. Trong ngôi nhà này, người ta không cảm thấy ngượng ngùng hay xấu hổ gì cả, nhưng xem ra cũng dễ thương đó chứ; người ta thậm chí không tìm đến những xó xỉnh kín đáo - không đâu, người ta ngồi ngay ở cái bàn tròn lớn. Và cả tôi nữa, tôi giả vờ đối xử với Cordelia cũng cùng một cách như thế. Vì mục đích đó, tôi thực sự phải ép buộc mình. Thực sự hẳn sẽ gây cảm phần nếu tôi tự cho phép mình làm tổn thương đến nữ tính sâu kín của nàng theo cách này. Tôi sẽ tự trách mình vì điều này thậm chí còn nhiều hơn khi tôi lừa dối nàng. Tóm lại, tôi có thể bảo đảm rằng bất cứ cô gái nào tin vào tôi sẽ nhận được một sự đối đãi hoàn toàn hợp với nguyên tắc thẩm mỹ - chỉ có điều là cuối cùng các nàng sẽ bị lừa dối, nhưng cả chuyện này nữa cũng là một phần trong quan niệm thẩm mỹ của tôi, bởi vì chỉ có hai khả năng: cô gái lừa dối người đàn ông hay người đàn ông lừa dối cô gái. Chắc chắn là sẽ thú vị nếu ta tìm được một tên lao dịch văn chương chịu khó ngồi đếm thử trong các truyện thần tiên, các truyền thuyết, các bài hát dân gian, các truyện thần thoại để xem các nàng không chung thủy thường hơn các chàng hay không.

Tôi không hối tiếc thời gian mà Cordelia làm tôi mất đi, mặc dù rất nhiều. Mỗi một cuộc gặp gỡ thường đòi hỏi sự chuẩn bị lâu dài. Tôi đang trải nghiệm với nàng sự ra đời tình yêu của nàng. Sự hiện diện của tôi hầu như vô hình, vô ảnh, mặc dù tôi đang ngồi bên cạnh nàng một cách hữu hình. Mối quan hệ giữa tôi và nàng giống như một bản khiêu vũ phải được hai người cùng nhảy nhưng thực tế thì chỉ có một người nhảy thôi. Tức là, tôi là bạn nhảy khác đó nhưng tôi lại vô hình. Nàng di chuyển như thể trong một giấc mơ, ấy vậy mà nàng đang nhảy với một người khác, và tôi là người khác đó, là vô hình trong chừng mực mà tôi hiện diện một cách hữu hình, và tôi là hữu hình trong chừng mực mà tôi là vô hình. Những động tác di chuyển đòi hỏi một bạn nhảy khác. Nàng cúi chào hẳn, nàng đưa bàn tay cho hẳn, nàng lùi đôi chân, nàng bước lại gần lần nữa. Tôi nắm tay nàng, tôi làm cho trọn vẹn ý nghĩ của nàng, mặc dù thế ý nghĩ đó vẫn được hoàn

thành bên trong nó. Nàng di chuyển theo giai điệu trong tâm hồn riêng của nàng, tôi chỉ là duyên cớ để các bước chân nàng chuyển động. Tôi không có gọi tình, điều này chỉ sẽ khuấy động nhục cảm nàng thôi, tôi thì mềm dẻo, dễ bảo, vô cảm, gần giống như một tâm trạng.

Những kẻ đính hôn thông thường nói chuyện gì đây? Trong chừng mực mà tôi biết, họ cặm cụi cùng sắp đặt vai trò cho nhau trong mối quan hệ sui gia chán ngắt giữa hai gia đình. Không có gì ngạc nhiên khi sắc dục biến mất. Nếu ta không biết làm cho tình yêu nhục cảm trở thành cái tuyệt đối mà khi so với nó thì tất cả các sự kiện khác đều biến mất, thì ta không bao giờ nên để mình dính líu đến chuyện yêu đương, ngay cả khi ta kết hôn đến mười lần. Tôi có hay không một bà cô tên là Marianne, một ông chú tên là Christopher, một người cha là thiếu tá quân đội, v.v... tất cả các thông tin công khai như thế thì chẳng liên quan gì đến những bí ẩn của tình yêu. Vâng, thậm chí quá khứ của riêng ta thì cũng chẳng quan trọng nữa. Thông thường một cô gái trẻ không có gì nhiều để thuật lại về mặt này; trong trường hợp ngược lại thì có thể đáng bỏ công ra để lắng nghe nàng - nhưng theo lệ thường, không đáng bỏ công để yêu nàng. Về phần mình, tôi không tìm kiếm những chuyện tào lao - tôi chắc chắn đã có đủ rồi. Tôi đang tìm tính trực tiếp. Chiều sâu vĩnh hằng của tình yêu nhục cảm, đó là những con người cá thể lần đầu tiên bắt đầu tồn tại vì nhau chỉ trong cái khoảnh khắc tuyệt điểm của nó.

Cần phải khơi dậy một chút ít tự tin nơi nàng, hay đúng hơn, mỗi nghi ngại nào đó phải được cởi bỏ. Nói một cách chính xác, tôi không thuộc vào đám các tình nhân vì sự tôn trọng mà yêu nhau, vì sự tôn trọng mà cưới nhau, vì sự tôn trọng mà chung nhau sinh con đẻ cái; nhưng tôi biết rõ là tình yêu nhục cảm, nhất là cho tới chừng nào niềm đam mê say đắm không được khởi động, đòi hỏi người nào là đối tượng của nó chớ có xúc phạm, về mặt thẩm mỹ, đến các giá trị đạo đức. Về điểm này, tình yêu nhục cảm có

phép biện chứng riêng của nó. Ví dụ: trong khi mối quan hệ của tôi với Edward, theo quan điểm đạo đức, thì đáng chê trách nhiều hơn là sự cư xử của tôi đối với bà cô, thật là dễ dàng cho tôi để biện bạch việc trước với Cordelia hơn việc sau rất nhiều. Đúng là nàng chẳng nói gì, nhưng dù sao tôi nghĩ tốt nhất nên giải thích với nàng tại sao tôi đã phải cư xử như vậy. Sự thận trọng mà tôi tỏ ra đã vượt ve niềm kiêu hãnh nơi nàng, và cách xử sự bí ẩn của tôi đã thu hút sự chú ý của nàng. Chắc chắn là ở chỗ này tôi có vẻ như đã tiết lộ quá nhiều những điều tế nhị trong sắc dục, thành thử sau này khi tôi buộc phải nói xa gần là tôi chưa hề yêu đương trước nay thì tôi sẽ bị mâu thuẫn với chính mình, nhưng chuyện này không có gì quan trọng. Tôi không sợ bị mâu thuẫn với chính mình nếu mà nàng không đoán thấy điều đó và tôi đạt được những gì mình mong muốn. Hãy để cho mấy tên ưa cãi vã thông thái nuôi dưỡng tham vọng tránh được mọi sự mâu thuẫn; cuộc sống một cô gái trẻ thì quá phong phú không thể không có mâu thuẫn và vì vậy nó làm cho mâu thuẫn trở nên không thể tránh được.

Nàng thì kiêu hãnh và hơn nữa, nàng không có một nhận thức thực sự gì về sắc dục. Mặc dù bây giờ nàng chắc là chịu quy phục tôi tới mức nào đó về phương diện trí tuệ, nhưng ta có thể hình dung ra được là một khi khuynh hướng sắc dục bắt đầu tự khẳng định thì nàng có thể bất chợt nảy ra ý nghĩ hướng sự kiêu hãnh của mình chống lại tôi. Từ tất cả những gì mà tôi có thể quan sát, nàng không biết nghĩ sao về tầm quan trọng thực sự của người phụ nữ. Vì vậy, khơi dậy niềm kiêu hãnh của nàng để chống lại Edward thì đã không khó chút nào. Nhưng niềm kiêu hãnh này thì hoàn toàn lập dị, bởi vì nàng không có lấy một nhận thức nào về tình yêu nhục cảm. Nếu nàng có được nó thì khi đó nàng sẽ có được một niềm kiêu hãnh đích thực, nhưng cái dấu tích của niềm kiêu hãnh lập dị kia cũng có thể bất ngờ xuất hiện. Và trong trường hợp này, người ta có thể hình dung là nàng sẽ quay ra chống tôi. Mặc dù nàng sẽ không hối hận vì đã chấp thuận sự hứa hôn, nhưng nàng sẽ thấy ra một cách dễ dàng là tôi đã đạt được nó với

giá khá rẻ; nàng sẽ thấy là bên phía nàng, sự việc đã bắt đầu một cách không được đúng đắn cho lắm. Nếu nhận ra điều này thì nàng sẽ dám đương đầu với tôi. Thế là được lắm! Khi đó tôi sẽ biết được đến mức nào mỗi xúc cảm đã thấm sâu trong nàng.

Quả nhiên! Ngay cả một khoảng xa từ dưới đường phố tôi vẫn thấy cái đầu tóc quần nhỏ nhắn dễ thương này thò hết sức ra ngoài cửa sổ. Đây là ngày thứ ba tôi để ý đến nó. - một cô gái trẻ đứng ở cửa sổ chắc chắn không phải không có chuyện gì, nàng cảm bằng có những lý do đúng đắn. - Nhưng vì Chúa, tôi xin em đừng nghiêng người ra ngoài cửa sổ xa đến thế; tôi đánh cuộc là em đang đứng trên ghế - tôi có thể biết nhờ cái tư thế của em đó. Hãy nghĩ đến hậu quả kinh khiếp nếu em té xuống, không phải trên cái đầu tôi đâu, bởi vì tôi hiện đứng ngoài cuộc cho đến sau này, nhưng trên đầu của chàng, bởi vì chắc chắn phải có một anh chàng chứ. - Không đâu! Tôi thấy gì đây này! A, anh bạn Hansen của tôi, một cử nhân, đang đến giữa đường, cách tôi một quãng. Thái độ của anh có cái gì đó hơi lạ, có lẽ vì anh ngồi trên chiếc xe không quen thuộc; và nếu tôi xét đoán đúng thì anh đang đến trên đôi cánh của lòng ham muốn. Có thể nào anh là khách thường xuyên ở ngôi nhà này, và tôi không biết chi cả? - Cô em xinh đẹp ơi, em đã biến mất rồi; a! Tôi hiểu rồi, em đi xuống mở cửa để đón tiếp anh ấy chứ gì. - Em có lẽ hay hơn cả là nên trở lại đi, anh ấy đâu có vào nhà này đâu. - Sao cơ, làm sao mà ông biết hơn em chứ? - Được thôi, tôi có thể quả quyết với em là chính anh ấy nói thế với tôi. Nếu chiếc xe vừa đi ngang qua đã không làm ồn quá thể thì chính em hẳn đã nghe điều đó rồi. Tôi nói với anh ấy, chỉ *en passant*: Bạn vào đây à? Anh ấy trả lời tôi một cách thẳng thừng: Không. - Vậy thì em có thể nói lời chào từ già cũng được đấy, bởi vì anh cử nhân đó và tôi sẽ đi dạo một vòng đây. Anh ấy thì đang bối rối, và những người bối rối thì thường là thích nói. Tôi sẽ bàn với anh ấy về sự bổ nhiệm mục sư mà anh ấy đang tìm kiếm. - Từ biệt nhé, cô em xinh đẹp ơi, chúng tôi đi về phía

trụ sở hải quan ở bên tàu. Khi đến đó, tôi sẽ buột miệng nói: Thật phiền quá trời! Bạn đã làm tôi đi lộn đường, tôi phải đi đến Vestergade kia mà.

Này, chúng ta đến đây lần nữa đây. - Ôi, chung thủy làm sao! Nàng vẫn còn đang đứng ở cửa sổ. Một cô gái như thế chắc chắn làm cho đàn ông hạnh phúc. Nhưng, em đặt câu hỏi, tại sao tôi làm tất cả mấy chuyện này? Có phải vì tôi là một tên đê tiện tìm vui bằng cách trêu chọc người khác không? Không chút nào đâu. Tôi làm vì quan tâm đến em đó, cô em duyên dáng ời. Trước hết, em đã và đang chờ đợi anh cử nhân này, mong mỗi gặp anh ấy, và vì vậy anh ấy sẽ đẹp trai gấp đôi khi đến với em. Sau nữa, khi đi vào cửa lúc này, anh ấy sẽ nói, “Ái chà! Chúng mình suýt nữa bị lộ bí mật, cái gã chết tiệt ấy đứng ngay ngoài cửa khi anh sắp sửa vào thăm em. Nhưng anh cũng khôn lanh chứ không à, anh dụ gã tán gẫu dài dòng về chuyện bổ nhiệm mục sư mà anh đang tìm kiếm, anh dẫn gã đi loanh quanh đây đó rồi cuối cùng đi về phía trụ sở hải quan. Anh cam đoan với em gã chẳng để ý gì cả.” Rồi gì nữa? Vậy là em thích anh cử nhân của mình hơn bao giờ hết, bởi vì em từ trước đến nay luôn luôn tin anh ấy có một thiên hướng suy nghĩ xuất sắc, nhưng thực ra anh ấy chỉ được cái khôn lanh - thế đấy, bây giờ tự em thấy cái đó. Và em có thể cảm ơn tôi về việc này. - Nhưng tôi chợt nảy ra một ý gì đó. Sự đính hôn của hai người này chắc chưa được loan báo, nếu có thì tôi hẳn đã biết rồi. Cô gái thì yêu kiều và đẹp mắt, nhưng nàng còn trẻ. Có lẽ sự nhận thức của nàng thì chưa chín chắn. Nàng sẽ lấy một quyết định hệ trọng nhất một cách bộp chộp, có thể lắm chứ không à? Phải ngăn chặn việc này; tôi phải nói chuyện với nàng. Tôi phải làm việc này cho nàng, bởi vì chắc chắn đó là một cô gái rất có duyên. Tôi phải làm nó cho anh cử nhân đó, bởi vì anh ấy là bạn tôi; và vì vậy cũng cho nàng nữa, vì nàng sẽ là vợ tương lai của bạn tôi. Tôi phải làm nó cho gia đình, bởi vì chắc chắn đó là một gia đình đáng kính. Tôi phải làm nó cho toàn thể loài người, vì đây là một việc làm tốt. Toàn thể loài người đó! Một ý nghĩ kỳ diệu làm sao, một trò vui lên tinh thần biết bao -

nhân danh toàn nhân loại mà hành động, nắm trong tay một quyền lực bao trùm đến thế. - Nhưng bây giờ ta hãy trở lại với Cordelia đi. Tôi bao giờ cũng có thể lợi dụng các tâm trạng, và niềm khát khao đẹp đẽ của cô gái đó đã làm tôi xúc động thật sự.

Thế là bây giờ bắt đầu cuộc chiến tranh đầu tiên với Cordelia mà trong đó tôi rút lui và nhờ vậy dạy nàng chiến thắng bằng cách chạy theo đuổi bắt tôi. Tôi cứ rút lui liên tục, và trong sự di chuyển về phía sau này tôi dạy nàng biết nhận ra, qua con người tôi, tất cả những quyền năng của tình yêu nhục cảm, những ý nghĩ xáo động của nó, niềm đam mê của nó, biết thế nào là nỗi khát khao, niềm hy vọng và sự chờ mong nóng cả ruột gan. Trong khi thực hiện một loạt các bước lùi này trước nàng, tôi cũng làm nảy sinh và phát triển một cách tương ứng tất cả các tâm trạng đó nơi nàng. Đó là một cuộc diễu hành chiến thắng mà trong đó tôi dẫn nàng đi, và chính tôi là người hét lời ca ngợi, có khi quá đáng, chiến thắng của nàng cũng y như tôi là người chỉ đường cho nàng đi. Nàng sẽ có được sự can đảm tin vào tình yêu nhục cảm, tin rằng nó là một sức mạnh vĩnh hằng, khi nàng thấy quyền thế thống trị của nó trên con người tôi, thấy các hành động của tôi. Nàng sẽ tin tôi, một phần bởi vì tôi dựa vào nghệ thuật của mình, và một phần bởi vì nằm ở cái gốc của những gì tôi làm là sự thật. Nếu như không phải vậy thì nàng sẽ không tin tôi chút nào. Với mỗi nước đi của tôi, nàng càng ngày càng trở nên mạnh mẽ; tình yêu đang thức dậy trong tâm hồn nàng, nàng được tấn phong tất cả phẩm cách đàn bà của mình.

Cho tới nay tôi vẫn chưa cầu hôn nàng, theo kiểu nói trưởng giả, nhưng tôi sẽ làm chuyện đó bây giờ. Tôi sẽ làm cho nàng được tự do, bởi vì chỉ qua cách đó tôi mới yêu nàng. Nàng không được nghi ngại là nàng nợ tôi chuyện này, vì nàng sẽ mất đi lòng tự tin. Rồi khi nàng cảm thấy tự do, tự do đến nỗi nàng gần như bị cám dỗ muốn từ bỏ tôi, cuộc chiến tranh thứ hai sẽ bắt đầu. Vào lúc đó nàng sẽ có sức mạnh và niềm đam mê, và cuộc đấu

sẽ có tầm quan trọng đối với tôi - còn những hậu quả tức thời, thôi thì ra sao thì ra. Hãy cho rằng nàng bị choáng váng trong niềm kiêu hãnh của mình, hãy cho rằng nàng thực sự từ bỏ tôi - thôi được! - nàng có sự tự do của mình, nhưng nàng vẫn sẽ còn thuộc về tôi. Thật là ngớ ngẩn nếu nghĩ rằng sự hứa hôn trói buộc nàng với tôi - tôi muốn chiếm hữu nàng chỉ trong sự tự do của nàng thôi. Hãy để cho nàng bỏ tôi đi - dù vậy, cuộc chiến tranh thứ hai vẫn bắt đầu, và trong cuộc đấu tranh này tôi sẽ chiến thắng, cũng chắc chắn như cái ảo tưởng là nàng đã chiến thắng trong cuộc chiến thứ nhất. Sức mạnh của nàng càng trọn vẹn thì tôi càng thấy thú vị. Cuộc thứ nhất là chiến tranh giải thoát; nó là một trò chơi. Cuộc thứ hai là chiến tranh chinh phục; nó là một cuộc đấu tranh một mất, một còn.

Tôi có yêu Cordelia không? Có đấy! Thực lòng không? Có! Chung thủy không? Có! - theo nghĩa thẩm mỹ, và điều này chắc chắn phải mang một ý nghĩa nào đó. Nếu cô gái này rơi vào tay một anh chồng trung thành nhưng quá ư vụng về và ngốc nghếch thì hẳn đã có ích lợi gì cơ chứ? Nàng đã ra sao với anh ta? Không gì cả. Người ta nói, để thành công trong cuộc đời thì cần một chút gì hơn sự lương thiện. Tôi có lẽ nói, để yêu một cô gái như thế thì cần một chút gì hơn sự lương thiện. Và cái hơn đó thì tôi có đây: đó là sự dối trá. Ấy vậy mà tôi thực sự yêu nàng một cách trung thành. Một cách nghiêm khắc, và một cách kiên khem, tôi canh chừng chính mình để mọi thứ ở bên trong nàng, cái bản chất dồi dào một cách tuyệt diệu bên trong nàng, có thể phát triển trọn vẹn. Tôi là một trong vài người rất hiếm có thể làm chuyện này, và nàng là một trong vài người rất hiếm có đủ điều kiện thích hợp; vậy thì chúng tôi không đáp ứng lẫn nhau à?

Có phạm tội gì không khi tôi dán mắt nhìn chiếc khăn mùi soa thêu đẹp đẽ mà em đang cầm trong tay, thay vì nhìn anh mục sư đó? Có phạm tội gì không khi em cầm nó chỉ theo cách ấy thôi? Vì có một cái tên ở góc khăn... tên em là Charlotte Hahn à? Biết được tên một người đàn bà một cách tình

cờ như thế thì rất là hấp dẫn. Như thế có một thần linh tốt bụng đã kín đáo giới thiệu tôi với em. Hay có lẽ không phải là tình cờ chiếc khăn tay đó được gấp lại thế nào để tôi có thể thấy được tên em đâu? - Em xúc động, em đưa tay lau một giọt nước mắt - chiếc khăn tay lại được buông lỏng lần nữa.

- Em có vẻ ngạc nhiên là tôi cứ nhìn em mà không nhìn anh mục sư. Em nhìn chiếc khăn tay và nhận ra nó để lộ tên em. Nhưng đó thực ra là một chuyện vô hại nhất, vì người ta có thể dễ dàng tìm ra tên của một cô gái mà.

- Vậy thì tại sao chiếc khăn phải chịu thiệt hại chứ? Tại sao nó phải bị vò nát trong tay em? Tại sao nổi giận với nó? Tại sao nổi giận với tôi? Em hãy nghe anh mục sư nói này: “Đừng để cho ai dẫn người khác vào sự cám dỗ. Ngay cả người làm chuyện này một cách vô ý thức cũng phải mang trách nhiệm; cả hấn ta cũng có món nợ đối với người kia mà hấn chỉ có thể thanh toán bằng sự tử tế rộng mở hơn.” Bây giờ anh ấy nói “Amen” [97]. Bên ngoài của nhà thờ, chắc là em sẽ để chiếc khăn tay đó bay lơ lửng trong gió.

- Hay có phải em đã bắt đầu sợ tôi? Nhưng tôi đã làm gì nào? Có phải tôi đã làm hơn mức mà em có thể tha thứ, hơn mức mà em dám nhớ lại - để mà tha thứ?

Liên quan đến Cordelia, một sự vận động kép thì cần thiết. Nếu tôi cứ tiếp tục tháo lui trước ưu thế của nàng thì rất có thể tính sắc dục bên trong nàng sẽ trở nên quá phóng đảng và lông bông để mà cái nữ tính sâu thẳm hơn đó có thể được khai quang như một thực thể. Lúc đó, khi cuộc đấu tranh thứ hai bắt đầu, nàng sẽ không đủ sức chống cự. Đúng là sự chiến thắng đến với nàng trong khi nàng ngủ, nhưng đó cũng chính là điều tôi muốn; về mặt khác, nàng phải được đánh thức dậy liên tục. Nếu trong một lúc nào đó nàng nghĩ chiến thắng của mình đến lượt nó sẽ bị giật mạnh ra khỏi tay nàng thì nàng sẽ phải học cách kiên quyết không chịu từ bỏ nó. Chính trong sự xung đột này mà nữ tính của nàng sẽ trưởng thành. Tôi có thể dùng cuộc trò chuyện để kích động nàng mạnh mẽ, dùng các tờ thư để làm nàng nguội lạnh đi, hay ngược lại. Các tờ thư thì được thích hơn, về

mọi mặt. Khi đó thì tôi sẽ vui thú với những giây phút mãnh liệt nhất của nàng. Khi nàng nhận được một tờ thư, khi chất độc ngọt ngào của nó đã len lỏi vào trong máu nàng, vậy là chỉ một từ thôi cũng đủ làm cho tình yêu của nàng vỡ òa ra. Rồi một lúc sau, sự mĩa mai và sương muối khiến nàng đâm ra ngờ vực, nhưng chuyện này không ngăn cản nàng tiếp tục tin ở chiến thắng của mình, sẽ càng tin hơn khi nàng nhận lá thư tiếp đó. Sự mĩa mai cũng có thể không được dùng đúng chỗ, đúng lúc trong lá thư, vì có cái bất trắc là nàng sẽ không hiểu nó. Chỉ có vài dấu vết của sự nhiệt tình có thể được dùng trong một cuộc trò chuyện. Sự hiện diện đích thân của tôi sẽ ngăn cản sự mê ly. Nếu tôi chỉ có mặt trong thư thôi thì nàng có thể dễ dàng đối phó với tôi; trong một chừng mực nào đó, nàng làm tôi với một con người phổ quát hơn cư ngụ trong tình yêu của nàng. Trong một tờ thư người ta cũng có thể, một cách dễ dàng hơn, được tự do hành động; trong một tờ thư tôi có thể phủ phục dưới chân nàng theo cách hay nhất v.v... - một cái gì sẽ dễ dàng trông như một hành vi ngu xuẩn nếu tôi đích thân làm vậy, và cái ảo tưởng đó sẽ bị mất đi. Sự mâu thuẫn trong các cuộc vận động này sẽ gọi lên và phát triển, tăng cường và củng cố, tình yêu nhục cảm nơi nàng - nói cho gọn, cảm dỗ nó.

Tuy nhiên, những tờ thư này không được chọn lấy quá sớm các sắc màu nhục cảm đậm nét. Để bắt đầu, tốt nhất là chúng mang một dấu ấn phổ quát hơn, chứa đựng một dấu hiệu đơn lẻ, và xua đi mỗi nghi ngờ đơn lẻ. Thỉnh thoảng chúng có thể gợi ý về lợi ích của sự đính hôn trong chừng mực mà chúng có thể lung lạc người ta bằng cách lừa phỉnh họ. Và lại, nàng sẽ không thiếu cơ hội để nhận ra những hạn chế của chúng. Và bên cạnh chuyện đó, tôi có ngôi nhà của chú tôi mà tôi bao giờ cũng có thể dùng như một bức biếm họa. Không có tôi giúp đỡ, Cordelia không thể tạo ra một thực chất sắc dục sâu đậm. Nếu tôi từ chối điều này với nàng và để cho cái hình ảnh giễu nhại này quấy rầy nàng thì nàng chắc chắn sẽ chán ngấy với

việc mình được đính hôn, ấy thế mà nàng vẫn không thể thực sự biết chính tôi đã làm cho nàng chán ngấy với việc đó.

Một tờ thư ngắn diễn tả tâm trạng tôi mà nàng nhận được hôm nay sẽ cho nàng manh mối để tìm hiểu tâm trạng thâm kín của riêng nàng. Đó là phương pháp đúng đắn, và tôi quả là có phương pháp đấy. Tôi có các em để cảm ơn, các người con gái yêu dấu mà tôi từng yêu thương ngày trước. Nhờ các em mà tâm hồn tôi được hòa điệu với các cung bậc cảm xúc đến mức tôi có thể là bất cứ cái gì tôi muốn vì Cordelia. Tôi nhớ đến các em với lòng biết ơn, vinh dự thuộc về các em đấy. Tôi bao giờ cũng sẵn sàng thừa nhận một cô gái trẻ là người thầy bẩm sinh mà ta luôn luôn có thể học hỏi nếu không phải các chuyện khác thì ít nhất chuyện này: nghệ thuật lừa dối cô ta - bởi vì ta học hỏi chuyện này tốt nhất từ chính những cô gái đó. Dù có sống già đến mấy đi nữa, tôi vẫn không bao giờ quên là đối với một người đàn ông mọi sự chỉ chấm dứt khi ông ta già đi đến mức không còn có thể học hỏi được cái gì từ một cô gái trẻ.

Cordelia của anh ,

Em nói trước đây em đã không hình dung ra anh là như thế này, nhưng anh cũng đã không hình dung em có thể trở nên như thế này. Vậy thì không phải em đã thay đổi sao? Bởi vì, điều có thể hiểu được là anh thực sự đã không thay đổi nhưng đôi mắt em nhìn anh, chúng đã thay đổi. Hay sự thay đổi đã xảy ra nơi anh? Vâng, nơi anh đó, vì anh yêu em; và nơi em, vì em là người mà anh yêu. Dưới ánh sáng lạnh lùng và thâm lặng của trí tuệ, anh suy xét mọi thứ. Kiêu hãnh và thần nhiên, anh thấy không có gì làm anh khiếp sợ. Không có gì làm anh kinh ngạc, đúng vậy, dù là có một hồn ma đến gõ cửa, anh hẳn sẽ điềm tĩnh cầm lấy cây đèn nến và ra mở cửa. Nhưng nhìn xem, đó không phải cho những con ma mà anh mở cửa, những hình thù xanh xao và yếu đuối - nhưng cho em đó, Cordelia của anh. Chính là

cuộc sống và tuổi trẻ và sức khỏe và sắc đẹp đến gặp anh đó. Cánh tay anh run rẩy, anh không thể giữ yên cây nến, anh lùi lại trước em, ẩy vậy mà anh không thể ngăn mình nhìn em đăm đăm, không thể ngăn mình mong muốn giữ cây nến cho được yên. Anh đã thay đổi, nhưng tại sao, làm sao, bản chất của sự thay đổi này là gì đây? Anh không biết, anh không biết xác định rõ ràng hơn để nói thêm, và anh nghĩ không có lấy một vị ngữ nào là phong phú hơn cái này khi anh, một cách hết sức bí ẩn, nói về chính mình: anh đã thay đổi.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Tình yêu nhục cảm thích sự bí ẩn - cuộc hứa hôn là một sự tiết lộ; nó thích sự im lặng - cuộc hứa hôn là một lời loan báo công khai; nó thích tiếng thì thầm - cuộc hứa hôn là một sự tuyên bố ồn ào; ẩy vậy mà nhờ sự giúp đỡ của Cordelia, cuộc hứa hôn sẽ là một phương tiện tuyệt vời để đánh lừa các địch thủ. Vào một đêm tối trời thì không có gì nguy hiểm hơn cho các chiếc tàu thủy khác là treo ra ngoài một ngọn đèn, nó thì dễ làm cho lầm lẫn hơn là bóng tối.

Johannes của em

Nàng đang ngồi ở ghế sô-pha gần cái bàn trà, và tôi ngồi trên cái ghế riêng bên cạnh nàng. Nàng nắm lấy cánh tay tôi, đầu nàng, giày vò bởi quá nhiều ý nghĩ, tựa lên vai tôi. Nàng bây giờ rất gần tôi, vậy mà vẫn còn rất xa tôi; nàng thì hết lòng vì tôi, vậy mà nàng không thuộc về tôi. Vẫn còn có một ít kháng cự, nhưng nó không được suy nghĩ một cách chủ quan; đó là sự kháng cự thông thường của nữ tính, bởi vì bản chất đàn bà là hiền dâm

dưới hình thức kháng cự. - Nàng đang ngồi ở ghế sofa gần cái bàn trà, và tôi ngồi trên cái ghế riêng bên cạnh nàng. Quả tim nàng đập, nhưng có sự say đắm, ngực nàng phồng lên xẹp xuống, nhưng không có sự bồn chồn; đôi khi nước da mặt nàng thay đổi, nhưng nó chuyển tiếp nhẹ nhàng. Có phải là tình yêu đó không? Không tí nào. Nàng lắng nghe; nàng hiểu. Nàng nghe những lời có cánh và nàng hiểu chúng. Nàng nghe một người khác nói chuyện và hiểu câu chuyện như thể nó là của chính mình. Nàng nghe tiếng nói của một người khác trong khi nó dội vang bên trong nàng; nàng hiểu tiếng dội này như thể đó là tiếng nói của riêng nàng mở ra những viễn cảnh cho nàng và cho người khác.

Tôi đang làm gì đây? Tôi đang quyến rũ nàng hay sao? Tuyệt không - vì sẽ không có ích gì đối với tôi. Có phải tôi đang chiếm được quả tim nàng không? Tuyệt không - thực ra tôi thích người con gái mà tôi định yêu nên giữ quả tim nàng lại hơn. Vậy thì tôi đang làm gì đây? Tôi tự hình thành cho mình một quả tim giống như quả tim nàng. Một họa sĩ vẽ người yêu đầu và tìm thấy niềm vui ở đó; một nhà điêu khắc tạo hình nàng, và đó là việc mà cả tôi nữa, cũng đang làm, nhưng theo nghĩa trí tuệ. Nàng không biết là tôi sở hữu hình tượng này mà trong đó thực ra có sự giả mạo của tôi. Tôi đã giành được nó một cách bí mật, và theo nghĩa đó tôi đã chiếm được quả tim nàng, giống y như người ta kể về Rachel [98] đã chiếm được quả tim của Laban khi đánh cắp những tượng thần thờ trong nhà của ông ta một cách xảo trá.

Thế nhưng, môi trường xung quanh và khung cảnh thực sự có ảnh hưởng lớn trên ta, và là một phần của cái gây ra ấn tượng sâu sắc và lâu dài trong ký ức, hay đúng hơn, trong cả tâm hồn ta, và vì lý do này, ta cũng không thể lãng quên chúng được. Dù có sống già đến mấy đi nữa, tôi vẫn không bao giờ có thể nghĩ về Cordelia trong khung cảnh nào khác hơn là cái căn phòng nhỏ này. Khi tôi đến thăm nàng, cô giúp việc thường mở cửa phòng khách

rộng lớn để tôi vào đó, Cordelia đến từ phòng riêng của mình, và trong khi tôi mở cửa để bước vào căn phòng khách nhỏ, nàng cũng mở cánh cửa phía bên kia, và thế là ánh mắt chúng tôi gặp nhau trong ô cửa. Căn phòng khách này thì nhỏ, ấm cúng, gần như có kích thước của một phòng cá nhân. Mặc dù tới bây giờ tôi đã nhìn nó từ nhiều góc độ khác nhau nhưng tôi ưa nhất là nhìn nó từ ghế sofa. Nàng ngồi đó bên cạnh tôi, trước mặt chúng tôi là cái bàn trà tròn được trải khăn có những nếp gấp rộng. Trên bàn đặt một cái đèn có hình dạng như đóa hoa, nó vươn lên, vững vàng và tròn trịa, để đội cái khung chụp đèn trên đó bọc một tấm màn bằng giấy được cắt một cách tinh xảo, nhẹ đến nỗi nó cứ lung lay mãi. Hình dạng của cái đèn gợi nhớ đến phương Đông, sự lay động của tấm màn bọc đó gợi nhớ đến những làn gió nhẹ dịu dàng ở phương trời ấy. Sàn nhà thì được trải thảm đan bằng gỗ liễu thuộc loại đặc biệt, một sản phẩm làm lộ ra tức khắc nguồn gốc nước ngoài của nó.

Thình thoảng tôi để cây đèn làm chủ đề trong phong cảnh của tôi. Lúc đó tôi ngồi với nàng, hay nằm sòng soài trên sàn, dưới ngọn đèn có hình dạng một đóa hoa đó. Vào những lúc khác, tôi để cho tấm thảm bằng gỗ liễu gợi lại hình ảnh của một con tàu, của phòng ngủ riêng dành cho sĩ quan - chúng tôi đang lênh đênh giữa đại dương mê mông. Khi ngồi xa cửa sổ, chúng tôi nhìn thẳng về phía chân trời bao la. Hành động này cũng làm ảo ảnh lớn lên nữa. Khi ngồi bên cạnh nàng, tôi để cho những thứ như thế hiện ra như một hình ảnh bay qua một cách vụng trộm trên thực tại, cũng nhanh như thần chết bay qua trên nấm mồ của bạn.

Môi trường xung quanh bao giờ cũng cực kỳ quan trọng, nhất là để giữ gìn kỷ ức. Tất cả mối quan hệ nhục cảm luôn luôn phải được sống thế nào để ta có thể dễ dàng tạo ra một hình ảnh truyền đạt được tất cả vẻ đẹp của mối quan hệ đó. Để đủ sức thực hiện việc này có kết quả, ta phải chú ý đến môi trường xung quanh. Nếu ta thấy nó không đúng như ta ao ước thì chỉ có

việc tạo ra một môi trường khác. Đối với Cordelia và tình yêu của nàng, môi trường này thì hoàn toàn thích hợp. Nhưng một hình ảnh khác biệt biết bao lại hiện lên trong đầu tôi khi tôi nghĩ đến cô bé Emily của mình, ấy vậy mà môi trường của cô ta cũng thích hợp với cô ta một cách tuyệt vời. Tôi không thể hình dung ra Cordelia, hay đúng hơn, tôi chỉ muốn nhớ lại nàng trong căn phòng nhỏ nhìn ra vườn thôi. Cửa thì mở, một ngôi vườn nhỏ phía trước nhà giới hạn tầm nhìn, buộc ánh mắt phải chăm chú, phải dừng lại ở đó trước khi nó bạo dạn phóng theo con đường chạy xa dần rồi mất hút. Emily thì dễ thương nhưng ít quan trọng hơn Cordelia. Khung cảnh đó thì cũng được dành cho việc này. Cái nhìn thì bị giới hạn bởi mặt đất, nó không thể mạnh dạn và nôn nóng xông ra phía trước, nó nghỉ ngơi ở cái cận cảnh nhỏ bé đó. Và con đường đó, mặc dù uốn khúc một cách lãng mạn rồi biến mất nơi xa nhưng không có tác động nào khác hơn là làm cho đôi mắt liếc nhìn quãng đường trước mặt rồi quay lại rồi liếc nhìn cùng quãng đường đó một lần nữa. Mọi thứ trông tầm thường quá đỗi trong căn phòng này. Môi trường của Cordelia không nên có bất cứ cận cảnh nào, nhưng đúng hơn, nên có sự táo bạo của chân trời vô tận. Nàng không nên sống gần mặt đất, nhưng lượn lờ trong không trung, không đi nhưng bay, không phải tới tới lui lui mà mãi mãi thẳng về phía trước.

Một khi chính mình đã qua cầu đính hôn thì người ta lập tức được “thụ giáo”, theo như dự kiến, những trò hề của những kẻ đính hôn. Cách đây vài hôm anh cử nhân Hansen xuất hiện bên cạnh cô gái duyên dáng mà anh đã đính hôn. Anh nói riêng với tôi là nàng rất dễ thương, điều này thì tôi biết lâu rồi, là nàng rất trẻ, điều này thì tôi cũng đã biết nữa; cuối cùng anh tâm sự thêm với tôi anh đã chọn cô đúng là vì tuổi trẻ của cô để chính anh có thể phát triển, định hình cô thành một con người lý tưởng mà hình ảnh của nó cứ lớn vồn mơ hồ trong đầu anh tự bao giờ. Trời đất ơi! Cái anh cử nhân này sao mà ngốc nghếch thế - và chọn phải một cô gái lạnh mạnh, hồn nhiên và rạng rỡ thế này. Nghe này, tôi là tay lão luyện ở cái trò này, ấy vậy

mà tôi không bao giờ tiếp cận một cô gái trẻ khác hơn là những *Venerabile* [99] của tạo hóa, và chính cô ấy mới là người dạy cho tôi những bài học đầu tiên. Và nếu tôi có thể có một ảnh hưởng nào đó trên sự định hình tính cách của cô ấy thì đó là bằng cách dạy cho cô ấy nhiều lần những gì mà tôi đã học được từ cô ấy.

Tôi phải làm tâm hồn nàng xôn xao, tôi phải khuấy động nó bất kể theo hướng nào, nhưng không phải từng phần, không phải bộc phát, mà một cách toàn diện. Nàng phải khám phá cái vô tận, phải trải nghiệm rằng đây là cái cận nhân tình nhất. Điều này, nàng phải khám phá, không phải bằng suy luận vì đó là con đường sai lầm đối với nàng, nhưng trong sự tưởng tượng, đó mới là phương tiện trao đổi thực sự giữa nàng và tôi; bởi lẽ, cái mà đối với đàn ông chỉ là bộ phận thì đối với đàn bà lại là toàn thể. Và không phải bằng con đường tẻ nhạt của suy luận mà nàng phải dốc sức để đạt tới cái vô tận, vì đàn bà sinh ra không phải để suy luận cực nhọc, nhưng chính bằng con đường dễ dàng của trí tưởng tượng và quả tim mà nàng sẽ đi đến đích. Đối với một cô gái, cái vô tận thì cũng tự nhiên như cái ý tưởng rằng mọi tình yêu đều phải có hạnh phúc. Khắp mọi nơi, tức là bất kể nơi nào một cô gái trẻ quay mặt về đó thì nàng tìm thấy cái vô tận xung quanh mình, và nàng chuyển qua đó bằng một bước nhảy, nhưng, xin nhớ cho, một bước nhảy đàn bà chứ không phải đàn ông. Tại sao đàn ông thường là vụng về đến thế? Mỗi khi họ sắp sửa nhảy thì họ phải lấy đà này, phải chuẩn bị nhiều thứ này, phải dùng mắt tính toán khoảng cách này, phải nhảy thử vài lần này - lần tránh vì sợ rồi quay lại. Cuối cùng, họ nhảy và ngã quỵ. Các cô gái trẻ thì nhảy một cách khác. Ở miền núi, người ta thường tìm thấy hai chóp núi cao ngất, bị phân cách bởi một vực thẳm không đáy, kinh khiếp khi nhìn xuống. Không ai dám liêu một bước nhảy. Nhưng một cô gái trẻ, theo lời những cư dân ở vùng này, thì dám làm điều đó, và nó được gọi là “Bước nhảy của nàng Trinh nữ” [100]. Tôi hoàn toàn sẵn sàng tin chuyện này, cũng như tôi tin tất cả những gì tuyệt vời mà người ta kể về một cô gái

trẻ, và đó là điều khiến tôi say sưa nghe những người dân địa phương chất phác nói về chuyện này. Tôi tin mọi thứ trong chuyện này, kể cả sự phi thường, và tôi ngạc nhiên rằng tôi tin chỉ để mà tin; vì cái đầu tiên và độc nhất đã làm tôi ngạc nhiên trên thế gian này từ trước đến nay là một cô gái trẻ thì nó sẽ là cái cuối cùng. Ấy vậy mà, một bước nhảy như thế thì chỉ là một cú nhảy lò cò đối với một cô gái trẻ, trong khi đó bước nhảy của đàn ông thì bao giờ cũng trở nên ló lổ bởi vì bất kể bước chân dài đến đâu, sự rỗng sức của anh ta thì chẳng thấm gì so với khoảng cách giữa hai chóp núi, nhưng tuy thế vẫn cho cùng lúc một thứ tiêu chuẩn để so sánh. Nhưng ai mà ngu ngốc đến độ hình dung một cô gái trẻ chạy lấy đà đây chứ? Chắc hẳn ta có thể hình dung nàng chạy, nhưng việc chạy này tự nó chỉ là một trò chơi, một sự vui thích, một sự phô trương về yêu kiều của nàng, trong khi đó cái ý tưởng về chạy lấy đà thì chia cách những gì kết nối mật thiết với nhau nơi người đàn bà; tức là, một sự chạy lấy đà thì mang tính biện chứng ngay trong nó, và điều này thì trái ngược với bản tính đàn bà. Mà này, cái bước nhảy ấy - ai sẽ, một lần nữa, tỏ ra khá thô lỗ ở đây để dám chia cách những gì kết nối mật thiết với nhau! Bước nhảy của nàng là một sự bay lượn. Và một khi đã đến phía bên kia, nàng lại đứng đó, không phải kiệt sức bởi sự cố gắng vừa qua, mà là đẹp hơn bao giờ hết, trầm mặc hơn bao giờ hết; nàng ném một cái hôn gió cho chúng tôi đang đứng ở phía bên này. Trẻ, mới sinh ra đời, như một đóa hoa nở vội từ lòng núi, nàng đu đưa phía trên vực thẳm, gần như làm chúng tôi chóng mặt. - Điều mà nàng phải học, đó là tạo ra tất cả sự chuyển động của cái vô tận, là tự đu đưa lấy, tự ru mình vào các cảm trạng khác nhau, đó là lẫn lộn giữa thi ca và thực tại, sự thật và hư cấu, là vui đùa trong cái vô tận. Rồi một khi nàng đã quen thuộc với trạng thái xáo động nội tâm này thì tôi sẽ thêm vào đó nỗi ham muốn sắc dục, và nàng sẽ là người tình như tôi muốn, như tôi khao khát. Lúc đó là tôi đã làm xong nhiệm vụ, xong công việc của mình, tôi có thể thoải mái cuốn lại mọi cánh buồm của mình, rồi tôi sẽ ngồi bên cạnh nàng, và chúng

tôi sẽ làm một cuộc hành trình về phía trước dưới cánh buồm của riêng nàng. Và tôi không nói quá đâu, tức là một khi cô gái này đắm say trong sắc dục thì tất nhiên tôi sẽ có khá bận rộn ngồi giữ bánh lái để làm giảm bớt tốc độ ngũ hầu không có chuyện gì xảy ra quá sớm hay theo một cách không phải lỗi. Thịnh thoảng chúng tôi khoét một cái lỗ nhỏ trong cánh buồm, rồi một lát sau đó chúng tôi lại lướt nhanh lần nữa.

Trong ngôi nhà của chú tôi, Cordelia tỏ ra càng ngày càng căm phẫn. Nhiều lần nàng yêu cầu đừng đi đến đó nữa, cả hai chúng tôi, nhưng thấy đều vô ích, - tôi lúc nào cũng biết tìm ra cớ này, cớ nọ mà. Tối hôm qua, trong khi rời ngôi nhà, nàng siết tay tôi với một sự nóng nảy lạ thường. Chắc là nàng đã thực sự cảm thấy khổ sở ở đó, và điều này thì chẳng có gì đáng ngạc nhiên. Nếu tôi không lúc nào cũng tìm được trò vui bằng cách quan sát những kiểu cách màu mè, không tự nhiên này thì tôi sẽ không thể tiếp tục chịu đựng. Sáng nay, tôi nhận được thư nàng trong đó nàng chế giễu những sự đính hôn nói chung một cách dí dỏm hơn là tôi nghĩ trước đây. Tôi hôn tờ thư đó, nó là cái được yêu quý nhất trong số những tờ thư tôi nhận được từ nàng. Đúng pháp đó, Cordelia ơi! Đó là cái cung cách anh muốn đây.

Phải nói là khá lạ lùng khi sự tình cờ đưa đẩy sao đó mà hai tiệm bánh ngọt kiêm quán cà-phê lại nằm đối diện nhau ở Østergade. Sống ở tầng một, phía bên trái, một cô gái trẻ hay một phụ nữ trẻ. Thường thường nàng lách mình sau bức màn lá sách thẳng đứng che cái cửa sổ mà nàng ngồi sát bên. Bức màn đó làm bằng chất liệu rất mỏng, và bất cứ ai có biết nàng hay thấy nàng thường xuyên, và nếu có cặp mắt tốt, thì sẽ dễ dàng nhận ra tất cả các nét trên khuôn mặt nàng, trong khi đối với người nào không biết nàng và không có cặp mắt tốt thì nàng sẽ chỉ là một hình bóng tối tăm. Trong một chừng mực nào đó, tôi nghiêng về trường hợp sau hơn, trái ngược với một anh sĩ quan trẻ cứ mỗi ngày đều đặn đúng mười hai giờ trưa lại xuất hiện

gần đây và đưa mắt nhìn lên bức màn lá sách đó. Đúng là bức màn này đã khiến tôi chú ý đến sự liên lạc bằng điện báo hay ho đó. Ở các cửa sổ khác thì không có màn sáo nào cả, và một bức màn đơn độc như cái này, chỉ che một cửa sổ thôi, thì thường là một dấu hiệu có ai đó ngồi sau nó thường xuyên.

Vào một buổi sáng tôi đứng ở cửa sổ tiệm bánh ngọt bên kia đường. Lúc đó là đúng mười hai giờ. Không để ý đến những người qua lại, tôi chăm chú nhìn lên bức màn lá sách đó, rồi bất ngờ khuôn mặt tôi tăm đặng sau nó bắt đầu xê dịch. Một cái đầu nhìn nghiêng của một người đàn bà vừa xuất hiện ở khung cửa sổ bên cạnh, vừa quay lên một cách kỳ dị theo cùng một chiều như bức màn. Ngay sau đó người chủ của cái đầu đó gật chào rất thân thiện rồi lại lánh mặt một lần nữa sau bức màn. Tôi kết luận, đầu tiên và trước hết, đó là một người đàn ông mà nàng chào, bởi vì động tác của nàng thì quá nồng nhiệt không thể bị thúc đẩy khi thấy một cô bạn gái; thứ hai, tôi cũng kết luận đối tượng của cái chào đó thường là đến từ phía bên kia. Nàng đã đến đặt mình đúng phấp tại chỗ mà nàng có thể thấy anh ta từ khá xa, và thậm chí có thể chào anh ta dù ẩn mình sau bức màn sáo. - Đúng thế! Vào lúc chính xác mười hai giờ, nhân vật chính trong cảnh yêu đương nhỏ này, anh trung úy thân mến đó, xuất hiện. Tôi đang ngồi trong tiệm cà phê ở tầng trệt của tòa nhà mà người đàn bà trẻ đó sống ở tầng hai. Anh trung úy đã nhận thấy nàng từ trước. Hãy cẩn thận, anh bạn ơi; chào hỏi một cách phong nhã cái tầng hai thì đâu có dễ dàng đến thế. Nhân tiện phải nói thêm, anh ta trông cũng được lắm - tầm vóc khá lớn nhưng thon thả, khuôn mặt đẹp, mũi cong, tóc đen - và cái mũ vành ba múi thì đội rất hợp. Nhưng bây giờ anh ta đang lúng túng, hai chân bắt đầu run từ từ, trở nên quá dài. Nếu ta nhìn thì có cảm giác tương tự như khi ta bị đau răng và răng thì mọc ra quá dài trong miệng. Nếu tập trung tất cả năng lượng vào đôi mắt và hướng chúng nhìn về tầng hai thì ta có nguy cơ hút quá nhiều sức mạnh ra khỏi đôi chân. Tha lỗi cho tôi, thưa ngài trung úy, vì đã chặn lại cái nhìn đắm đắm

này khi nó hướng lên trời. Đó là một hành động xác láo mà, tôi biết rõ lắm. Ta không thể nói rằng cái nhìn này nói lên rất nhiều; đúng hơn, nó chẳng nói lên chút gì cả, ấy thế mà nó hứa hẹn rất nhiều đó. Nhưng rõ ràng là tất cả sự hứa hẹn này đang làm cho anh ta say sưa quá sức; anh ta lão đảo, hay để nói như nhà thơ về nàng Agnes: anh ta đi loạn choạng, anh ta ngã xuống.

Thật đáng tiếc, và nếu là tôi thì tôi hẳn đã không để chuyện này xảy ra đâu. Anh ta không đáng bị như vậy. Thật là tai hại, bởi vì khi ta, như một người đàn ông hào hoa phong nhã, muốn làm rung động các quý bà thì không bao giờ được ngã xuống đất. Bất cứ ai mong muốn làm người đàn ông lịch thiệp hào hoa với phụ nữ thì phải đề phòng các chuyện như vậy. Nhưng nếu ai đó xuất hiện đơn thuần như một khuôn mặt trí thức thì tất cả những chuyện như thế sẽ chẳng quan trọng gì; ta mê mải trầm tư, ta gục xuống, và nếu ta thực sự ngã xuống thì chẳng ai sẽ tỏ ra ngạc nhiên. - Cô gái đó đã có thể nghĩ gì về sự việc này? Thật đáng tiếc tôi không thể có mặt cùng lúc ở hai bên con đường phố Dardanelles [101] này. Tôi có thể, đúng vậy, cắt đặt một người quen đứng phía bên kia đường, nhưng tôi bao giờ cũng thích tự mình quan sát hơn, và hơn nữa, ta không thể lúc nào cũng biết những gì có thể xảy ra từ chuyện yêu đương này đối với tôi. Trong trường hợp như thế, có ai đó để tâm sự thầm kín thì không bao giờ là chuyện tốt, bởi vì lúc đó ta sẽ mất rất nhiều thì giờ để cố moi ra từ người đó những gì anh ta biết và làm cho anh ta bối rối.

Tôi bắt đầu cảm thấy phát chán với anh trung úy thân mến của mình. Ngày lại ngày anh đóng bộ quân phục đầy đủ giày mũ lon lá và điếu qua đó. Quả thực là một thứ tính kiên định kinh khủng. Có thích hợp với một quân nhân không? Thừa ông, ông không có đeo gươm bên hông sao? Ông không phải tiến vào đột chiếm ngôi nhà và chinh phục cô gái bằng vũ lực sao? Dĩ nhiên, nếu anh là một tên sinh viên, một anh cử nhân, một thầy trợ tá sống

bằng hy vọng, thì sẽ là một chuyện khác. Nhưng tôi tha thứ cho anh, bởi vì càng nhìn cô gái tôi càng thấy vui. Nàng đẹp, đôi mắt nâu đầy vẻ tinh quái. Trong khi chờ đợi anh đến, sắc mặt nàng trở nên rạng rỡ, đẹp hơn hẳn ra, và tuy thật khó mà diễn tả hết nhưng tôi nghĩ nàng xứng hợp với sắc đẹp của mình. Vì vậy tôi kết luận nàng chắc là có một trí tưởng tượng phong phú, và sự tưởng tượng là mỹ phẩm tự nhiên của phái đẹp.

Cordelia của anh,

Cái gì là khát khao? Ngôn ngữ và các nhà thơ làm cho từ “khát khao” vẫn với từ “nhà lao” [102]. Phi lý làm sao! Như thế chỉ có người ngồi trong ngục thất mới có thể khát khao. Như thế người ta không thể khao khát nếu người ta tự do. Giả sử rằng anh được tự do đấy... thì anh sẽ khao khát biết mấy cho vừa! Và về mặt khác, anh thực sự tự do mà, tự do như chim trời cá nước, ấy vậy mà anh vẫn khát khao da diết làm sao! Anh khát khao khi đi tới nhà em; anh khát khao khi rời xa em; và thậm chí khi ngồi bên em, anh cũng khát khao em nữa. Vậy thì người ta có thể khát khao cái gì mà người ta sở hữu không? Quả thực là vậy, nếu như ta suy nghĩ là một khoảnh khắc sau đó người ta có lẽ sẽ không còn sở hữu nó nữa. Khao khát của anh là nỗi bồn chồn khôn nguôi. Giá mà anh sống được muôn thuở và có được niềm tin là em thuộc về anh từng khoảnh khắc, thì chỉ khi đó anh mới trở lại với em và ăn đời ở kiếp với em, mãi mãi, - chắc chắn là anh sẽ không đủ kiên nhẫn xa em, dù trong giây lát, mà không khao khát, nhưng anh sẽ có đủ tự tin để thanh thản ngồi bên em.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Ở ngoài cửa đậu một chiếc xe song mã nhỏ, đối với anh thì lớn hơn cả thế giới bởi vì có đủ chỗ cho hai người; nó được đóng với một cặp ngựa chưa thuần và bất kham, nôn nóng như những nỗi đam mê của anh, bạo dạn như những ý tưởng của em. Nếu em muốn, anh sẽ mang em đi xa, Cordelia ơi! Một tiếng của em sẽ là mệnh lệnh đối với anh, nó sẽ cho thả lỏng dây cương và ý muốn trốn chạy. Anh sẽ mang em đi xa, không phải từ vài người này đến vài người kia, nhưng ra khỏi thế gian này. - ngựa cất vó, xe lên cao; hai con ngựa, giờ dựng đứng cả bốn chân, gần như phía trên đầu chúng ta. Chúng ta đang cho xe đi xuyên qua mây, vào trong bầu trời; gió rít xung quanh ta; có phải chúng ta đang ngồi im và cả thế giới đang chuyển động, hay có phải là chuyến bay lên liều lĩnh của chúng ta không? Em có bị chóng mặt không, hỡi Cordelia? Vậy hãy ôm chặt lấy anh, anh không có chóng mặt đâu. Về mặt trí tuệ, ta sẽ không bao giờ bị chóng mặt nếu ta chỉ nghĩ đến một điều thôi, và anh chỉ nghĩ đến em. Về mặt cơ thể, ta sẽ không bao giờ bị chóng mặt nếu ta chỉ nhìn đăm đăm một đối tượng thôi, và anh chỉ nhìn em. Giữ chặt nghe em; nếu thế gian này tiêu tan, nếu chiếc xe song mã nhẹ này biến mất dưới chúng ta, thì hai đứa mình vẫn ôm chặt lấy nhau, vẫn bay lượn trong sự hòa điệu của các tinh cầu [103].

Johannes của em

Thật là gần như quá lắm! Tên người hầu của tôi đã đợi đến sáu tiếng đồng hồ, và chính tôi thì hai tiếng, trong mưa gió, chỉ để rình cái con bé Charlotte Hahn yêu quý đó. Nàng thường đến thăm bà cô già của mình mỗi thứ tư giữa hai và năm giờ chiều. Thế mà đúng ngày hôm nay thì nàng lại không đến, đúng ngày hôm nay mà tôi muốn gặp nàng biết bao. Tại sao muốn gặp? Bởi vì nàng đẩy tôi vào một tâm trạng rất đặc biệt. Tôi chào đón nàng. Nàng khẽ nhún đầu gối cúi chào tôi thế nào mà đồng thời vừa trần tục khó tả, vừa tuyệt diệu đến thế; nàng gần như bất động, như thể nàng sắp sửa

biến vào trong lòng đất, ấy vậy mà ánh mắt nàng dường như nói nàng sắp sửa bay lên bầu trời. Khi nhìn nàng, tâm trí tôi trở nên nghiêm trang và cùng lúc, đầy ham muốn. Về mặt khác, cô gái này chẳng có ý nghĩa gì đối với tôi; tất cả những gì tôi đòi hỏi là cái chào này, không gì khác, không gì hơn, dù nàng có muốn cho tôi thêm nữa. Cái chào của nàng đưa tôi vào một tâm trạng vui sướng rồi sau đó tôi truyền lại không tiếc cho Cordelia cái tâm trạng này. - Ấy vậy mà tôi đánh cuộc là nàng đã lặng lẽ đi qua chúng tôi bằng cách này hay cách nọ. Thật là khó, không những trong hài kịch mà còn trong đời thực nữa, theo dõi một cô gái trẻ; ta phải có trăm tay nghìn mắt mới được. Ngày xưa ngày xưa có một người con gái đẹp tên là Cardea [104] dùng thì giờ để lừa gạt đàn ông. Nàng sống trong vùng có rừng cây, dụ dỗ những người tình của mình vào trong các bụi cây rậm rạp, rồi biến mất. Nàng định đánh lừa cả Janus [105] nữa, nhưng chính chàng lừa được nàng, nhờ chàng có đôi mắt nằm ở sau đầu.

Những tờ thư của tôi không phải không đạt mục đích. Chúng giúp nàng phát triển về mặt tinh thần, dù là không phải về mặt sắc dục. Cho mục tiêu đó thì ta không thể dùng thư từ dài dòng được mà dùng thư ngắn chỉ có một vài câu. Những ham muốn sắc dục càng nổi lên thì các tờ thư càng ngắn lại, nhưng chúng nắm lấy vấn đề sắc dục lại càng chính xác hơn. Để không làm nàng trở nên đa cảm hay yếu mềm, sự châm biếm làm cứng rắn những cảm xúc một lần nữa nhưng cũng làm cho nàng thêm muốn những thức ăn mà nàng thích nhất. Những bức thư ngắn gọn, xa cách và mơ hồ, mang đến sự linh cảm về hạnh phúc tuyệt đỉnh. Mọi quan hệ của chúng tôi sẽ đổ vỡ vào lúc mà sự linh cảm này bắt đầu sinh ra trong tâm hồn nàng. Qua sự chống cự của tôi, sự linh cảm đó sẽ định hình bên trong tâm hồn nàng, như thể nó là ý tưởng của riêng nàng, là sự thôi thúc từ con tim của riêng nàng. Và đó là điều tôi muốn.

Cordelia của anh,

Ở đâu đó trong thành phố Copenhagen có một gia đình nhỏ gồm một góa phụ và ba cô con gái. Hai trong ba cô đó đi học nấu ăn ở Nhà bếp hoàng gia. Vào một buổi chiều đầu mùa hè, khoảng năm giờ, cánh cửa phòng khách mở nhẹ nhàng và một ánh mắt dò xét nhìn quanh căn phòng. Không có ai ở đó ngoại trừ một cô gái trẻ đang ngồi trước đàn dương cầm. Cửa chỉ mở hé để người ta có thể nghe mà không bị thấy. Đó không phải là một nghệ sĩ lớn đang chơi đàn - nếu đúng vậy thì người ta hẳn đã khép cửa lại rồi. Nàng đánh một giai điệu Thụy Điển, than cho tuổi trẻ và sắc đẹp sao chóng tàn. Lời nhạc chế giễu tuổi trẻ và sắc đẹp của cô gái, và cô gái chế giễu lời nhạc. Ai đúng đây? Cô gái đó hay lời nhạc? Giai điệu này nghe sao êm dịu và u sầu quá đi, như thể nỗi buồn rầu là trọng tài đứng ra giải quyết sự tranh cãi này. - Nhưng nó sai đó, nỗi buồn rầu này! Sự đồng cảm giữa tuổi trẻ và những điều suy nghĩ này mới sâu sắc làm sao! Sự tương giao giữa buổi sáng và buổi tối mới tốt đẹp làm sao! Những phím dương cầm rung lên lao xao, những cảm xúc đến từ phiên gỗ tăng âm nổi lên dạt dào trong sự rối loạn và không hiểu lẫn nhau. - Cordelia ơi, sao lại nồng nhiệt đến thế! Sao lại đắm say đến thế!

Một sự kiện phải ở xa ta bao nhiêu lâu trong thời gian để ta hồi tưởng lại, và xa bao nhiêu lâu để mà nỗi khát khao của sự hồi tưởng đó không còn có thể nắm bắt nó? Về mặt này, phần lớn con người ta có những giới hạn; họ không thể nhớ lại những gì quá gần trong thời gian, mà cũng không thể nhớ lại những gì quá xa. Phần anh thì không có giới hạn nào cả. Điều mà anh trải qua ngày hôm qua, anh có thể đẩy nó lùi lại cả ngàn năm trong dòng thời gian và nhớ lại nó như thể anh mới trải qua ngày hôm qua.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Anh có một điều bí mật muốn bày tỏ riêng với em, hồng nhan tri kỷ của anh. Anh nên giải bày nó với ai đây? Với tiếng dội chẳng? Nó sẽ để lộ ra liền. Với những vì sao trên trời chẳng? Chúng thì lạnh lùng quá. Với những con người chẳng? Họ không hiểu điều bí mật này. Chỉ với em thôi anh mới dám thổ lộ nó, bởi vì em biết làm sao giữ kín nó. Có một người con gái đẹp hơn giấc mộng của hồn anh, trong trắng hơn ánh sáng mặt trời, thâm trầm hơn những con sóng của biển, kiêu hãnh hơn con chim đại bàng đang bay - có một người con gái -Ồ, em hãy nghiêng đầu về bên tai anh, về bên lời nói của anh, để mà điều bí mật của anh có thể len vào trong đó. - Người con gái này, anh yêu hơn cả đời mình, bởi vì nàng là đời anh; anh yêu nàng hơn tất cả những nỗi ham muốn của mình, bởi vì nàng là nỗi ham muốn duy nhất của anh; hơn tất cả những ý nghĩ của mình, bởi vì nàng là ý nghĩ độc nhất của anh; anh yêu nàng nồng nhiệt hơn mặt trời yêu hoa cỏ, sâu sắc hơn nỗi đau buồn yêu sự riêng tư của tâm hồn đầy âu lo; anh yêu nàng một cách khát khao hơn cát bỏng ở sa mạc yêu mưa. Anh gắn bó với nàng một cách dịu dàng hơn ánh mắt người mẹ nhìn đứa con của mình, tin tưởng hơn tâm hồn nguyện cầu Thượng đế, không thể chia lìa hơn rễ với cây. - Đầu em nặng ra, đầy những ý nghĩ; nó gục xuống ngực em và em uốn ngực lên hầu để đỡ nó - Cordelia ơi! Em đã hiểu anh, em đã hiểu anh một cách đúng đắn, một cách theo từng chữ, không để mất đi một từ! Anh có phải lóng tai để cho tiếng nói của em thuyết phục anh về chuyện đó không? Liệu anh có thể nghi ngờ không? Em sẽ giữ kín điều bí mật này chứ? Anh có dám tin cậy em không? Người ta nói là những người đã phạm những tội ác kinh khiếp thường rủ nhau thề thốt giữ im lặng cho nhau. Với riêng em, anh đã tỏ bày điều bí mật là cuộc đời anh và phần chủ yếu của cuộc đời anh - em không có gì để tỏ bày riêng với anh sao, không có một điều gì đó quan trọng, đẹp đẽ, trong trắng đến nỗi các sức mạnh siêu nhiên sẽ được phát động nếu điều bí mật đó bị lộ ra hay sao?

Johannes của em

Cordelia của anh,

Trời nhiều mây - mây đen mang nặng nước mưa về ngang bầu trời như hàng lông mày đen cau lại trên khuôn mặt đam mê của nó; cây cối trong rừng xào xạc, đung đưa trong những giấc mộng bồn chồn. Đối với anh, em đã biến vào trong rừng. Sau mỗi cái cây anh thấy một tạo vật nữ trông giống như em, nhưng khi anh đến gần thì nó ẩn nấp sau cái cây bên cạnh. Em không muốn xuất hiện trước anh sao, không muốn trấn tĩnh lại sao? Mọi thứ thì lẫn lộn quá đối với anh; những khu khác nhau trong rừng mất đi những đường nét riêng biệt để dễ nhận ra của chúng; anh thấy mọi thứ như một biển sương mù trong đó những tạo vật nữ giống em hiện ra khắp nơi rồi biến đi. Anh không thấy em; em cứ liên tục di chuyển trong các làn sóng ảo cảnh, ấy thế mà anh đã cảm thấy vui sướng trước mỗi hình ảnh mà anh tin là có em ở trong đó. Tại sao vậy? Có phải đó là tính thuần nhất phong phú trong bản chất của em không? Hay là tính phức tạp ít ỏi của bản chất anh không? Yêu em, chẳng phải là yêu thế gian này hay sao?

Johannes của em

Tôi hẳn sẽ thấy thích thú thực sự nếu tôi có thể trình bày lại một cách rất chính xác những cuộc trò chuyện của tôi với Cordelia. Nhưng tôi dễ dàng thấy ra là bất khả, bởi vì cho dù tôi xoay trở nhớ lại được từng lời trao đổi giữa hai đứa chúng tôi thì vẫn không thể nào tái tạo bầu không khí cũng như tính đồng thời, những thứ thực sự là chủ yếu trong một cuộc trò chuyện, này nhé, những nổi ngạc nhiên phản ánh qua tiếng reo hay tiếng than, rồi niềm đam mê sôi nổi, nó là một nguyên tắc cốt tử trong cuộc trò chuyện. Thông thường tôi không sửa soạn gì trước, tất nhiên thôi, vì điều

này sẽ trái ngược với bản chất cốt yếu của sự trò chuyện, nhất là của sự trò chuyện mang tính sắc dục. Nhưng tôi cứ nhớ mãi *in mente* [106] cái nội dung của những tờ thư của mình, và bao giờ cũng để mắt đến tâm trạng mà chúng có thể đã gọi lên nơi nàng. Dĩ nhiên, tôi chẳng bao giờ nảy ra ý đi hỏi nàng có đọc thư tôi không. Xác định nàng đã đọc thì đâu có khó gì. Và tôi cũng không bao giờ nói chuyện thẳng với nàng về điều này, nhưng tôi vẫn duy trì một sự liên lạc bí mật với những tờ thư này trong các cuộc trò chuyện của mình, một phần để ghi sâu một cách bền vững hơn nữa trong tâm hồn nàng một ấn tượng nào đó, một phần để moi nó ra khỏi nàng, và như vậy làm cho nàng bối rối, không biết đâu mà lần. Rồi thì nàng có thể đọc lại thư và sẽ có một ấn tượng mới và tiếp theo hết như vậy.

Nàng đã thay đổi và nàng tiếp tục thay đổi. Nếu mà phải chỉ rõ trạng thái của tâm hồn nàng lúc này, tôi sẽ nói rằng nó là sự táo bạo có hơi hướm thuyết phiếm thần [107]. Ta có thể thấy nó ngay tức khắc trong ánh mắt của nàng. Những niềm hy vọng lóe lên trong đó đều táo bạo, hầu như liều lĩnh, như thể ánh mắt này vào mỗi phút giây đòi hỏi cái phi thường và sẵn sàng đón nhận nó. Giống như con mắt nhìn đắm đắm về một cõi nào xa xôi, cái nhìn này vượt xa hơn những gì hiện ra ngay tức khắc trước nó và thấy ra cái kỳ diệu. Nó thì táo bạo, hầu như liều lĩnh trong tình trạng mong chờ của mình - nhưng không phải dựa trên sự tự tin, và do đó nó thì hơi mơ mộng và van xin, chứ không phải tự hào hay cao ngạo. Nàng đang tìm kiếm cái kỳ diệu ở bên ngoài nàng. Nàng sẽ cầu nguyện cho nó xuất hiện, như thể nàng không có khả năng làm cho nó nảy sinh được. Phải chặn việc này lại, nếu không thì tôi sẽ có ưu thế đối với nàng quá sớm. Ngày hôm qua nàng bảo tôi là có cái gì đó vương giả trong bản tính của tôi. Có lẽ nàng muốn phục tùng tôi, nhưng chuyện này thì tuyệt đối không ổn đó. Cordelia ơi, tất nhiên là có cái gì đó vương giả trong bản tính của tôi, nhưng em không có ý niệm gì, dù mơ hồ đi nữa, về bản chất của vương quốc do tôi trị vì. Đó là vương quốc của những trận bão lòng. Giống như Aeolus [108], tôi sẽ cất giữ chúng

trong hang động của tính cách tôi và tôi thả lỏng chúng ra khi thì trận này khi thì trận kia. Sự nịnh hót sẽ mang đến cho nàng sự ý thức về nhân cách của mình; sự phân biệt giữa những gì là của tôi, những gì là của em sẽ được khẳng định; và mọi thứ sẽ quy cho nàng. Nhưng phải tỏ ra cực kỳ cẩn trọng nếu như ta muốn nịnh hót. Đôi khi ta phải tự đặt mình vào một chỗ rất cao nhưng theo một cách mà vẫn còn một chỗ cao hơn nữa; đôi khi ta phải tự đặt mình vào một chỗ rất thấp. Với mục đích trí tuệ, hay nhất là chọn trường hợp thứ nhất; với mục đích sắc dục, trường hợp thứ hai là hay nhất.

Nàng có nợ tôi gì không? Không chút nào. Liệu tôi có thể mong rằng nàng có nợ tôi không? Không chút nào. Tôi thì quá sành sỏi, hiểu biết quá rõ về sắc dục nên không thể làm một việc ngu ngốc như thế. Nhưng nếu nàng thực sự có một món nợ với tôi, tôi sẽ làm tất cả những gì trong khả năng của mình để nàng quên nó đi và để ru cho ngủ yên những ý nghĩ về nó của riêng tôi. Mỗi một cô gái, đối với cái mê cung của con tim mình, là một Ariadne [109]; cô cầm sợi chỉ mà nhờ đó ta có thể tìm được đường ra - nhưng chính cô lại không biết cách dùng nó, dù là sở hữu nó đấy!

Cordelia của anh,

Nói đi em - anh sẽ vâng lời em. Ý muốn của em là một mệnh lệnh, lời van xin của em là một sự khẩn cầu mang quyền năng vô hạn, và cái chóng phai mờ nhất trong các điều mong ước của em cũng là một ân huệ đối với anh; bởi lẽ, anh không vâng lời em như một người phục vụ tận tụy như thế anh đứng bên ngoài em. Khi ra lệnh, ý muốn của em sẽ được thực hiện và chính anh cũng tự thể hiện mình theo cùng với nó, bởi vì anh là cả một sự xáo trộn trong tâm hồn chỉ đợi một lời từ em.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Em biết là anh rất thích nói chuyện với chính mình. Anh đã tìm được nơi anh một người thú vị nhất trong số những người anh quen biết. Có khi anh đã lo sợ rằng anh sẽ bị thiếu chất liệu cho những cuộc trò chuyện này; nhưng bây giờ anh không còn sợ nữa, vì bây giờ anh có em. Vậy là về em mà anh nói chuyện lúc này, về em mà anh nói chuyện đến mãi kiếp, về em chứ không gì khác, một chủ đề thú vị nhất với một người thú vị nhất - nhưng than ôi, anh chỉ là một người thú vị thôi, còn em thì là một chủ đề thú vị nhất.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Em thấy thời gian mà anh yêu em cho tới nay thì quá ít ỏi, em gần như có vẻ lo sợ là anh đã có thể yêu trước đó. Có những tập bản thảo mà một con mắt tinh tường nhanh chóng đoán thấy một văn bản xưa hơn, theo thời gian đã bị đoạt chỗ bởi những thứ ngớ ngẩn nhỏ nhất. Những thứ ngớ ngẩn này bị xóa đi nhờ chất ăn mòn, và bây giờ cái văn bản xưa hiện ra, rõ ràng và trọn vẹn. Cùng một cách thức như thế, con mắt em đã dạy cho anh tìm thấy mình trong chính mình. Anh để cho sự lãng quên xóa nhòa tất cả những gì không liên quan đến em, và rồi anh khám phá ra một văn bản nguyên thủy có từ thời xa xưa, nhưng mới mẻ một cách tuyệt diệu; rồi anh khám phá ra là tình yêu anh dành cho em thì cũng cùng tuổi với anh.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Làm sao một vương quốc bị chia rẽ chống lại chính mình có thể sống còn [110]? Làm sao anh có thể sống còn nếu anh xung đột với chính anh? Về chuyện gì? Về em đấy, Cordelia, ngõ hầu tìm được, nếu có thể, sự thanh thản bằng cách nghĩ rằng anh yêu em. Nhưng làm sao anh tìm được sự thanh thản này cơ chứ? Một trong hai lực lượng giao tranh thì cứ muốn thuyết phục đối thủ rằng chính mình mới thực sự cảm thấy yêu sâu sắc nhất và tha thiết nhất; một lát sau đó thì cái lực lượng kia cũng khẳng định như thế. Anh sẽ không bận tâm nhiều nếu sự xung đột đó xảy ra bên ngoài anh, hay nếu có một người nào đó dám yêu em hay dám thôi yêu em - tội lỗi thì cũng lớn như nhau - nhưng sự xung đột bên trong anh này làm anh héo hon, nỗi đam mê duy nhất này trong tính hai mặt của nó.

Johannes của em

Hãy biến đi đã, hỡi cô con gái nhỏ của ngư dân; hãy cứ ẩn nấp sau những hàng cây; hãy nhặt nhanh cho đủ bó, bởi vì khom người thì hợp với em lắm - phải đó, ngay lúc này đây, khi em đang khom người với vẻ yêu kiều tự nhiên dưới bó củi mà em đã mót được. Làm sao mà một người đẹp thế lại phải vác bó củi nặng thế chứ! Như một vũ nữ, em để lộ ra vẻ đẹp của thân hình em - eo nhỏ, ngực đầy đặn, vóc người tràn đầy sức sống - bất cứ người tuyển mộ nào sẽ phải thừa nhận như vậy. Em có lẽ nghĩ đó chỉ là chuyện vặt; em tin những mệnh phụ, những tiểu thư mới là đẹp hơn nhiều. Than ôi, cô bé ơi, em không biết tất cả sự dối trá trên thế gian này đâu! Hãy cất bước đi đã, với gánh nặng trên lưng, hãy tiến vào khu rừng to tướng chắc trải dài hàng dặm ở nông thôn, tận ranh giới những ngọn núi xanh đó. Có lẽ em thực sự không phải cô con gái của một ông ngư dân, nhưng là một nàng công chúa thần tiên; em là cô đầy tớ của một tên khổng lồ độc ác [111] và hẳn tỏ ra đủ tàn nhẫn để bắt em đi mót củi trong rừng. Các tình tiết thường là như thế trong các truyện thần tiên. Nếu không thì tại sao em cứ đi

sâu mãi vào trong rừng? Nếu em thực sự là con gái của một ngư dân thì em, với bó củi trên lưng, sẽ đi ngang qua tôi để xuống ngôi làng đánh cá nằm ở bên kia đường.

Hãy cứ đi theo con đường mòn chạy quanh co dễ dàng giữa đám cây cối, mắt tôi sẽ tìm thấy em. Hãy cứ quay mặt lại và nhìn tôi, mắt tôi sẽ dõi theo em. Em không thể làm tôi động lòng, tôi sẽ không bị nổi khao khát lôi cuốn đi, tôi đang ngồi một cách điềm tĩnh ở lan can và hút một điếu xì-gà. - Một lần nào khác, có lẽ. - Phải, khi em quay đầu một nửa theo cách ấy, ánh mắt em thì đầy vẻ tinh nghịch; bước chân nhẹ nhàng của em thì như một lời vẫy gọi. Phải, tôi biết chứ, tôi hiểu con đường mòn này sẽ dẫn đến đâu - đến cảnh hiu quạnh trong rừng, đến lời thầm thì của cây cối, đến sự tĩnh mịch bao la. Nhìn này, ngay cả bầu trời cũng ưu ái em, nó thì ẩn nấp sau những đám mây, nó làm tối hậu cảnh của khu rừng, như thể giăng ra một tấm màn trước mắt ta. - Từ biệt nhé, cô con gái xinh đẹp của ngư dân; em hãy cẩn trọng nhé! Cảm ơn em đã cho tôi một vài khoảnh khắc đẹp đẽ, một cảm trạng vui vẻ, tuy không đủ mạnh mẽ để làm tôi rời khỏi chỗ ngồi vững chắc ở lan can nhưng đủ để gây nhiều xúc cảm trong nội tâm tôi.

Khi Jacob đã mặc cả với ông Laban về cái giá phải trả cho việc chăn cừu của mình, khi hai người đồng ý là Jacob phải dắt những con cừu trắng đi ăn cỏ và để trả công cho việc này thì anh sẽ sở hữu những con cừu có rằn, có đốm sinh ra trong bầy cừu của mình, anh đặt các cái que gỗ ở các máng nước uống và cho đám cừu nhìn [\[112\]](#). Cùng một cách như vậy, tôi xoay trở để xuất hiện trước mặt Cordelia ở mọi nơi chốn, mắt nàng thấy tôi liên tục. Đối với nàng đó chỉ là một thái độ ân cần từ phía tôi; nhưng về phần mình, tôi biết rằng tâm hồn nàng vì chuyện ấy mà mất đi sự quan tâm đến mọi thứ khác, rằng về mặt tinh thần, một nỗi ham muốn thú vui trần tục đang lớn dần bên trong nàng và nó thấy tôi khắp nơi.

Cordelia của anh,

Anh mà quên em sao được! Hóa ra tình yêu của anh là một sản phẩm của trí nhớ sao? Dù cho thời gian xóa bỏ mọi thứ trên cái bảng đen của nó, dù cho nó xóa bỏ cả trí nhớ nữa, mối quan hệ giữa em và anh vẫn tồn tại như trước, anh sẽ không quên em đâu. Anh mà quên em sao được! Nếu được thì anh sẽ nhớ gì đây? Nói cho cùng, anh đã quên chính anh để nhớ em, vậy nếu anh quên em thì lúc đó anh sẽ nhớ anh, nhưng ngay lúc anh nhớ anh thì anh sẽ phải nhớ em một lần nữa. Anh mà quên em sao được! Có một bức tranh từ thời xa xưa [113] cho thấy nàng Ariadne [114] nhảy ra khỏi giường và lo lắng nhìn theo một con thuyền giương hết buồm thẳng tiến ra khơi. Bên cạnh nàng là Cupid [115], với cái cung chùng dây, đang lau nước mắt. Đứng phía sau nàng là một người đàn bà có đôi cánh và đội mũ, thường được người ta cho là Nemesis [116]. Em hãy hình dung bức tranh tường này, hãy hình dung nó thay đổi một chút. Cupid không phải đang khóc, và cung thì căng dây, hay là lúc đó em đã trở nên ít đẹp, ít đặc trưng hơn, bởi vì anh đã phát điên trước đó rồi. Cupid mỉm cười và giương cung. Nemesis không phải đứng không bên cạnh em, nàng cũng giương cung đấy. Trong bức tranh cổ nói trên, ta cũng thấy một người đàn ông trên chiếc thuyền đó đang bận rộn với công việc của mình. Ta có thể đoán chùng đó là Theseus. Nhưng trong bức tranh của anh thì không phải vậy. Chàng đứng ở phía đuôi thuyền, chàng nhìn ra sau một cách khát khao, chàng giăng hai tay ra, chàng tỏ vẻ hối tiếc vì đã ra đi không lời từ biệt và bỏ rơi Ariadne ở lại trên đảo, hay đúng hơn, sự điên rồ đã rời bỏ chàng, nhưng con thuyền cứ mang chàng ra khơi. Cupid và Nemesis, cả hai đều nhắm bắn, một mũi tên bay ra từ mỗi cánh cung, và ta thấy chúng đều trúng ngay mục tiêu, và ta hiểu là cả hai đắm vào cùng một chỗ trên quả tim chàng để tượng trưng rằng tình yêu của chàng là nàng Nemesis nổi tiếng đó đã báo thù.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Anh yêu chính anh, người ta nói thế về anh. Điều đó thì chẳng làm anh ngạc nhiên, vì làm sao họ có thể thấy là anh có thể yêu, bởi lẽ anh chỉ yêu một mình em? Làm sao bất cứ một người nào khác có thể nghi ngờ là anh có thể yêu, bởi lẽ anh chỉ yêu có một mình em? Anh yêu chính anh. Và tại sao? Vì anh yêu em đấy; chính em là người anh yêu, chỉ em thôi và tất cả những gì thật sự thuộc về em, và như vậy anh yêu anh, bởi vì cái bản thân này của anh thì thuộc về em, và do đó, nếu anh ngừng yêu em thì anh cũng ngừng yêu chính anh nữa. Cho nên, điều gì dưới những cái nhìn trần tục của người đời là biểu hiện của tính ích kỷ tột bậc thì dưới đôi mắt đã được khai tâm của em, là biểu hiện của sự đồng cảm thuần khiết nhất; điều gì dưới những cái nhìn trần tục của người đời là biểu hiện của sự tự bảo tồn tầm thường nhất thì dưới đôi mắt đã được thánh hóa của em, là biểu hiện của sự tự hủy diệt đầy cảm hứng nhất.

Johannes của em

Điều khiến tôi lo sợ nhất là toàn bộ quá trình này sẽ làm tôi mất quá nhiều thời gian. Nhưng tôi thấy Cordelia đang có những bước tiến bộ rất lớn, đúng vậy, tôi thấy sẽ là cần thiết khởi động mọi thứ ngõ hầu giữ nàng luôn đầy cảm hứng. Nàng không được, với bất cứ lý do gì, trở nên thờ ơ, vô tình trước thời hạn, tức là trước cái giờ mà thời gian dành cho nàng hết tất cả.

Khi yêu, người ta không đi theo con đường cái. Chỉ có sự kết hôn mới đi ngay giữa con đường cái vương giả. Nếu ta đang yêu và cuộc bộ từ

Nøddebo, ta không đi dọc theo Hồ Esrom, dù cho đó thực sự chỉ là lối đi nhỏ dành cho người săn bắn, nhưng nó là một con đường mòn, và tình yêu thì thích tạo ra những con đường riêng cho mình hơn. Ta vào sâu hơn khu rừng Gribskov [117]. Và khi một cặp tình nhân tay trong tay đi thơ thẩn như thế, người này thấu hiểu người kia, và những gì trước đó là niềm vui và nỗi buồn mù mờ, lẫn lộn với nhau thì giờ đây trở nên sáng tỏ. Không có dấu vết nào chỉ ra sự hiện diện của bất cứ ai khác. - Vậy là cây sồi rừng dễ thương này trở thành chứng nhân cho tình yêu của hai bạn; dưới tàn cây đó, lần đầu tiên hai bạn thổ lộ tình yêu với nhau. Bạn nhớ lại mọi chuyện một cách rõ ràng đến thế - lần đầu tiên hai bạn gặp nhau, lần đầu tiên hai bạn nắm tay nhau trong một điệu nhảy, lời chào từ giã khi chia tay nhau vào lúc rạng đông khi bạn còn chưa dám thú nhận gì với chính mình, hướng hồ là với nhau. - Thật là hay khi nghe kể lại những kỷ niệm tình yêu này. - Họ quỳ xuống dưới bóng cây sồi rừng đó, họ thề với nhau một tình yêu bất diệt, họ chứng thực điều ước này bằng một cái hôn đầu tiên. - Đây là những cảm trạng hữu ích phải được dùng một cách hào phóng với Cordelia. - Vậy là cây sồi rừng này trở thành chứng nhân. Ồ, được thôi, một cái cây là một chứng nhân hoàn toàn thích hợp, nhưng mà nó thì ít quá. Có lẽ hai bạn nghĩ ông trời cũng là chứng nhân, nhưng ông trời, theo đúng nghĩa của từ này, là một ý tưởng rất chi là trừu tượng. Vì vậy, bạn thấy đấy, còn có một chứng nhân khác nữa. - Tôi có nên đứng dậy và để cho họ thấy tôi đang ở đây không? Không được đâu, vì họ có thể biết tôi, và khi đó thì trò chơi sẽ chấm dứt đấy. Khi họ rời đi một đoạn khá xa, tôi có nên đứng lên và cho họ biết là ai đó đã có mặt không? Không được đâu, vì chẳng ích gì. Không cái gì được phép phá vỡ sự im lặng về điều bí mật của họ - cho tới chừng nào tôi còn muốn vậy. Họ ở trong khả năng định đoạt của tôi; tôi có thể chia cách họ khi nào tôi muốn. Tôi biết điều bí mật của họ; tôi đã có thể phát hiện nó chỉ từ chàng hay từ nàng - từ chính nàng ư? Quả là bất khả; vậy thì chỉ còn từ chàng, quả là đáng ghét - hay lắm! Ấy thế mà điều đó thực sự gần như có

ác tâm. Thôi được, tôi sẽ xem ra sao đã. Nếu tôi có thể có được một ấn tượng rõ ràng từ nàng mà tôi không thể có được theo cách khác, tức là một cách bình thường như tôi muốn, thế thì chẳng có gì khác để làm.

Cordelia của anh,

Anh thì nghèo - em là sự giàu có của anh; anh thì tăm tối - em là ánh sáng của anh; anh chẳng sở hữu cái gì cả, chẳng cần cái gì cả. Thật vậy, làm sao anh lại có thể sở hữu cái này, cái nợ cơ chứ? Bởi vì rõ ràng đó là một sự mâu thuẫn khi muốn cái người không sở hữu chính mình lại có thể sở hữu cái gì đó. Anh thấy sung sướng như một đứa bé, nó không thể và không được sở hữu cái gì cả. Anh không sở hữu cái gì cả, bởi vì anh chỉ thuộc về em; anh không hiện hữu, anh đã ngừng hiện hữu ngõ hầu là của em.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Cordelia “của anh” - Chỉ định cái gì thế, cái từ “của anh” này? Nó không chỉ định cái gì thuộc về anh, nhưng cái gì mà anh thuộc về, cái gì bao gồm toàn bộ bản thân anh, bản thân anh là của anh trong chừng mực anh thuộc về nó. Xét cho cùng, Thượng đế của anh không phải là Thượng đế thuộc về anh, nhưng là Thượng đế mà anh thuộc về, và cũng như thế đó khi anh nói: quê hương của anh, nhà của anh, thiên hướng của anh, nỗi khao khát của anh, niềm hy vọng của anh. Nếu trước đây không có sự bất tử thì cái ý tưởng theo đó anh thuộc về em sẽ phá vỡ tiến trình thông thường của tự nhiên.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Anh là cái gì đây? Tên tường thuật tâm thường theo dõi những niềm vui chiến thắng của em, tên vũ công cúi rạp người dưới bước chân em trong khi em, yêu kiều và sôi nổi, bay vút lên, thân cây cho em tựa lưng ngồi nghỉ một lát khi em thấy chán bay lên, giọng ca nam trầm bỗng nhiên tự xen vào dưới sự sôi động của giọng ca nữ cao để giúp nó còn lên cao hơn nữa - anh là cái gì đây? Anh là lực hút của trái đất giam cầm em ở mặt đất. Vậy thì anh là cái gì đây? Thân xác, bản thể, đất, bụi, và tro tàn. - Em, Cordelia của anh, em là tâm hồn và trí tuệ.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Tình yêu là tất cả; vì vậy, đối với người đang yêu, tất cả mọi sự đều hết có ý nghĩa nội tại và chỉ có ý nghĩa thông qua sự giải thích mà tình yêu mang đến cho chúng. Cho nên, nếu có một anh vị hôn phu nào đó tin chắc rằng mình quan tâm đến một cô gái khác hơn là cô vị hôn thê của mình thì anh ta chắc sẽ đứng đó như một tên tội phạm, và cô vị hôn thê đó sẽ bị tổn thương. Nhưng em, anh biết mà, em có lẽ sẽ thấy có sự quý trọng trong một sự thú nhận như thế, bởi vì em biết rằng anh đem lòng yêu ai khác là một điều bất khả đối với anh - chính tình yêu của anh dành cho em mang đến vẻ đẹp lộng lẫy cho cả cuộc đời. Vậy thì, nếu anh quan tâm đến một cô gái khác, đó không phải để tự thuyết phục mình là anh không yêu cô ấy mà chỉ yêu em thôi - điều này thì có lẽ quá táo bạo đấy - nhưng bởi vì em choán đầy tâm hồn anh, cuộc sống có được một ý nghĩa khác đối với anh - nó trở thành một huyền thoại về em.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Tình yêu đang thiêu đốt anh, chỉ còn để lại tiếng nói [118], một tiếng nói đã phải lòng em, giờ thăm thì bên tai em ở mọi nơi là anh yêu em.Ồ, em có chán nghe tiếng nói này không? Nó vây quanh em khắp nơi; với tâm hồn hết mực suy tư, tương tự như một cấu trúc đa dạng và dễ biến đổi, anh bọc quanh con người trong trắng và sâu sắc của em.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Người ta đọc trong các truyện cổ tích có một dòng sông đem lòng yêu một cô gái trẻ. Tâm hồn anh cũng là một dòng sông yêu em. Khi thì nó yên tĩnh và để cho hình ảnh của em phản chiếu trong nó, sâu sắc và lặng lẽ, khi thì nó tưởng là nó đã giam giữ được hình ảnh của em và làm cho sóng vỗ bập bênh để ngăn em trốn thoát lần nữa; rồi nó dịu dàng làm lay động mặt nước và nó đùa với hình ảnh em, đôi khi nó mất đi hình ảnh đó, rồi thì các con sóng trở nên tối tăm và tuyệt vọng - tâm hồn anh thì cũng giống y thế - như một dòng sông đem lòng yêu em.

Johannes của em

Nói thật ra, ngay cả khi không có một sức tưởng tượng mạnh mẽ đặc biệt, người ta vẫn có thể hình dung ra chiếc xe thích hợp và dễ chịu hơn, và nhất là phù hợp với địa vị xã hội của mình. Ngồi trên chiếc xe bò chở than bùn đi dạo chơi thì thu hút sự chú ý nhưng không phải theo nghĩa đáng ao

ước. Nhưng trong trường hợp khẩn cấp, người ta đành cảm ơn mà chấp nhận thôi. Em tản bộ dạo chơi khá xa ở đồng quê, em trèo lên xe, đi được một dặm, và chẳng có gì xảy ra; hai dặm, mọi sự đều ổn và em bắt đầu cảm thấy bình an; từ độ cao trên xe em nhìn quang cảnh, thấy nó thực sự đẹp hơn thường lệ; gần được ba dặm rồi - nhưng ai có bao giờ ngờ lại gặp một cư dân Copenhagen ở nơi xa thế trên một con đường làng cơ chứ? Và em có thể thấy rõ anh ta là một người Copenhagen, chứ không phải một anh dân quê; cách anh ta nhìn thì hoàn toàn đặc biệt - rất cả quyết, rất tinh ý, hay đánh giá và chỉ có một tí chế giễu trong ánh mắt. Thôi được, cô em thân mến ơi, hoàn cảnh em không được thoải mái chút nào, em trông như đang ngồi trên một cái khay, trên chiếc xe bò bệt đến nỗi không có lấy một chỗ lõm để đặt hai bàn chân. - Nhưng dĩ nhiên đó là lỗi của riêng em. Chiếc xe ngựa của tôi thì hoàn toàn để em sử dụng đấy, tôi mạn phép dành cho em một chỗ ngồi dễ chịu hơn nhiều, nếu em không thấy quá khó chịu ngồi bên tôi. Trong trường hợp đó thì tôi sẽ dành cả chiếc xe cho em, và tôi sẽ leo lên ngồi ở ghế tên đánh xe, cảm thấy sung sướng vì được phép đánh xe đưa em đến nơi em muốn. - Ngay cả cái mũ rộng vành cũng không đủ che chắn em tránh được cái liếc trộm, em cúi đầu xuống thì cũng vô ích thôi, nhưng tôi vẫn thấy vui thích ngắm khuôn mặt nhìn nghiêng của em. - Không gây khó chịu sao, việc tên dân quê đó cúi đầu chào tôi? Nhưng dù gì một tên dân quê cúi đầu chào một quý ông lịch sự thì cũng bình thường thôi. - Coi chừng! Chưa xong đâu em, nhìn này, đây là cái quán rượu, cũng là trạm thư nữa đó, và tên đánh xe bò chở than bùn, theo cách riêng của mình, thì quá sùng đạo đến nỗi không thể xao lãng lòng mộ đạo của hắn. Bây giờ tôi sẽ chăm lo hắn đây. Tôi có tài đặc biệt làm vui thích mấy anh thợ mỏ than này. Ồ, hãy cho phép tôi cũng làm cho cả em vui thích nữa nhé! Hắn không thể cưỡng lại được lời mời của tôi đâu, và một khi hắn đã chấp nhận thì hắn không thể cưỡng lại những kết quả của nó. Nếu như tôi không thể mời hắn thì tên người hầu của tôi sẽ làm việc này. - Bây giờ hắn đang đi vào quán

rượu, và em ngồi một mình trên chiếc xe bò ở dưới lều đậu xe của trạm. - Chỉ có Trời mới biết cô ấy là loại người nào! Liệu đây có thể là một cô gái thuộc giai cấp trung lưu, có lẽ con của một viên chức làm việc ở xứ đạo không? Nếu đúng thế thì cô ấy xinh đẹp khác thường và ăn mặc cũng sang trọng khác thường. Viên chức xứ đạo này chắc phải có lương cao lắm. Một ý nghĩ bỗng nảy ra trong đầu tôi: liệu cô ấy có thể thuộc dòng dõi quý tộc đã chán đi xe sang, bây giờ có lẽ muốn đi bộ đến ngôi nhà nghỉ mát ở đồng quê và cùng lúc muốn thử sức mình trong một chuyến phiêu lưu nho nhỏ không? Hoàn toàn có thể đấy, những chuyện như thế từng xảy ra mà. - Tên thợ mỏ than không biết gì cả, một thứ đàn độn chỉ biết uống và uống. Phải đó, phải đó, cứ uống tiếp đi, ông bạn vàng của tôi, xin ông bạn cứ tự nhiên.

Nhưng tôi thấy cái gì đây? Không ai khác là cô Jespersen, Hansine Jespersen, cô con gái của nhà buôn hàng sỉ ở Copenhagen. Trời ơi, hai chúng tôi quen nhau mà. Chính là nàng mà tôi đã gặp một lần ở Bredgade, nàng đi xe ngựa ngang qua, ngồi quay lưng về phía các con ngựa và nàng không thể kéo mở cái cửa sổ ở xe lên; tôi đeo cặp kính vào và thấy vui thú đưa mắt nhìn theo nàng. Tư thế nàng lúc đó làm nàng rất lúng túng, có quá nhiều người trong xe, nàng không thể xê dịch, và có lẽ nàng không dám mở miệng hét to lên. Tư thế của nàng lúc này thì thậm chí còn gây lúng túng hơn nữa. Hai chúng tôi được số phận dành cho nhau, rõ ràng như vậy. Chắc rằng nàng là một cô gái lãng mạn; nàng ra ngoài đi chơi chắc chắn là do sự chủ động của riêng nàng. - Nhưng nhìn kìa, tên người hầu của tôi và tên thợ mỏ than đang đi ra. Hắn say bí tỉ. Thật là kinh tởm. Đó là một bọn suy đồi, mấy thứ thợ mỏ than này. Than ôi, đúng vậy! Ấy thế mà thậm chí có những người còn tệ hại hơn bọn họ nữa đó. - Thấy chưa, em bây giờ thì lâm vào tình thế khó xử đó. Bây giờ em phải tự mình đánh xe lấy - ôi, lãng mạn lắm đấy! - Em từ chối lời mời lên xe tôi, em cứ nhất định cho mình đánh xe giỏi. Em không dỗi gặt tôi ư? Tôi cảm thấy rất rõ là em xảo trá làm sao. Sau khi đi được một đoạn đường ngắn, em sẽ nhảy xuống xe - khu rừng thì có

nhieu chỗ để ẩn nấp mà. - Con ngựa của tôi sẽ được thắng yên, và tôi sẽ cưỡi nó đi theo em. - Em thấy đấy, bây giờ tôi sẵn sàng rồi, bây giờ em có thể được an toàn trước bất cứ cuộc tấn công nào. - Ôi, xin em đừng tỏ ra quá sợ sệt đến thế, rồi thì tôi sẽ quay lại tức khắc mà. Trước đó tôi chỉ muốn làm em lo lắng đôi chút và cho em cơ hội để nâng cao vẻ đẹp tự nhiên của em. Dù sao em cũng không biết là chính tôi đã cho tên nhà quê đó uống say mềm, và tôi chắc chắn đã không mạn phép nói ra lời nào có thể xúc phạm đến em. Mọi sự vẫn còn có thể thu xếp ổn thỏa được; tôi dám chắc tôi sẽ biến cả sự việc này thành cái gì đó khiến em có thể cười hề hà về nó được. Đối với em, tôi chỉ muốn một chút tiền xe chưa trả ngay cũng được mà. Em đừng bao giờ nghĩ rằng tôi sẽ bắt thành lính làm một cô gái sừng sốt. Tôi là người ủng hộ tự do, và tôi không bận tâm đến bất cứ thứ gì mà tôi không nhận được một cách tự do. - “Em sẽ tự hiểu ra là không thể nào tiếp tục chuyển đi theo cách này. Chính tôi đang đi sẵn đây, vì vậy mà tôi cưỡi ngựa đó. Nhưng cỗ xe ngựa của tôi thì đậu trước quán rượu. Nếu em ra lệnh, nó sẽ bắt kịp em trong chốc lát và sẽ đưa em đến bất cứ nơi nào em muốn. Về phần mình thì rất tiếc là tôi không thể có được niềm vui đi theo hộ tống em, vì tôi bị ràng buộc với một lời hứa, và một lời hứa đi sẵn với nhau là long trọng đó em.” - Ồ, em chấp thuận rồi! - Mọi thứ sẽ được thu xếp nhanh chóng. - Em thấy đấy, em đâu cần phải bối rối nếu em sẽ gặp lại tôi một ngày nào đó, hay ít ra cũng không bối rối hơn bây giờ, dù cái bối rối bây giờ thì hợp với em lắm. Em có thể buồn cười về toàn bộ sự việc, cười một chút, và nghĩ đến tôi một chút. Tôi không đòi hỏi gì hơn. Có vẻ quá ít phải không, nhưng tôi thấy vậy là đủ rồi. Đó là sự khởi đầu, và tôi đặc biệt giỏi về những phương châm xử thế ban đầu.

Tối hôm qua có bữa tiệc nhỏ ở nhà bà cô. Tôi biết Cordelia sẽ đem ra đồ đan thêu. Tôi giấu một tờ thư rất ngắn trong đó. Nàng đánh rơi nó, nhặt lên, lộ vẻ xúc động và nôn nóng. Ta luôn luôn nên sử dụng hoàn cảnh theo cách này. Thật khó hình dung có biết bao thuận lợi mà ta có thể thu được từ nó.

Một tờ thư ngắn, thực chất là không quan trọng, được đọc trong những tình huống như thế thì trở nên quan trọng cực kỳ đối với nàng. Nàng không có cơ hội nào để nói chuyện với tôi, bởi vì trước đó tôi đã dàn xếp chuyện này, việc nọ để tôi phải hộ tống một quý bà về nhà. Vì thế nàng đã phải đợi cho tới hôm nay. Đây luôn luôn là một cách hay để đẩy cái ấn tượng xuống càng sâu hơn nữa trong tâm hồn nàng. Nhìn bề ngoài thì tôi bao giờ cũng là người chú ý đến nàng; điều thuận lợi đối với tôi là mình hiện diện mọi chốn trong các ý nghĩ của nàng, là tôi làm nàng ngạc nhiên khắp nơi.

Tình yêu nhục cảm thực sự có phép biện chứng riêng biệt của nó. Ngày xưa tôi có yêu một người con gái. Mùa hè năm trước, tôi thấy trong rạp hát ở Dresden [\[119\]](#) một nữ diễn viên trông giống nàng hết sức. Vì lý do này tôi muốn và đã làm quen được với cô diễn viên đó, rồi mới nhận ra là sự khác nhau giữa hai người thì khá lớn. Hôm nay ngoài đường phố tôi gặp một quý bà và bà làm tôi nhớ đến cô diễn viên đó. Câu chuyện này có thể tiếp tục cho tới chừng nào bạn muốn.

Khắp nơi, những ý tưởng của tôi bao quanh Cordelia, tôi gởi chúng tới nàng như các thiên thần xung quanh nàng. Y như Venus [\[120\]](#) trong chiếc xe kéo bởi chim bồ câu, nàng ngồi trong chiếc xe khải hoàn, và tôi mắc vào đầu xe những ý tưởng của mình như các sinh vật có cánh. Nàng ngồi đó, sung sướng và hớn hờ như đứa con nít, có quyền năng vô hạn như một nữ thần, và tôi bước đi bên cạnh nàng. Thật vậy, một cô gái trẻ bao giờ cũng là và vẫn là *Venerabile* [\[121\]](#) của vạn vật và của toàn bộ cuộc sống! Không ai biết điều đó rõ ràng hơn tôi. Chỉ tiếc là vẻ lộng lẫy này kéo dài trong một thời gian ngắn ngủi đến thế. Nàng mỉm cười với tôi, nàng chào tôi, nàng vẫy tay ra hiệu cho tôi - như thể nàng là em gái tôi. Một cái liếc nhìn nhắc nhở nàng rằng nàng là người yêu dấu của tôi.

Tình yêu nhục cảm có nhiều bước phát triển từ từ. Cordelia đã có những tiến bộ tốt đẹp. Nàng đang ngồi trong lòng tôi, cánh tay mịn màng và ấm áp

của nàng quàng quanh cổ tôi, và nàng ngả người vào ngực tôi mà tôi không cảm thấy một sức nặng nào; những đường cong mềm mại của nàng hầu như không chạm nhẹ vào người tôi. Con người xinh đẹp như hoa này, thoải mái ôm lấy tôi như một cái nơ con bướm. Đôi mắt nàng thì ẩn sau hàng lông mi, ngực nàng trắng sáng như tuyết và mượt mà đến mức cặp mắt tôi không thể nghỉ ngơi, bởi vì chúng sẽ trượt đi nếu ngực nàng không phập phồng. Tại sao sự phập phồng này? Tình yêu chăng? Có lẽ thế. Đó là sự linh cảm về tình yêu, là giấc mơ về tình yêu. Ấy vậy mà nó thiếu sinh lực. Nàng ôm tôi một cách che chở, như mây trời bao quanh sự biến hình kỳ diệu của Giê-Su [122], và nhẹ như làn gió thoảng, dịu dàng như hững hoa; nàng hôn tôi lơ đãng như trời cao hôn biển cả, nhẹ nhàng và lặng lẽ như sương mai hôn hoa lá, trang trọng như biển khơi hôn hình bóng của vầng trăng.

Vào lúc này tôi có lẽ sẽ gọi nỗi đam mê của nàng là một nỗi đam mê chất phác. Khi sự xoay chiều xuất hiện và tôi bắt đầu rút lui dứt khoát, khi đó nàng sẽ tập trung tất cả mọi thứ cốt để thực sự cầm chân tôi lại. Nàng không có phương tiện nào khác hơn là sắc dục thôi, chỉ có điều cái này bây giờ sẽ hiện ra trên một kích thước hoàn toàn khác hẳn. Rồi thì nó sẽ là một vũ khí trong tay nàng chĩa thẳng vào tôi. Thế là nỗi đam mê có suy nghĩ bắt đầu lộ ra rồi đấy. Nàng sẽ tranh đấu vì lợi ích của riêng nàng, bởi vì nàng biết là tôi có chiếm hữu sắc dục; nàng sẽ tranh đấu vì lợi ích của riêng nàng cốt để thắng tôi. Chính nàng sẽ cần một hình thức cao cấp hơn của sắc dục. Cái gì trước đây tôi, bằng sự khuyến khích của mình, đã dạy nàng để cảm nhận, sự lạnh nhạt của tôi bây giờ sẽ dạy nàng để lĩnh hội, nhưng theo một cách mà nàng sẽ tin rằng chính nàng khám phá ra nó. Nàng sẽ làm cho tôi sững sốt với nó, nàng sẽ nghĩ rằng nàng đã vượt qua tôi trong sự táo bạo và nhờ đó đã cầm chân được tôi. Rồi thì niềm đam mê của nàng sẽ trở nên dứt khoát, mạnh mẽ, nhất quyết, biện chứng, những nụ hôn của nàng sẽ hoàn hảo, những vòng ôm của nàng sẽ nồng nhiệt khó cưỡng. - Nàng sẽ tìm kiếm sự tự do nơi tôi, và tôi càng ôm chặt nàng bao nhiêu thì nàng sẽ nhận thấy

nó tốt đẹp bấy nhiêu. Cuộc hứa hôn sẽ bị hủy bỏ. Khi nào việc này đến, nàng sẽ cần nghỉ ngơi một chút để không một chuyện xấu xí nào xảy ra từ sự xáo động hoang dại này. Niềm đam mê của nàng sẽ lấy lại sức sống một lần nữa, và nàng sẽ là của tôi.

Y chang như tôi đã làm một cách gián tiếp trước đó vào thời anh chàng Edward tội nghiệp, bây giờ tôi chăm lo việc đọc của nàng một cách trực tiếp. Những gì tôi đưa ra cho nàng, theo ý riêng tôi, là những thực phẩm ngon nhất: truyện thần thoại và truyện thần tiên. Nhưng ở đây cũng như ở mọi nơi khác, nàng có sự tự do của mình; tôi dò xét mọi ham muốn của nàng chỉ qua việc chăm chú nghe nàng, và nếu chúng đã không có đó rồi, thì chính tôi sẽ đưa chúng vào đó đầu tiên.

Khi vào mùa hè những cô sen đi đến Dyrehaven [\[123\]](https://thuviensach.vn) thì thông thường chỉ có được một thú vui ít ỏi. Họ chỉ đến đó mỗi năm một lần, và do đó họ muốn vui hưởng cho đáng đồng tiền bát gạo. Vậy là họ đội mũ và khoác khăn san và tự làm xấu mình theo mọi cách. Sự hân hoan thì ngông cuồng, trơ tráo và dâm dăng. Không, tôi thích công viên Frederiksberg hơn. Họ đi đến đó vào chiều chủ nhật, và tôi cũng vậy. Ở đây mọi thứ thì lịch sự và đứng đắn, và chính sự hân hoan cũng ít ồn ào hơn và tao nhã hơn. Tóm lại, những người đàn ông không có sự ham thích đối với các cô sen thì sẽ mất ở đó nhiều hơn là các nàng ấy mất. Rất nhiều đám nàng sen khác nhau đó thực sự hợp thành một đạo dân quân xinh đẹp nhất mà chúng ta có ở nước Đan Mạch. Nếu là vua, tôi biết mình sẽ làm gì - tôi sẽ không cho các đội quân chính quy đi diễn binh đâu. Nếu là một trong ba mươi hai ủy viên hội đồng thành phố Copenhagen - tôi sẽ nhanh chóng đưa ra kiến nghị thành lập một ủy ban cứu nguy, nó sẽ cố gắng bằng mọi cách - bằng sự hiểu biết thấu đáo vấn đề, sự khuyên bảo, sự khiển trách, sự khen thưởng thích đáng - để khuyến khích các nàng sen ăn mặc chải chuốt và trang nhã. Tại sao lại phí hoài sắc đẹp của họ? Tại sao để sắc đẹp của họ đi qua cuộc sống mà không

ai thấy chớ? Hãy để sắc đẹp đó ít nhất mỗi tuần một lần được nhìn ngắm dưới ánh sáng làm nó nổi bật, rạng rỡ nhất. Nhưng trên hết: sự trang nhã và sự chừng mực. Một cô sen không nên có vẻ bề ngoài của một quý bà - như *Politivennen* [124] đã nói rất đúng, nhưng những lý do mà tờ báo đáng kính này đưa ra thì hoàn toàn sai lạc. Vậy nên, nếu ta dám dự kiến sự phát triển đáng ao ước của một tầng lớp cô sen như thế thì chuyện này không lẽ đến phiên nó lại không tác động tích cực đến các tiểu thư trong nhà chúng ta sao? Hay là tôi quá hấp tấp thoáng thấy dọc theo con đường đặc biệt này một tương lai cho nước Đan Mạch, một tương lai thực sự có thể được gọi là vô song? Giá mà chính tôi có thể được cho phép được là cùng thời với thời đại hoàng kim này thì tôi, với lương tâm trong sáng, có thể dùng hết trọn ngày lẫn từng khoảnh khắc cùng ngõ hẻm trong thành phố và khoái chí với những niềm vui từ những gì mà đôi mắt bắt gặp! - Ôi, các ý tưởng lúc nhúc trong đầu tôi thì táo bạo và rộng rãi biết bao! Yêu nước biết bao! Thế nhưng tôi lại ở đây này, Frederiksberg, tất nhiên thôi, nơi mà các cô sen đến những chiều chủ nhật, và tôi cũng vậy.

Trước tiên là các cô dân quê đến, tay trong tay với các anh chàng yêu dấu, hay theo một mô hình khác, tất cả các cô đi đầu, tay trong tay, và tất cả các chàng đi sau, hay theo một mô hình khác nữa, hai cô và một chàng. Cái đám này tạo thành một khung cảnh, họ thường đứng hay ngồi dưới bóng cây trong quảng trường rộng lớn nằm đằng trước nhà rạp. Họ thì khỏe mạnh và đầy sức sống, chỉ có điều sự tương phản màu sắc thì hơi quá nặng nề - cả áo quần lẫn nước da của họ. Sau đó vào trong khung cảnh là những cô gái đến từ vùng Jutland và Fyn - cao lớn, thẳng người, thân hình hơi quá vạm vỡ, áo quần thì có phần pha tạp. Ủy ban thành phố ắt có nhiều việc phải làm ở chỗ này. Lại cũng không thiếu một vài đại diện của đơn vị Bornholm tới đây: những cô đầu bếp lành nghề mà ta không nên đến gần cả ở trong bếp lẫn ở đây, Frederiksberg - vì có cái gì đó vừa kiêu hãnh vừa kinh tởm trong bản tính của họ. Vì thế sự hiện diện của họ nơi này, trái lại, không phải là

không có hiệu quả, và tôi không muốn họ thiếu vắng ở đây nhưng tôi hiếm khi để cho mình dính líu với họ.

Và bây giờ là các nàng “làm vỡ tim” đàn ông lũ lượt kéo đến: các cô gái của vùng Nyboder, ít cao to hơn nhưng nảy nở đầy đặn, mũm mĩm, nước da nuột nà, vui vẻ, sung sướng, nhanh nhẹn, nói nhiều, khá đỏng dắn, và trước hết, dễ đầu trần. Cách ăn mặc của họ thường có thể gần giống với cách ăn mặc của một quý bà, ngoại trừ hai điểm: họ không khoác khăn san mà khăn quàng cổ, và không đội mũ - hay nhiều nhất là cái mũ mềm không vành, nhỏ và đội hơi chệch, nhưng dễ đầu trần thì vẫn thích hơn. - A, chào em Marie! Vậy là ta gặp nhau ở đây. Lâu lắm rồi anh mới gặp lại em đấy. Em vẫn còn ở nhà ông Ủy viên hội đồng chứ? - “Vâng ạ”. - Một chỗ rất tốt, phải không? - “Vâng ạ”. - Nhưng sao em chỉ có một mình đến đây, không có ai đi chung với em sao... không có bạn trai sao, hay có lẽ anh ấy bận việc ngày hôm nay, hay em đang đợi anh ấy? - Sao cơ! Em chưa hứa hôn à? Sao lạ vậy? Cô gái đẹp nhất Copenhagen, một cô gái làm việc ở nhà ông Ủy viên hội đồng, một cô gái làm vinh dự và làm gương cho tất cả các cô sen, một cô gái biết ăn mặc sao cho giản dị và trang nhã và - lộng lẫy biết mấy! Cái khăn tay em đang cầm, nó thực sự đẹp đó, làm bằng thứ vải lanh tốt nhất. Và anh thấy cái gì đây, ồ, nó được thêu ở viền nữa sao? Anh đánh cuộc nó có giá mười đồng mác [125] đấy. Có nhiều quý bà sang trọng mà không sở hữu cái khăn như vậy. Rồi đôi găng tay Pháp này, rồi cái dù bằng lụa này - ôi, một cô gái như thế mà chưa hứa hôn! Thật là phi lý. - Nếu anh nhớ đúng, Jens đã để ý đến em rất nhiều, em chắc biết anh ta, Jens ở nhà buôn sỉ nằm ở tầng ba đó... Em thấy đấy, anh đoán trúng phóc. Nhưng tại sao hai người lại không đính hôn chứ? Dù sao, Jens là một anh chàng đẹp trai, đã có việc làm tốt, và có lẽ nếu được ông chủ nhà buôn sỉ đó ra tay giựt dây một chút, sớm hay muộn gì anh ta đã có thể trở thành cảnh sát hay lính chữa lửa, đó đã không phải là một đám không xứng đâu... Em phải tự trách mình mới đúng, em đã tỏ ra quá khắc nghiệt với anh ta. - “Không đâu anh.

Em phát hiện ra Jens đã đính hôn trước đó một lần với một cô gái mà anh ta đối xử không tử tế chút nào.” - Em nói cái gì thế? Ai mà biết được Jens là một tên tồi tệ đến thế cơ chứ? - A, phải rồi, mấy anh lính vệ binh đó, a, lính vệ binh, ta đừng nên tin họ... Em đã xử sự cực kỳ đúng đó, một cô gái như em thì quá tốt không thể để mình thành đồ chơi của bất cứ ai... Em chắc chắn sẽ gặp một đám tốt hơn, anh có thể cam đoan với em đó. - Cô Juliane khỏe chứ? Lâu quá rồi anh chưa gặp lại cô ấy. Em Marie xinh đẹp ơi, làm ơn nói cho anh biết đôi điều... bởi vì ta bị bất hạnh trong tình yêu thành ra ta không nên tỏ ra vô tình trước nỗi đau của người khác. - Ở đây đông người quá... anh không dám nói với em về chuyện đó, anh sợ có ai đó rình mò, theo dõi anh. - Hãy nghe anh nói một lát thôi, Marie à... Nhìn này, chỗ này được đây, trên lối đi đầy bóng râm, nơi có những hàng cây san sát che chắn chúng ta khỏi những cặp mắt tò mò, nơi mà chúng ta chẳng thấy ai, chẳng nghe tiếng người, chỉ nghe được tiếng nhạc vọng lại yếu ớt. Tại đây anh mới dám nói về cái bí mật của mình. Không đúng sao, nếu Jens không phải là một anh chàng tồi tệ thì em hẳn đã đi dạo với anh ta ở đây, tay trong tay, em hẳn đã nghe tiếng nhạc vui tươi đó, thậm chí thích thú với một tiếng nhạc khác còn hay hơn... nhưng sao em lại xúc động đến thế? - Hãy quên Jens đi... em muốn tỏ ra bất công với anh sao? Chính là để gặp em mà anh đến công viên này... để nhìn em mà anh đã lui tới nhà ông Ủy viên hội đồng đây. Chắc rằng em đã để ý thấy... mỗi lần anh có cơ hội thì anh bao giờ cũng xuống đứng ở cửa nhà bếp... em phải là của anh... thông báo kết hôn sẽ được đọc từ bục giảng kinh nhà thờ... tới mai anh sẽ giải thích mọi chuyện cho em nghe... anh sẽ leo lên cầu thang bếp, cửa phía bên trái, đối diện ngay cửa nhà bếp... Tạm biệt em, Marie xinh đẹp của anh... đừng kể ra với ai em đã gặp anh ở đây, đã nói chuyện với anh... bây giờ em biết điều bí mật của anh rồi đó. - Nàng thật là tuyệt vời, và ta có thể làm chuyện gì đó với nàng. Một khi tôi có được cái thể vững chắc trong phòng nàng, tôi có thể tự mình đọc thông báo kết hôn từ bục giảng kinh. Tôi bao giờ cũng cố

gắng phát huy cái từ Hy Lạp đẹp đẽ mang nghĩa “ *self-sufficiency* ” [126] này và đặc biệt là không cần nhờ đến mấy anh mục sư.

Nếu tôi có thể xoay xở cách nào đó để đứng sau lưng Cordelia khi nàng nhận thư tôi thì tôi sẽ thấy thích thú ghê lắm. Như thế thì sẽ dễ dàng cho tôi để phát hiện ra tới mức nào nàng đã chiếm hữu những tờ thư này theo quan điểm hoàn toàn sắc dục. Nói cho cùng, những lá thư là và sẽ tiếp tục là một phương tiện vô giá để tạo ra ấn tượng nơi một cô gái trẻ; những lời lẽ được viết ra thường có ảnh hưởng lớn hơn nhiều những lời được nói. Một lá thư là một sự truyền đạt đầy bí ẩn; ta làm chủ tình hình, không cảm thấy áp lực từ sự có mặt thực sự của ai đó, và tôi quả có tin là một cô gái trẻ sẽ thích chỉ có một mình với người đàn ông lý tưởng của nàng hơn, nghĩa là, vào những lúc nào đó, và một cách chính xác là vào những lúc mà anh ta có tác động mạnh nhất lên tâm trí nàng. Dù cho người đàn ông lý tưởng của nàng đã tìm thấy một sự diễn đạt cực kỳ hoàn hảo trong cái mục tiêu đặc biệt và yêu quý đó, nhưng vẫn có những lúc nàng cảm thấy là trong anh ta có cái gì đó mênh mông mà thực tại không có. Và nàng xứng đáng được tham dự vào những lễ chuộc tội, chỉ có điều là ta phải cẩn trọng sử dụng chúng một cách đúng mức để mà khi nàng trở lại thực tại thì không bị kiệt sức nhưng trở nên mạnh mẽ hơn. Đây là chỗ mà các tờ thư giúp được; chúng giúp để ta, dù vô hình nhưng vẫn hiện diện về mặt tinh thần vào những giây phút thiêng liêng này của sự hiến dâng, trong khi cái ý tưởng theo đó nhân vật có thực là tác giả của bức thư thì tạo thành một sự chuyển tiếp tự nhiên và dễ dàng đến thực tại.

Liệu tôi có thể trở nên ghen tuông với Cordelia không? Mẹ kiếp, có chứ! Mặc dù theo một nghĩa khác thì không! Tức là, nếu tôi mà thấy bản tính của nàng sẽ bị rối loạn và sẽ không như là cái gì mà tôi muốn nó là - dù cho tôi là kẻ thắng cuộc trong sự tranh giành với người khác - thì tôi sẽ từ bỏ nàng.

Một triết gia thời cổ đại đã nói rằng, nếu một người ghi chép cẩn thận tất cả những trải nghiệm trong cuộc đời của mình thì anh ta, trước khi biết mình đang ở đâu, đã là một triết gia rồi. Từ khá lâu tôi đã lui tới với cộng đồng những người đính hôn. Một sự kết giao như thế chắc chắn phải mang lại một số kết quả. Tôi đã nghĩ đến việc thu thập tài liệu cho một cuốn sách có tựa là: Đóng góp vào Lý thuyết về cái Hôn, được đề tặng cho tất cả những tình nhân say đắm. Nhân tiện nói thêm, không có lấy một cuốn sách nào về đề tài này thì thật là lạ. Nếu tìm được cách hoàn thành nó, tôi cũng sẽ đáp ứng một nhu cầu đã được cảm thấy có từ lâu. Liệu cái lý do cho sự thiếu sót trong học thuật này có thể là các triết gia không nghĩ đến những chuyện như thế này hay họ không hiểu chúng không? - Tôi bây giờ đã ở vào thế có thể đưa ra vài gợi ý đây. Một cái hôn hoàn hảo đòi hỏi phải có một cô gái và một người đàn ông, cả hai cùng hành động. Cái hôn giữa hai đàn ông thì lạc điệu, hay còn tệ hơn, nó có cái vị khó chịu. - Sau đó, theo ý tôi thì cái hôn đến gần mục đích của nó khi chính người đàn ông hôn cô gái hơn là ngược lại. Rồi qua thời gian tháng này năm nọ, khi sự phân biệt đó bị mất đi trong mối quan hệ này, cái hôn cũng mất đi ý nghĩa của nó. Đây là trường hợp của cái hôn vợ chồng ở trong nhà, qua đó anh chồng và cô vợ, vì thiếu khăn ăn, vừa chùi miệng lẫn nhau vừa nói: Cái đó chẳng lợi lộc cho chúng ta đâu!

Nếu sự khác biệt tuổi tác là rất lớn thì không có mục đích nào biện minh cho cái hôn. Tôi nhớ lại một thành ngữ đặc biệt được sử dụng bởi các cô gái ở lớp cao nhất thuộc một trường nữ trung học ngoại thành: “hôn Ngài Ủy viên Tư pháp” - một sự diễn đạt tuyệt nhiên chẳng có chút gì là dễ chịu cả. Câu chuyện bắt đầu như thế này. Cô giáo ở trường đó có một ông anh rể ở chung nhà với mình. Ông ta lớn tuổi, trước đây là một Ủy viên Tư pháp, và y là mình già nên ông tự cho phép mình hôn các cô gái trẻ.

Cái hôn phải biểu lộ một niềm đam mê nhất định. Khi một người anh và cô em gái song sinh hôn nhau, đó không phải là một cái hôn đích thực. Một cái hôn trộm, một cái hôn tạm bợ trong các trò chơi dịp lễ Giáng sinh thì cũng không đích thực. Một cái hôn là một hành động tượng trưng, nó không có nghĩa lý gì nếu như không có tình cảm mà nó phải biểu hiện, và cái tình cảm này chỉ có thể hiện hữu trong những hoàn cảnh nhất định.

Nếu muốn thử phân loại các cái hôn thì ta có thể nghĩ ra nhiều nguyên tắc để áp dụng. Ta có thể phân loại chúng theo tiếng động chúng gây ra. Khó nỏi ngôn ngữ không có một phạm vi thích đáng với những quan sát của tôi. Tôi tin rằng toàn bộ ngôn ngữ trên thế giới không có được một kho từ tượng thanh cần thiết cho việc chỉ rõ những sự khác biệt mà tôi tình cờ nghe được chỉ riêng trong nhà ông chú tôi thôi. Cái hôn đôi khi ồn ào như tiếng bốp của bàn tay đập, đôi khi như tiếng gió rít, đôi khi như bát đĩa lách cách, đôi khi như tiếng nổ đùng đùng, đôi khi đầy đặn, đôi khi trống rỗng, đôi khi sột soạt như khi cuộn tấm vải, v.v.

Cái hôn có thể được phân loại theo sự tiếp xúc - cái hôn tiếp tuyến, cái hôn *en passant* , và cái hôn dính sát.

Cái hôn có thể được phân loại theo thời gian kéo dài, ngắn hay lâu. Nhưng thời gian còn có thể cho ta một sự phân loại khác nữa, thực sự là cái duy nhất tôi thích. Ta phân biệt, trong trường hợp này, cái hôn đầu tiên với tất cả những cái hôn khác. Nhưng hãy chú ý, cái mà đang được xem xét ở đây thì không thể được dùng như một tiêu chuẩn để đánh giá những cái xuất hiện trong những sự phân loại khác - nó chẳng đáng gì đến tiếng động, sự tiếp xúc, thời gian nói chung. Cái hôn đầu tiên, về mặt chất lượng, thì khác hẳn tất cả những cái hôn khác. Có rất ít người suy nghĩ về điều này. Nếu không có ai, thậm chí chỉ một người, suy nghĩ về nó thì sẽ đáng tiếc biết bao.

Cordelia của anh,

Một câu trả lời đúng thì như một nụ hôn ngọt ngào, Solomon [127] nói thế. Như em biết, anh có nhược điểm là ưa đặt câu hỏi; người ta gần như chê trách anh về chuyện đó. Việc này xảy ra là vì người ta không hiểu điều mà anh hỏi; bởi lẽ, em và chỉ có em mới hiểu điều mà anh hỏi, và em và chỉ có em mới biết trả lời, và em và chỉ có em mới biết đưa ra một câu trả lời đúng, vì như Solomon nói, một câu trả lời đúng thì như một nụ hôn ngọt ngào.

Johannes của em.

Có một sự khác biệt giữa sắc dục tinh thần và sắc dục phạm tục. Cho tới lúc này tôi đã cố gắng phần lớn để phát triển cái sắc dục tinh thần đó nơi Cordelia. Sự có mặt cá nhân tôi bây giờ phải khác trước, không còn chỉ là một tâm trạng đồng hành, nó phải là một sự cảm dỗ. Những ngày này tôi vẫn luôn tiếp tục tự mình chuẩn bị bằng cách đọc những đoạn văn nổi tiếng trong *Phaedrus* [128] nói về tình yêu nhục cảm. Nó làm cả con người tôi giật nảy lên và là một sự mở đầu tuyệt vời. Triết gia Plato thực là am hiểu sắc dục!

Cordelia của anh,

Một nhà nghiên cứu về ngôn ngữ và văn hóa La-tinh nghĩ rằng một môn đệ chăm chú là phải đưa mắt theo dõi cặp môi của thầy mình. Đối với tình yêu, mọi thứ là biểu tượng; để đáp lại, biểu tượng đó, đến phiên nó, là thực tại. Anh không phải là một môn đệ siêng năng và chăm chú sao? Nhưng em chẳng nói gì cả.

Johannes của em

Nếu một người nào khác tôi mà điều khiển sự phát triển này thì có lẽ anh ta sẽ quá khôn lanh không để mình đứng ra điều khiển. Nếu như tôi phải đi hỏi ý trong số những người đính hôn một ai đó am hiểu thì chắc chắn anh ta sẽ phát ngôn một cách cực kỳ hoa mỹ về sự táo bạo sắc dục: ở những bước phát triển từ từ này của tình yêu, tôi đi tìm một cách vô vọng cái hình ảnh Chladni [129] mà trong đó những tình nhân chuyện trò về tình yêu của họ. Tôi có lẽ sẽ trả lời anh ta: tôi thấy hài lòng là bạn đi tìm nó một cách vô vọng, bởi vì hình ảnh này không thuộc phạm vi cơ bản của sắc dục, ngay cả khi người ta đem vào đó những cái thú vị. Tình yêu nhục cảm thì quá sức phong phú không thể thỏa mãn với lời lẽ ba hoa, những trạng thái nhục cảm thì quá sức quan trọng không thể thỏa thích với lời lẽ ba hoa. Những trạng thái này thì thâm lặng, yên tĩnh, chúng có những đường biên được vạch rõ, ấy thế mà chúng gây xúc cảm mạnh mẽ như âm nhạc của pho tượng Memnon [130]. Eros [131] khoa chân múa tay, không nói; hay nếu chàng nói thì đó là những điều gợi ý bí ẩn, một âm nhạc tượng trưng. Những trạng thái nhục cảm ấy luôn luôn được diễn tả bằng hoặc điêu khắc, hoặc tranh ảnh, nhưng hai tình nhân cùng nhau trò chuyện về tình yêu của họ thì đó không phải là điêu khắc mà cũng không phải là tranh ảnh. Thế nhưng, những cặp hứa hôn đứng đắn bao giờ cũng bắt đầu bằng sự tán gẫu như thế, sau đó nó tiếp tục trở thành sợi dây ràng buộc họ với nhau trong cuộc hôn nhân nói nhiều. Sự tán gẫu này cũng là nguyên nhân ban đầu của cái của hồi môn mà Ovid nói đến: *dos est uxoria lites* [132] và là cái bảo đảm cho cuộc hôn nhân sẽ không thiếu nó. - Nếu cần phải có cái việc nói thì chỉ một người nói là đủ rồi. Người đàn ông nên làm cái việc nói, và vì thế phải sở hữu một vài sức mạnh của cái thất lưng mà Venus [133] dùng để quyến rũ: sự chuyện trò và sự tăng bốc ngọt ngào, tức là cái sức mạnh để lấy lòng người khác đó. - Nhưng tuyệt đối không có hệ quả là Eros thì câm, hay trò chuyện với nhau thì sẽ không thích hợp về mặt sắc dục, miễn là sự trò chuyện này

tự nó mang tính sắc dục và không đi chệch sang những nhận xét, bình phẩm khai sáng thiên hạ về những viễn cảnh của cuộc đời v.v. và sự trò chuyện thực sự được xem như là một lúc nghỉ ngơi giữa hành động sắc dục, một trò tiêu khiển, chứ không phải là điều tốt đẹp nhất. Một sự trò chuyện như thế, một sự *confabulatio* [134] như thế, tự bản chất là hoàn toàn thánh thiện, và tôi có thể không bao giờ chán trò chuyện với một cô gái trẻ. Điều này có nghĩa là tôi có thể trở nên chán với một cô gái trẻ cá biệt chứ không chán trò chuyện với một cô gái trẻ. Đối với tôi, đó quả là điều bất khả như tôi không thể chán thờ vậy. Cái tạo nên đặc điểm thực sự của việc nói cùng nhau như thế là sự nảy nở sinh dưỡng của sự trò chuyện. Sự trò chuyện không lên cao, lên xa, không có chủ đề nhất định, sự tình cờ điều khiển nó - nhưng tên riêng của nó và tên của những gì nó tạo ra là: dã cúc hay một nghìn niềm hoan lạc [135].

Cordelia của anh,

Cordelia “của anh” - Johannes “của em”, những từ này, giống như dấu ngoặc đơn, vây quanh cái nội dung nghèo nàn của các thư anh. Em có để ý là khoảng cách giữa hai dấu ngoặc này hẹp dần đi không? Ồ, Cordelia của anh! Thế nhưng, thật là đẹp khi dấu ngoặc càng trở nên trống rỗng thì nó càng quan trọng.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Ôm nhau, có phải là đấu tranh không?

Johannes của em

Thường thường thì Cordelia nín lặng. Điều này luôn luôn làm tôi sung sướng. Nàng có bản tính đàn bà quá sâu đậm không thể quấy rầy ta với những chỗ vấp giữa hai nguyên âm, một cách nói đặc trưng đặc biệt của đàn bà, và nó thì không thể tránh được khi người đàn ông, kẻ phải bỏ khuyết một phụ âm đứng trước hay đứng sau chỗ vấp đó, thì cũng có bản tính đàn bà. Nhưng đôi khi chỉ một lời nhận xét ngắn gọn làm lộ ra tất cả những gì nàng có trong tâm hồn. Vậy là tôi giúp đỡ nàng. Đó là như thể đằng sau một người hấp tấp phác thảo vài nét cho một hình vẽ với bàn tay cầm cọ không được tự tin thì có một người khác đứng đó và không ngừng vẽ thêm cho nó sống động và hoàn chỉnh nó. Chính nàng cũng tỏ ra ngạc nhiên trước việc này, ấy vậy mà người ta có thể tưởng rằng nó thuộc về nàng. Đó là tại sao tôi chăm chú theo dõi nàng, để ý đến mọi nhận xét ngẫu nhiên, mọi lời lẽ bất chợt của nàng, và trong khi tôi trả lại nàng những thứ đó thì chúng bao giờ cũng trở thành cái gì đó có ý nghĩa hơn, và cái này thì nàng nhận ra mà cũng không nhận ra.

Ngày hôm nay chúng tôi đã dự một buổi tiệc. Chúng tôi không có lấy một lời trao đổi với nhau. Chúng tôi đứng dậy rời bàn ăn rồi một tên gia nhân đi vào báo cho Cordelia biết là có một người đưa tin muốn nói chuyện với nàng. Chính tôi đã gọi anh ta đến đây, mang một bức thư ám chỉ đến lời nhận xét mà tôi nói ra trước đó ở bàn ăn. Tôi đã xoay xở để đưa được lời nhận xét đó vào trong cuộc trò chuyện chung chung trong buổi ăn tối để cho Cordelia, tuy ngồi khá xa tôi, chắc chắn vẫn nghe được nó và hiểu sai ý nghĩa của nó. Bức thư của tôi được soạn ra dựa theo sự tính toán đến điều đó. Nếu như tôi không thể xoay cuộc trò chuyện ở bàn ăn theo hướng đó thì tôi hẳn đã lo liệu sao đó để có mặt vào ngay lúc bức thư đó đến nhằm tịch thu nó. Nàng đi vào phòng khách và phải nói ra một lời nói dối vô hại, nhỏ nhặt. Những chuyện như thế đó củng cố cái bản tính hay giữ bí mật sắc dục

mà không có nó thì nàng không thể đi theo con đường đã vạch sẵn cho nàng.

Cordelia của anh,

Em có tin rằng một người gồi đầu lên quả đồi có nhiều yêu quái thì thấy hình ảnh của một yêu nữ trong khi nằm mơ không? Anh không biết, nhưng anh thực sự biết điều này: khi anh tựa đầu lên ngực em và không nhắm mắt lúc đó nhưng nhìn lên thì anh thấy khuôn mặt của một thiên thần. Em có tin rằng một người dựa đầu vào quả đồi có nhiều yêu quái thì không thể nằm yên không? Anh không nghĩ như vậy, nhưng anh thực sự biết điều này: khi anh cúi đầu trên ngực em thì nó trở nên quá phấn khích không để cho giấc ngủ về trên đôi mắt anh.

Johannes của em.

Jacta est alea [136]. Đây là lúc phải làm hay không bao giờ. Hôm nay tôi ở bên nàng, nhưng cứ mãi mê nghĩ đến một ý tưởng đang chiếm cứ trọn vẹn đầu óc tôi. Tôi chẳng có mắt, chẳng có tai nào dành cho nàng cả. Cái ý tưởng đó tự nó thì thú vị và nó hấp dẫn nàng. Hơn nữa, tỏ ra lạnh lùng trước mặt nàng hẳn sẽ là sai lầm để bắt đầu một hoạt động mới. Sau khi tôi ra đi và cái ý tưởng đó không còn choán lấy tâm trí nàng, nàng sẽ dễ dàng phát hiện ra là tôi đã không cùng là một người như ngày trước. Bởi vì nàng phát hiện sự thay đổi này trong cảnh cô đơn, sự phát hiện đó sẽ làm nàng đau khổ nhiều hơn, sẽ tác động lên nàng chậm hơn nhưng lại càng thấm thía hơn. Nàng sẽ không thể tức giận ngay tức khắc, và sau này, khi nàng thực sự có cơ hội thì nàng sẽ đã suy nghĩ ra nhiều thứ để nói đến nỗi nàng sẽ không thể diễn tả tất cả cùng một lúc được nhưng nàng sẽ luôn luôn giữ một chút ngờ vực còn sót lại. Nỗi lo lắng sẽ tăng lên, những tờ thư sẽ không

còn đến nữa, thực phẩm sắc dục sẽ giảm xuống, tình yêu nhục cảm sẽ bị chế nhạo như một thứ gì đó bịch. Có lẽ nàng sẽ chấp nhận tình trạng này còn được một thời gian, nhưng về lâu về dài nàng sẽ không thể chịu đựng được nó nữa. Lúc đó nàng sẽ muốn mê hoặc tôi bằng những phương tiện giống như tôi đã sử dụng chống lại nàng, nghĩa là, bằng sắc dục.

Về đề tài hủy bỏ sự đính hôn, tất cả các cô nương lớn bé đều là những nhà biện luận đại tài, cực kỳ tinh tế để tìm giải pháp cho các vấn đề đạo đức, và mặc dù trong trường lớp không có bài học nào về đề tài đó, các cô nương này đều hiểu biết tường tận khi vấn đề đặt ra là trong hoàn cảnh nào thì cuộc đính hôn nên được hủy bỏ. Vậy thì đề tài này nên được đưa ra một cách thường xuyên trong các kỳ thi tốt nghiệp trung học, và mặc dù tôi biết là thông thường những bài văn đến từ các trường nữ thì giống nhau rất nhiều, tôi chắc chắn rằng ở đây sẽ không thiếu những ý kiến khác nhau, bởi vì chính cái vấn đề này mở ra một phạm vi rộng rãi cho sự sắc sảo của các cô. Và tại sao không cho một cô gái trẻ cơ hội để sử dụng sự sắc sảo của mình một cách xuất sắc nhất cơ chứ? Hay tại sao không qua cơ hội đó để cô chứng tỏ rõ ràng là mình đủ trưởng thành - để đính hôn? Tôi trước đây có lần chứng kiến một tình huống khiến tôi quan tâm rất nhiều. Một ngày nọ, hai bố mẹ trong một gia đình mà tôi thỉnh thoảng thăm viếng thì đi vắng; tuy nhiên hai cô con gái trong nhà đã mời nhiều bạn gái đến uống cà phê sáng. Tất cả là tám người, ở độ tuổi từ mười sáu đến hai mươi. Họ chắc là không chờ đợi một ai khác đến thăm - trên thực tế, cô sen thậm chí đã được dặn phải trả lời là họ không có nhà. Nhưng tôi cứ đi vào và cảm thấy rõ ràng là họ có phần ngạc nhiên. Chỉ có ông Trời mới biết tám cô gái trẻ đến để thảo luận chuyện gì trong buổi gặp gỡ long trọng như hội nghị các giám mục vậy. Thỉnh thoảng ta cũng thấy có những cuộc gặp mặt tương tự giữa những phụ nữ có chồng. Khi đó thì họ đàm luận về thần học mục vụ, nhất là bàn cãi về những vấn đề quan trọng như: trong trường hợp nào thì nên để cho con sen đi ra chợ một mình; trả tiền mặt hay ghi vào sổ nợ nơi anh bán

thịt, cái nào tốt hơn đây; ồ, có chắc là cô nấu bếp có anh chàng người yêu không, và nếu có thì làm sao ngăn cản mấy chuyện hẹn hò để mà mình có bữa ăn đúng giờ, đúng giấc đây.

Tôi tìm được chỗ của mình trong đám người xinh đẹp này. Khi đó mùa xuân mới bắt đầu. Mặt trời gởi đến vài tia nắng hiếm hoi như những người đưa tin hỏa tốc báo mùa xuân về. Bên trong căn hộ mùa đông vẫn còn ngự trị trên mọi thứ và chính vì vậy mà những tia nắng mặt trời đến như một điềm báo. Mùi thơm cà phê từ bàn tỏa ra, và chính các cô gái trẻ đó thì vui vẻ, khỏe mạnh, tươi như hoa nở - và cười đùa ầm ĩ, bởi vì sự lo lắng đã nhanh chóng giảm bớt trước đó. Nói cho cùng, có gì đâu mà phải sợ đây; nhìn theo một cách nào đó, họ mạnh vì là đông người mà. Tôi đã xoay xở để lôi kéo được sự chú ý và cuộc trò chuyện đến vấn đề này: trong trường hợp nào thì một sự đính hôn nên được hủy bỏ. Trong khi đôi mắt tôi vui thích lướt qua lướt lại từ đóa hoa này sang đóa hoa khác trong đám các cô, khi thì đậu lại nghỉ ngơi trên vẻ đẹp này, khi thì trên vẻ đẹp kia thì đôi tai ngoài của tôi vui thích thỏa thuê với âm nhạc trong tiếng nói của họ, và đôi tai trong của tôi cũng vui thích lắng nghe những gì họ nói. Một lời duy nhất thường là đủ đối với tôi để có được một sự hiểu biết sâu sắc về nỗi lòng của một cô gái như thế và tiền sử của nỗi lòng này. Những con đường tình thì có sức cám dỗ biết bao, và thăm dò để biết một cô gái riêng biệt nào đó có thể đi xa tới đâu thì thích thú nhường nào. Tôi liên tục thổi bùng ngọn lửa; đầu óc sắc sảo, tài dí dỏm, tính khách quan thẩm mỹ góp phần làm cho bầu không khí thêm thoải mái, ấy vậy mà mọi thứ vẫn ở trong giới hạn của sự đúng mực nghiêm chỉnh nhất. Trong khi chúng tôi cười giỡn với nhau như thế trong phạm vi của một cuộc trò chuyện nhẹ nhàng thì một điều bất trắc đang kín đáo chờ đợi, tức là chỉ cần một lời nói là đủ để đẩy các cô gái tử tế này vào một tình thế khó xử một cách tai hại. Và lời nói đó thì nằm trong khả năng của tôi. Các cô gái thì không hiểu được điều bất trắc này, không chút may may nghi ngờ. Nhờ vào cuộc trò chuyện nhẹ nhàng và dễ dãi, nó

bị kiềm chế suốt, y chang như Scheherazade [137] hoãn lại bản án tử hình bằng cách kể chuyện.

Khi thì tôi dẫn dắt cuộc trò chuyện tới ranh giới của nỗi buồn rầu, khi thì tôi để cho sự đùa giỡn được tự do diễn biến; khi thì tôi lôi kéo họ vào một cuộc đấu biện chứng. Thật vậy, chủ đề nào mà ta càng xem xét thì nó càng trở nên phong phú, đa dạng, đa sắc hơn nhiều? Tôi liên tục đưa vào những đề tài mới. - Tôi kể ra trường hợp một cô gái trẻ mà sự tàn nhẫn của bố mẹ đã ép buộc hủy bỏ cuộc đính hôn của mình. Sự xung đột bất hạnh này gần như làm họ chảy nước mắt. - Tôi kể chuyện một người đàn ông đã hủy bỏ cuộc đính hôn của mình và đưa ra hai lý do: cô gái đó thì quá to con và anh ta đã không ngoan ngoãn quỳ xuống trước nàng ta khi tỏ tình với nàng. Khi tôi bắt bẻ anh ta là hai lý do này không thể nào được cho là đầy đủ thì anh ta trả lời, “Nghe này, chúng thì hoàn toàn đầy đủ để tôi đạt được những gì tôi muốn, bởi vì không ai có thể trả lời chúng một cách hợp lý cả.” Tôi đưa ra một trường hợp rất khó để mọi người trong cuộc họp suy xét. Một cô gái trẻ đã hủy bỏ cuộc đính hôn của mình bởi vì cô cảm thấy chắc chắn là cô và vị hôn phu đó không hợp nhau. Người yêu đó tìm cách mang cô trở lại lẽ phải bằng cách làm cho cô tin chắc ở tình yêu sâu đậm anh ta dành cho cô, và thế là cô trả lời: hoặc chúng ta hợp nhau và có một mối thông cảm thật sự, và trong trường hợp đó anh sẽ nhận thấy là chúng ta không hợp nhau; hoặc chúng ta không hợp nhau, và trong trường hợp đó anh sẽ nhận thấy là chúng ta không hợp nhau. Thật là vui nhìn mấy cô gái này vắt óc suy nghĩ như thế nào để cho hiểu cái lời lẽ bí hiểm này, ấy vậy mà tôi nhận biết rõ ràng là có hai cô hiểu được nó một cách tuyệt vời, bởi vì trước đề tài hủy bỏ sự đính hôn mỗi một cô gái trẻ là một nhà biện luận theo kiểu chẻ sợi tóc làm tư bẩm sinh. - Phải đó, tôi quả có tin thực sự là tranh cãi với chính quý sứ đối với tôi thì có lẽ dễ dàng hơn là tranh cãi với một cô gái trẻ khi đề tài là: trong trường hợp nào nên hủy bỏ một cuộc đính hôn.

Ngày hôm nay tôi đã đến nhà nàng. Ngay tức khắc, cũng nhanh như ý tưởng trong đầu, tôi chuyển hướng câu chuyện sang cùng một đề tài mà tôi đã làm nàng bận rộn với nó hôm qua bằng cách cố gắng một lần nữa làm nàng vô cùng thích thú. “Ngày hôm qua, sau khi đi khỏi đây anh mới nghĩ đến một chuyện mà anh đã muốn nói khi đó”. Ô, cái lời này có tác động như tôi mong muốn! Chẳng nào tôi có mặt ở nhà nàng thì nàng thấy vui thích nghe tôi nói; sau khi tôi đi rồi, nàng nhận thấy rất rõ là nàng đang bị lừa dối, là tôi bây giờ đã khác tôi trước đây. Chính bằng cách này mà người ta tẩu thoát đấy. Đó là một phương cách không trung thực nhưng rất thích hợp, như tất cả những phương cách gián tiếp. Nàng có thể hiểu rất đúng là có một điều nào đó như là cái chúng tôi đang thảo luận có thể làm tôi bận tâm; thật vậy, chính nàng cũng thấy nó thú vị vào lúc này, ấy thế mà tôi đang tước mất cái sắc dục đích thực nơi nàng.

Oderint, dum metuant [138], như thể chỉ có nỗi sợ hãi và sự thù ghét có quan hệ chặt chẽ với nhau, trong khi nỗi sợ hãi và tình yêu thì chẳng có gì dính dáng với nhau, như thể đó không phải là sự sợ hãi làm cho tình yêu trở nên thú vị. Với loại tình yêu nào mà ta chấp nhận thiên nhiên một cách tự nguyện? Liệu không có một nỗi lo âu và khiếp sợ bí ẩn trong đó sao, bởi vì ở phía sau sự hài hòa đẹp đẽ đó ta thấy có tình trạng hỗn loạn và sự lộn xộn hết mực, ở phía sau sự an toàn thì có sự phản trắc? Nhưng chính nỗi lo âu này mới làm ta say đắm nhất. Với tình yêu thì cũng thế, nếu nó phải trở nên thú vị. Đằng sau nó hẳn là đêm sâu thẳm và đầy áp lo âu đang âm ỉ, từ đó trở ra những nụ hoa của tình yêu. Chính vì vậy mà đóa *nymphaea alba* [139] cùng với đài hoa nằm nghỉ trên mặt nước, trong khi sự suy nghĩ thì khắc khoải muốn lao thẳng xuống bóng tối sâu thẳm nơi mà nó có gốc rễ của mình. - Tôi để ý thấy nàng bao giờ cũng gọi tôi là “của em” mỗi khi nàng viết cho tôi nhưng lại không có can đảm nói cái từ đó với tôi. Ngày hôm nay tôi cầu khẩn nàng, một cách càng nhiều bóng gió và ám áp gọi tình càng tốt, hãy làm như vậy. Nàng bắt đầu làm như vậy, nhưng một cái nhìn

mĩa mai, ngắn và nhanh hơn thời gian cần để nói nó ra, là đủ để biến việc này thành bất khả đối với nàng, mặc dù cặp môi tôi đã làm hết sức để khuyến khích nàng. Đó là chuyện hoàn toàn bình thường.

Nàng là của tôi. Điều này, tôi không nói riêng với các vì sao trên trời như theo phong tục, và tôi thực sự không hiểu cái tin tức riêng tư này có thể làm các tinh cầu xa xôi ấy quan tâm đến là sao. Tôi cũng không nói riêng nó với bất cứ người nào, kể cả Cordelia nữa. Điều bí mật này, tôi giữ cho riêng một mình tôi, và tôi thậm chí nó, có thể nói như vậy, hướng vào bên trong tôi, trong những cuộc độc thoại nội tâm bí mật nhất của tôi. Sự cố gắng của nàng chống cự lại tôi thì cũng vừa phải thôi, nhưng cái sức mạnh sắc dục nàng biểu lộ thì đáng ngưỡng mộ. Nàng thì thú vị biết bao trong niềm đắm say da diết này, nàng thì sao mà lớn lao đến thế - gần như phi thường! Nàng thì linh lợi làm sao khi biết lẩn tránh, nàng khéo léo nhường nào khi biết len lỏi vào bất cứ chỗ nào mà nàng phát hiện một điểm yếu! Mọi vật đều chuyển động, nhưng tôi thấy mình ở ngay trong tổ chất của mình giữa cơn cuồng loạn của các tổ chất đó. Ấy thế mà ngay cả trong nỗi bồn chồn này nàng vẫn không trở nên xấu xí chút nào, không bị xâu xé, tách rời thành từng mảnh trong tâm trạng rối bời. Nàng bao giờ cũng là Aphrodite [140] từ nước sinh ra, chỉ trừ chuyện là nàng không nổi lên trong vẻ duyên dáng hồn nhiên hay trong sự yên tĩnh *unbefangen* [141] nhưng bị xúc động bởi nhịp đập rộn ràng và mạnh mẽ của tình yêu nhục cảm dù con người nàng thì cân bằng và hài hòa. Về mặt sắc dục, nàng được trang bị đầy đủ để đi vào cuộc chiến; nàng chiến đấu bằng những làn tên phóng ra từ đôi mắt, bằng sự chau mày, bằng vàng trán chứa đầy bí ẩn, bằng bộ ngực đầy sức sống, bằng sự cảm dỗ chết người của vòng ôm, bằng đôi môi mời gọi, bằng đôi má hây hây biết cười, bằng nỗi khát khao ngọt ngào của toàn bộ con người nàng. Ở nàng người ta thấy có sức mạnh, có sinh lực, như thể nàng là một Walkyrie [142] không bằng, nhưng sự vẹn toàn của sức mạnh sắc dục này, đến phiên nó, thì bị giảm bớt bởi một sự uể oải buồn bã nào đó tràn lan cả người nàng.

- Ta không nên giữ nàng lâu quá trên đỉnh cao này, nơi mà chỉ có nỗi niềm lo âu và trạng thái bứt rứt mới giữ được nàng đứng thẳng và ngăn cản nàng đổ nhào xuống. Đối mặt với những nỗi xúc động mãnh liệt như thế, chẳng mấy chốc nàng sẽ cảm thấy là sự hứa hôn thì quá gò bó, quá vướng víu. Chính nàng sẽ trở thành người đàn bà khêu gợi, cảm dỗ tôi đi vượt quá những ranh giới của cái chung; và bằng cách này chính nàng sẽ trở nên có ý thức về nó, và đối với tôi, đó là điều chủ yếu.

Nhiều lời nhận xét nàng vô tình thốt ra tiết lộ là bây giờ nàng thấy chán cuộc đính hôn của chúng tôi rồi. Chúng không đi qua tai tôi một cách vô tội vạ đâu, chúng là lính trinh sát cung cấp cho tôi những tin tức có ích trong cuộc thám hiểm tâm hồn nàng của mình, chúng là những cái đầu dây giúp tôi, trong phương án của mình, thắt chặt các mắt lưới xung quanh nàng.

Cordelia của anh ,

Em than phiền về cuộc đính hôn này, em nghĩ tình yêu của chúng ta không cần một môi ràng buộc bên ngoài, nó chỉ là một chương ngại. Qua đó anh nhận ra tức khắc nàng Cordelia tuyệt vời của anh! Anh chân thành ngưỡng mộ em lắm đấy. Cuộc kết hợp bên ngoài của đôi ta, trên thực tế, chỉ còn là một cuộc chia ly. Vẫn còn có một vách ngăn giữ chúng ta xa cách như Pyramus và Thisbe [143]: sự thông đồng gây khó chịu của những kẻ khác muốn chia sẻ sự bí mật của chúng ta. Sự tự do chỉ có được trong sự tương phản. Và tình yêu chỉ có ý nghĩa khi không có một người xa lạ nào ngờ vực nó; và chỉ khi nào tất cả những người ngoài cuộc nghĩ là những tình nhân thù ghét nhau thì chỉ khi đó tình yêu mới tìm được hạnh phúc.

Johannes của em .

Một ngày gần đây cuộc đính hôn của chúng tôi sẽ bị hủy bỏ. Chính nàng sẽ là người gỡ mối ràng buộc này, để mà qua đó nàng quyền rũ tôi còn hơn trước nữa, nếu có thể được, chẳng khác gì tóc dài bay trong gió thì quyền rũ hơn tóc dài bị cột túm lại. Nếu tôi hủy bỏ sự đính hôn thì tôi hẳn sẽ bỏ lỡ cái cảnh tượng hấp dẫn có cú nhảy lộn nhào sắc dục này, và là một dấu hiệu chắc chắn của sự táo bạo của tâm hồn nàng. Đối với tôi, đó là điều chủ yếu. Hơn nữa, toàn bộ sự cố hẳn sẽ tạo ra cho tôi vài hậu quả khó chịu có dính líu đến những người khác. Dù là bất công, vô lý, tôi sẽ không được coi trọng, bị căm ghét, bị kinh tởm, bởi vì nhiều người sẽ không kiểm soát được mối lợi nào từ việc này, không phải vậy sao? Nhiều cô nàng, nếu không được đính hôn, sẽ còn khá hài lòng là đã suýt được đính hôn. Xét cho cùng, đó cũng tốt hơn là không có gì, dù là, thật tình mà nói, chẳng nhiều nhận gì cho cam, bởi vì sau khi đã thúc khuỷu tay chen lên cốt để có được một chỗ trong danh sách những người chờ đợi thì người ta thấy ra là các triển vọng thì mập mờ; người ta càng lên cao hơn trong danh sách, người ta càng tiến xa hơn phía trước thì các triển vọng càng mập mờ hơn. Trong cõi tình yêu, cái nguyên tắc “sống lâu lên lão làng” thì không được tính đến đối với sự nâng cấp và thăng tiến. Hơn thế nữa, những cô nàng như vậy sẽ thấy chán ngấy trong việc nắm giữ độc quyền cái tài sản đó, họ muốn cuộc sống của mình được một biến cố nào đó khuấy động. Nhưng không có gì sánh bằng một cuộc tình khôn khéo, nhất là nếu ta lại còn chấp nhận toàn bộ sự việc một cách bộp chộp nữa. Thế là ta làm cho mình và các người láng giềng tin rằng ta là một trong những nạn nhân, và bởi vì ta không đủ tiêu chuẩn để được nhận vào các trung tâm dành cho “phụ nữ sa ngã” nên ta vào ở nhà bên cạnh như một kẻ ưa khóc than. Ôi, vậy thì mấy cô nàng này thấy có bốn phận phải ghét tôi đây.

Hơn thế nữa, vẫn còn có một tầng lớp nạn nhân khác, tức là các cô nàng bị người ta lừa dối hoàn toàn, một nửa hay ba phần tư. Ở đây thì có nhiều mức độ khác nhau, từ những chị tự phụ về cái nhẫn đeo ở ngón tay tới

những em chỉ trông cậy vào cái siết chặt tay trong khi nhảy “square dance” [144]. Nỗi đau mới này lại mở ra những vết thương cũ. Tôi chấp nhận sự căm ghét của họ như một món quà thưởng. Thế nhưng, tất cả những cô nàng mang sự căm ghét này tất nhiên đều là những “ứng cử viên” bí mật vào con tim tội nghiệp của tôi. Một ông vua không có lãnh thổ là một nhân vật lỗi lạc, nhưng một cuộc chiến tranh giữa một đám người ngấp nghé sự kế vị trong một vương quốc không lãnh thổ thì vượt qua tất cả những gì lỗi lạc nhất. Vậy thì phải đẹp thực sự nên yêu thương tôi, chăm sóc tôi như đối với một tiệm cà phê. Một anh chồng chưa cưới chân chính thì chỉ có thể chăm sóc một người thôi nhưng anh ta có tiềm năng rộng lớn để chăm sóc, tức là tới một mức nào đó, anh ta muốn có bao nhiêu người thì có thể chăm sóc bấy nhiêu. Tôi sẽ thoát được tất cả những sự quấy nhiễu vô lý này và tôi cũng sẽ có cái thuận lợi là đủ sức xuất hiện dưới mắt những người khác trong một vai trò hoàn toàn mới mẻ. Những cô gái sẽ ái ngại cho tôi, sẽ thương hại tôi, sẽ thờ dài vì tôi. Tôi sẽ sử dụng cùng một giọng điệu chính xác đó, và bằng cách này ta cũng có thể dụ dỗ các cô nàng.

Điều khá kỳ lạ là ngay bây giờ tôi thấy ra một cách khổ sở rằng chính tôi sắp có cái dấu hiệu tố cáo mà Horace [145] muốn đẩy cho các tất cả các cô gái không chung thủy - một cái răng đen, lại là một cái răng cửa nữa chứ. Ôi, người ta sao mà có thể mê tín thế! Cái răng này thực sự quấy rầy tôi, tôi không muốn người ta nói bóng gió đến nó - đó là một điểm yếu của tôi. Trong khi tôi được trang bị đầy đủ ở mọi chỗ khác thì ở đây một cái răng đàn độn nhất cũng có thể chơi tôi một cú làm tôi choáng váng, khổ sở nhiều hơn nó nghĩ khi nó nói đến cái răng này. Tôi làm tất cả những gì có thể để làm trắng nó, nhưng vô ích, và tôi nói như Palnatoke:

Jeg gnider den ved Dag, ved Nat,

Men ei sletter ud den sorte Skygge . [146].

Tôi chà xát nó ngày đêm,

Nhưng không thể xóa đi bóng đen đó .

Cuộc đời quả thực thì chứa đầy một cách lạ thường những điều bí ẩn. Một sự việc nhỏ nhặt như thế lại có thể quấy rầy tôi hơn một sự công kích nguy hiểm nhất, hơn một tình cảnh đau khổ nhất. Tôi muốn cho nhỏ quách nó đi cho rồi, nhưng việc này hẳn sẽ ảnh hưởng đến sự phát âm và năng lực của giọng nói tôi. Nhưng nếu tôi thực sự cho nhỏ nó thì tôi sẽ có một cái răng giả thế vào - nghĩa là, nó sẽ đúng là giả đối với thiên hạ, nhưng mà cái răng đen đó cũng đã là giả đối với tôi rồi.

Cordelia tỏ ra bức tức vì sự đính hôn - thế là tuyệt vời đấy! Hôn nhân vẫn là và sẽ tiếp tục là một định chế danh giá, dù cho nó thực sự có diện mạo buồn chán vì đã được hưởng ngay từ những ngày thanh xuân của nó một phần của cái danh giá mà chỉ riêng tuổi già mới có được. Tuy nhiên, sự đính hôn là một phát minh hoàn toàn của con người và như vậy thì quan trọng và lộ bịch đến nỗi mà, về mặt này thì hoàn toàn thích đáng để một cô gái trong niềm đam mê đầy xáo động của mình không thèm đếm xỉa tới nó, ấy thế mà về mặt khác nàng cảm thấy tầm quan trọng của nó, nhận thấy sinh lực của tâm hồn mình, như một hệ thống tuần hoàn máu cao cấp hơn, luân lưu khắp mọi chỗ trong người. Vấn đề bây giờ là dẫn dắt nàng thế nào để, trong chuyến bay táo bạo của mình, nàng bỏ qua hoàn toàn sự kết hôn và cả cái lục địa thực tại, để tâm hồn nàng, trong niềm kiêu hãnh cũng như trong nỗi lo âu về chuyện đánh mất tôi, sẽ triệt hạ cái hình thức con người không hoàn hảo này nhằm gấp rút tiến về cái gì tốt hơn cái gì là thông thường của con người. Nhưng về mặt này, tôi không có gì để sợ cả bởi vì nàng bay lượn rồi ở phía trên cuộc đời một cách nhẹ nhàng và vui vẻ đến nỗi thực tại đã bị bỏ qua đến một phần lớn. Hơn nữa, tôi quả thực có mặt liên tục bên nàng trong con thuyền và bao giờ cũng có thể giương buồm lên.

Đàn bà vẫn là và sẽ tiếp tục là một chủ đề không thể cạn được đối với sự trầm tư của tôi, cực kỳ phong phú và kéo dài mãi mãi đối với sự quan sát của tôi. Ai không cảm thấy cần cái nghiên cứu này thì, về phần tôi, người đó có thể tự hào là ai đó như mình muốn trên đời này, ngoại trừ một chuyện: anh ta không phải là người duy mỹ. Về rực rỡ và cái tuyệt diệu của thẩm mỹ chính là nó chỉ gắn bó với cái đẹp; về cơ bản, nó chỉ đề cập đến văn chương và phái đẹp. Nó có thể cho tôi niềm vui, nó có thể làm vui con tim của tôi, để hình dung ra vầng mặt trời của nữ tính gởi ra muôn vàn tia nắng trong sự đa dạng vô tận, tỏa sáng trong sự bối rối vì có quá nhiều ngôn ngữ [147], nơi mà mỗi người đàn bà sở hữu một phần nhỏ của toàn thể sự giàu có nữ tính, song theo một cách để phần còn lại có sẵn trong con người nàng hình thành một cách hài hòa xung quanh cái điểm này, tức cái phần nhỏ đó. Theo nghĩa này thì sắc đẹp đàn bà có thể chia được đến vô cùng. Nhưng cái phần sắc đẹp riêng biệt đó phải được điều chỉnh một cách hài hòa, nếu không thì nó sẽ phát sinh ra một tác động gây lo ngại, và người ta sẽ đi đến kết luận là tạo hóa đã có ý định thực hiện cái gì đó với nàng, nhưng không bao giờ có kết quả gì từ chuyện ấy.

Đôi mắt tôi không hề biết chán đưa cái nhìn lướt qua sự đa dạng ngoại vi này, sự xuất phát và lan tỏa của sắc đẹp đàn bà này. Mỗi một điểm riêng biệt sở hữu một phần nhỏ của cái sắc đẹp đó, ấy thế mà nó lại là vẹn toàn trong chính nó, hài lòng, vui mừng và xinh đẹp. Và mỗi một cái phần nhỏ đó lại có cái phần của riêng mình: nụ cười hớn hở, ánh nhìn tinh nghịch, đôi mắt khát khao, vẻ mặt phụng phịu, tính ưa đùa nghịch, nỗi buồn thâm lặng, sự linh cảm sâu sắc, nỗi muộn phiền đáng ngại, niềm nhớ nhà trần tục, những xúc cảm không thú nhận, hàng lông mày biết ra hiệu, đôi môi hời hợt, vầng trán đầy bí ẩn, món tóc quăn quuyến rũ, hai hàng mi cong giấu giếm ánh mắt, niềm kiêu hãnh thần thánh, tính khiêm tốn phàm tục, sự trong trắng như thiên thần, nét ửng đỏ kín đáo trên đôi má, những bước chân nhẹ nhàng, tính sôi nổi đáng yêu, cái dáng điệu uể oải, tính ưa mơ

mộng hảo huyền nhưng đầy khao khát, những tiếng thở dài khó hiểu, dáng người thon thả, những đường cong mềm mại, bộ ngực căng tràn, đôi hông tròn trĩnh, hai bàn chân nhỏ nhắn, đôi bàn tay thanh tú.

Mỗi một cái phần nhỏ đó có cái phần của riêng mình, và cái này thì không có những gì mà cái kia có. Và khi tôi đã nhìn và nhìn lần nữa, khi tôi đã ngắm nghía và ngắm nghía lần nữa sự đa dạng của thế giới này, khi tôi đã mỉm cười, thở dài, tăng bốc, đe dọa, ham muốn, căm dỗ, khóc, cười, hy vọng, sợ hãi, thắng, thua - rồi tôi khép cái quạt lại, rồi cái gì tản mát thì tự tập hợp lại thành một cái thống nhất, các phần riêng thành một cái toàn thể. Lúc đó tâm hồn tôi sẽ vui mừng, quả tim tôi sẽ đập mạnh và niềm đam mê sẽ bùng lên. Chính là cô gái đó, chỉ một cô gái duy nhất đó thôi trên toàn cõi nhân gian này, nàng phải thuộc về tôi, nàng phải là của tôi. Hãy để Thượng đế giữ thiên đường của Ngài nếu tôi có thể giữ nàng. Tôi biết rất rõ cái mà tôi đang chọn; nó thì lớn đến mức mà chính thiên đường cũng không thể được phục vụ trong sự chia phần này, bởi vì nếu tôi giữ nàng thì còn lại cái gì cho thiên đường đây? Những hy vọng của các tín đồ Hồi giáo sẽ biến thành những sự thất vọng nếu họ ôm hôn, ở thiên đường của họ, những cái bóng xanh xao, yếu đuối, bởi vì họ sẽ không đủ sức tìm ra ở đó những con tim nồng nhiệt, chính vì tất cả sự nồng nhiệt của con tim sẽ tập trung trong bộ ngực của nàng; họ sẽ tuyệt vọng nào nề khi họ chỉ tìm ra được những cặp môi tái xanh, những đôi mắt lơ đãng, những bộ ngực vô cảm, những cái nắm tay yếu ớt, bởi vì tất cả màu đỏ của môi và ánh lửa trong mắt và sự phập phồng bồng chồn của bộ ngực và lời hứa hẹn của cái siết tay và sự linh cảm của tiếng thở dài và sự xác định của cái hôn và sự run rẩy của cái đụng chạm và niềm say đắm của vòng tay ôm chặt - tất cả - tất cả sẽ hợp nhất nơi nàng và nàng sẽ phung phí cho tôi tất cả những gì hân là đủ cho cả trần gian lẫn thiên đường.

Tôi đã hay suy nghĩ về vấn đề đó theo cách này, nhưng mỗi lần mà nghĩ như vậy tôi luôn luôn cảm thấy cả người mình trở nên ấm áp bởi tôi hình dung nàng cũng ấm áp tương tự. Mặc dù sự ấm áp thường được xem là một dấu hiệu tốt, nhưng kết quả không phải là người ta nhường cho lối suy nghĩ của tôi một vị ngữ danh giá rằng nó thì đúng đắn, hợp lý. Do đó, để cho đa dạng, chính tôi bây giờ thì lạnh nên tôi sẽ hình dung nàng cũng lạnh như tôi. Tôi sẽ cố gắng suy xét đàn bà trong một phạm trù. Nhưng tôi phải đặt họ vào trong phạm trù nào đây? Trong phạm trù hiện hữu-vì-tha thể. Nhưng đừng hiểu điều này theo nghĩa xấu, như thể một người đàn bà được dành cho tôi thì đồng thời cũng được dành cho người khác. Ở đây, cũng như luôn luôn trong mọi suy luận trừu tượng, ta không được tính đến bất cứ kinh nghiệm nào, bởi vì nếu làm như vậy thì trong trường hợp hiện tại tôi sẽ có cái kinh nghiệm cả ủng hộ lẫn chống lại tôi theo một cách lạ lùng. Ở đây, cũng như ở mọi nơi, kinh nghiệm là một nhân vật lạ thường, bởi bản chất của nó bao giờ cũng là cả theo lẫn chống. Vậy thì người đàn bà thì hiện hữu-vì-tha thể. Và ở đây nữa, nhưng từ một góc nhìn khác, ta không được để bài học kinh nghiệm làm mình lo ngại, nó dạy chúng ta rằng rất hiếm khi ta gặp được một người đàn bà thực sự hiện hữu-vì-tha thể, bởi lẽ đại bộ phận trong số họ thường không phải là những thực thể chút nào, hoặc cho chính họ, hoặc cho những người khác. Và lại, phẩm chất này, họ chia sẻ với toàn bộ tự nhiên, và nói chung, với toàn bộ nữ tính. Toàn bộ tự nhiên là vì-tha thể theo cách này, không phải trong nghĩa thuyết cứu cánh, theo một cách mà một thành phần đặc thù của tự nhiên là vì một thành phần đặc thù khác, nhưng toàn bộ tự nhiên là vì-tha thể - là vì tinh thần. Và đối với cái đặc thù thì cũng giống vậy. Ví dụ như đời sống thực vật, nó phô trương một cách cực kỳ ngây thơ vẻ duyên dáng thắm kín của nó và là chỉ vì-tha thể. Tương tự như thế, một điều bí ẩn, một trò chơi đồ chữ, một sự bí mật, một nguyên âm, v.v... đều chỉ là hiện hữu-vì-tha thể. Đó là điều giải thích tại sao Chúa Trời khi tạo ra Eva thì làm cho Adam rơi vào giấc ngủ rất sâu, bởi đàn

bà là giấc mộng của đàn ông. Câu chuyện này dạy cho chúng ta theo một cách khác rằng đàn bà là hiện hữu-vì-tha thể. Nghĩa là, nó kể rằng Jehovah đã lấy ra một trong những cái xương sườn của đàn ông. Giả dụ như ông ấy lấy đi một phần bộ óc của đàn ông, chắc chắn đàn bà hẳn đã tiếp tục hiện hữu-vì-tha thể, nhưng mục đích của Jehovah không phải biến nàng thành một ảo tưởng của trí óc nhưng thành cái gì đó khác hẳn. Nàng trở thành thịt xương và máu huyết, nhưng chính vì thế mà nàng rơi vào phạm trù của tự nhiên mà cái này chủ yếu là hiện hữu-vì-tha thể. Chỉ khi nào nàng tiếp xúc với tình yêu nhục cảm thì nàng mới tỉnh thức; trước lúc đó thì nàng chỉ là giấc mơ. Nhưng trong sự tồn tại như mơ này, ta có thể phân biệt hai giai đoạn: trước hết, tình yêu mơ thấy nàng, rồi nàng mơ thấy tình yêu.

Như là hiện hữu-vì-tha thể, người nữ có đặc điểm là sự trinh tiết thuần túy. Nghĩa là, trinh tiết là một hiện hữu mà trong chừng mực nó là hiện hữu-vì tự thân thì nó đúng là một ý niệm trừu tượng và tự biểu lộ chỉ vì-tha thể. Sự vô tội của người nữ cũng là ý niệm trừu tượng. Vì vậy, ta có thể nói người nữ trong trạng thái này thì vô hình. Vả lại, ai cũng biết là không có hình tượng của Vesta [148], một nữ thần đại diện một cách sát sao cho trinh tiết thật sự. Nói cách khác, cái hình thức tồn tại này thì ghen ghét một cách thâm mỹ với chính nó, y như Jehovah ghen ghét một cách đạo đức [149], và không muốn có một hình ảnh nào của nó tồn tại hay thậm chí một sự thể hiện bất kỳ nào. Ở đây có một sự mâu thuẫn - cái mà là vì-tha thể *thì* không tồn tại và, ấy là nói vậy, trước tiên nó trở nên hữu hình, có thể thấy được, là qua một cái khác. Theo lô-gic, sự mâu thuẫn này thì hoàn toàn nằm trong quy luật, và người nào biết suy nghĩ một cách lô-gic sẽ không bị nó gây lúng túng nhưng sẽ vui mừng về nó. Trái lại, người nào suy nghĩ một cách không lô-gic sẽ tưởng tượng rằng bất cứ cái gì là hiện hữu-vì-tha thể *thì* theo cùng một cái nghĩa hạn chế như người ta có thể nói về một cái gì đó đặc thù: cái đó thì có ý nghĩa đối với tôi đây.

Sự hiện hữu của người nữ (cái từ “tồn tại” thì diễn tả nhiều quá rồi, bởi lẽ nàng không tiếp tục sống ở bên ngoài [150]_nàng) thì được diễn tả một cách đúng đắn bằng một từ: sự duyên dáng, một từ làm ta nhớ lại đời sống thực vật; nàng thì giống một đóa hoa, như các nhà thơ ưa nói, và ngay cả tính tình thần cũng hiện diện nơi nàng theo một cách thực vật. Nàng hoàn toàn thuộc về phạm trù của tự nhiên, và vì lý do này nàng chỉ có tự do về mặt thẩm mỹ thôi. Theo một nghĩa sâu xa hơn, nàng trước tiên chỉ trở thành tự do nhờ đàn ông, và vì thế chúng ta nói “cầu hôn”, và vì thế đàn ông cầu hôn. Nếu hấn cầu hôn một cách thích đáng thì không thể có vấn đề chọn lựa. Dĩ nhiên, người nữ có lựa chọn đấy, nhưng nếu sự chọn lựa này được cho là kết quả của một sự cân nhắc kéo dài thì cái thứ chọn lựa đó không thuộc phái nữ chút nào. Cho nên việc bị từ chối, không được chọn, là một sự nhục nhã, bởi vì cá nhân con người đang được nói đến ở đây đã tự đánh giá mình quá cao, hấn đã muốn giải thoát người nữ mà không đủ sức làm chuyện này.

Trong mối quan hệ này có sự mĩa mai sâu sắc. Tức là, người mà là vì-tha thể thì lại có cái biểu hiện bên ngoài của kẻ chiếm ưu thế: đàn ông cầu hôn, đàn bà chọn lựa. Theo quan niệm của nàng, đàn bà là người thua cuộc, và đàn ông, theo quan niệm của chàng, là người thắng cuộc, ấy vậy mà kẻ chiến thắng lại chịu khuất phục trước người chiến bại; tuy nhiên, điều này thì hoàn toàn tự nhiên thôi, và chỉ có tính thô lỗ toàn diện, sự ngu xuẩn và sự thiếu hụt tính nhạy cảm sắc dục mới không đếm xỉa đến cái gì trực tiếp xảy ra sau đó, xem nó như một việc tất nhiên. Điều này cũng có một cơ sở sâu xa hơn, ấy là, đàn bà là thực chất, đàn ông là phản chiếu. Vì vậy, nàng không chọn lựa, và chỉ thế thôi; hay đúng hơn, đàn ông cầu hôn, và nàng chọn lựa. Nhưng sự cầu hôn của đàn ông chỉ là đặt ra vấn đề, và sự chọn lựa của nàng thực sự là câu trả lời cho vấn đề đó. Trong một ý hướng nhất định, đàn ông thì hơn đàn bà, nhưng trong một ý hướng khác, thì thua vô cùng tận.

Cái hiện hữu-vì-tha thể này là sự trình tiết thuần túy. Nếu nó cố gắng tự đặt mình vào trong mối quan hệ với một hiện hữu khác là hiện hữu-vì-nó thì sự tương phản sẽ tự biểu lộ trong tính rụt rè hết mức, nhưng sự tương phản này cũng cho thấy rằng sự hiện hữu thực sự của người nữ là hiện hữu-vì-tha thể. Điều tương phản hoàn toàn với sự tận tình hết mức là tính rụt rè hết mức, và cái tính này, ngược lại, thì không thể thấy được, như một ý niệm trừu tượng mà mọi sự sẽ đổ vỡ khi chống lại nó, dù ý niệm trừu tượng đó không vì vậy mà trở nên sống động. Nữ tính hiện nay bắt đầu mang tính chất của sự tàn bạo trừu tượng, cái này là sự nhại giễu tột bậc về tính rụt rè liên quan chủ yếu đến trình tiết. Một người đàn ông không bao giờ có thể tàn bạo như một người đàn bà. Truyện thần thoại, truyện dân gian, các truyền thuyết sẽ xác nhận điều này nếu ta tham khảo chúng. Nếu ta phải cho một ví dụ về một nguyên lý tự nhiên không biết đến bất cứ giới hạn nào trong tính tàn nhẫn của nó thì y như rằng ta tìm thấy ví dụ đó nơi một tạo vật nữ. Hay ta thấy kinh hoàng khi đọc về một cô gái nhẫn tâm cho giết chết những người cầu hôn mình, như ta hay thấy trong các truyện thần tiên của mọi dân tộc. Một tên Bluebeard [\[151\]](#), vào đêm động phòng, giết tất cả những người con gái hắn đã yêu thương nhưng hắn không vui thú gì với sự giết họ; ngược lại, sự vui thú đã được cảm nhận trước đó rồi và điều này tạo thành một biểu hiện cụ thể: đó không phải là sự tàn bạo chỉ để tàn bạo. Một tên Don Juan quyến rũ họ rồi bỏ rơi họ, nhưng tất cả sự vui thú của anh ta nằm ở chỗ quyến rũ họ chứ không phải ở chỗ bỏ rơi họ; vì thế, đó không phải là sự tàn bạo trừu tượng nói ở trên chút nào.

Càng suy nghĩ kỹ về vấn đề này tôi càng thấy ra sự hài hòa trọn vẹn giữa thực hành và lý thuyết của mình. Bởi vì sự thực hành của tôi bao giờ cũng thấm nhuần niềm tin là đàn bà chủ yếu là hiện hữu-vì-tha thể. Cho nên về mặt này, cái thời điểm chính xác thì có tầm quan trọng hàng đầu, bởi vì hiện hữu-vì-tha thể luôn luôn là một việc của thời điểm chính xác. Một thời gian dài hơn hay ngắn hơn có thể trôi qua trước khi cái thời điểm chính xác đó

đến, nhưng ngay vào lúc nó đến, cái gì mà nguyên thủy là hiện hữu-vì-tha thể thì mang về hiện hữu tương đối, và với chuyện đó mọi thứ đều chấm dứt. Tôi biết rõ các ông chồng đôi khi nói rằng đàn bà là hiện hữu-vì tha thể theo một nghĩa hoàn toàn khác, rằng nàng là tất cả đối với họ trong suốt cuộc đời. Người ta phải tha thứ cho mấy ông chồng về điều này, bởi vì tôi quả có tin đây là một chuyện mà họ làm cho người này lẫn người kia tin. Trên đời này, mỗi tầng lớp xã hội thường có một vài lễ thói quy ước nào đó và nhất là một vài sự nói láo quy ước nào đó. Câu chuyện phóng đại hay bịa đặt của kẻ đi chơi xa về này phải được coi là một trong những sự nói láo đó. Có được một sự hiểu biết về cái thời điểm đó không phải là việc dễ lắm đâu, và người nào mà hiểu lầm, hiểu sai nó thì tất phải chịu đựng nỗi buồn chán suốt đời. Thời điểm là tất cả, và trong cái thời điểm đó, đàn bà là tất cả - nhưng tôi không biết gì về những hậu quả. Một hậu quả như thế là có con. Tóm lại, tôi tự cho mình là một nhà tư tưởng khá nhất quán, nhưng dù cho có phát điên đến mấy đi nữa tôi không phải là kẻ có khả năng nghĩ đến hậu quả đó. Tôi không hiểu nó chút nào - phải cần một người đàn ông có vợ cho những điều như thế này.

Hôm qua Cordelia và tôi đến thăm một gia đình nơi nhà nghỉ mùa hè của họ. Mọi người phần lớn thời gian đều ở ngoài vườn, giải trí với đủ thứ hoạt động thể lực. Một trong những trò chơi là ném vòng. Khi một ông cùng chơi với Cordelia rời đi, tôi liền nắm lấy cơ hội vào thế chỗ ông ấy. Ôi, nàng trông sao mà yêu kiều quá thể, thậm chí còn thấy quyến rũ hơn khi nàng cố gắng một cách tao nhã trong trò chơi! Ôi, một sự hài hòa đầy vẻ duyên dáng biết bao trong những động tác thiếu phối hợp với nhau! Nàng di chuyển nhẹ nhàng làm sao, trông như một vũ nữ nhảy múa xuyên qua cánh đồng cỏ! Sao mà sôi nổi thế, dù không cần đến sự chống trả, sao mà dễ làm người ta lâm thế, cho đến khi sự thăng bằng của nàng giải thích tất cả! Thái độ của nàng sao mà đáng tán tụng thế, ánh mắt liếc nhanh của nàng sao mà khiêu khích thế! Tất nhiên, trò chơi đó tự nó có sức hấp dẫn đối với tôi.

Cordelia có vẻ như không để ý đến nó. Một lời nói bóng gió của tôi với một trong những người có mặt về cái phong tục đẹp để là trao nhẫn cho nhau đã chạm vào tâm hồn nàng như một ánh chớp. Và ngay từ lúc đó, một ánh sáng đặc biệt rọi sáng toàn bộ tình cảnh, thấm đượm nó với một ý nghĩa sâu xa hơn, và một sinh lực được tăng thêm làm nàng hăng hái hẳn ra. Tôi giữ lại hai cái vòng trên cái gậy đánh bóng của mình, ngừng chơi một lát và trao đổi một đôi lời với những người đang đứng xung quanh chúng tôi. Nàng hiểu sự tạm nghỉ này. Tôi lại ném những cái vòng đó đến nàng. Một lát sau nàng đã bắt lấy được cả hai vòng trên gậy của mình. Làm như vô ý, nàng ném cả hai cùng lúc thẳng lên trời để mà tôi không thể nào bắt lấy chúng được. Và nàng còn ném theo chúng một ánh nhìn đầy sự liêu lĩnh vô độ. Người ta kể rằng có một anh lính Pháp tham dự chiến dịch Nga [152] đã phải bị cắt bỏ một chân vì chứng hoại thư. Ngay vào lúc cuộc phẫu thuật đau đớn này vừa chấm dứt, anh ta dùng bàn chân còn lại hất tung cái chân bị cắt lên trời và hét to: *Vive l'Empereur* ! [153] Với cùng một ánh nhìn như người lính đó, nàng, trông đẹp hơn bao giờ hết, ném cả hai cái vòng lên trời và tự nhủ thầm: Tình yêu nhục cảm muôn năm! Tuy nhiên, tôi thấy rằng sẽ không khôn ngoan nếu để nàng hăng máu trong tâm trạng này hay để nàng một mình đối diện với nó, vì sợ rằng nỗi thất vọng thường theo sát gót nó. Vì vậy, tôi vẫn tỏ ra rất điềm nhiên, như thể tôi đã không nhận thấy gì cả, và nhờ sự hiện diện của các người khác, tôi thúc ép nàng tiếp tục trò chơi. Một cách ứng xử như thế chỉ có thể khiến nàng linh hoạt hơn.

Nếu vào thời đại chúng ta mà người ta có thể hy vọng tìm thấy một chút đồng tình với những khảo sát kiểu này thì tôi sẽ đưa ra một giải thưởng cho câu trả lời hay nhất cho câu hỏi do tôi đặt ra này: Theo quan điểm thẩm mỹ, và nó thì giản dị hơn, một cô gái hay một người vợ trẻ, người thiếu kinh nghiệm hay người từng trải, ai trong hai người đó mà ta dám thuận cho tự do hơn? Nhưng những điều như thế này thì không làm bận tâm cái thời đại đứng đắn của chúng ta. Ở Hy Lạp, một sự khảo sát như thế này hẳn sẽ lôi

cuốn sự chú ý chung, cả nước hẳn sẽ bắt đầu chuyển động, nhất là những nàng thiếu nữ và những người vợ trẻ. Ngày nay người ta không tin điều này, nhưng người ta cũng không tin nếu họ được nghe kể về cuộc tranh cãi lừng danh giữa hai cô gái Hy Lạp [154] và cuộc điều tra cực kỳ tỉ mỉ mà nó là nguyên cớ, bởi lẽ ở Hy Lạp người ta không xem xét những vấn đề như thế một cách tùy tiện và bộp chộp, ấy vậy mà mọi người đều biết rằng Venus còn có thêm biệt danh Callipygus (có nghĩa: với bộ mông đẹp) vì chuyện tranh cãi này và rằng mọi người đều ngưỡng mộ bức tượng Venus đã làm nàng trở thành bất tử đó.

Một người đàn bà có chồng trong đời có hai giai đoạn mà trong đó nàng thì thú vị: khi tuổi thanh xuân vừa mới bắt đầu và cuối cùng khi nàng đã già hơn rất nhiều. Nhưng nàng cũng có những thời gian ngán thú vị hơn bình thường, và người ta không nên phủ nhận điều này đối với nàng, khi nàng còn yêu kiều hơn cả một cô gái trẻ, khi nàng còn tạo nên sự kính trọng lớn hơn nữa. Nhưng đó là những khoảng thời gian chỉ đến một cách hiếm hoi trong đời; chúng là một hình ảnh dành cho sự tưởng tượng không cần phải được nhìn thấy trong đời sống hay có lẽ không bao giờ được thấy. Tôi hình dung nàng thì khỏe mạnh, tươi như hoa, thân hình nảy nở đầy đặn, nàng đang bế một đứa bé trên tay, tập trung tất cả sự chú ý vào nó, mê mải ngắm nhìn nó. Đó là một hình ảnh ta phải gọi là đẹp đẽ nhất mà cuộc sống con người có được để trưng ra; đó là một huyền thoại của tự nhiên mà vì vậy chỉ có thể được nhìn ngắm trong sự thể hiện nghệ thuật, chứ không phải trong thực tế. Trong hình ảnh đó cũng không được có những nhân vật khác, không có khung cảnh nào hết, vì chúng chỉ cứ quấy rầy cái nhìn của chúng ta mà thôi. Nếu đi vào trong các nhà thờ của chúng ta, người ta thường sẽ có cơ hội thấy một người mẹ xuất hiện với đứa con trong vòng tay mình. Ngoài sự khóc la gây bất an của em bé ra, ngoài những ý tưởng lo âu của cha mẹ về viễn cảnh tương lai của con mình dựa trên sự khóc la này của em bé ra, cái khung cảnh xung quanh quấy rầy chúng ta nhiều đến mức hình

ảnh đó sẽ mất đi hiệu quả, dù cho tất cả những thứ khác còn lại là hoàn hảo đi nữa. Ta thấy được người cha - đó là một khuyết điểm lớn, bởi vì điều này hủy bỏ huyền thoại đó, sức mê hoặc đó; và ta thấy - *horrenda refero* [155] - dàn đồng ca sốt sáng của các cha mẹ đỡ đầu, và ta chẳng thấy gì cả. Được đưa ra như một hình ảnh dành cho sự tưởng tượng, nó thì đẹp đẽ nhất trong mọi hình ảnh. Tôi không thiếu tính gan dạ và lòng hăng hái, hay sự xác láo, để liệu mình tấn công - nhưng nếu như tôi phải nhìn một hình ảnh như thế trong thực tế thì tôi sẽ hết giận dữ.

Cordelia làm tôi bận tâm biết bao! Ấy thế mà thời gian thì sắp hết rồi, tâm hồn tôi luôn luôn đòi hỏi được trả lại. Chưa chi mà tôi đã nghe, có thể nói như vậy, tiếng gà trống gáy ở nơi xa. Có lẽ nàng cũng nghe nó nữa, nhưng nàng nghĩ rằng nó đang báo trước rạng đông. Tại sao một cô gái có được một sắc đẹp như thế, và tại sao nó chỉ kéo dài trong một thời gian ngắn đến thế? Ý tưởng này sẽ có thể khiến tôi rơi vào tâm trạng sầu muộn, ấy vậy mà tôi thực sự chẳng dính líu gì đến nó cả. Hãy hưởng lạc đi - đừng có nói luôn mồm những điều vô bổ. Thông thường phần lớn những người bày tỏ những sự suy nghĩ kỹ lưỡng như thế thì không hưởng lạc chút nào. Nhưng suy nghĩ về chuyện đó thì chẳng có hại gì, bởi vì nỗi buồn bã này - không phải vì mình mà vì những người khác - thường làm cho ta đẹp trai hơn một chút theo kiểu rất là đàn ông. Một nỗi buồn bã, như màn sương che khuất sức mạnh đàn ông một cách dễ làm người ta lầm lẫn, là một phần của tính sắc dục đàn ông. Nó thì tương ứng với một sự trầm cảm nào đó nơi người đàn bà.

Ngay khi một cô gái đã hiến mình một cách trọn vẹn thì toàn bộ sự việc chấm dứt. Tôi vẫn luôn luôn tiếp cận một cô gái với đôi chút lo âu; tim tôi đập mạnh vì tôi cảm thấy sức mạnh vĩnh hằng có sẵn trong bản chất của nàng. Nhưng tôi chẳng bao giờ nảy ra cái ý đó khi tôi đối diện với một người đàn bà có chồng. Một chút chống cự mà nàng cố gắng tạo ra một

cách khéo léo thì chẳng được gì. Nó thì tương tự như khi người ta muốn nói cái mũ mềm đội trong nhà của người đàn bà có chồng thì gây ấn tượng sâu sắc hơn cái đầu để trần của một cô gái. Đó là lý do tại sao Diana [156] xưa nay vẫn là lý tưởng của tôi. Sự trinh tiết thuần túy này, sự rụt rè hết mức này, bao giờ cũng làm tôi bận tâm rất nhiều. Nhưng mặc dù nàng luôn luôn thu hút sự chú ý của tôi, tôi cũng luôn luôn nhìn nàng với cặp mắt ngờ vực. Bởi vì tôi cho là nàng thực sự không xứng đáng với tất cả những lời ca ngợi mà nàng được hưởng về sự trinh tiết của mình. Nàng biết điều này: trò chơi của nàng trong cuộc đời thì tùy thuộc vào trinh tiết của nàng, và do đó nàng vẫn còn trinh. Hơn nữa, trong một xó xỉnh nào đó của môn Ngữ văn, tôi đã nghe người ta thầm thì là nàng có một vài ý niệm về những cơn đau đẻ kinh khiếp mà mẹ nàng đã trải qua. Điều này đã làm nàng hoảng sợ, và tôi không thể chê trách Diana được về chuyện đó, vì tôi nói như Euripides [157]: Tôi thích đi vào chiến trận ba lần hơn là đi đẻ một lần [158]. Thực tình mà nói, tôi không thể phải lòng Diana nhưng tôi không phủ nhận là tôi sẵn sàng cho đi rất nhiều để có thể nói chuyện với nàng, để có cái mà tôi sẽ gọi là một cuộc trò chuyện trung thực. Chắc là nàng có cả một bộ sưu tập đủ loại mảnh khoe. Rõ ràng là cô nàng Diana tử tế của tôi bằng cách này hay cách nọ có sự hiểu biết khiến nàng ít ngây thơ hơn cả Venus rất nhiều. Tôi sẽ không dành thời gian bí mật theo dõi nàng trong khi nàng tắm, không chút nào đâu, nhưng tôi muốn dò xét nàng với những câu hỏi của mình. Nếu tôi, nhờ mưu mẹo, giành được một cuộc hẹn hò với một cô gái, và nếu trước đó tôi đã lo sợ cho sự thắng lợi của mình, thì trước hết tôi sẽ chuyện trò với nàng nhằm để tự chuẩn bị và tự vũ trang, và nhằm để huy động mọi cảm xúc của sắc dục.

Một câu hỏi, từ trước tới nay thường là đối tượng của sự suy xét của tôi, là như thế này: hoàn cảnh nào, thời gian nào thì có thể được xem như là có sức cám dỗ nhất? Câu trả lời, dĩ nhiên, thì tùy thuộc vào cái mà ta ham muốn, vào cách ta ham muốn, và vào cách ta được bộc lộ ra. Tôi khẳng

định rằng đó là ngày đám cưới, và nhất là một khoảnh khắc đặc biệt. Khi nàng đứng đó, trang điểm đẹp như cô dâu, thế mà tất cả vẻ lộng lẫy của nàng thì bị lu mờ trước sắc đẹp của nàng, rồi chính nàng, đến lượt mình, thì trở nên tái xanh, khi máu nàng ngừng chảy, khi bộ ngực nàng ngừng phập phồng, khi ánh mắt nàng bỗng ngưng ngập ngừng, khi bước chân nàng trở nên rụt rè, khi nàng trinh nữ run rẩy, khi quả ngọt bắt đầu chín; khi bầu trời nâng nàng lên cao, khi nghi thức trọng thể khiến nàng mạnh mẽ thêm, khi lời hứa hẹn mang nàng đi xa, khi lời cầu nguyện ban phúc cho nàng, khi vòng hoa hải đào trang điểm vàng trán nàng; khi trái tim thổn thức, khi đôi mắt nhìn xuống, khi nàng ẩn nấp trong chính mình, khi nàng không còn thuộc về thế gian ngõ hầu thuộc về nó một cách trọn vẹn; khi bộ ngực căng tràn, khi toàn bộ thân thể nàng buông ra những tiếng thở dài, khi tiếng nói lụi tàn, khi những giọt lệ vừa lóng lánh vừa run rẩy trước khi niêm bí ẩn được làm sáng tỏ, khi ngọn đuốc được thắp sáng, khi chàng rẽ đợi chờ - đấy, cái khoảnh khắc đó đã có mặt! Chẳng bao lâu nữa thì trễ quá rồi. Chỉ còn lại một bước thôi, nhưng cái bước này chỉ vừa đủ cho một sự sẩy chân. Cái khoảnh khắc đó làm cho đến cả một cô gái không ai để ý đến trở nên quan trọng, thậm chí cô nàng Zerlina [159] cũng trở thành cái gì đó. Tất cả mọi thứ phải được tập hợp lại cùng một lúc, ngay cả những tương phản lớn nhất cũng phải hòa hợp lại trong khoảnh khắc đó; nếu thiếu cái gì đó, nhất là một trong những cái tương phản chủ yếu thì cái hoàn cảnh đó nhanh chóng mất đi một phần sức mạnh cảm dỗ của nó. Có một bản tranh khắc axit nổi tiếng thể hiện một người sám hối. Nàng trông trẻ và thơ ngây đến nỗi ta gần như cảm thấy ngượng ngùng cho nàng cũng như cho ông linh mục nghe xưng tội - nàng có thể có thực sự cái gì để mà xưng tội cơ chứ? Nàng giở cái mạng che mặt lên một chút và nhìn ra chung quanh, nhìn ra thế gian như thể nàng đang tìm kiếm một cái gì đó mà nàng sau này có lẽ sẽ có thể thấy được cơ hội để mà xưng tội, và tất nhiên, đó chỉ là bốn phận thôi, xuất phát từ mối quan tâm đối với ông cha cô nghe xưng tội. Hoàn

cảnh này thì thật là quyến rũ, và vì nàng là khuôn mặt độc nhất trong bản tranh đó, không có gì ngăn cản ta tưởng tượng ra cái nhà thờ, mà trong đó tất cả các chuyện này xảy ra, thì rộng lớn đến mức nhiều người thuyết giáo, thậm chí rất dị đồng, có thể giảng đạo ở đó cùng một lúc. Hoàn cảnh đó thật là quyến rũ, và tôi không phản đối việc người ta để mình ra đứng ở hậu cảnh, nhất là nếu cô gái mảnh khảnh đó thuận lòng. Thế nhưng, nó vẫn là một tình cảnh rất thứ yếu, bởi vì cô gái đó có vẻ chỉ là một đứa trẻ về cả hai phương diện, và vì vậy rất nhiều thời gian sẽ trôi qua trước khi cái khoảnh khắc đó đến.

Tôi có bao giờ cũng trung thành với điều giao ước của mình trong mối quan hệ giữa Cordelia và tôi không? Nghĩa là, điều giao ước với cái thẩm mỹ, bởi vì chính cái việc tôi luôn luôn có mục đích để chống đỡ tinh thần mình thì cho tôi sức mạnh. Đó là một điều bí mật như tóc của Samson mà không một Delilah nào có thể lấy ra khỏi tôi [160]. Lừa gạt thực sự một cô gái ư? Chắc chắn là tôi sẽ không đủ sức chịu đựng hay bền gan cho việc đó; nhưng biết rằng cái dự định bắt đầu được thực hiện, rằng tôi hành động chính là để phục vụ nó, rằng tôi cống hiến tất cả sức lực của mình cho nó - thì đây là cái khiến tôi trở nên khắt khe đối với chính mình, bắt tôi chịu nhịn mọi thú vui bị cấm đoán. Tôi có luôn luôn duy trì cái gì là thú vị không? Có chứ - tôi dám nói điều này ra một cách tự do và thẳng thắn trong cuộc đối thoại nội tâm kín đáo này. Chính sự đính hôn là một điều thú vị đúng là vì nó không mang lại cho tôi cái mà người ta thông thường hiểu là cái thú vị. Nó giữ gìn cái thú vị chính là vì sự biểu hiện bề ngoài thì mâu thuẫn với cuộc sống nội tâm. Nếu như tôi có một liên hệ bí mật với nàng thì mối liên hệ này hẳn đã là thú vị ở lũy thừa một. Nhưng đây là cái thú vị được nâng lên lũy thừa hai, và vì thế chỉ lúc đó nó mới là cái thú vị đối với nàng. Cuộc đính hôn bị hủy bỏ, nhưng chính nàng hủy bỏ nó để mà bay vút vào một thiên cầu cao hơn. Và nàng có lý, bởi vì chính hình thức của cái thú vị sẽ làm nàng bận rộn tâm trí nhiều nhất.

Ngày 16 tháng chín

Sự đổ vỡ là việc đã rồi - đầy khao khát, mạnh mẽ, bạo dạn, tuyệt diệu, nàng bay lên như con chim sổ lồng, bây giờ là lần đầu tiên được phép tung cánh đây. Hãy bay đi, ời chim, hãy bay đi! [161]. Thật vậy, nếu sự bay vương giả này đưa nàng xa tôi thì nó sẽ làm tôi đau khổ cực kỳ. Đối với tôi, điều đó thì sẽ tương tự như thể người yêu dấu của Pygmalion bị hóa đá thêm một lần nữa [162]. Tôi đã biến nàng thành nhẹ, nhẹ như một ý tưởng, rồi cái ý tưởng này của tôi bây giờ không còn thuộc về tôi nữa! Hẳn đủ để mà mất hết hy vọng. Một lát trước, nó đã không làm tôi bận rộn tâm trí; một lát sau, nó sẽ không can hệ gì đến tôi, nhưng bây giờ - bây giờ - cái khoảnh khắc bây giờ là thiên thu đối với tôi đó. Nhưng nàng không đang bay rồi xa tôi. Vậy cứ bay đi, ời chim, bay đi, hãy tung đôi cánh kiêu hãnh mà vút lên cao, rồi lướt qua cái vương quốc dịu dàng của không trung; chẳng bao lâu nữa anh sẽ theo kịp em, chẳng bao lâu nữa anh sẽ ẩn nấp với em trong tận cùng nỗi cô đơn.

Sự đổ vỡ này đã làm bà cô rụng rời một chút. Nhưng vì bà có đầu óc phóng khoáng nên không muốn ép buộc Cordelia, dù cho tôi đã vài lần thử làm bà nhân danh tôi mà quan tâm đến chuyện này - một phần để ru ngủ bà nhiều hơn, và một phần để trêu chọc Cordelia một chút. Tuy nhiên, bà tỏ ra rất thông cảm với tôi; bà không hoài nghi gì về tất cả lý do mà tôi có để khước từ mọi sự thông cảm.

Bà cô đã cho phép Cordelia về nông thôn ở đôi không khí một thời gian, nơi mà nàng sẽ thăm viếng một gia đình quen biết. Thật là may mắn, chuyện này đến khiến nàng không thể ngay tức khắc buông mình chìm đắm trong sự thừa mứa những tâm trạng. Trong một thời gian nữa, nàng sẽ còn bị căng thẳng do đủ thứ kháng cự đến từ bên ngoài gây ra. Tôi vẫn giữ một sự liên lạc tuy sơ sài với nàng qua thư từ; và bằng cách đó mối quan hệ của

chúng tôi lại trở nên sôi nổi lần nữa. Bây giờ, bằng mọi giá, ta phải làm cho nàng mạnh mẽ lên; đặc biệt, cách hay nhất là để nàng nói ra vài lời hoa mỹ về thái độ lập dị coi khinh của mình đối với người đời và đối với đạo đức xã hội. Rồi khi cái ngày nàng khởi hành đến, một anh chàng đáng tin cậy sẽ xuất hiện như người đánh xe ngựa. Bên ngoài cửa thành, tên người hầu cực kỳ tin cậy của tôi sẽ nhập bọn với họ. Hắn sẽ đi cùng họ tận nơi đến và ở lại đó với nàng để phục dịch nàng, và nếu cần thì để giúp đỡ nàng. Sau tôi thì tôi không biết ai thích hợp với vai trò này tốt hơn tên hầu Johan. Đích thân tôi đã sửa soạn mọi thứ ở ngoài đó một cách trang nhã trong chừng mực có thể. Không có gì thiếu ngoài đó để làm tâm hồn nàng khuây khỏa, và để trấn an nó trong một tình trạng thể chất và tâm lý thoải mái cực kỳ.

Cordelia của anh,

Những tiếng la hét để báo động “Cháy, cháy...” từ những gia đình khác nhau thì chưa hợp lại với nhau để tạo ra một sự rối loạn chung tương tự như những tiếng la hét Capitolinian [163] vang dội khắp thành phố. Nhưng em chắc là đã phải chịu đựng một vài tiếng kêu đơn lẻ. Em thử hình dung cả một bọn đàn bà ngồi lê đôi mách buôn chuyện tầm phào hay bịa đặt vào giờ uống trà hay cà phê; em thử hình dung một bà chủ tọa hoàn toàn xứng với cái ông Chủ tịch Lars bất hủ mà Claudius [164] nói đến, và em sẽ có một hình ảnh, một ý niệm, một qui mô của những gì em đã mất và - trước ai? Trước dư luận của những người tử tế đấy.

Kèm theo đây là bức tranh khắc nổi tiếng về biếm họa cái ông Chủ tịch Lars đó. Anh không thể mua nó riêng lẻ, anh đành phải mua toàn bộ tác phẩm của Claudius, anh tách nó ra và vứt bỏ phần còn lại. Bởi lẽ, làm sao anh dám quấy rầy em với món quà chẳng có ý nghĩa gì đối với em lúc này, nhưng làm sao anh lại không dồn hết can đảm để mang đến cho em những gì có thể làm em vui lòng, dù chỉ trong chốc lát, cơ chứ? Làm sao anh cho

phép mình làm nặng nề thêm tình trạng này với những gì chẳng đáng giá gì đến nó cơ chứ? Thế giới tự nhiên từng biết đến một tình trạng phức tạp như thế, cũng như một người bị lệ thuộc vào những mối quan hệ hữu hạn của cuộc đời, nhưng em, Cordelia, trong sự tự do của mình, em sẽ thù ghét nó.

Johannes của em

Mùa xuân thực sự là thời gian đẹp nhất để đem lòng yêu ai, và mùa thu thì đẹp nhất để thỏa mãn nỗi ham muốn của mình. Trong mùa thu có một nỗi buồn tương ứng vừa vặn với sự xúc động xuyên thấu cõi lòng trong khi mình nghĩ đến sự thực hiện một nỗi ham muốn. Ngày hôm nay chính tôi đến thăm ngôi nhà đồng quê mà Cordelia trong vài ngày tới sẽ tìm được một khung cảnh hài hòa với tâm hồn nàng. Chính tôi không mong muốn chứng kiến sự ngạc nhiên cũng như niềm vui của nàng về khung cảnh đó; những tình tiết như thế chỉ sẽ làm tâm hồn nàng yếu đuối hẳn ra. Nhưng nếu nàng chỉ có một mình trong ngôi nhà thì nàng sẽ mơ mộng vẩn vơ; nàng sẽ thấy những sự gợi ý khắp nơi, những dấu hiệu, một thế giới thần tiên. Thế nhưng, tất cả những thứ này sẽ mất hết tầm quan trọng của chúng nếu như tôi ở bên cạnh nàng; nó sẽ khiến nàng quên rằng cái thời điểm mà hai chúng tôi đã có thể cùng nhau vui hưởng các thứ đó thì nay đã qua rồi. Cái khung cảnh này không được đánh bật tâm hồn nàng như một thứ thuốc gây ngủ nhưng luôn luôn phải để nó bay vút lên cao trong khi nàng thấy toàn bộ cái khung cảnh đó như một trò chơi chẳng có ý nghĩa gì nếu so với những gì phải đến. Trong những ngày còn lại, tôi có ý định tự mình thăm viếng chỗ này thường hơn cốt để duy trì nỗi hào hứng của mình.

Cordelia của anh,

Bây giờ anh thật tình gọi em là của anh, bởi vì không có một dấu hiệu bên ngoài nào làm anh nhớ lại sự chiếm hữu của mình. - Chẳng bao lâu nữa, anh sẽ thật tình gọi em là của anh. Và khi anh ôm chặt em trong vòng tay, khi em ghì siết anh trong vòng tay em, khi đó chúng ta sẽ không cần chiếc nhẫn nào để nhắc nhở mình là chúng ta thuộc về nhau, bởi vì cái ôm hôn nồng nàn này, nó cũng là một chiếc nhẫn nhưng có thực hơn một biểu tượng, chẳng phải thế sao? Và chiếc nhẫn này càng ôm chặt chúng ta, càng gắn kết chúng ta với nhau một cách không thể chia lìa được, thì sự tự do của chúng ta lại càng lớn hơn, bởi lẽ sự tự do của em cốt ở là của anh, cũng như sự tự do của anh cốt ở là của em.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Trong một buổi đi săn, Alpheus đem lòng yêu nữ thần Arethusa. Nàng từ chối lời tỏ tình của chàng và cứ liên tục trốn tránh chàng cho tới tận hòn đảo Ortygia, ở đó nàng biến thành một con suối. Alpheus đau buồn đến nỗi chàng biến thành một dòng sông ở Elis trong vùng Peloponnesus. Tuy nhiên, chàng vẫn không quên người mình yêu và hợp nhất dưới biển dòng nước sông của chàng với dòng nước suối kia [165]. Thời của những hóa thân, nó đã qua rồi sao? Câu trả lời: Thời của tình yêu, nó đã qua rồi sao? Với cái gì mà anh có thể so sánh tâm hồn thanh khiết, thâm trầm, không có kết giao với thế gian của em, nếu không phải là với một dòng suối? Chẳng phải anh đã bảo em anh như một dòng sông đem lòng yêu ai đó sao? Và bây giờ chúng ta đã xa nhau, chẳng lẽ anh không phải gieo mình xuống dưới những làn sóng biển để mà tái hợp với em sao? Dưới biển chúng ta sẽ còn gặp nhau, bởi vì chỉ ở những tầng sâu thẳm này chúng ta mới thật sự thuộc về nhau.

Johannes của em

Cordelia của anh,

Chẳng mấy chốc, chẳng mấy chốc em sẽ là của anh. Khi mặt trời khép lại đôi mắt cảnh giác của mình, khi lịch sử kết thúc và huyền thoại bắt đầu, anh sẽ không những khoác tấm áo choàng của anh mà còn khoác cả màn đêm lên người như một tấm áo choàng và anh vội vã đi tìm em và lắng nghe để mà tìm thấy em - lắng nghe không phải những bước chân em mà tiếng đập của trái tim em.

Johannes của em

Trong những ngày này khi tôi không thể đích thân ở bên nàng mỗi khi tôi muốn, có một ý tưởng khiến tôi lo âu là nàng đôi khi bắt đầu nghĩ tới chuyện tương lai. Cho tới bây giờ thì điều này chưa xảy ra, bởi vì tôi biết quá rành cách nào làm cho tâm trí nàng tê dại một cách thẩm mỹ. Người ta không thể tưởng tượng ra cái gì thì ít sắc dục hơn những cuộc nói chuyện luôn mồm về tương lai này, chúng sinh ra phần lớn từ sự ăn không ngồi rồi, không biết làm gì với thời giờ. Nếu chỉ có tôi với nàng thì tôi không sợ gì những chuyện như thế; rất có thể là tôi sẽ làm nàng quên đi cả thời gian lẫn sự vĩnh hằng. Nếu một người đàn ông không biết làm sao tạo ra một liên hệ với tâm hồn một cô gái tới chừng mực đó thì anh ta đừng bao giờ bỏ công ra quyến rũ ai, bởi vì khi đó có hai trở ngại không thể tránh được: bị hỏi lên hỏi xuống về tương lai, và bị dạy giáo lý kiểu vắn đáp như con nít về đức tin. Cho nên việc Gretchen trong “Faust” [166] bắt Faust phải trải qua một sự thẩm tra ngắn là hoàn toàn thích đáng, bởi vì ông ta đã khinh suất tỏ ra lịch thiệp, hào hoa với phụ nữ như một hiệp sĩ, và một cô gái trẻ thì bao giờ cũng được vũ trang để chống lại một cuộc tấn công như thế.

Tôi tin là bây giờ mọi việc đã sẵn sàng để đón tiếp nàng; nàng sẽ không thiếu cơ hội để thán phục trí nhớ của tôi, hay đúng hơn, nàng sẽ không có thì giờ để thán phục nó. Không có cái gì bị quên nếu nó có ít nhiều quan trọng đối với nàng; mặt khác, không có cái gì được đem vào nếu nó có thể trực tiếp khiến nàng nhớ lại tôi, dù là tôi vẫn hiện diện khắp nơi một cách không thể nhìn thấy. Nhưng kết quả phần lớn thì sẽ tùy thuộc vào cách thức nàng tình cờ nhìn mọi thứ lần đầu tiên. Về mặt này, tên người hầu của tôi đã nhận được những chỉ thị cực kỳ chính xác, và hắn là một tay sành sỏi, theo kiểu của mình. Hắn biết cách bắt chợt buông ra một lời nhận xét làm như vô tình nếu được lệnh làm thế; hắn biết cách tỏ ra không biết gì nữa chứ - nói gọn lại, hắn là vô giá đối với tôi.

Cảnh quan ở đó thì đúng như nàng hắn sẽ thích. Ngồi ngay giữa phòng, ta có thể nhìn ra ngoài cả hai bên, xa hơn mọi thứ ở tiền cảnh cho tới chân trời vô tận; ta thì hoàn toàn đơn độc trong đại dương mênh mông của bầu khí quyển. Nếu đến gần dãy cửa sổ, ta sẽ thấy nơi xa, về phía chân trời, một khu rừng hiện ra lơ lửng như một vòng hoa, nó xác định giới hạn và bao quanh cảnh quan này. Thế là hoàn hảo rồi đấy! Chứ tình yêu nhục cảm, nó thì yêu cái gì đây? Một mảnh đất có hàng rào vây quanh. Chẳng phải chính thiên đường là một chỗ đã được rào lại sao, một khu vườn hướng mặt về phía đông [167]? - Nhưng nó bao quanh ta quá gần, cái vòng tròn này - ta đến sát cửa sổ hơn: một cái hồ yên tĩnh, khiêm tốn nằm ẩn mình giữa những khu đất phụ cận cao hơn. Một con đò đậu bên bờ. Một tiếng thở dài buông ra từ tình cảm chân thành, một hơi thở đến từ tâm trí lo âu - con đò thoát khỏi dây buộc, từ từ trượt trên mặt hồ, đẩy đưa dịu dàng bởi làn gió nhẹ của niềm khao khát khôn nguôi. Ta biến mất trong cảnh hiu quạnh bí ẩn của rừng, ta được đu đưa bởi mặt hồ đang mơ thấy những bóng tối thâm u của rừng. - Ta quay về phía bên kia, nơi mà biển trải rộng trước ta, nơi mà không có gì ngăn chặn tầm mắt ta, nó chỉ bị những ý nghĩ không có gì cản

trở theo đuổi. Tình yêu nhục cảm yêu cái gì? Sự vô tận. - Tình yêu nhục cảm sợ cái gì? Những ranh giới.

Năm đằng sau cái phòng lớn này là một cái phòng nhỏ hơn, hay nói cho đúng, nó là một phòng riêng, vì nó trông gần giống như cái phòng khách dành cho quý bà ở ngôi nhà gia đình Wahl. Sự giống nhau thì lạ lùng. Sàn nhà thì được trải thảm đan bằng gỗ liễu thuộc loại đặc biệt; đứng trước ghế sofa là một bàn trà nhỏ với một ngọn đèn ở trên, nó thì giống hệt cái đèn ở nhà. Mọi thứ thì tương tự nhưng xa hoa hơn. Tôi nghĩ có thể tự cho phép mình thay đổi một chút căn phòng này. Trong cái phòng lớn có một đàn dương cầm rất đơn giản, nhưng làm tôi nhớ đến cây đàn ở nhà gia đình Jansens. Nó được mở nắp sẵn, và trên cái giá đỡ sách nhạc, cũng có cái giai điệu Thụy Điển nhỏ đó. Cửa mở ra hành lang thì hơi khép hờ. Nàng sẽ vào đây qua cái cửa ở cuối phòng - Johan đã được căn dặn về chuyện này. Như vậy, vào lúc hần mở cửa, nàng sẽ nhận thấy cùng lúc cái phòng riêng đó và cây đàn dương cầm, và sự hồi tưởng sẽ được đánh động trong tâm hồn nàng. - Ảo giác thì hoàn toàn đó. Nàng bước vào cái phòng riêng, và tôi tin chắc là nàng sẽ hài lòng. Trong khi liếc nhìn cái bàn nàng sẽ thấy một cuốn sách, nhưng ngay khoảnh khắc đó Johan vừa đưa tay cầm nó lên như thể đem đi để chỗ khác, vừa tình cờ buột miệng nói: Ông chắc để quên nó khi đến đây sáng nay. Như thế, nàng sẽ biết lần đầu tiên là tôi đã đến đây sáng nay, rồi thì nàng muốn xem qua cuốn sách. Đó là bản dịch tiếng Đức tác phẩm nổi tiếng của Apuleius: *Tình yêu và Tâm thần*. Nó không phải là một tập thơ nhưng nó cũng không nên là thế, bởi lẽ đưa ra cho một cô gái một tác phẩm thi ca thực sự thì bao giờ cũng là một sự lãng mạn đối với nàng, bởi vì điều này hàm ý là vào một lúc như thế chính bản thân nàng không có đủ chất thơ để hấp thụ thi ca, cái này thì ẩn nấp quanh quẩn đâu đó trong thực tại và trước tiên nó không bị hư hao bởi ý tưởng của một người khác. Thông thường ta không nghĩ đến điều này, ấy thế mà đó là như vậy. - Nàng muốn đọc cuốn sách này, và đó chính là điều tôi muốn. - Khi

mở nó ra đến cái trang đã đọc cuối cùng, nàng sẽ thấy có một cảnh hải đảo nhỏ, và nàng cũng sẽ thấy nó có ý nghĩa hơn là chỉ để đánh dấu trang.

Cordelia của anh,

Em sợ gì nào? Khi chúng ta vẫn ở bên nhau thì chúng ta mạnh, mạnh hơn thế gian, thậm chí mạnh hơn cả chính thánh thần. Như em biết đấy, ngày xưa trên trái đất sinh sống một giống loài, loài người, đúng là như thế, mà trong đó mỗi cá nhân thì tự túc, tự cường và không biết sự hợp nhất tha thiết và mãnh liệt của tình yêu nhục cảm. Tuy nhiên, họ rất mạnh, mạnh đến mức họ muốn tấn công lên trời. Jupiter [168] đâm sợ cái loài người này nên chia đôi con người họ ra, mỗi phần tử thành một cặp, một đàn ông và một đàn bà. Nếu như đôi khi xảy ra chuyện là những gì ngày xưa đã từng hợp nhất mà bây giờ kết hợp lại trong tình yêu, thì một sự hợp nhất như thế lúc đó sẽ mạnh hơn cả Jupiter; lúc đó họ không chỉ mạnh bằng mỗi cá nhân đơn lẻ đã từng mạnh trong quá khứ, nhưng lại còn mạnh hơn, bởi vì sự hợp nhất trong tình yêu là một hợp nhất còn mãnh liệt hơn nữa.

Johannes của em

Ngày 24 tháng chín

Đêm tĩnh lặng - đồng hồ điểm một khắc nữa thì tới mười hai giờ khuya - người lính gác đêm ở cổng thành thổi bài kinh tạ ơn lan tỏa ra cả vùng quê và Blegdam gọi về lại tiếng vang. Anh ta đi vào trong cổng thành - thổi kèn lần nữa, và tiếng vọng dội về từ đâu đó còn xa hơn nữa. - Mọi thứ đều ngủ trong an bình, nhưng tình yêu nhục cảm thì không. Vậy thì đứng lên nào, hỡi những quyền năng bí ẩn của tình yêu nhục cảm, hãy tập hợp lại ở bộ ngực này! Đêm thì thanh vắng - một con chim cô đơn vừa vỗ cánh vừa kêu

lên khi bay vút qua cánh đồng cỏ mù sương về phía triền đê mới khuấy động đôi chút cái tĩnh mịch này; cả nó nữa, rất có thể là đang vội vã bay đến chỗ hẹn hò - *accipio omen* ! [169].- Tất cả thiên nhiên sao bị những điềm báo trước choán đầy đến thế! Tôi đoán điềm từ tiếng chim hót, từ cánh chim bay, từ đàn cá vẩy đuôi nô đùa trên mặt nước, từ đàn cá biển mất tăm dưới nơi sâu thẳm, từ tiếng chó sủa trắng ở một nơi nào xa xăm, từ tiếng lạch cạch của chiếc xe ngựa chạy lóc xóc ngoài xa, từ tiếng bước chân ai vọng về đâu đó. Vào đêm hôm khuya khoắt này, tôi không thấy bóng ma nào, tôi không thấy cái gì thuộc về quá khứ, nhưng tôi thấy cái gì phải đến ở giữa lòng hồ, trong nụ hôn ẩm ướt của sương mai, trong đám sương mù giăng phủ trên mặt đất và che giấu cái vòng ôm thắm thiết của nó. Mọi thứ đều là ẩn dụ; chính tôi cũng là một huyền thoại về chính tôi, bởi chung, chẳng phải như là một huyền thoại mà tôi vội vã đến chỗ hẹn hò này hay sao? Tôi là ai thì có gì quan trọng đâu; tôi đã quên tất cả mọi thứ hữu hạn và nhất thời, chỉ còn cái vĩnh hằng ở lại với tôi, sức mạnh của tình yêu nhục cảm, nỗi ham muốn mãnh liệt của nó, niềm hạnh phúc trọn đầy của nó. - Tâm hồn tôi thì nhiệt tình và nhạy cảm nhường nào, như cung đã giương lên, những ý tưởng của tôi thì sẵn sàng biết bao, như các mũi tên trong bao, không tầm thuốc độc, ấy vậy mà đủ sức thâm nhập vào trong máu. Tâm hồn tôi sao mà sôi nổi, mà lạnh mạnh, mà vui sướng thế, và luôn hiện diện như một vị thần.

Tạo hóa đã làm cho nàng đẹp. Tôi cảm ơn ngài, ời tạo hóa diệu kỳ! Như một người mẹ, ngài đã che chở cho nàng. Cảm ơn sự quan tâm của ngài. Nàng không bị biến đổi, không bị làm cho hư hao. Tôi cảm ơn các bạn, những con người, nhờ các bạn mà nàng mới được như thế. Sự phát triển của nàng - đó là công trình của tôi - chẳng bao lâu nữa tôi sẽ có được phần thưởng của mình. - Tôi đã tích tụ vào cái khoảnh khắc vô song này nhiều biết mấy! Giờ đây nó đang ở trong tầm tay rồi! Tôi chắc chắn sẽ không thất bại bây giờ!

Ấy thế mà tôi vẫn chưa thấy chiếc xe ngựa của mình đâu cả. - tôi nghe tiếng roi quất đen đét, a, tên đánh xe của tôi đây. - Nhanh lên, nhanh lên nào, như chạy trời chết, dù cho ngựa có gục ngã, nhưng không được gục ngã trước khi đến đây một giây nào.

Ngày 25 tháng chín

Tại sao một đêm như thế này không thể kéo dài lâu hơn? Nếu Alectryon [170] có thể quên bég đi, tại sao mặt trời lại không thể tỏ ra thương cảm để làm như chàng ta? Nhưng giờ đây mọi sự chấm dứt rồi, và tôi không bao giờ còn muốn gặp lại nàng nữa. Khi một cô gái đã cho đi tất cả thì nàng thật là yếu đuối - nàng đã mất hết; bởi vì sự ngây thơ nơi người đàn ông là một yếu tố tiêu cực, nhưng nơi người đàn bà, nó là tính chất của con người nàng. Hiện giờ mọi chống cự đều là bất khả, và yêu thì chỉ đẹp chừng nào mà sự chống cự còn có đó; ngay khi nó chấm dứt thì yêu chỉ là sự yếu đuối và thói quen. Tôi không muốn nhớ lại mối quan hệ của mình với nàng; nàng đã mất đi mùi hương trinh nữ [171], và người ta không còn ở vào cái thời mà nỗi buồn rầu của một cô gái bị người tình không chung thủy bỏ rơi biến đổi nàng thành cây hoa hướng dương [172]. Tôi sẽ không chào từ biệt nàng; không có gì làm tôi kinh tởm hơn là những giọt nước mắt và những lời năn nỉ i ôi của đàn bà làm biến dạng mọi thứ, dù thế vẫn không đưa tới đâu. Tôi quả có yêu nàng, nhưng từ giờ về sau nàng không còn có thể chiếm cứ tâm hồn tôi. Nếu như tôi là một ông thần thì tôi sẽ làm cho nàng cái điều mà Neptune [173] đã làm đối với một nữ thần: tôi biến đổi nàng thành một người đàn ông.

Tuy nhiên, có điều thật sự đáng để ta biết là liệu ta có thể thoát khỏi những sự mơ tưởng của một cô gái bằng một cách khiến cho nàng kiêu hãnh đến mức nàng tưởng rằng chính nàng đã chán ngấy mối quan hệ đó không. Điều này có thể là một đoạn kết rất thú vị, và đoạn kết này, riêng

một mình nó và trong chính nó, có thể có sức cuốn hút về mặt tâm lý, và hơn nữa, có thể cung cấp cho ta nhiều nhận xét về mặt sắc dục.

[13]. *Tiếng La-tinh trong nguyên tác, chỉ sự tường thuật các sự kiện hay biến cố trong khi chúng đang xảy ra.*

[14]. *Cordelia cũng là tên một nhân vật chính trong vở bi kịch nổi tiếng ra đời năm 1606, King Lear (Vua Lear) của nhà soạn kịch vĩ đại người Anh, William Shakespeare (1564-1616). Ông vua già Lear yêu thích hai cô con gái đầu vì họ giỏi nịnh bợ ông, ruồng bỏ cô gái út là Cordelia vì tính trung thực của nàng. Vì thế mà dẫn đến những hậu quả khủng khiếp cho vương triều cũng như số phận của ông và của nhiều người khác...*

[15]. *Tiếng La-tinh trong nguyên tác, chỉ chứng phản kháng có từ não bộ, gần như bẩm sinh, khiến con người không có khả năng hài lòng hay thỏa mãn.*

[16]. *Tiếng Pháp trong nguyên tác, có nghĩa: sự sáng suốt, sự minh mẫn.*

[17]. *Theo thần thoại Hy Lạp, khi Ixion (vua xứ Thessaly, được Zeus, vị thần tối cao, cho tội nạn ở đỉnh Olympe) tìm cách ôm hôn Hera (còn có tên La Mã là Juno, nữ thần Nữ tính và Hôn nhân, vợ của Zeus) thì bị Zeus thay thế Hera bằng một đám mây mang hình dạng nàng. Từ sự “giao hợp” này, một con quái vật có tên là Centaur được sinh ra. Và Zeus trừng phạt Ixion bằng cách xiềng y vào một bánh xe nóng như lửa. (Chú thích của bản dịch tiếng Anh)*

[18]. *Viết tắt của “Nota Bene” (tiếng La-tinh) có nghĩa là đánh dấu, ghi lại rõ ràng hay “Chú ý!” (lời ghi trước một nhận xét quan trọng để người đọc chú ý).*

[19]. *Tiếng La-tinh, có nghĩa: sự tương tác giữa hai vật thể cách xa nhau, không qua trung gian nào hết.*

[20]. *Thơ tiếng Đức trong nguyên tác, của J.W. von Goethe (1749-1832). (Dịch theo bản dịch tiếng Anh, trang 15).*

[21]. *Johann Ludwig Tieck (1773-1853): nhà thơ, nhà văn Đức danh tiếng, một trong những người đầu đàn của trào lưu lãng mạn ở Đức cuối thế kỷ 18 và đầu thế kỷ 19.*

[22]. Georges Léopold Cuvier (1769-1832): nhà cổ sinh vật học Pháp nói rằng mục đích nghiên cứu của ông là để chỉ ra rằng toàn bộ một loài sinh vật có thể được dựng lại từ chỉ một cái xương. (Chú thích của bản dịch tiếng Anh).

[23]. Theo phong tục Đan Mạch, nhẫn đính hôn được đeo ở ngón áp út bàn tay phải của cô gái. (Chú thích của bản dịch tiếng Anh)

[24]. Tiếng Đức trong nguyên tác, có nghĩa: điều không mong đợi lại thường xảy ra. Đây là chép lại theo bản tiếng Pháp (trang 35); còn bản tiếng Anh thì không ghi câu tiếng Đức này, chỉ dịch thẳng ra: ...often the unhoped for happens. (trang 23)

[25]. Tiếng Đức trong nguyên tác, có nghĩa: mũ phụ nữ có vành rộng và mềm.

[26]. Tiếng Đức trong nguyên tác, có nghĩa: thẳng (direct).

[27]. Tiếng Đức trong nguyên tác, có nghĩa: gây ra lo lắng, đáng quan ngại.

[28]. Dựa theo quan điểm nổi tiếng của triết gia Đức F. Hegel (1770-1831): “Cái gì hợp lý thì hiện thực và cái gì hiện thực thì hợp lý.” (“What is rational is actual and what is actual is rational.”)

[29]. Một nhân vật nữ chính trong vở nhạc kịch Don Giovanni của Mozart, trong đó cô là con gái của Il Commendatore, đính hôn với Don Ottavio, nhưng bị Don Juan (Don Giovanni) dụ dỗ...

[30]. Tiếng La-tinh trong nguyên tác (còn được viết tắt là DT): chứng mê sảng cấp tính thường do nghiện rượu nặng gây ra.

[31]. Tiếng Pháp trong nguyên tác, có nghĩa: tiện thể, nhân tiện...

[32]. Một con đường đi dạo rất dài, từ trung tâm thành phố chạy dọc theo cảng Copenhagen về hướng bắc. (Chú thích của bản dịch tiếng Anh)

[33]. Xem chú thích trang 20.

[34]. Joseph: một tộc trưởng trong Sách Sáng Thế (Genesis), con của Jacob và Rachel, bị các anh mình bán sang Ai Cập làm nô lệ, sau trở thành một quan to của vua Ai Cập thời cổ đại Pharaoh). Nhờ sự bảo trợ của ông mà người Do Thái xưa (Hebrew) được sinh sống ở Ai Cập.

[35]. Potiphar: một nhân vật trong Sách Sáng Thế 39:11-20, chỉ huy vệ binh của vua Ai Cập, sống cùng thời với Joseph. Vợ của Potiphar say mê Joseph, khi ấy là nô lệ trong nhà Potiphar, nhưng tức giận trước sự hồ hững của người này nên buộc tội Joseph muốn hãm hiếp mình. Potiphar bắt Joseph hạ ngục. “Một ngày kia, cậu vào trong nhà để làm phận sự và không có gia nhân nào trong nhà, thì bà náu áo cậu mà nói: “Nằm với tôi đi!” Cậu bỏ áo lại trong tay bà, chạy trốn và ra ngoài.

Khi bà thấy rằng cậu đã bỏ áo lại trong tay bà và chạy trốn ra ngoài, thì bà gọi người nhà và nói với họ: “Các người xem đây: người ta đã đưa về cho chúng ta một tên Híp-ri để đủ đờn với chúng ta. Hấn đã đến với tôi để nằm với tôi, nhưng tôi đã lớn tiếng kêu. Khi nghe tôi cất tiếng kêu, thì hấn bỏ áo lại bên cạnh tôi, chạy trốn và ra ngoài.” Bà để áo cậu bên cạnh mình cho đến khi ông chủ của cậu về nhà. Bà cũng dùng những lời lẽ như trên và nói với ông: “Tên nô lệ Híp-ri ông đưa về cho chúng ta, đã đến với tôi để đủ đờn với tôi. Khi tôi cất tiếng kêu, thì hấn bỏ áo lại bên cạnh tôi và chạy trốn ra ngoài.” Khi ông chủ của cậu nghe những lời bà vợ nói với ông: “Tên nô lệ của ông đối xử với tôi như thế đó!” thì ông dùng dưng nổi giận. Ông chủ của Giu-se bắt cậu và tống vào nhà tù, nơi các tù nhân của nhà vua bị giam giữ.” (Theo bản dịch Cựu Ước của Nhóm Phiên Dịch Các Giờ Kinh Phụng Vụ, sau đây sẽ viết tắt là NPDCGKPV <http://www.catholic.org.tw/vntaiwan/vnbible/sangthe/sangthe39.htm>) Híp-ri= Hebrew; Giu-se= Joseph.

[36]. Một trong 150 loài chim bói cá (kingfisher) được biết hiện nay, có nhiều ở châu Âu. Có một thời người ta đã tin rằng loài chim này xây tổ trên biển.

[37]. Một đơn vị tiền tệ bằng bạc đúc, lưu hành ngày trước ở các nước Bắc Âu, trong đó có Đan Mạch.

[38]. Ở đây tác giả quy chiếu đến việc Chúa Trời tạo ra con người theo hình ảnh mình, vào ngày thứ Sáu thuở khai thiên lập địa. Sáng Thế Ký 1: 26,27: “Thiên Chúa phán: “Chúng ta hãy làm ra con người theo hình ảnh chúng ta, giống như chúng ta, để con người làm bá chủ cá biển, chim trời, gia súc, dã thú, tất cả mặt đất và mọi giống vật bò dưới đất.

Thiên Chúa sáng tạo con người theo hình ảnh mình,

Thiên Chúa sáng tạo con người theo hình ảnh Thiên Chúa,

Thiên Chúa sáng tạo con người có nam có nữ.”

(Theo bản dịch Cựu Ước của NPDCGKPV)

[39]. Theo thần thoại Hy Lạp, Orpheus, nhà thơ và nhạc sĩ, xuống tận địa ngục để tìm người vợ, Eurydice, bị rắn cắn chết, và được phép dẫn vợ về dương thế với điều kiện không được nhìn nàng trước khi qua khỏi ngưỡng cửa địa ngục. Orpheus bỗng dưng quên mất điều kiện này, ngoái đầu nhìn Eurydice đang đi phía sau quá sớm, và nàng biến mất vĩnh viễn!

[40]. Ở đây tác giả quy chiếu đến Phúc âm theo thánh John (Giăng hay Gioan), chương 5: 2, 3, 4: “Tại Giêrusalem, gần Cửa Chiên, có một hồ nước, tiếng Hipri gọi là Bétdatha. Hồ này có năm hành lang. Nhiều người đau ốm, đui mù, què quặt, bất toại nằm la liệt ở đó, chờ cho nước động, vì thỉnh thoảng có thiên thần Chúa xuống hồ khuấy nước lên; khi nước khuấy lên, ai xuống trước, thì dù mắc bệnh gì đi nữa, cũng được khỏi.” (Theo bản dịch Tân Ước của NPDCGKPV,

<http://www.catholic.org.tw/vntaiwan/vnbible/vngioan/gioan05.htm>)

Giêrusalem= Jerusalem; Cửa Chiên= Sheep Gate; Hipri= Hebrew; Bêtdatha= Bethesda

[41]. Tiếng Đức trong nguyên tác, có nghĩa: buồn nản, chán ngắt...

[42]. Thơ tiếng La-tinh của Ovid, thi sĩ danh tiếng người La Mã (43 trước Công nguyên-17 hay 18) trong bài thơ dài “Ars Amatoria” (The Art of Love, Nghệ thuật yêu đương).

[43]. Nhật Chiêu dịch thơ, theo bản dịch tiếng Anh, trang 38. Ovid ví tình yêu như một thứ nghĩa vụ quân sự: “Militiae species amor est” (Love is a kind of military service).

[44]. Tiếng La-tinh trong nguyên tác, có nghĩa: điều kiện thiết yếu.

[45]. Nhân vật nữ chính người “Gyp-xi” (gypsy) trong vở hài kịch cùng tên “Preciosa” (1821) của nhà biên kịch người Đức Pius Alexander Wolff (1782-1828), phần nhạc đệm do nhà soạn nhạc danh tiếng Carl Maria von Weber (người Đức, 1786-1826) viết.

[46]. Cửa Bắc và Cửa Đông của thành phố Copenhagen.

[47]. Nữ thần La Mã về Minh triết và Thông minh, bảo trợ thành La Mã và thợ thủ công. Trong thần thoại Hy Lạp, Minerva có tên là Athena được sinh ra từ cái đầu của Zeus (tên La Mã: Jupiter), không như một trẻ sơ sinh nhưng đã trưởng thành, sau khi Zeus đã nuốt trọn Metis, mẹ của nàng.

[48]. Nữ thần La Mã về Sắc đẹp, Tình yêu và Vườn hoa. Theo thần thoại Hy Lạp, nàng mang tên Aphrodite, con của Zeus và Dione, sinh ra từ bọt biển và đã lớn như đàn bà khi sinh ra.

[49]. Theo thần thoại Hy Lạp, Psyche (có nghĩa “linh hồn” hay “hơi thở của cuộc sống”) được cha mẹ có lệnh phải mang nàng và hai em gái, tất cả mặc áo cưới, đến một núi đá và bỏ họ ở đó. Zephir (gió Tây) khẽ nhàng thổi đưa nàng sang một cánh đồng cỏ rất xa, nơi người chồng định mệnh của nàng, Cupid (hay Eros), đang đợi.

[50]. Nhân vật trong Kinh Thánh, con trai đầu của Adam và Eva, làm nghề nông, do ghen tuông mà giết em trai mình là Abel, vì Abel được Chúa Trời thương yêu hơn.

[51]. “King Lear” (viết giữa những năm 1603-1606) là vở bi kịch nổi tiếng của nhà soạn kịch lớn người Anh, William Shakespeare (1564-1616).

[52]. Tiếng Pháp trong nguyên tác, ở đây có nghĩa: thể thì, thôi được.

[53]. Tiếng Ý trong nguyên tác, có nghĩa: với tình yêu.

[54]. Theo Sách Sáng Thế 2: 18-23, Chúa Trời đã lấy một cái xương sườn của người đàn ông đang sống một mình là Adam, tạo ra người đàn bà, Eva, để làm bạn đời cho Adam, vì “đàn ông ở một mình thì không tốt...”

[55]. The Graces: theo thần thoại Hy Lạp, là ba chị em nữ thần Aglaia, Thaleia, Euphrosyne ban phát sắc đẹp, vẻ duyên dáng và hạnh phúc cho nhân loại.

[56]. Thời Trung cổ ở châu Âu, các gia đình thường dành một phòng hay một căn nhà riêng cho các cô gái chưa chồng để ở và sinh hoạt.

[57]. Nhân vật chính trong vở nhạc kịch (opera) của Mozart (1756-1791), “ The marriage of Figaro ” (Lễ cưới của Figaro, 1786).

[58]. Theo cách hiểu của người dịch, ở đây tác giả quy chiếu đến nghi thức rửa tội hơi khác nhau trong đạo Cơ đốc: có nơi chỉ cần vẩy nước lên trán hay lên người, có nơi nhúng người hay chìm cả người xuống nước. Việc cởi quần áo thì tượng trưng cho sự cởi bỏ những dấu hiệu bề ngoài của bản thân tội lỗi, tức “con người cũ” (Tội ở đây là tội tổ tông, ancestral sin hay nguyên tội, original sin).

[59]. Ở đây tác giả quy chiếu đến câu thánh vịnh số 90:4 trong Cựu Ước (Psalm 90:4): *A thousand years in your sight are like a day that has just gone by, or like a watch in the night.* (“Ngàn năm Chúa kể là gì, tựa hôm qua đã qua đi mất rồi, khác nào một trống canh thôi!”) (Theo bản dịch “Sách Thánh vịnh” của NPDCGKP)

[60]. Còn được gọi là La Pucelle d’Orléans (Cô Trinh nữ thành Orléans, Pháp), 1412-1431, nữ anh hùng của nước Pháp vì đã giải phóng thành Orléans khỏi tay quân nước Anh, rồi sau bị bắt, bị tòa án Dị giáo (Tribunal de l’Inquisition) kết tội tà giáo và bị đưa lên giàn hỏa. Được phong thánh năm 1920.

[61]. Tác giả quy chiếu đến thời đại được gọi là “Hy Lạp Cổ điển” (The Classical Greece) trong hai thế kỷ 5 và 4 trước Công nguyên, khi nền văn minh Hy Lạp rực rỡ lan truyền từ vùng Trung Á đến tận phía Tây Địa Trung Hải. Văn hóa Hy Lạp vào thời kỳ này, đặc biệt là triết học, đã ảnh hưởng mạnh mẽ trên Đế chế La Mã, và qua đó, đến cả châu Âu. Vì lý do này, Hy Lạp Cổ điển thường được xem như đã tạo nền móng cho văn hóa phương Tây phát triển sau đó.

[62]. Một câu thơ tiếng La-tinh của nhà thơ Ovid (43 trước Công nguyên-17 hay 18). Nhật Chiêu dịch thơ, theo bản dịch tiếng Anh, trang 67.

[63]. Theo truyền thuyết, Faust (hay Faustus) là một thuật sĩ ở Đức cuối thế kỷ 16 đã chịu bán linh hồn cho quỷ sứ Mephistopheles (hay Mephisto) để đổi lấy sự hiểu biết và của cải trần gian. Faust sau này trở thành chủ đề và nhân vật chính của nhiều tác phẩm văn học, âm nhạc, hội họa,

điện ảnh... trong số đó có lẽ nổi tiếng nhất là “ Faust ” của nhà văn lớn người Đức, Goethe (1749-1832).

[64]. *Tiếng Đức trong nguyên tác, có nghĩa: rơi, ngã xuống đất.*

[65]. *Tiếng Pháp trong nguyên tác, có nghĩa: “ Người vợ chưa cưới ”, một vở ca nhạc kịch (opéra-comique) ra đời năm 1829 của hai tác giả người Pháp, Daniel Auger (1782-1871) viết nhạc, và Eugène Scribe (1791-1861) viết lời. Được trình diễn ở Copenhagen lần đầu tiên vào năm 1831. Nhân vật Fritz là một viên hạ sĩ bị mất vợ chưa cưới vì do lỗi của chính mình; cô vợ bỏ đi lấy một ông bá tước... (Chú thích của bản dịch tiếng Anh)*

[66]. *Tiếng Đức trong nguyên tác, có nghĩa: chỉ giữa chúng ta với nhau.*

[67]. *Thơ của Joseph Freiherr von Eichendorff (1788-1857), một thi sĩ Đức thuộc trường phái lãng mạn sống cùng thời với Kierkegaard. (Dịch theo bản dịch tiếng Anh, trang 77)*

[68]. Ở đây, tác giả quy chiếu đến câu 4:8 trong Thư 1 trong Tân Ước của Thánh Phêrô (Saint Peter): *Above all, love each other deeply, because love covers a multitude of sins.* (“Trước hết, anh em hãy yêu thương nhau nồng nàn, vì lòng yêu thương che phủ muôn vàn tội lỗi.” (Theo bản dịch Tân Ước của NPDCGKPV)

[69]. *Chép theo bản dịch tiếng Pháp (trang 106), vì bản dịch tiếng Anh không để nguyên văn mà dịch luôn ra tiếng Anh. Đây là một đoạn trong bài dân ca Na Uy. (Dịch theo bản dịch tiếng Anh, trang 81)*

[70]. *Tiếng La-tinh trong nguyên tác, có nghĩa: sự hài hòa được tạo ra từ trước.*

[71]. *The sun chariot: theo thần thoại Hy Lạp, Helios là vị thần mỗi ngày cỡi cỗ xe mặt trời xuyên qua bầu trời. Helios có khi được đồng hóa với Apollo, thần Ánh sáng.*

[72]. *The arch of heaven: ở đây, tác giả quy chiếu đến câu 1:14 trong Sách Sáng Thế 1:14 “Thiên Chúa phán: Phải có những vầng sáng trên vòm trời, để phân rẽ ngày với đêm, để làm dấu chỉ xác định các đại lễ, ngày và năm.” (Theo bản dịch Cựu Ước của NPDCGKPV)*

[73]. *Tiếng La-tinh trong nguyên tác; đây là hai câu thơ trong bài thơ dài “ Ars Amatoria ” (The Art of Love, Nghệ thuật yêu đương) của nhà thơ La-Mã, Ovid.*

[74]. *Ulysses (tên La Mã, hay Odysseus, tên Hy Lạp) là một anh hùng trong thần thoại Hy Lạp, cũng là một trong những nhân vật chính trong sử thi Iliad (cho là được viết vào thế kỷ thứ 8 trước Công nguyên) của nhà thơ huyền thoại Homer (có lẽ sống vào thế kỷ thứ 8 trước Công nguyên). Ulysses là tác giả mưu kế “Con ngựa thành Troy” nổi tiếng trong sử sách.*

[75]. Hai nữ thần biển này có tên là Circe và Calypso.

[76]. Nhật Chiêu dịch thơ, theo bản dịch tiếng Anh, trang 86.

[77]. Jehovah (còn được viết là Yehowah hay Yahweh): trong Kinh thánh Do Thái (the Hebrew Bible), là tên mà người theo đạo Do Thái dùng để chỉ Thượng đế của mình. Ngoài ra, trong Kinh Cựu Ước (The Old Testament), đó là tên của Chúa Trời.

[78]. Tiếng Đức trong nguyên tác, có nghĩa: trên khắp.

[79]. Gedichte, tiếng Đức trong nguyên tác, có nghĩa: những bài thơ.

[80]. Friedrich von Schiller (1759-1805): nhà biên kịch, nhà thơ nổi tiếng người Đức, có ảnh hưởng lớn đến các nhà văn theo trường phái lãng mạn.

[81]. Thekla's song: Đây là bản nhạc viết năm 1817, cho giọng hát và dương cầm của nhà soạn nhạc người Áo Frank Schubert (1797-1828), lấy cảm hứng từ nhân vật nữ tên là Thekla trong một vở kịch lịch sử của Schiller.

[82]. Gottfried August Bürger (1747-1794): nhà thơ Đức.

[83]. Tiếng Đức trong nguyên tác, bản tiếng Anh ghi chú là uncomfortable (trang 89) có nghĩa: bức bối, khó chịu, gây lo lắng...

[84]. Chú thích của bản dịch tiếng Anh (trang 206) ghi là: A German word with a Danish ending; nó được dịch sang tiếng Anh là: boring (chán ngắt, nhạt nhẽo...).

[85]. Từ La-tinh, có nghĩa: sự đồng thuận chung, sự nhất trí của mọi người.

[86]. Amen, thường nói ở cuối bài cầu nguyện hay thánh ca, có nghĩa: cầu mong được như vậy.

[87]. Tiếng La-tinh trong nguyên tác, có nghĩa: Chúa (hay Trời) phù hộ.

[88]. Tiếng La-tinh trong nguyên tác, có nghĩa: trong tình trạng hồi hộp.

[89]. Tiếng La-tinh trong nguyên tác, có nghĩa: sự tự sinh (spontaneous generation, theo bản dịch tiếng Anh).

[90]. Bản dịch tiếng Anh dùng từ gốc Pháp "bourgeois" (trang 103), ở đây được hiểu là: bảo thủ, hay quan tâm đến địa vị xã hội, đến của cải vật chất.

[91]. Tiếng La-tinh, có nghĩa: nguyên trạng

[92]. Tiếng La-tinh, có nghĩa: ngay sát cạnh.

[93]. Tiếng La-tinh, có nghĩa: ở cách xa.

[94]. Tiếng Đức trong nguyên tác.

[95]. Nhật Chiêu dịch thơ, theo bản dịch tiếng Anh, trang 108.

[96]. Tiếng Pháp trong nguyên tác, có nghĩa: vô khối, hàng đống, nhiều cả đám...

[97]. Amen, có nghĩa: cầu mong được như vậy.

[98]. Bản dịch tiếng Anh, trang 122, in là **Rebecca**. Nhưng theo ý riêng của người dịch thì có sự in sai ở đây, vì chính Rachel, con gái của ông Laban, đã trộm các tượng thần của cha mình để trốn đi theo chồng là Jacob. Còn bà Rebecca là em gái của ông Laban và cũng là mẹ của Jacob (và sau là mẹ chồng của Rachel), không dính dáng gì đến vụ trộm này. Theo Sáng Thế Ký 31: 19, 34, 35: “Trong lúc ông La-ban đi xén lông chiên, thì bà Ra-khen lấy trộm các tượng thần của cha bà”, và: “Bà Ra-khen đã lấy các tượng thần, để trong yên lác đà rồi ngồi lên trên. Ông La-ban lục lọi khắp cả lều mà không tìm thấy. Bà thưa với cha: “Xin ngài đừng nổi nóng nếu con không thể đứng lên trước mặt ngài, vì con đang có điều thường xảy đến cho đàn bà. Ông tìm tòi nhưng không thấy các tượng thần.” (Theo bản dịch Cựu Ước của NPDCGKPV) Ra-khen = Rachel; La-ban = Laban

[99]. Tiếng Ý trong nguyên tác, có nghĩa: cái gì đó đáng được tôn kính.

[100]. Nguyên văn: the Maiden's Leap.

[101]. Ở đây tác giả quy chiếu đến Eo biển Dardanelles nằm ở phía Tây-Bắc nước Thổ Nhĩ Kỳ, có một bên là châu Âu (bán đảo Balkans hay Gallipoli) và một bên là châu Á (vùng Anatolie, Thổ Nhĩ Kỳ).

[102]. Tiếng Đan Mạch: længsel (khát khao) vẫn với fængsel (nhà lao). (Theo bản dịch tiếng Anh, trang 131)

[103]. Ở đây tác giả quy chiếu đến một khái niệm của Pythagoras (khoảng 570 – khoảng 495 trước Công nguyên, triết gia và nhà Toán học Hy Lạp cổ đại), dựa trên sự trùng hợp ngẫu nhiên giữa quãng tám (octave) trong âm nhạc và con số 8 của các hành tinh.

[104]. Theo thần thoại La Mã, Cardea là nữ thần trông nom các bản lề cửa.

[105]. Theo thần thoại La Mã, Janus là một trong những vị thần xưa nhất, canh giữ các cánh cửa và theo dõi sự ra vào, và được biểu hiện bằng hai khuôn mặt đối nhau, gọi lên hai mặt của một cánh cửa.

[106]. Tiếng La-tinh trong nguyên tác, có nghĩa: trong tâm trí, trong đầu.

[107]. Thuyết phiếm thần (pantheism) là hệ thống triết lý đồng nhất hóa Thượng đế với thế giới, hay nói cách khác, Thượng đế hiện hữu trong vạn vật. Cũng là một hệ thống đạo giáo mang lòng tin rằng Chúa là tất cả và tất cả là Chúa.

[108]. Thần gió (hay Phong thần), theo thần thoại Hy Lạp và La Mã, là vua đảo Aeolia, canh giữ các ngọn gió (được xem là các con trai ông) trong một cái động trên đảo. Một trong những người con trai của ông là Sisyphus, vua nước Corinth, vì những tội ác của mình, bị trừng phạt ở Địa ngục phải đẩy đi, đẩy lại muôn đời một tảng đá lớn lên một triền núi vì hễ cứ đẩy nó gần lên tới đỉnh núi thì nó bao giờ cũng rơi xuống lại.

[109]. Theo thần thoại Hy Lạp, nàng Ariadne yêu chàng Theseus, trao cho chàng một sợi chỉ khi chàng đi diệt trừ con quái vật Minotaur bị giam cầm trong mê cung trên đảo Crete. Nhờ sợi chỉ này mà Theseus ra khỏi mê cung sau khi giết được Minotaur.

[110]. Ở đây tác giả quy chiếu đến câu Mark 3.24 (Tin Mừng theo thánh Máccô, 3.24): “Nước nào tự chia rẽ, nước ấy không thể bền” (Theo bản dịch Tân Ước của NPDCGKPV).

[111]. Troll: trong thần thoại vùng Scandinavia (Bắc Âu), chỉ người khổng lồ độc ác hay chủ lòng ranh mãnh nhưng thân thiện.

[112]. Jacob là con rể của Laban, lấy hai con gái của Laban là Rachel và Leah làm vợ. Câu chuyện này được kể trong Sáng Thế Ký 30: 31-43: “Ông nói: “Cha phải trả cho con cái gì đây?” Ông Gia-cóp thưa: “Cha không phải trả gì cho con cả. Nếu cha làm cho con điều sau đây, thì con sẽ lại chăn giữ đàn chiên dê của cha. Hôm nay con sẽ đi qua tất cả đàn chiên dê của cha, cha hãy để riêng ra mọi chiên con lốm đốm và lốm chấm, mọi chiên con đen tuyền trong số chiên, và con nào lốm chấm và lốm đốm trong số dê cái: đó sẽ là công xá của con. Mai này, khi cha đến kiểm soát công xá của con, thì sự lương thiện của con sẽ làm chứng cho con: Tất cả những con dê không lốm chấm và lốm đốm, những con chiên không đen tuyền trong đàn vật của con, sẽ là của ăn cấp.” Ông La-ban nói: “Được, thì cứ như con nói!” Ngày hôm ấy, ông để riêng ra các dê đực vằn và lốm chấm, mọi dê cái lốm đốm và lốm chấm, mọi con vật có vệt trắng, và mọi con chiên đen tuyền; và ông giao chúng cho các con trai ông. Rồi ông để khoảng cách ba ngày đường giữa ông và ông Gia-cóp. Ông Gia-cóp thì chăn những chiên dê còn lại của ông La-ban. Ông Gia-cóp kiếm những cành cây bạch dương, hạnh đào và tiêu huyền còn tươi. Ông bóc vỏ cho lộ ra phần lõi trắng trên cành, để làm thành những vệt trắng. Rồi ông đặt các cành cây đã bóc vỏ vào các máng uống nước, nơi chiên dê đến uống, cho chúng thấy; chúng động đực khi đến uống. Các con vật giao nhau trước các cành cây và đẻ ra những con vằn, lốm đốm và lốm chấm. Còn những con chiên thì ông Gia-cóp tách riêng ra, và cho chúng quay về những con vằn và tất cả những con lốm đốm trong đàn vật của ông La-ban. Bằng cách đó, ông gây cho mình những đàn vật riêng và không đặt chung với đàn vật của ông La-ban. Mỗi khi các con vật khỏe giao nhau, thì ông Gia-cóp đặt các cành vào trong máng, trước mắt chúng, để chúng

giao nhau trước các cảnh đó. Nếu là các con vật yếu thì ông không đặt, thành ra các con vật yếu thuộc về ông La-ban, còn những con khỏe thuộc về ông Gia-cóp. Thế là ông trở nên giàu, thật giàu; ông có chiên dê đầy đàn, có tôi trai tớ gái, lạc đà và lừa.” (Bản dịch của NPDCGKPV: <http://www.catholic.org.tw/vntaiwan/vnbible/sangthe/sangthe30.htm>)

[113]. Đây là một bức tranh tường đến từ Herculaneum (tên tiếng Ý hiện nay: Ercolano, một thành phố La Mã cổ đại ở miền Nam nước Ý bị núi lửa Vesuvius chôn vùi năm 79, cùng lúc với thành phố Pompeii lân cận) được giới khảo cổ tìm thấy và hiện nay được trưng bày ở Viện bảo tàng quốc gia Naples (Napoli, Ý).

[114]. Theseus, trên đường về nước nhà sau khi giết con quái vật Minotaur, đã đem theo Ariadne đến cái đảo nhỏ Naxos rồi bỏ rơi nàng ở đó, xuống thuyền ra đi khi nàng còn ngủ. Xem chú thích 1 trang 189.

[115]. Theo thần thoại La Mã, Cupid là Thần Tình yêu, tương ứng với Thần Eros trong thần thoại Hy Lạp, con trai của nữ thần Venus, thường được thể hiện (tranh, tượng...) dưới dạng một đứa bé trai khoảng 8, 9 tuổi mang cung, và làm chảy máu các quả tim bằng các mũi tên của mình.

[116]. Theo thần thoại Hy Lạp, Nemesis là Nữ thần của sự báo thù, đại diện cho công lý trừng phạt đối với những kẻ tỏ ra ngạo mạn trước thánh thần. Theo lời kể của nhà thơ Ovid trong trường thi “Metamorphoses” thì một trong những nạn nhân danh tiếng của nàng là Narcissus, một anh chàng cực kỳ đẹp trai và kiêu căng, tỏ ra rẻ rúng với những cô gái phàm trần hay những nữ thần đem lòng yêu mình. Nemesis như chàng đến bên một đài nước rất trong để chàng thấy khuôn mặt mình phản chiếu trong đó, và Narcissus đắm ra yêu mê mết nó, không nhận biết đó chỉ là một hình bóng. Chàng không đủ sức rời bỏ vẻ đẹp phản chiếu trong nước của chính mình rồi cuối cùng chết với nó.

[117]. Nằm ở phía Tây Bắc thủ đô Copenhagen, bên trái Hồ Esrom, nó là một trong những rừng lớn nhất nước Đan Mạch.

[118]. Ở đây tác giả quy chiếu đến chuyện một nữ thần núi xinh đẹp, hát hay nhưng có tật nói nhiều tên là Echo trong thần thoại Hy Lạp. Echo bị Hera, vợ của Zeus (“chúa tể của các vị thần”, hay Jupiter trong thần thoại La Mã), lấy đi tiếng nói, ngoại trừ khả năng lặp lại tiếng nói nghe được từ người khác. Echo dành một tình yêu đơn phương cho Narcissus, một thanh niên cực kỳ đẹp trai, sau nàng chết trong cô đơn và tuyệt vọng, chỉ để lại tiếng vang.

[119]. Thành phố Đức, nổi tiếng về kiến trúc “baroque” và sinh hoạt nghệ thuật sôi động vào thế kỷ 19, khi còn là kinh đô của Vương quốc Saxony.

[120]. Theo thần thoại La Mã, là Nữ thần Vườn hoa, Sắc đẹp, Tình yêu và Tình dục, tương ứng với nữ thần Aphrodite trong thần thoại Hy Lạp. Venus là nguồn cảm hứng cho nhiều tác phẩm nghệ thuật cổ điển danh tiếng ở châu Âu.

[121]. Tiếng Ý trong nguyên tác, có nghĩa: cái gì đó đáng được tôn kính.

[122]. *The Transfiguration*: sự tích Chúa Giê Su lên núi cùng ba môn đồ và được biến hình (hay biến thân), khuôn mặt trở nên rạng rỡ... Để tưởng nhớ phép lạ này, ngày 6 tháng tám được chọn làm lễ Biến hình.

[123]. Theo bản dịch tiếng Anh là: *Deer Park* (Lộc Viên).

[124]. Có nghĩa: “Bạn của Cảnh sát”. Tên một tạp chí trào phúng ở Copenhagen, sống gần được nửa thế kỷ (1798-1846).

[125]. Mark, một đơn vị tiền tệ, như ở Đức trong nhiều năm, trước khi Đức chuyển sang dùng đồng Euro.

[126]. Có nghĩa: sự tự túc.

[127]. Solomon (khoảng 970-931 trước Công nguyên): vua thứ ba của người Do Thái cổ đại, con vua David, nổi tiếng về sự sáng suốt. Đã xây dựng Đền Jerusalem. Câu nói trên được chép trong Sách cách ngôn (*The Book of Proverbs 24:26* trong Cựu Ước), được dịch hơi khác: Ai trả lời thẳng thắn mới là người bạn thật. (Theo bản dịch của NPDCGKPV, <http://www.catholic.org.tw/vntaiwan/vnbible/chamngon/chngon24.htm>)

[128]. Ở đây tác giả quy chiếu đến sự tương đồng do triết gia cổ đại Hy Lạp Socrates (470-399 trước Công nguyên) đưa ra khi so sánh tâm hồn con người với hai con ngựa và người đánh xe ngựa, được đồ đệ Plato (khoảng 427-348 hay 347 trước Công nguyên) ghi lại trong tập “*Phaedrus*”, một trong khoảng ba mươi “Đối thoại” của ông. *Phaedrus* là một nhân vật thường đối thoại với Socrates, chứ không phải *Phaedrus* nổi tiếng trong thần thoại Hy Lạp, một người đàn bà sống qua bi kịch tình yêu, tội lỗi và cái chết.

[129]. Một họa tiết bằng cát được tạo ra trên một tấm bảng rung lắc. Được đặt tên theo nhà vật lý người Đức Ernest F. Chladni (1756-1827). (Chú thích của bản dịch tiếng Anh)

[130]. Ở đây tác giả quy chiếu đến hai pho tượng đá song sinh khổng lồ thời Ai Cập cổ đại, nay vẫn còn. Memnon là vua nước Ethiopia và là con trai của Eos, nữ thần Rạng đông, đem quân từ châu Phi đi cứu viện thành Troy (trong Chiến tranh thành Troy) nhưng tử trận ở đó. Người Hy Lạp cho rằng hai pho tượng trên thể hiện Memnon, và vào lúc rạng đông, khi những tia nắng bắt đầu rọi lên thì chúng phát ra tiếng nhạc.

[131]. Theo thần thoại Hy Lạp, Eros là Thần Tình yêu. Được xem như trẻ nhất trong các vị thần và được thể hiện (qua tranh, tượng...) như một đứa trẻ làm quả tim đỏ máu bằng các mũi tên của mình. Được người La Mã đồng hóa với thần Cupid.

[132]. *Thơ của Ovid bằng tiếng La-tinh trong tác phẩm “ Nghệ thuật yêu đương ”, có nghĩa: của hồi môn thì hay sinh sự.*

[133]. *Nữ thần Vườn hoa, Sắc đẹp và Tình yêu trong thần thoại La Mã. Tương ứng với nữ thần Aphrodite của người Hy Lạp. Nàng có cái thắt lưng mà ai đeo vào sẽ khiến cho đàn ông, kể cả các vị thần, đều chết mê chết mệt. Venus có rất nhiều tình nhân, cả thần linh lẫn người phàm, và nhiều con hoang...*

[134]. *Tiếng La-tinh trong nguyên tác, có nghĩa: mơ mộng hão huyền cùng nhau.*

[135]. *Theo bản dịch tiếng Anh (trang 164) thì từ Đan Mạch tusindfryd (tức daisy, hoa cúc đại) còn có nghĩa là “thousand delights” (nghìn vui sướng).*

[136]. *Tiếng La-tinh trong nguyên tác, có nghĩa: việc đã quyết, việc đã rồi. Đây là một câu nói nổi tiếng năm 49 trước Công nguyên của Julius Caesar (100-44 trước Công nguyên), một danh tướng La Mã khi kéo quân từ xứ Gaul (nước Pháp và các nước nhỏ lân cận ngày nay) vượt qua sông Rubicon (ranh giới giữa xứ Gaul và nước Ý cổ đại) để về kinh đô, bất chấp lệnh giải chức tư lệnh của ông bởi La Mã (chính quyền trung ương). Sau đó, Caesar trở thành nhà độc tài ở La Mã rồi vài năm sau thì bị ám sát.*

[137]. *Theo truyện Ngàn lẻ một đêm, Nhà vua một nước Hồi giáo (sultan) vì giận vợ ngoại tình nên quyết tâm trả thù đàn bà bằng cách mỗi ngày cưới một cô gái làm vợ rồi đem chém cô ta sau một đêm ân ái; Cô gái Scheherazade tình nguyện vào cung làm vợ một đêm như thế và tìm cách thoát khỏi cái chết mỗi rạng đông bằng cách kể chuyện suốt 1001 đêm; nhà vua mê nghe chuyện nên cuối cùng được cảm hóa, bỏ hẳn sự tàn bạo trước đó, và phong nàng làm hoàng hậu...*

[138]. *Tiếng La-tinh trong nguyên tác, có nghĩa: Hãy để chúng thù ghét (ta), miễn là chúng sợ (ta). Đó là câu tục ngữ ưa thích của Caligula, hoàng đế La Mã (12-41), chỉ trị vì có 4 năm (37-41) nhưng nổi tiếng tàn bạo. Xem: [http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Latin_phrases_\(O\)](http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Latin_phrases_(O)).*

[139]. *Tiếng La-tinh trong nguyên tác, có nghĩa: hoa súng trắng.*

[140]. *Theo thần thoại Hy Lạp, là Nữ thần của Sắc đẹp và Tình yêu, sinh ra từ bọt biển, đứng cười trên một vỏ sò, và là mẹ của thần Eros. Tương ứng với Nữ thần Venus của người La Mã.*

[141]. *Tiếng Đức trong nguyên tác, có nghĩa: vô tư; tự nhiên; không bị ức chế.*

[142]. *Theo thần thoại Bắc Âu, là những trinh nữ chiến binh, hay những nữ thần tham dự vào các cuộc chiến tranh.*

[143]. *Chàng Pyramus và nàng Thisbe sống ở thành phố Babylon là đôi trai gái yêu nhau, nhưng cha mẹ hai bên thì đối nghịch nên cấm đoán họ lấy nhau. Vì hai nhà có chung vách nên nhờ*

một đường nứt trên nó mà họ có thể thăm thì lời yêu với nhau. Đây là một cuộc tình bị cấm đoán, được nhà thơ La Mã Ovid (43 trước Công nguyên-17 hay 18) kể trong kiệt tác thơ “ Metamorphoses ” (Sự hóa thân, tựa gốc tiếng La-tinh: Metamorphoseon libri, Sách về sự Biến chuyển, được cho là ra đời vào năm 1). Sau này nhà viết kịch vĩ đại người Anh, W. Shakespeare (1564-1616) phỏng theo mà viết vở bi kịch “ Romeo and Juliet ” (1595) nổi tiếng, nhưng đặt bối cảnh ở thành phố Verona (Ý).

[144]. Điệu nhảy có nguồn gốc từ nước Anh vào thế kỷ 17, khá phổ biến ở Pháp và các nước châu Âu khác, có bốn cặp (8 người) đứng thành một hình vuông, với mỗi cặp một phía, mặt hướng về phía trong vào lúc bắt đầu nhảy.

[145]. Nhà thơ trữ tình La Mã (65-8 trước Công nguyên), tên đầy đủ bằng tiếng La-tinh là: Quintus Horatius Flaccus.

[146]. Tiếng Đan Mạch, trích từ vở bi kịch Palnatoke ra đời năm 1809 của Adam Gottlob Oehlenschläger (1779-1850, nhà thơ, nhà biên kịch và giáo sư mỹ học người Đan Mạch). Palnatoke là một người anh hùng Đan Mạch đã đi vào truyền thuyết. (Dịch theo bản dịch tiếng Anh, trang 175)

[147]. Ở đây tác giả quy chiếu đến sự tích Tháp Babel được kể trong Sáng Thế Ký 11:1-9 : “Tháp Ba-ben : Thuở ấy, mọi người đều nói một thứ tiếng và dùng những từ như nhau. Trong khi di chuyển ở phía đông, họ tìm thấy một đồng bằng ở đất Sin-a và định cư tại đó. Họ bảo nhau: “Nào! Ta đúc gạch và lấy lửa mà nung!” Họ dùng gạch thay vì đá và lấy nhựa đen làm hồ. Họ nói: “Nào! Ta hãy xây cho mình một thành phố và một tháp có đỉnh cao chọc trời. Ta phải làm cho danh ta lẫy lừng, để khỏi bị phân tán trên khắp mặt đất.” Đức Chúa xuống xem thành và tháp con cái loài người đang xây. Đức Chúa phán: “Đây, tất cả chúng nó hợp thành một dân, nói một thứ tiếng. Chúng mới khởi công mà đã như thế thì từ nay, chẳng có gì chúng định làm mà không làm được. Nào! Ta xuống và làm cho tiếng nói của chúng phải xáo trộn, khiến chúng không ai hiểu ai nữa.” Thế là Đức Chúa phân tán họ từ chỗ đó ra khắp nơi trên mặt đất, và họ phải thôi không xây thành phố nữa. Bởi vậy, người ta đặt tên cho thành ấy là Ba-ben, vì tại đó, Đức Chúa đã làm xáo trộn tiếng nói của mọi người trên mặt đất, và cũng từ chỗ đó, Đức Chúa đã phân tán họ ra khắp nơi trên mặt đất.” (Theo bản dịch Cựu Ước của NPDCGKPV).

[148]. Theo thần thoại La Mã, là nữ thần đồng trinh của nền lò sưởi, nhà ở và gia đình.

[149]. Sách Xuất hành trong Cựu Ước (The Book of Exodus 20:5): “Người không được phụng phục trước những thứ đó mà phụng thờ: vì Ta, Đức Chúa, Thiên Chúa của người, là một vị thần ghen tương. Đối với những kẻ ghét Ta, Ta phạt con cháu đến ba bốn đời vì tội lỗi của cha ông.” (Theo bản dịch của NPDCGKPV)

[150]. Ở đây tác giả dùng cách “chiết tự”: trong từ existence có từ tố ex có nghĩa là ở ngoài. (Từ tố hay hình vị, là đơn vị ngôn ngữ nhỏ nhất có nghĩa)

[151]. *Tiếng Pháp: Barbe-Bleue hay Yêu râu xanh, là nhân vật trong một truyện dân gian Pháp, được tác giả truyện cổ tích người Pháp Charles Perrault (1628-1703) viết lại vào cuối thế kỷ 17. Barbe-Bleue là một nhà quý tộc đã giết sáu người vợ trong lâu đài của mình, sau bị anh em trai của người vợ thứ bảy hạ sát.*

[152]. *Đó là cuộc xâm lăng nước Nga năm 1812 của 600.000 quân Pháp và chư hầu dưới sự chỉ huy của Hoàng đế Pháp, Napoléon Bonaparte (1769-1821), tuy đã chiếm đóng được thành Moscow nhưng sau bị thất bại nặng, chỉ còn một đám tàn quân chưa đầy 100.000 người về lại được đất Pháp.*

[153]. *Tiếng Pháp trong nguyên tác, có nghĩa: Hoàng đế vạn tuế!*

[154]. *Hai cô gái nông thôn xinh đẹp cãi nhau bên đường về chuyện ai trong hai cô có bộ mông đẹp nhất. Một ông khách qua đường đứng ra làm người phân xử và tuyên bố người chị thắng cuộc, và cũng nhanh chóng tỏ tình với nàng vì bị ấn tượng mạnh với bộ mông của người đẹp. Về nhà, ông ta đem chuyện kể lại cho mọi người nghe, và người em trai của ông vội vã đi tìm cô em. Cha của hai nàng đồng ý gả họ cho hai anh em đó. Người dân thành Syracuse gọi hai cô gái đó là Kallipygos (với bộ mông đẹp) và xây một ngôi đền thờ Venus (hay Aphrodite, tên Hy Lạp) cùng với bức tượng của nữ thần này. Hiện bức tượng Venus Callipygos (hay Kallipygos) này nằm ở Viện bảo tàng quốc gia Naples (Napoli, Ý). Chú thích của bản dịch tiếng Anh.*

[155]. *Tiếng La-tinh trong nguyên tác, có nghĩa: tôi thuật lại những điều khủng khiếp.*

[156]. *Theo thần thoại La Mã, Diana (em gái song sinh của Thần Mặt trời Apollo) là nữ thần đồng trinh của mặt trăng và sự săn bắn, là thần bảo vệ phụ nữ khi sinh đẻ. Nàng là một trong ba nữ thần đồng trinh, Diana, Minerva và Vesta, đã thề không bao giờ lấy chồng.*

[157]. *Euripides (khoảng 480 - khoảng 406 trước Công nguyên) là một trong ba tác giả bi kịch vĩ đại của Hy Lạp thời cổ đại, (hai người kia là Aeschylus và Sophocles), đã viết trên 90 vở kịch. Ông là người duy nhất trong các nhà văn thời đó đã bày tỏ thiện cảm với tất cả nạn nhân của xã hội, kể cả phụ nữ.*

[158]. *Lời của nhân vật nữ Medea trong vở bi kịch cùng tên của Euripides. Vở kịch này, được trình diễn lần đầu tiên ở Athens (Hy Lạp) vào năm 431 trước Công nguyên, kể chuyện Medea bị chồng là Jason bỏ rơi để cưới công chúa Glaucé, con vua Creon. Medea đã trả thù bằng cách đầu độc chết Creon và Glaucé rồi giết luôn hai đứa con trai của mình với Jason nhằm hủy hoại người chồng phản bội này.*

[159]. *Zerlina là vợ chưa cưới của Masetto, một anh nông dân. Zerlina và Masetto là hai nhân vật phụ trong vở nhạc kịch “Don Giovanni” của Mozart. Xem chú thích trang 5.*

[160]. *Ở đây tác giả quy chiếu đến câu chuyện của cặp tình nhân Samson và Delilah được kể trong Kinh Thánh của người Do Thái (Hebrew Bible, Book of Judges, Sách Thăm Phán, chương 13*

đến 16). Samson được Thượng đế ban cho một sức mạnh siêu nhiên để tiêu diệt cả đoàn quân kẻ thù, tay không xô ngã đền thờ bọn ngoại giáo, giết sư tử... nhưng lại có hai điểm yếu: dễ bị quyến rũ bởi những người đàn bà không đáng tin cậy, và mái tóc của mình, tức là khi không có tóc thì không còn sức mạnh. Delilah là người đàn bà Samson yêu mê mẩn nhưng vì tiền nên đã phản bội chàng: sau khi moi ra được cái bí mật về sức mạnh của Samson, Delilah chờ cho chàng ngủ say rồi sai người đến cạo hết tóc chàng. Mất hết sức lực, Samson dễ dàng bị kẻ thù bắt, bị đâm mù mắt...

[161]. “ Flyv, Fugl, flyv! ” là tựa đề bài thơ của thi sĩ Đan Mạch Christian Frederik Winther. (Chú thích của bản dịch tiếng Anh)

[162]. Theo lời kể của nhà thơ La Mã Ovid trong “ Metamorphoses ”, Pygmalion là một nhà điêu khắc đem lòng yêu bức tượng đàn bà do chính mình tạo ra và đặt tên là Galatea. Pygmalion khấn nguyện nữ thần tình yêu là Venus hãy biến tượng thành người thật. Lời cầu xin đó được Venus thỏa mãn, Pygmalion lấy Galatea làm vợ và sinh con đẻ cái...

[163]. Tác giả ám chỉ đến những con ngỗng đen mà những tiếng kêu đã đánh thức đội quân đồn trú trên Capitoline Hill ở La Mã khi quân Gaul sắp sửa tấn công. (Chú thích của bản dịch tiếng Anh)

Capitoline Hill là một trong bảy ngọn đồi ở thành phố La Mã.

Người Gaul đến từ xứ Gaul thời Đế quốc La Mã, về mặt địa lý ngày nay thì nó bao gồm nước Pháp, Bỉ, Luxembourg, Thụy Sĩ, Bắc Ý, một phần Hà Lan và Đức phía bờ Tây sông Rhine. (Chú thích thêm của người dịch)

[164]. Matthias Claudius (1740-1815), nhà thơ người Đức. Bài thơ “ Der Tod und das Mädchen ” (The Death and the maiden, Thần Chết và nàng trinh nữ) của ông được nhà soạn nhạc người Áo Franz Schubert (1797-1828) phổ thành ca khúc nổi tiếng cùng tên (1817).

[165]. Theo nhà thơ Ovid kể lại trong trường thi “ Metamorphoses ” thì hơi khác: Arethusa, một nữ thần xinh đẹp một lần khi đang tắm sông thì bị thần Alpheus bắt gặp và đeo đuổi. Nàng sợ quá, cứ tìm cách trốn tránh ông thần si tình kia. Nữ thần Artemis thương hại nàng nên biến nàng thành một cái giếng và nước của nó chảy trong lòng đất sang đảo Ortygia. Alpheus sau đó cũng biến mình thành một dòng sông, chảy dưới biển sang tận đảo Ortygia rồi hòa nước sông của mình với nước giếng Arethusa.

[166]. Đây là vở bi kịch gồm hai phần của nhà văn lớn người Đức, Goethe (1749-1832), được xem là một trong những tuyệt phẩm của nền văn học Đức. Gretchen (hay Margaret) là người yêu của Faust, cả hai là nhân vật chính của vở kịch, bên cạnh Mephistopheles (Quỷ sứ). Xem chú thích trang 97.

[167]. Genesis 2:8 “And the LORD God planted a garden in Eden, in the east, and there he put the man whom he had formed”. Sáng Thế Ký 2:8 “Rồi Đức Chúa là Thiên Chúa trồng một vườn cây

ở Ê-đen, về phía đông, và đặt vào đó con người do chính mình nặn ra”. (Theo bản dịch Cựu Ước của NPDCGKPV)

[168]. Theo thần thoại La Mã, Jupiter (tương ứng với thần Zeus của người Hy Lạp) là chúa tể của các vị thần, là thần của Bầu trời, Ánh sáng, Sấm và Sét, ban phát của cải trần thế, bảo hộ đô thị và Nhà nước La Mã.

[169]. Tiếng La-tinh trong nguyên tác, ở đây có nghĩa: Tôi công nhận đó là điềm báo trước.

Thời La Mã cổ đại, người ta dựa theo tiếng hót và cách bay của chim mà đoán điềm tốt, xấu.

[170]. Theo thần thoại Hy Lạp, Alectryon được ban là Ares giao cho nhiệm vụ đứng canh ngoài cửa phòng trong khi Ares vui cuộc tình với Aphrodite. Chàng ta ngủ lịm quay và cặp đôi đó bị Helios, Thần Mặt trời, bước vào bắt quả tang. Ares tức giận, biến Alectryon thành con gà trống không bao giờ quên báo cho mọi người biết là mặt trời sắp đến mỗi buổi sáng.

Trong thần thoại La Mã, Ares là Mars (Thần Chiến tranh), và Aphrodite là Venus. Helios sau này được đồng hóa với Apollon (hay Apollo), Thần Ánh sáng, của người La Mã.

[171]. Bản dịch tiếng Pháp, trang 251-2: “elle est déflorée...” (nàng đã bị phá trinh).

[172]. Heliotrope: cây có hoa nhỏ màu tía và thơm, có tên là cây vôi voi, còn gọi là cây hạt quỳ hay hướng dương. Theo thần thoại Hy Lạp, nữ thần Clytie đem lòng yêu Apollo và bị biến thành hoa hướng dương.

[173]. Theo thần thoại Hy Lạp, nữ thần Caenis (hay Kainis) bị người tình của mình, Poseidon (hay Neptune, theo người La Mã), hiếp dâm, rồi sau đó theo yêu cầu của nàng, biến nàng thành đàn ông (mang tên là Caeneus, hay Kaineus) để nàng không bao giờ có thể bị hiếp dâm lần nữa!

href="note:" (regex)

1. Một loại bánh rán mỏng với thành phần rất đơn giản gồm bột, dầu, trứng và sữa. - ND

2. Ở Pháp, dù ở nhà hàng hay ở nhà, các bữa ăn thường được soạn theo loạt món: khai vị, món chính và món tráng miệng. Trung bình một bữa ăn tối ở Pháp gồm 4-6 món và có thể kéo dài 1-2h, có thể lâu hơn nếu ở các dịp đặc biệt. Trong quá trình chờ đợi, trẻ em Pháp vẫn ngồi trên ghế bên bàn ăn cùng gia đình. Để đọc thêm về kỹ năng giúp bé có sự kiên nhẫn này, đọc Trẻ em Pháp không ném thức ăn, sách của cùng tác giả Pamela Druckerman. - ND

3. Các nước phương Tây có thói quen vừa ăn vừa uống trong bữa ăn. - ND

4. Người Pháp rất quan trọng về bình đẳng và áp dụng điều này cho cả trẻ em. Con được bình đẳng ăn cùng loại bát đĩa ăn trong gia đình hay được hỏi ý kiến về những vấn đề liên quan đến bản thân mình. Đây là những chi tiết rất nhỏ nhưng giúp con cảm thấy được tôn trọng và tin tưởng, từ đó con sẽ nỗ lực để không phụ lại sự tin tưởng đó. - ND

5. Với phụ nữ Pháp, việc ăn đủ dinh dưỡng mà không tăng cân là chìa khóa của việc thưởng thức ẩm thực mà không ảnh hưởng đến vóc dáng. Và họ giáo dục con về mô hình thức ăn này từ khi còn rất nhỏ, để tạo thói quen từ khi con bắt đầu. Ví dụ, bữa tối họ thường ăn món súp rau củ quả vì cho rằng ăn để đi ngủ không cần quá nhiều năng lượng nếu không bữa tối sẽ tích tụ thành chất béo dưới da và ăn uống nhẹ bụng sẽ dễ ngủ hơn. - ND

6. Buổi tối mà con được quyền mời một số bạn thân đến chơi và ngủ lại. - ND

1. Ratatouille được làm từ bốn nguyên liệu chính là cà chua, mướp tây, cà tím, ớt chuông, ngoài ra còn có hành tây và tỏi cùng một số loại hương thảo. Các loại rau phải được xào riêng với dầu ô liu, rồi hầm chung cùng các vị lá thơm, tiêu, muối dưới lửa rất nhỏ, đủ nhỏ để rau chín mềm mà không nát, để nước rau tự tiết ra đủ làm nước hầm mà không cần phải bổ thêm nước. - ND

2. Rhubarb là một loại rau rất chua, hình thức thì giống cây bạc hà nhưng thân không có màu xanh lá cây mà lại là màu đỏ. - ND

3. Couscous trông giống như gạo nhưng thực ra đây là một loại pasta (mì). Couscous thường được bán ở dạng sấy khô và đóng gói. Phương pháp chế biến thường là hấp hoặc nấu như nấu cơm nhưng có thêm muối, bơ... tùy theo khẩu vị. - ND

4. Gratin là cách chế biến thức ăn, mà trong đó nguyên liệu được phủ bởi một lớp “da” nướng giòn. Lớp phủ này có thể là vụn bánh mì, phô mai bào sợi hoặc trứng/bơ. - ND

1. Tính đến tháng Ba năm 2015, 72 công ty niêm yết trên sàn NASDAQ có trụ sở hoặc các văn phòng chính đặt tại Israel. 42 công ty trong số đó có người sáng lập hoặc các nhà quản lý cao cấp là cựu học viên Technion. Xin xem chi tiết danh sách các công ty này ở phần Phụ lục (Chú thích của tác giả (TG)).

2. CSR, một công ty truyền thông không dây của Anh đã mua lại Zoran vào khoảng giữa năm 2011 (TG).

3. CSR, một công ty truyền thông không dây của Anh đã mua lại Zoran vào khoảng giữa năm 2011 (TG).

4. Tìm hiểu về Coursera và khóa học mà trung tâm này cung cấp qua trang web www.courser.org (DG).

5. Khảo sát về cựu học viên Technion của chúng tôi cho thấy 95,6% cựu học viên hiện đang sống ở Israel; 47% ở Haifa và phía bắc Israel; 43,4% ở Tel Aviv và trung Israel; 2,7% ở Jerusalem, và 2,5% ở Beersheva và khu vực phía nam (TG).

6. Nguyên văn câu chuyện chỉ có sáu từ của Hemingway: Baby shoes. Never used. For sale (DG).

7. Và cả việc dịch các câu tiếng Anh sang tiếng Việt (DG).

8. Ordinary Citizen (DG).

9. Flash drive: ổ lưu dữ liệu sử dụng bộ nhớ flash, cho phép đọc/ ghi dữ liệu bằng điện và không bị mất dữ liệu khi ngừng cung cấp điện. Nó còn cho phép đọc/ghi từng khối nhỏ dữ liệu mà không cần phải xóa toàn bộ hoặc khối lớn trước khi ghi mới (Nguồn: Wiki tiếng Việt) (DG).

10. USB flash drive trong đó USB là chuẩn kết nối tuần tự đa dụng trong máy tính, được dùng để kết nối các thiết bị ngoại vi với máy tính. Chúng

thường được thiết kế dưới dạng các đầu cắm cho các thiết bị tuân theo chuẩn cắm-là-chạy với tính năng cắm nóng thiết bị (nối và ngắt thiết bị mà không cần phải khởi động lại hệ thống) (DG).

11. Instant messaging: là dịch vụ cho phép hai người (trở lên) nói chuyện trực tuyến với nhau qua một mạng máy tính (DG).

12. PDF là chữ viết tắt của Portable Document Format nghĩa là định dạng tệp tài liệu di động (DG).

13. Ngôn ngữ của người Do Thái (DG).

14. Giả tinh thể (quasicrystal) là một dạng tồn tại khác biệt của chất rắn, trong đó các nguyên tử sắp xếp dường như đều đặn nhưng không có sự lặp lại (DG).

15. Lực lượng xung kích ưu tú của Haganah – tổ chức bán vũ trang của người Do Thái trong vùng đất ủy nhiệm của Anh tại Palestine từ 1920 tới 1948, sau này trở thành hạt nhân của Lực lượng Quốc phòng Israel (DG).

16. Tính đến tháng Hai năm 2012, trang web của NASDAQ đã niêm yết 57 công ty Israel, so với con số 10 công ty Pháp, 10 công ty Đức và 31 công ty từ Anh. (Danh sách của NASDAQ ngắn hơn danh sách của chúng tôi ở phần Phụ lục bởi NASDAQ không tính các công ty Israel chọn một văn phòng ở Mỹ làm địa chỉ giao dịch) (TG).

17. Khoa học về việc thiết kế các máy móc, các công cụ, các máy tính và khu vực làm việc vật lý, sao cho mọi người dễ tìm thấy chúng và thoải mái trong sử dụng (DG).

18. Vị tiên tri của Do Thái giáo, được xem là người truyền lại kinh Torah từ Chúa Trời cho người Do Thái và được Chúa Trời ban cho sứ mạng giải phóng dân tộc Do Thái khỏi ách nô lệ của Pharaon Ai Cập (DG).

19. Đơn vị đo chiều dài, 1 foot bằng với 0,3048 mét (DG).

20. Nhà cung cấp thông tin chuyên sâu và xếp hạng tín dụng về doanh nghiệp có trụ sở chính đặt tại New Jersey, Mỹ và các chi nhánh trên toàn cầu. Tham khảo thêm tại trang web <http://www.dnb.com> và <http://www.dnbvietnam.com> (DG).

21. Dựa trên danh sách các nhà điều hành hàng đầu Israel năm 2009 của Dun & Bradstreet Israel và số liệu từ Hiệp hội Cựu học viên Technion.

Tham khảo danh sách mới nhất của D&B tại <http://duns100.dundb.co.il/indexeng.asp> (TG).

22. Lợi nhuận thuần là con số ước tính do một số công ty công không tiết lộ lợi nhuận hàng năm của mình (TG).

23. ORL sau đó đã sáp nhập với tập đoàn hóa dầu Carmel Olefins (TG).

24. Tiết lộ của tác giả: Shlomo Maital, một đồng tác giả của cuốn sách này, cũng là một đối tác của Ruttenberg trong thương vụ đầu tư mạo hiểm này (TG).

25. Một thành phố ở phía Tây Nam Canada (DG).

26. Loại vi khuẩn khiến thức ăn trở nên độc hại (TG).

27. Theo số liệu của cơ quan bảo hiểm quốc gia, mức lương trung bình của người Israel tại thời điểm tháng Một năm 2010 là 8.120 NIS; còn theo số liệu điều tra về lao động của Tổng Cục Thống kê Israel thì mức lương trung bình của người Israel với nền tảng giáo dục 16 năm là 11.602 NIS. Chúng tôi giả định mức tỷ giá giữa đồng đô-la và shekel là 1 NIS = 0,26 đô-la (TG).

28. Để tính tỷ suất lợi tức của Niên khóa 2010, chúng tôi cộng dồn toàn bộ chi phí hoạt động mà Technion đã phải chi trả cho nó. Mặc dù trên thực tế các nhân viên và cơ sở vật chất luôn phục vụ cùng lúc bốn niên khóa mỗi năm. Rất nhiều chi phí vẫn phát sinh dù có một hay bốn niên khóa khác nhau cùng chia sẻ. Vì vậy chúng tôi vẫn giữ phương pháp tính toán là lấy toàn bộ ngân sách dành cho bậc đại học hàng năm, khoảng 265 triệu đô-la làm chi phí cho niên khóa mà chúng tôi đang xét đến. Như vậy, chi phí cho bốn năm học theo tính toán của chúng tôi sẽ là khoảng 1 tỷ đô-la (TG).

29. Phụ lục này sẽ tổng kết những ý chính được ghi lại trong Đóng góp của Đại học Technion đối với nền kinh tế Israel thông qua các sinh viên đã tốt nghiệp của A. Frenkel và S.Maital (Viện S. Neaman, Đại học Technion, tháng Một năm 2012, dài 45 trang). Nghiên cứu này hiện đang sẵn có tại smaital@mit.edu của đồng tác giả (TG).

30. Trong báo cáo Tác động doanh nghiệp: Vai trò của MIT của Edward B. Robert và Charles Eesley (MIT: Cambridge, MA năm 2009, dài 74 trang) (TG).

31. Một tổ chức xã hội được thành lập từ năm 1917, có mục tiêu bảo vệ các loài chim hoang dã ở Bắc Mỹ (DG).

1. Câu thơ trong bài thơ Thái liên khúc (Khúc hát hái sen).

1. Nhân vật trong tiểu thuyết cùng tên của Jack London.

1. Tiểu thuyết của Alexandre Dumas Con.

2. Tiểu thuyết của Robert James Waller.

3. Bài hát Lá diêu bông - Trần Tiến.

1. Lời Giả Bảo Ngọc trong tiểu thuyết Hồng lâu mộng của Tào Tuyết Cần.

2. Thơ Vọng hồ lầu tủy thư (Say vịnh cảnh hồ, lầu) của Tô Đông Pha.

1. Họa sĩ, kiến trúc sư người Ý (1483-1520).

(1) Sola Aoi là một người mẫu, diễn viên khiêu dâm, thần tượng phim người lớn của Nhật Bản.

(2) Ở Mỹ, thông thường, sau khi sinh viên tốt nghiệp tiến sĩ và sau ít nhất là hai năm nghiên cứu hậu tiến sĩ, họ có thể xin được đề bạt vào ngạch giáo sư. Có ba bậc giáo sư xếp theo thứ tự thấp nhất đến cao nhất: Assistant Professor (giáo sư trợ giảng), Associate Professor (phó giáo sư) và Professor (giáo sư).

(3) Hoàng Kế Quang là liệt sĩ được phong danh anh hùng của Trung Quốc vì đã lấy thân mình lấp lỗ châu mai khi quân đội Trung Quốc trợ giúp Triều Tiên trong cuộc kháng chiến chống Mỹ ngày 19-10-1952.

(4) Mao Phiến phát âm là Mao Pian, Mao Bình Nhạn phát âm là Mao Ping Yan. Từ “Mao Phiến” vốn có nghĩa là đĩa sex.

(5) Lôi Phong là một chiến sĩ của quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc. Sau cái chết của mình, Lôi Phong đã được hình tượng hóa thành một nhân vật vị tha và khiêm tốn, một người hết lòng với quốc gia và nhân dân.

(6) Yết hậu ngữ: có nghĩa là câu nói bỏ lửng.

(7) Phát âm của từ “lả lơi” khá giống với từ “hôi nách”.

(8) Năm 1966, Cách mạng Văn hóa xảy ra ở Trung Quốc, kỳ thi đại học trên cả nước bị xóa bỏ. Mãi đến năm 1971, các trường đại học ở Trung Quốc mới bắt đầu tuyển sinh trở lại. Tuy nhiên một vấn đề nảy sinh là sau cuộc cách mạng đầy bất ổn này, các trường đại học phải tuyển sinh thế nào. Do nhà lãnh đạo Trung Quốc Mao Trạch Đông kiên quyết phản đối kỳ thi

đại học, Trung Quốc lại khôi phục chế độ tiến cử trước thời nhà Đường. Sinh viên đại học được lựa chọn từ đội ngũ công nhân, nông dân và quân đội rồi tiến cử chứ không phải trải qua kỳ thi gặt gao nào. Những người đăng ký thi buộc phải có ba năm trở lên làm công nhân, nông dân hoặc đi lính. Đây chính là nguồn gốc của cụm từ “sinh viên công nông binh”. Sinh viên công nông binh được coi là những người có trình độ kém, không đủ điều kiện nhưng vẫn được vào học đại học.

(9) Chữ “Thăng” có phiên âm là “Sheng”.

(10) Fortune cookie là loại bánh hình bán nguyệt bẻ gập ở giữa, bên trong mỗi chiếc bánh, người ta có đặt một mảnh giấy nhỏ in một hàng chữ, đó là những câu ngạn ngữ nổi tiếng, những lời chúc may mắn, những câu danh ngôn hay là một lời tiên đoán cho tương lai của thực khách.

(11) Loại băng dính chuyên dụng dán vào chỗ ráp ranh khi sơn tường để sơn không dây vào.

(12) Kevin gọi mình là Kevin G, chữ “G” ở đây có thể là chữ viết tắt của họ Cao (Gao), họ Quách (Guo), họ Quốc (Guo).

(13) Từ xoong nồi viết là 锅, đọc là Guo.

(14) Họ Quắc viết là 號, cũng đọc là Guo.

(15) Theo ghi chép của sử sách Trung Quốc, Quắc Quốc phu nhân là người con gái loạn luân, một bá kim nữ tiêu xài phung phí. Sau khi Dương Quý phi được hoàng thượng sủng ái, là chị của quý phi, Quắc Quốc phu nhân được ân điển, có xe ngựa đưa rước, vải lụa châu báu chất đầy, trở nên vô cùng rực rỡ. Quắc Quốc phu nhân dựa vào thế của Ngọc Hoàn em mình, nhận tiền hối lộ, can thiệp vào việc triều chính, tạo quan hệ quần thần mền mọ dưới chân, đồng thời lại liếc mắt đưa tình với Đường Huyền Tông, không hề giữ ý mà ở cùng một phòng với anh họ Dương Quốc Trung của mình. Là chị của Dương Ngọc Hoàn, từ nhỏ Quắc Quốc phu nhân cũng nhận được sự giáo dục tốt, cũng có thể nói là một mỹ nhân tài sắc vẹn toàn. Chỉ là Quắc Quốc phu nhân tính vốn cao ngạo, tự thấy xinh đẹp phong lưu, do đó không hề thích trang điểm. Mỗi lần vào cung, ai ai cũng trang điểm thật đậm, chỉ duy nhất Quắc Quốc phu nhân tùy ý trang điểm nhạt nhẽo là vào cung diện thánh thượng. Quắc Quốc phu nhân cá tính, xinh đẹp, không

chỉ nhận được sự sùng ái của Đường Huyền Tông, mà còn hưởng đặc quyền có thể vào cung gặp hoàng thượng bất cứ lúc nào.

(16) Rau Quân Đạt hay còn gọi là rau cải thìa.

(17) Laminate vẫn được mọi người quen gọi là “Formica”, có tên khoa học là High-pressure laminate (HPL), là vật liệu bề mặt có khả năng chịu nước, chịu lửa, đa dạng về màu sắc vân hoa với nhiều tính năng ưu việt, chuyên được sử dụng để trang trí bề mặt thay thế gỗ tự nhiên trong lĩnh vực nội thất, đồ gỗ gia dụng như kệ tủ, bàn ghế, vách ngăn, tường ốp, sàn gỗ...

(18) Ảnh ngọc: Tôn xưng ảnh chụp của người khác.

(19) Từ “bổ lê” đọc là “fen li”, có cách phát âm trùng với cách phát âm của từ “chia ly”.

(20) Chương trình 1000 plan là chương trình của chính phủ Trung Quốc phát động nhằm tạo điều kiện nghiên cứu khoa học cần thiết cho những thanh niên xuất sắc tu nghiệp ở nước ngoài về nước phát triển, để họ yên tâm triển khai công tác nghiên cứu khoa học. Những thanh niên đủ điều kiện tham gia chương trình này sẽ được chính phủ hỗ trợ 500.000 nhân dân tệ sinh hoạt phí, kinh phí nghiên cứu khoa học trong ba năm từ một triệu đến ba triệu nhân dân tệ, ngoài ra còn được hưởng các chế độ đãi ngộ khác.

(21) Hai từ “quốc” và “quắc” có cách phát âm giống nhau.

(22) Trong tiếng Trung, từ “tiểu mật” còn dùng để chỉ “thư ký trẻ”.

1. “Who We Are,” Hội đồng Tình báo Quốc gia, truy cập ngày 24/11/2014: www.dni.gov/index.php/about/organization/national-intelligence-council-who-we-are.

2. Văn phòng Giám đốc Tình báo Quốc gia, Hội đồng Tình báo Quốc gia, Global Water Security, Đánh giá Cộng đồng Tình báo (Washington, DC: Hội đồng Tình báo Quốc gia, 2/2/2012).

3. Văn phòng Giám đốc Tình báo Quốc gia, Hội đồng Tình báo Quốc gia, Global Trends 2025: A Transformed World (Washington, DC: Văn phòng Giám đốc Tình báo Quốc gia, Hội đồng Tình báo Quốc gia, 11/2008), 51.

4. Văn phòng Giám đốc Tình báo Quốc gia, Global Water Security, sđd., iv.

5. Như trên, iii.

6. Luciana Magalhaes, Reed Johnson, và Paul Kiernan, “Blackouts Roll through Large Swath of Brazil,” *The Wall Street Journal*, 19/1/2015.
7. Văn phòng Giám đốc Tình báo Quốc gia, *Global Water Security*, sđd., iii.
8. Thảo luận rộng hơn về an ninh nước và đánh giá của cộng đồng tình báo về vấn đề này, tham khảo: Marcus DuBois King, *Water, U.S. Foreign Policy and American Leadership* (Washington, DC: Elliott School of International Affairs, George Washington University, 10/2013).
9. Bộ Nội vụ Hoa Kỳ, *Khảo sát địa chất Hoa Kỳ GroundWater Availability in the United States*, eds. Thomas E. Reilly, Kevin F. Dennehy, William M. Alley, và William L. Cunnig (Reston, VA: Khảo sát địa chất Hoa Kỳ), 44.
10. Ví dụ về việc Tầng Ngậm nước Bình nguyên cao bị cạn khô ở vùng nào, xem hồ sơ của Bản tin NBC News về một trang trại tại Amarillo, Texas, không còn có thể bơm lên trong khi ngày xưa từng là một tầng ngậm nước chan chứa. [Brian Brown, “The Last Drop: America’s Breadbasket Faces Dire Water Crisis,” *NBC News*, 6/7/2014.]
11. Erla Zwingle, “Ogallala Aquifer: Well Spring of the High Plains,” *National Geographic* 183, no. 3, 83.
12. Bộ Nội vụ Hoa Kỳ, *Groundwater Depletion in the United States (1900–2008)*, Báo cáo Các điều tra khoa học 2013-5079, ed. Leonard F. Konikow (Reston, VA: Khảo sát địa chất Hoa Kỳ), 22.
13. Michael Wines, “States in Parched Southwest Take Steps to Bolster Lake Mead,” *The New York Times*, 17/12/2014.
- * Tháng 2 năm 2014, Williams, Arizona, ban bố các lệnh hạn chế nước rất hà khắc, trong đó cấm sử dụng nước uống được hoặc nước chưa xử lý cho bất kỳ mục đích nào khác ngoài “các mục đích sức khỏe cộng đồng và khẩn cấp” và cho dừng hết các giấy phép xây dựng mới [Thành phố Williams, *Lệnh hạn chế nước Cấp độ 4: THÔNG BÁO KHẨN* (Williams, AZ: City of Williams, 2014).] [TG]
14. Lizette Alvarez, “Florida Lawmakers Proposing a Salve for Ailing Springs,” *The New York Times*, 14/4/2014.
15. Liên Hợp Quốc, *Vụ Kinh tế và Vấn đề Xã hội, World Population Prospects: The 2012 Revision, Key Findings and Advance Tables* (New

York: Liên Hợp Quốc, Vụ Kinh tế và Vấn đề Xã hội, 2013), 1.

** Trong vòng bốn thập kỷ sau đó, dân số thế giới được dự đoán tăng thêm 2 tỷ người, vượt mốc 9 tỷ người vào năm 2050. Ước tính gần đây của Tổ chức Nông Lương Liên Hợp Quốc (FAO) cho thấy để đáp ứng được nhu cầu theo dự báo này, sản lượng lương thực toàn cầu sẽ phải tăng tới 60% so với mức của năm 2005-2007. [Nguồn: Tổ chức Nông Lương Liên Hợp Quốc, Statistical Yearbook 2013, World Food and Agriculture (Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2013), 123.] [TG]

16. Homi Kharas và Geoffrey Gertz, The New Global Middle Class: A Cross-Over from West to East (Washington, DC: Wolfensohn Center for Development at Brookings, 2010), 5.

17. Văn phòng Giám đốc Tình báo Quốc gia, Global Water Security, sdd., i.

*** 1 gallon = 3,8 lít [BT]

**** Theo báo cáo năm 2014 của LHQ, “lượng nước cần thiết từ đầu đến cuối (khai thác - lọc) của quá trình sản xuất nhiên liệu dựa vào xăng là [2 - 4 gallon] nước trên 1 gallon nhiên liệu. Với khí đốt tự nhiên, lượng nước là xấp xỉ [5 - 13 gallon] nước cho mỗi thùng dầu với lượng tương đương... Với công nghệ nứt vỡ thủy lực (hydraulic fracturing hay còn gọi fracking), lượng nước bơm vào là [2 - 8] triệu gallon cho mỗi giếng.” [Nguồn: Báo cáo Phát triển nước thuộc Chương trình Đánh giá nước Toàn cầu của LHQ 2014: Water and Energy (Paris: Tổ chức Giáo dục, Khoa học, và Văn hóa LHQ, 2014), 30.] [TG]

***** Great Lakes (Ngũ Đại hồ) là một ví dụ về việc nhiệt độ nước mặt bị nóng lên đã gây ra thất thoát nước trầm trọng hơn qua việc bay hơi.

[Andrew D. Gronewold and Craig A. Stow, “\Water Loss from the Great Lakes,” Science 343 (March 7, 2014): 1084–1085] [TG]

18. Doron Markel, Phòng văn của tác giả, Sapir Pumping Station (Israel), 29/4/2013.

***** Ví dụ, trong khoảng thời gian 30 năm, có tới 500.000 binh sĩ và dân thường ở Trại Lejeune, Bắc Carolina có lẽ đã tiêu thụ phải nước nhiễm các tác nhân gây ung thư do một công ty giặt khô ngoài căn cứ quân sự và các nguồn khác thải ra. [Nguồn: Bộ Y tế và Dịch vụ Nhân sinh Hoa Kỳ, Hội

đồng Ung thư của Tổng thống, Reducing Environmental Cancer Risk: What We Can Do Now: 2008–2009 Annual Report President’s Cancer Panel, chủ biên Suzanne H. Reuben (Bethesda, MD: President’s Cancer Panel, 2010), 78.] [TG]

19. Smart Water Networks Forum Research, Stated NRW (Non-Revenue Water) Rates in Urban Networks (Portsmouth, U.K.: Smart Water Networks Forum, 8/2010), 3.

***** Lượng nước thất thoát trung bình ở Amman từ năm 1986 đến năm 2004 là 53% [Nguồn: Nadhir Al-Ansari, N. Alibrahim, M. Alsaman, và Sven Knutsson, “Water Supply Network Losses in Jordan,” Nhật Báo Journal Water Resource and Protection 6, No. 2 (2/2014): 87. Adana, thành phố lớn thứ năm của Thổ Nhĩ Kỳ thất thoát với tỷ lệ 69%. [Nguồn: Nghiên cứu của Diễn đàn Smart Water Networks, op.cit) [TG]

20. David Dunlap, “Far, Far Below Ground, Directing Water to New York City Taps,” The New York Times, 19/11/2014.

***** Dân số Israel tính đến cuối năm 2014 là 8,3 triệu.[Nguồn: Cục Thống kê Trung ương, Dân số Israel trước ngày Độc lập (Jerusalem: Cục Thống kê Trung ương, 1/5/2014).] ; Tính đến 15/5/1948, dân số Israel là 806.000 người. [Nguồn: Cục Thống kê Trung ương Israel trong Đợt Thống kê: 1948–2007 (Jerusalem: Cục Thống kê Trung ương, 5/2009), 2.] [TG]

***** Theo Ngân hàng Thế giới, GDP của Israel (theo tỷ giá US\$ hiện hành) đã tăng hơn gấp hai lần từ 2005. [TG]

***** Benjamin Netanyahu, Diễn văn sau khi ký Hiệp định Hợp tác California - Israel (Mountain View, CA, 5/3/2014). [TG]

***** Năm 2014, Israel bị Viện Tài nguyên Nước xếp vào quốc gia căng thẳng về nước đứng thứ 21 trên thế giới. Israel rơi vào nhóm cấp độ cao nhất – “Căng thẳng cao tột độ” [Nguồn: Paul Reig, Andrew Maddocks, và Francis Gassert, “World’s 36 Most Water-Stressed Countries,” World Resources Institute, 12/12/2013.] [TG]

***** Israel cung cấp cho Chính quyền Palestine 15 tỷ gallon nước tại Bờ Tây [Nguồn: Mekorot, Mekorot’s Association with the Palestinians Regarding Water Supplies (Hợp tác của Mekorot với người Palestine về

việc cấp nước)] (Tel Aviv: Mekorot, 2014), 6. Tham khảo thêm Palestinian Water Authority, Annual Status Report on Water Resources, Water Supply, and Wastewater in the Occupied State of Palestine—2011 (Báo cáo Thực trạng Hàng năm về Tài nguyên nước, Cấp nước, nước thải tại nhà nước Palestine bị chiếm đóng) (Ramallah: Palestinian Water Authority, 2012), 28.] và 2,6 tỷ gallon tại Gaza [Nguồn: Yaakov Lappin, “Israel to Double Amount of Water Entering Gaza,” The Jerusalem Post, 4/3/2015]. Hiện tại Israel cũng cung cấp cho Vương quốc Jordan 14 tỷ gallon mỗi năm. Ngoài ra, Israel và Vương quốc Jordan cũng ký một thỏa thuận vào Tháng 2 năm 2015, theo đó Jordan thỏa thuận để cho Israel mua 9 tỷ gallon nước khử muối mỗi năm từ một nhà máy khử mặn mới quy hoạch ở Aqaba, đổi lại Israel sẽ tăng gấp đôi lượng nước cung cấp cho Jordan lên thành 28 tỷ gallon [Nguồn: Sharon Udasin, “Israeli, Jordanian Officials Signing Historic Agreement on Water Trade,” (Quan chức Israel và Jordan ký Hiệp ước Lịch sử về Thương mại nước,) The Jerusalem Post, 26/2/2015.] [TG]

1. Aya Mironi, Phỏng vấn của tác giả, New York, 3/2/2014.

2. Uri Schor, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 25/4/2013.

***** Tham khảo một phần tư liệu về Do Thái giáo liên quan đến mưa và nước *Beside Streams of Waters: Rain and Water in the Prayers and Ceremonies of the Holiday* (Bên cạnh các con suối nước: Mưa và nước trong những bài Kinh cầu và các lễ hội) của Wolf Gafni, Pinhas Michaeli, Ahouva Bar-Lev, Yerahmiel Barylka, và Edward Levin, (Jerusalem: Quỹ Quốc gia Do Thái, Keren Kayemeth LeYisrael, Vụ Các tổ chức Tôn giáo, 1990). [TG]

3. Num. 20:1–13 và Ex. 17:16.

***** Manna: Bánh ban sự sống. Xưa kia, khi người Do Thái được Thiên Chúa giúp thoát khỏi ách nô lệ của người Ai Cập, vượt qua Biển Đỏ để tiến về Đất Hứa, họ đã phải đi qua sa mạc Sinai khô cằn trong 40 năm. Thời gian ở trong sa mạc họ thiếu cái ăn, Thiên Chúa đã cho chim cút bay đến và làm ra mưa Manna để họ có cái ăn. “Manna” trong tiếng Do Thái thời đó là “Man-hu”, có nghĩa là “Cái gì vậy?” Vì khi nhìn thấy Manna rơi xuống, người Do Thái thường hỏi nhau “Cái gì vậy?” và Ông Moses đã trả

lời họ: “Đó là bánh Thiên Chúa ban cho anh em” (Bài Đọc I: Sách Xuất Hành 16: 2-4, 12-15). Nhờ Manna, người Do Thái đã sống sót trong suốt cuộc hành trình 40 năm, vượt qua sa mạc, về tới phần đất Chúa đã hứa ban cho cha ông của họ, nơi người Do Thái đã thành lập nước Israel bây giờ. [BT]

4. Deut. 11:14 và 28:12.

5. Deut. 11:17.

6. James Strong, Strong's Exhaustive Concordance of the Bible (Peabody, MA: Hendrickson Publishers, 2009).

7. Chi tiết thêm về Theodor Herzl, xem: Amos Elon, Herzl (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1975) and Shlomo Avineri, Herzl: Theodor Herzl and the Foundation of the Jewish State, trans. Haim Watzman (London: Weidenfeld & Nicolson, 2013).

8. Yehuda Avner, The Prime Ministers: An Intimate Narrative of Israeli Leadership (New Milford, CT: The Toby Press, 2010), 105.

9. Theodor Herzl, The Complete Diaries of Theodor Herzl, ed. Raphael Patai, trans. Harry Zohn (London: Herzl Press, 1960), 755.

10. Theodor Herzl, Old New Land (Altneuland) (Minneapolis, MN: Filiquarian Publishing LLC, 2007), 51.

11. Như trên, 264.

12. Như trên, 268.

13. Isa. 12:3.

***** Các ca khúc được dàn dựng biên đạo múa về nước là: Yasem Midbar Le'Agam Mayim (Sa mạc sẽ được biến thành hồ) năm 1944 và Etz HaRimon (Cây Lựu) năm 1948. [TG]

14. Abraham B. Yehoshua, Early in the Summer of 1970 (New York: Schocken, 1971).

15. Amos Oz, My Michael (New York: Knopf, 1972).

16. Assaf Gavron, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 16/7/2014.

***** Một five-shekel tương đương hơn một đô-la Mỹ. [BT]

17. Nhà nước Israel, Water Drilling Control Law, 5715-1955, Mục 4.

18. Nhà nước Israel, Water Measurement Law, 5715-1955, Mục 2(a).

19. Như trên, Mục 3(a).
 20. Nhà nước Israel, Drainage and Flood Control Law, 5718-1957, Mục 1.
 21. Như trên, Mục 4(a).
 22. Như trên, Mục 5.
 23. Ủy ban Nước của Nhà nước Israel, The Water Laws of Israel, ed. M. Virshubski (Tel Aviv: Ủy Ban Nước của Nhà nước Israel, 3/1964), i.
 24. Nhà nước Israel, Water Law, 5719-1959, Mục 1.
 25. Như trên, Mục 4.
 26. Như trên, Mục 3.
 27. Như trên, Mục 9(1).
 28. Shimon Tal, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 11/3/2013.
 29. Cộng hòa Pháp, Civil Code, Điều 642.
 30. Như trên, Điều 641.
- ***** “Kibbutz” theo tiếng Do Thái có nghĩa là “tổ hợp” – một hình thức tổ chức kinh tế nông-công nghiệp nông thôn độc nhất vô nhị trên thế giới đang tồn tại ở Israel; trong cuốn sách này, chúng tôi giữ nguyên Kibbutz hoặc trong trường hợp cần, sẽ dịch là hợp tác xã/nông trang tập thể.
[BT]
- ***** Arnon Soffer, phỏng vấn của tác giả, Haifa, 2/5/2013. Từ khi cựu Thủ tướng Israel Ehud Barak dùng cụm từ rất nổi tiếng là “a villa in a jungle” (biệt thự trong rừng) nhưng đặt trong một bối cảnh khác, có nhiều khả năng là Giáo sư Soffer đã vay mượn cụm từ và lái nó vào trong những bình luận về nước của ông. Diễn giải sơ qua về “biệt thự trong rừng” như sau: Ngày nay Israel chưa từng cô lập và ngắt kết nối với các nước láng giềng đến như vậy. Từ lăng kính chính trị chính thống, biến chuyển gần đây nhất trong các cuộc cách mạng mùa xuân Ả-rập với việc Israel tái chiếm đóng Ai Cập càng chứng tỏ điều này. Nhất là, bất chấp tình thế đối đầu giữa các bộ lạc, căng thẳng trong nội bộ và thậm chí việc Israel chiếm đóng vô thời hạn ở Bờ Tây, thì quả lạ kỳ khi Israel là một đảo yên trong biển động.
[TG]
1. Michael Makovsky, Churchill’s Promised Land: Zionism and Statecraft (New Haven, CT: Yale University Press, 2008), 183–184.

***** Ngoài nỗi sợ về một cuộc nổi loạn Hồi giáo hay đội quân thứ năm (“fifth column”) tại Ấn Độ, Palestine, hay các khu vực khác dưới sự cai quản của Anh quốc, người Anh cũng e ngại rằng một khối lượng lớn đầu cần huy động cho nỗ lực chiến tranh sắp tới của mình nằm tại Iraq và các nơi có người Hồi giáo chiếm đa số. [Nguồn: Tuvia Friling, *Arrows in the Dark: David Ben-Gurion, the Yishuv Leadership, and Rescue Attempts during the Holocaust*, trans. (Mũi tên trong bóng tối: David Ben-Gurion, sự lãnh đạo của Yishuv, những nỗ lực cứu nguy trong Thảm họa Holocaust) Ora Cummings, (Madison, WI: University of Wisconsin Press, 2005), 2.] [TG]

2. Xem bản sao của Sách Trắng Anh quốc 1939, tại: Charles D. Smith, *Palestine and the Arab-Israeli Conflict*, 6th ed. (Boston: Bedford/St. Martin’s, 2007), 165–169.

3. Tham khảo nghiên cứu toàn diện về vấn đề năng lực hấp thụ về mặt kinh tế của Palestine tại: Shalom Reichman, Yossi Katz, and Yair Paz, “The Absorptive Capacity of Palestine, 1882–1948,” *Middle Eastern Studies* 33, no. 2 (1997): 338–361.

4. Miriam Eshkol, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 29/4/2013.

***** Các cơ quan đơn vị thời tiền Nhà nước bao gồm: Liên đoàn Lao động Histadrut, thành lập năm 1920; Keren Hayesod, tạo ra nhằm gây quỹ cho việc xây dựng các thiết chế nhà nước như bệnh viện, trường học, cũng ra đời năm 1920; Solel Boneh thành lập năm 1921 để làm đường và xây tháp canh, và Bank Hapoalim [Ngân hàng cho Công nhân] cũng được thành lập năm 1921; Đại học Hebrew thành lập năm 1925; Cơ quan Do Thái cho người Palestine lập năm 1929 với mục đích xúc tiến nhập cư và giúp tiếp nhận người nhập cư mới. [TG]

***** Chuyện về cái tên Mekorot cũng thật vui. Ngày đó, giống các tổ chức Yishuv khác, người sáng lập Mekorot muốn chọn một cái tên kinh thánh, mang ý nghĩa lịch sử nguồn cội cho công ty Phục quốc Do Thái này. Một ủy viên quản trị của công ty tìm được một câu từ sách Thánh ca “Tiếng nói [Mekolot] của Thượng Đế còn vang hơn cả nước” (Psalms 93:4), nhưng đọc nhầm Mekolot thành Mekorot vì Mekorot mang nghĩa “nguồn,” một cái

tên thật hay cho một công ty khai thác nước. Trong một cuộc họp công ty sau đó, một ủy viên khác chỉ ra chớ nhầm, người ủy viên kia vẫn bảo vệ đề xuất cái tên ban đầu và thắng trong cuộc lập luận. [Assaf Seltzer, Mekorot: Sipurah Shel Hevrat Ha-Mayim Ha-Lekumit—75 Ha-Shanim Ha-Rishonot (Mekorot: Chuyện Công ty Nước Quốc gia— 75 năm đầu tiên), (Jerusalem: Yad Yitzhak Ben-Zvi, 2011), 35.[TG]

5. Như trên, 30–32.

6. Haim Gvirtzman, Mash'abe ha-mayim be-Yiśrael: peraḳim be-hidrologyah uvemada'e ha-sevivah [Israel Water Resources: Chapters in Hydrology and Environmental Sciences] (Jerusalem: Yad Ben-Zvi Press, 2002), 190.

7. Aharon Kellerman, Society and Settlement: Jewish Land of Israel in the Twentieth Century (Albany, NY: State University of New York Press, 1993), 245–247.

8. Simcha Blass, Mei Meriva u-Ma'as [Water in Strife and Action] (Israel: Massada Ltd., 1973), 125–128.

9. Như trên, 125.

10. Donna M. Herzog, “Contested Waterscapes: Constructing Israeli Water and Identity,” PhD Dissertation, New York University, 2015, 70.

11. Blass, sđd., 129–130.

12. Elisha Kally and Gideon Fishelson, Water and Peace: Water Resources and the Arab- Israeli Peace Process (Westport, CT: Praeger, 1993), 6–7.

13. Xem câu chuyện về chuyến thăm Israel của Lowdermilk cùng với Bộ Nông nghiệp Mỹ tại: Walter Clay Lowdermilk, Conquest of the Land through Seven Thousand Years (Washington, DC: U.S. Department of Agriculture, 1948).

14. Walter Clay Lowdermilk, Palestine, Land of Promise (New York: Harper & Brothers, 1944), 5.

15. Như trên, 4.

16. Như trên, 148–161.

17. Harper & Brothers first released Walter Clay Lowdermilk's Palestine, Land of Promise in 1944.

18. Amir Mane, “Americans in Haifa: The Lowdermilks and the American-Israeli Relationship,” *Journal of Israeli History* 30, no. 1 (2011), 71.

Palestine, Land of Promise was also translated into seven languages, including Hebrew and Yiddish.

19. R. L. Duffus, “Practical View of Palestine,” review of *Palestine, Land of Promise*, ed. Walter Clay Lowdermilk, *The New York Times*, 21/5/1944, Sunday Book Review.

***** Trích từ bài đánh giá cuốn *Palestine, Land of Promise* trong tờ *New York Herald Tribune*: “Ngài Lowdermilk đưa ra một báo cáo vô cùng lý thú về kế hoạch sắp tới của những người Phục quốc. Lý thú vì Lowdermilk có một quan điểm đặc biệt. Ông xem xét việc thử nghiệm ở Palestine không phải như một người Do Thái và cũng không với thái độ cảm thông nhiều hơn đối với những vấn đề của người Do Thái so với bất kỳ một con người có bản năng con người bình thường nào khác, mà như là một nhà bảo tồn đất! . . . Lý luận táo bạo của ông Lowdermilk là: một sự ủng hộ ít ngập ngừng hơn đối với thử nghiệm Palestine – hay một sự động viên và phát huy hết mình cho thử nghiệm này – trong khi có cơ hội truyền cảm hứng cho người Do Thái, sẽ mang lại lợi ích tột cùng cho Trung Đông nói chung.” (Philip Wagner, “The Miracle That Is Going on in Palestine: The Jews Restore Fertility Where the Desert Had Crept In,” (Phép màu đang diễn ra ở Palestine: Người Do Thái khôi phục sự màu mỡ ở nơi sa mạc hoang hóa), bài đánh giá cuốn *Palestine, Land of Promise*, của Walter Clay Lowdermilk đăng trên Tờ *New York Herald Tribune*, 2/4/1944, Mục Điểm sách tuần.)] [TG]

20. Lowdermilk, *Palestine, Land of Promise*, sđd., 227.

21. Như trên.

22. Như trên, 229.

23. Guilford Glazer, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 12/12/2012.

24. Inez Marks Lowdermilk, *All in a Lifetime: An Autobiography* (Berkeley, CA: The Lowdermilk Trust, 1985), 229.

25. Như trên.

26. Westher Hess, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 2/4/2014.

27. Makovsky, sđd., 238.

***** Từ thập niên 1920 đến thập niên 1950, Ernest Bevin (1881-1951) là một nhân vật trung tâm trong phong trào lao động Anh và trong chính sách đối ngoại nước này. Ông giữ chức Ngoại trưởng Anh những năm cuối thập niên 1940. [BT]

***** Lập trường của Anh quốc về Palestine năm 1945 như sau: “Đóng vai trò không thể tách rời cho an ninh của Đế quốc tại Trung Đông là việc Palestine cần phải được Anh cai trị như là một thực thể không thể chia cắt... Palestine và Trans-Jordan phải trở thành cốt lõi trong hệ thống an ninh của chúng ta ở Trung Đông... Ủy ban Quốc phòng Trung Đông nhất trí với ý kiến rằng việc chia cắt Palestine, nhìn từ quan điểm quân sự, sẽ báo hiệu ngay một thảm họa không thể cứu vãn.” [Tham tán công sứ tại Trung Đông, “Imperial Security in the Middle East,” (An ninh Đế quốc tại Trung Đông), July 2, 1945, 7.)] [TG]

***** Các nhóm Phục quốc Do Thái khác nhau thực hiện đối sách khác nhau trong việc thách thức sự cai trị của Anh quốc. Ben-Gurion và các nhà phục quốc của Đảng Lao động (Labor Zionist) nói chung thích con đường đàm phán và các phương thức chính trị. Irgun, hay IZL (Tổ chức quân sự Quốc gia), và Stern Gang, hay Lehi (Tổ chức bán quân sự) thì chọn cách đối đầu mang tính bạo lực hơn. Tham khảo thêm: Howard M. Sachar, A History of Israel: From the Rise of Zionism to Our Time (Lịch sử Israel: Từ sự trỗi dậy của chủ nghĩa Phục quốc cho đến thời đại của chúng ta) (New York: Knopf, 1976), 249–278. [TG]

28. Để hiểu sâu hơn về quan điểm của David Ben-Gurion về Negev, xem: David Ben-Gurion, “Introduction,” in *Masters of the Desert: 6,000 Years in the Negev*, ed. Yaakov Morris (New York, G. P. Putnam’s Sons, 1961), 11–16.

29. Kellerman, sđd., 248–249.

***** Lẽ tạ tội của người Do Thái. [BT]

30. Blass, sđd., 141–143.

31. Uri Werber, Phỏng vấn của tác giả, Kibbutz Hatzerim (Israel), 5/5/2013.

32. Blass, sđd., 142.

33. Như trên, 145.

34. Mekorot, 60 Shanah Le-Kav Ha-Rishon La-Negev [60 Years to the First Pipeline to the Negev] (Tel Aviv: Mekorot, 2007).

35. Theo thống kê dân số Palestine năm 1931, dân số Beersheba là 51.082 người, trong đó 47.981 người du canh du cư và 3.101 người định cư.* Đến năm 1948, dân số ước tính là 70.000, trong đó đa số là người Bedouin.** Như thế, dân số thực của năm 1947 rơi vào khoảng giữa hai con số kể trên. Căn cứ theo số liệu năm 1948, với tổng diện tích phần lãnh thổ của Negev là 4.700 dặm vuông, mật độ dân số của Negev năm 1948 rơi vào khoảng 115 người/dặm vuông. [*Chính phủ Palestine, Điều tra dân số Palestine năm 1931, tập II. Palestine, Phần II, Bảng biểu, ed E.Mills Alexandria: Chính phủ Palestine, 1933), 2-3] [** Shlomo Swirski và Yael Hasson, Invisible Citizens: Israel Government Policy toward the Negev Bedouin, trans. Ruth Morris (Tel Aviv: Adva Center, 2006), 9.]

***** Giáo sư kiêm chuyên gia thủy văn Viện Công nghệ Technion, Uri Shamir, mô tả lời chứng của Blass như là “thủy văn Phục quốc Do Thái” có tính chất tư tưởng hơn là kỹ thuật hay khoa học, kể cả là Blass cuối cùng có đúng. [Uri Shamir, phỏng vấn của tác giả, Caesarea (Israel), 1/5/2013.] [TG]

36. Xem một phân tích về Cuộc chiến Ả-rập-Israel năm 1948 tại: Benny Morris, Righteous Victims: A History of the Zionist- Arab Conflict, 1881–2001 (New York: Vintage, 2001), 215–258.

37. Tham khảo thêm thông tin về việc trục xuất người Do Thái khỏi các quốc gia Ả-rập sau khi thành lập Nhà nước Israel, tại: Martin Gilbert, In Ishmael’s House: A History of Jews in Muslim Lands (New Haven, CT: Yale University Press, 2010), 217–281.

38. Cục Thống kê Trung ương, Israel in Statistics: 1948–2007 (Jerusalem: Central Bureau of Statistics, 5/2009), 2.

39. Tổng số nhập cư vào Israel trong đợt 3,5 năm đầu tiên: 1948 (101.828), 1949 (239.954), 1950 (170.563), và 1952 (175.279). [Bộ Ngoại giao, Population of Israel: General Trends and Indicators (Jerusalem: Bộ Ngoại giao, 24/12/1998).]

40. Nadav Morag, “Water, Geopolitics and State Building: The Case of Israel,” *Middle Eastern Studies* 37, no. 3 (2001): 179–198.
41. Daniel Gordis, *Menachem Begin: The Battle for Israel’s Soul* (New York: Schocken, 2014), 111.
42. Chris Sneddon and Coleen Fox, “The Cold War, the US Bureau of Reclamation, and the Technopolitics of River Basin Development, 1950–1970,” *Political Geography* 30 (2011): 457.
43. W. H. Lawrence, “Eisenhower Sends Johnston to Mid- East to Ease Tension: Film Official Will Press for Israeli- Arab Accord and Economic Development,” *The New York Times*, 16/10/1953.
44. Xem thông tin và phân tích về “The Johnston Mission,” xem: Jeffrey Sosland, *Cooperating Rivals: The Riparian Politics of the Jordan River Basin* (Albany, NY: State University of New York Press, 2007), 37–61.
45. Blass, sđd., 203–204.
46. John S. Cotton, *Plan for the Development of the Water Resources of the Jordan and Litani River Basins* (Jerusalem: Ministry of Agriculture, 1954), 62.
47. Về bản phân tích những chỉnh sửa đối với Kế hoạch Johnston, tham khảo: Samer Alatout, “Hydro-Imaginations and the Construction of the Political Geography of the Jordan River: The Johnston Mission, 1953–56,” in *Environmental Imaginations of the Middle East and North Africa*, eds. Diana K. Davis and Edmund Burke III (Athens, OH: Ohio University Press, 2011).
48. “Israel Inaugurates Yarkon-Negev Pipeline Amid Great Festivities,” *Jewish Telegraphic Agency*, 29/7/1955.
49. Seltzer, sđd., 128.
50. Bezalel Amikam, “Ish Ha-Mayim” [The Water Man], *Al HaMishmar*, 27/8/1982.
51. David Ben-Gurion, Thư gửi Simcha Blass, 3/3/1956.
52. Yael Shoham and Ofra Sarig, *Ha-Movil Ha-Artzi: Min Ha- Kineret ve-ad Pe-atei Negev* [The National Water Carrier: From the Sea of Galilee to the Negev] (Tel Aviv: Mekorot, 1995), back cover page.

53. Noel Maurer and Carlos Yu, “What Roosevelt Took: The Economic Impact of the Panama Canal, 1903–37,” Harvard Business School, Work Paper: 06-041 (3/2006), 3.

***** Năm 1961, hai năm sau khi khởi công xây dựng Đường Dẫn nước Quốc gia, dân số khu đô thị Beersheba là 97.200. Ngày nay, con số này là 664.000. (Nguồn: Cục Thống kê Trung ương, Tóm tắt Thống kê Israel 2014, Jerusalem). [TG]

54. Tác giả biết ơn Daniel Hoffman về những ý kiến đóng góp cho đoạn này.

55. Seltzer, sđd., 132.

***** Aaron Wiener (1912–2007) cũng là một kỹ sư nước tài năng. Qua phỏng vấn điện thoại với con gái ông, Ruti (ngày 3/6/2013) và con rể ông, Uzi Arad (tại New York, 30/3/2013) được biết ông, một người kín đáo, từng nhận xét làm việc với ngài Blass khó tính thật là một thử thách. [TG]

56. “Hi’gia Professor Lowdermilk” [Professor Lowdermilk Arrives], Davar, 7/6/1964.

1. Nhà nước Israel, Luật Nước, 5719-1959, Mục 125–126(a).
2. Uri Shani, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 17/3/2013.
3. David Pargament, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 26/4/2013.
4. Yoav Kislev, The Water Economy of Israel (Jerusalem: Taub Center for Social Policy Studies in Israel, 11/2011), 104.
5. Olga Slepner, e-mail gửi tác giả, 23/4/2014.
6. Oded Fixler, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 6/5/2013.
7. Shani, sđd.
8. “Israel Spells Out 2010 Tariff Plan,” Tình báo Nước Toàn cầu (GWI), 19/11/2009.
9. Nir Barlev, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 9/4/2013.
10. Như trên.
11. Tranh cãi về những công ty công ích đô thị vẫn tiếp diễn, với việc các thị trường và liên minh chính trị của họ âm mưu giao lại quyền kiểm soát của địa phương cho các thị trường. [Avi Bar- Eli, “Be’lakhatz Ha- Reshuyot Ha- Mekomiyot—Lapid Hit’kapel Ve’Shina et Khok Ta’agidei Ha’Mayim”

[Under Pressure from Local Authorities—Lapid Capitulates and Changes the Law on Water Corporations], The Marker, 7/1/2014.]

12. Shimon Tal, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 6/3/2013.

13. Nir Barlev, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 11/4/2013.

14. Taniv Rophe, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 7/10/2013.

15. Shimon Tal, sđd., 6/3/2013.

16. Như trên.

***** Một số thành phố trên thế giới với tỷ lệ thất thoát không giải trình được ở mức 44% và cao hơn, bao gồm: Delhi (53%), Dublin (40%), Glasgow (44%), Hyderabad (50%), Jakarta (51%), Montreal (40%), and Sofia (62%), v.v... [Nghiên cứu của diễn đàn Smart Water Networks Forum, Stated NRW (Non-Revenue Water) Rates in Urban Networks (Tỷ lệ nước thất thoát được công bố tại các mạng lưới đô thị), (Portsmouth, U.K.: Smart Water Networks Forum, August 2010).]

17. Olga Slepner, e-mail gửi tác giả, 26/11/2014.

18. Abraham Tenne, Phòng vấn của tác giả, Tel Aviv, 25/4/2013.

19. Slepner, sđd.

20. Barlev, sđd., 11/4/2013.

21. Như trên.

22. Như trên.

23. Zohar Yinon, Phòng vấn của tác giả, Jerusalem, 24/4/2013.

24. Như trên.

1. Simcha Blass, Mei Meriva u-Ma'as [Water in Strife and Action] (Israel: Massada Ltd., 1973), 330–331.

2. Tham khảo về lịch sử tưới tiêu tại Trung Đông cổ đại, tại: Sandra Postel, Pillar of Sand: Can the Irrigation Miracle Last? (New York: W. W. Norton & Company, 1999), 13–39.

3. Sandra Postel, “Drip Irrigation Expanding Worldwide,” News Watch, 25/6/2012.

4. Như trên.

5. Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn, Irrigation Agriculture— The Israeli Experience, ed. Anat Lowengart- Aycicegi (Jerusalem: Ministry of

Agriculture), 6.

6. Năm 1962, khu vực nông nghiệp của Israel tiêu thụ 78% tổng lượng nước cả nước. [Aaron Wiener, Development and Management of Water Supplies under Conditions of Scarcity of Resources. Tel Aviv: TAHAL, 4/1964.]

7. Chương trình Đánh giá Nước của Liên Hợp Quốc, The United Nations World Water Development Report 2014: Water and Energy (Paris: United Nations Education, Scientific and Cultural Organization, 2014), 56.

8. Netafim, Irrigation and Strategies for Investment (Presentation, Naty Barak, Agricultural Investment 2011, London, 5–6, 10/2011).

9. Simcha Blass, Drip Irrigation (Tel Aviv: Water Works— Consulting and Design, 7/1969), 3.

10. Chứng kiến sự bế tắc trong sự nghiệp học thuật của mình, một cán sự của khoa thuộc một trường Đại học, Dan Goldberg, trở thành một nhà tư vấn tại các nước vùng Caribbean và Nam Mỹ về việc áp dụng tưới nhỏ giọt trong trồng chuối.* Goldberg trở thành người truyền bá trọn đời cho tưới nhỏ giọt, và đồng tác giả một cuốn sách về chủ đề này.** [*Yossi Shalhevet, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 3/10/2014] [** Dan Goldberg, Baruch Gornat, and D. Rimon, Drip Irrigation: Principles, Design, and Agricultural Practices (Kfar Shmaryahu, Israel: Drip Irrigation Scientific Publications, 1976).]

11. Uri Werber, Phỏng vấn của tác giả, Kibbutz Hatzerim (Israel), 5/5/2013.

12. Zwi Keren, Oasis in the Desert: The Story of Kibbutz Hatzerim, trans. Kfar Blum Translation (Kibbutz Hatzerim, Israel: Kibbutz Hatzerim Press, 1988), 159–164.

13. Werber, sdd.

14. Như trên.

15. Daniel Gavron, The Kibbutz: Awakening from Utopia (Washington, DC: Rowman & Littlefield Publishers, 2000), 124–125.

16. Ruth Keren, Phỏng vấn của tác giả, Kibbutz Hatzerim (Israel), 5/5/2013.

***** Ba kibbutz lập các công ty tưới nhỏ giọt vào thập niên 1970 để cạnh tranh với Netafim là: Kibbutz Gvat (Plastro), Kibbutz Na'an và

Kibbutz Dan. Na'an và Dan sau đó sáp nhập năm 2001 thành NaanDan. Ngoài ra, một số khác cũng tham gia kinh doanh tưới nhỏ giọt, nhưng không mấy thành công, thành công nhất trong số đó là Metzgerplas, hiện vẫn tiếp tục ngành nghề này.

17. Naty Barak, Phỏng vấn của tác giả, New York, 21/3/2013.

18. Plastiro được bán lại cho John Deere và hoạt động dưới thương hiệu John Deere Water cho đến khi lại được bán lại tiếp cho một công ty cổ phần tư nhân.* NaanDan do Jain Irrigation — một công ty lớn của Ấn Độ sở hữu.** [* Yoram Gabison, “FIMI wins auction for control of John Deere Water,” Haaretz, 17/2/2014.] [** “About Us,” NaanDanJain, truy cập ngày 26/11/2014: www.naandanjain.com/Company/Irrigation-Solutions/.]

19. Werber, sđd.

20. Erez Meltzer, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 23/1/2013.

21. Werber, sđd.

22. Chuyển thăm của tác giả, 5/5/2013.

23. Barbara Shivek, Phỏng vấn của tác giả, Kibbutz Hatzerim (Israel), 5/5/2013.

24. Ngoại trừ những trường hợp đặc biệt, nghĩa vụ quân sự áp dụng cho toàn dân tại Israel. Khi tròn 18 tuổi, nam giới đi nghĩa vụ ba năm, nữ, hai năm.

25. Rafi Mehoudar, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 18/4/2013.

26. Postel, “Drip Irrigation Expanding Worldwide,” sđd.

27. Netafim, Drip Irrigation— Israeli Innovation That Has Changed the World (Presentation, Naty Barak, JNF Summit, Las Vegas, 28/4/2013), 19.

28. Naty Barak, sđd.

29. Mehoudar, sđd.

***** Giáo sư Đại học Hebrew Aharon Friedman lý giải về quan hệ giữa sinh lý học thực vật và năng suất cây trồng thế này: “Cây trồng sinh trưởng tốt hơn khi có sẵn nước vì như vậy chúng có thể chịu được việc nước thất thoát qua việc bốc hơi thqua lỗ khí đồng thời vẫn duy trì được việc hô hấp và quang hợp. Không có nước, lỗ khí vẫn mở nhưng với những quãng ngắn hơn, do đó quá trình hô hấp và cố định CO₂ bị giảm đi – thế

hiện qua tốc độ tăng trưởng bị chậm lại và năng suất kém hơn” [Aharon Friedman, e-mail gửi tác giả, 3/10/2014] [TG]

30. John Seewer, “Toledo, Ohio Water Contamination Leaves Residents Scrambling to Buy Bottled Water,” Huffington Post, 2/10/2014.

31. Danny Ariel, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 28/10/2013.

32. Mehoudar, sdd.

33. Uri Shani, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 4/7/2013.

34. Như trên.

35. Hazera Genetics, Hazera— History of Success (YouTube, 2011), truy cập ngày 9/3//2015: www.youtube.com/watch?v=mKItOZwrzRY.

36. Shoshan Haran, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 1/7/2013.

37. Nili Shalev, e-mail gửi tác giả, 5/9/2014.

38. Zvi Amit, e-mail gửi tác giả, 2/2/2015.

39. Moshe Bar, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 26/12/2013.

40. Shoshan Haran, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 1/7/2013.

41. Zvi Amit, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 10/7/2013.

42. Blass, Drip Irrigation, sdd., 3.

43. Amit, Phỏng vấn, sdd.

44. Bar, sdd.

45. Haran, sdd.

46. Ami Shaham, Phỏng vấn của tác giả, Central Arava (Israel), 23/4/2013.

47. Arie Issar, Phỏng vấn của tác giả, Jerusalem, 24/4/2013. Tham khảo thêm thông tin về việc phát triển các nguồn nước của vùng Trung tâm Avara sa mạc Negev, tại: Government of Israel, The Central Arava: Proposals for the Development of Water Resources, Report 69-093 (Jerusalem: Government of Israel, 9/1969) and Government of Israel, The Central Arava: Irrigation Water Development Scheme, Report 69-173 (Jerusalem: Government of Israel, 11/1969).

48. Naty Barak, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 7/11/2013.

49. Ủy ban Tưới Tiêu Quốc tế (ICID), Sprinkler and Micro Irrigated Areas (New Delhi: International Commission on Irrigation and Drainage, 5/2012).

50. Ủy ban Tưới Tiêu Quốc tế (ICID), World Irrigated Area-Region Wise/Country Wise (New Delhi: International Commission on Irrigation and Drainage, 2012).

51. Ủy ban Tưới Tiêu Quốc tế (ICID), Sprinkler and Micro Irrigated Areas, sđd.

***** 15% đồng ruộng được tưới bằng tưới phun, nhưng tưới ngập vẫn tiếp tục được duy trì chừng nào nông dân vẫn được hưởng chi phí nước thấp gần như bằng 0 đồng. Do không có động cơ để buộc phải chi tiền mua thiết bị tưới, cho nên các tập quán tưới vô cùng lãng phí vẫn còn đang được lưu hành, kể cả ở những nơi gặp căng thẳng về nước. Ví dụ, theo Viện Tài nguyên Nước Texas, nông dân bang này chỉ sử dụng tưới nhỏ giọt cho 3% cây trồng của mình. Nếu nông dân không phải chịu chi phí thực tế của nước sử dụng cho nông nghiệp thì họ sẽ vẫn còn duy trì tập quán này. (Nguồn: Todd Woody, bài viết “How Israel Beat a Record-Breaking Drought, With Water to Spare,” (Israel đánh bại trận hạn phá kỷ lục như thế nào, mà vẫn còn dư nước) trong Takepart, 6/10/2014.) [TG]

52. Shani, sđd.

***** Nếu California là một quốc gia, thì nó sẽ là một trong những quốc gia sử dụng tưới nhỏ giọt nhiều nhất. Hiện nay bang này sử dụng các hệ thống tưới nhỏ giọt cho 39% cánh đồng được tưới của mình, trong đó có 75% các vườn nho toàn bang. (Nguồn: Gwen N. Tindula, Morteza N. Orang, và Richard L. Snyder, bài viết “Survey of Irrigation Methods in California in 2010,” (Điều tra các phương pháp tưới tại California năm 2010), Nhật báo Journal of Irrigation and Drainage Engineering 139, No. 3 (8/2013): 233–235.) [TG]

53. Postel, “Drip Irrigation Expanding Worldwide,” sđd.

54. Yuval Azulai, “Kibbutz Naan Sells NaanDanJain Irrigation,” Globes, 14/5/2012.

55. Barak, sđd., 18/3/2013.

***** Theo Ngân hàng Thế giới: “Bao cấp cho khách hàng sử dụng dịch vụ là một đặc điểm dễ thấy của các ngành dịch vụ nước và điện trên toàn cầu. Trong một số trường hợp, việc bao cấp này khả thi là nhờ vào

dòng tiền luân chuyển từ nguồn thu thuế nói chung, có thể dưới hình thức các dự án đầu tư cơ bản hay luồng lưu chuyển đều đặn để bù đắp phần thiếu hụt doanh thu, v.v... Các ngành dịch vụ công ích khác chỉ đơn giản là khắc phục phần lỗ tài chính từ việc bao cấp chung chung hoặc có mục tiêu, làm cạn dần tổng vốn và dồn chi phí sửa chữa và bảo hành sang cho tương lai.”

[Nguồn: Ngân hàng Thế giới, Water, Electricity, and the Poor: Who Benefits from Utility Subsidies? (Nước, điện và người nghèo: Ai hưởng lợi từ bao cấp dịch vụ công ích?), tác giả: Kristin Komives, Vivien Foster, Jonathan Halpern, và Quentin Wodon (Washington, DC: World Bank, 2005), 1.)] [TG]

56. Uri Shamir, Management of Water Systems under Uncertainty (Talk, WATEC Conference, Tel Aviv, 22/10/2013).

***** Ấn Độ có sự đồng thuận rộng rãi khi coi tưới nhỏ giọt là một trong những công cụ tốt nhất để kiểm soát việc sử dụng nước, thúc đẩy năng suất, và giải quyết đói nghèo [Nguồn: Report on the Task Force on Micro-irrigation (Báo cáo về Lực lượng đặc nhiệm chuyên trách tưới vi mô, Bộ Nông nghiệp, 2004, vii– xxix)], song lại bất đồng quan điểm về tính hiệu quả của việc bao cấp đối với tưới nhỏ giọt và về việc làm thế nào để đạt được kết quả kinh tế ưu việt nhất [Nguồn: Hemant K. Pullabhotla, Chandan Kumar, và Shilp Verma, Micro-Irrigation Subsidies in Gujarat and Andhra Pradesh: Implications for Market Dynamics and Growth (Bao cấp tưới vi mô (nhỏ giọt) tại bang Gujarat và Andhra Pradesh) (Sri Lanka: IWMI-TATA Water Policy Program, 2012).] [TG]

57. Archana Chaudhary, “Netafim to Build Largest India’s Drip- Irrigation Project,” Bloomberg, 23/1/2014.

58. Barak, sdd., 18/3/2013.

1. Hillel I. Shuval, Public Health Aspects of Waste Water Utilization in Israel (Tham luận, Hội thảo Rác thải Công nghiệp Purdue, 1/5/1962).

2. Như trên, 4.

3. Avi Aharoni, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 6/1/2014.

4. Xem câu chuyện tuyệt vời về sự khai sinh hệ thống xử lý nước thải đô thị, tại: Steven Solomon, Water: The Epic Struggle for Wealth, Power and

Civilization (New York: Harper Perennial, 2010), 249–265. See also: James Salzman, *Drinking Water: A History* (New York: Overlook Duckworth, 2010), 85–97.

5. Eytan Levy, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 21/3/2013.

6. Joanne E. Drinan, *Water & Wastewater Treatment: A Guide for the Non-engineering Professional* (Boca Raton, FL: CRC Press, 2001), 159–168.

7. Như trên, 169–173.

8. Như trên, 175–204.

9. Như trên, 207–220.

10. Adam Kanarek, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 18/10/2013.

11. Như trên.

12. Shuval, sđd., 9.

13. Như trên, 7.

***** Nhà máy Shafdan xử lý và thẩm tách xấp xỉ 95 triệu gallon nước thải chưa xử lý mỗi ngày. [Nelly Icekson-Tal, phỏng vấn của tác giả, Rishon LeZion (Israel), 17/10/2013.] [TG]

14. Như trên.

15. Moshe Gablinger, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 21/4/2014.

16. Ori Yogeve, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 19/4/2013.

17. Aharoni, sđd.

18. Shuval, sđd., 4.

19. Mekorot, *Wastewater Reclamation and Reuse*, eds. Batya Yadin, Adam Kanarek, and Yael Shoham (Tel Aviv: Mekorot, 1993), 9–14.

***** Trong khi chờ đợi đường ống dẫn đến Negev hoàn tất, Bộ Y tế ngày càng tin rằng nước SAT của Shafdan an toàn để sử dụng với lượng giới hạn. Phần lớn thập niên 1980, Bộ cho phép Shafdan cung cấp 5% lượng nước sinh hoạt quốc gia từ nước SAT. Tính đến 1989, khi khánh thành đường ống Negev, bộ quyết định cách tốt nhất là tách bạch nước thải qua xử lý với nước ngọt, và cách làm này chấm dứt [Israel Mantel, phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 6/5/2013].

20. Aharoni, sđd.

21. Taniv Rophe, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 7/10/2013.

22. Aharoni, sdd.

23. Như trên.

***** Năm 2010, sản lượng xuất khẩu nông sản của Israel có tổng trị giá là 2,1 tỷ đô-la. [Nguồn: Bộ Nông nghiệp, “Israel’s Agriculture at a Glance,” (Sơ qua về Nông nghiệp Israel) của Arie Regev trên tờ Israel’s Agriculture. Viện Hợp tác Quốc tế và Xuất khẩu Israel (Tel Aviv: The Israel Export and International Cooperation Institute, 2012), 8] [TG]

24. Shimon Tal, Phòng vấn của tác giả, Tel Aviv, 18/10/2013.

25. Avi Aharoni, e-mail gửi tác giả, 5/10/2014.

26. Yossi Schreiber, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 21/9/2014.

***** Khi Israel bắt đầu triển khai xây dựng hạ tầng nước thải, một lượng lớn người di cư từ Liên Xô chuyển đến Israel sinh sống. Mỹ cam kết các khoản vay cho Israel, không hoàn toàn dành cho toàn bộ cho hạ tầng nước quốc gia Israel, mà nhằm giúp Israel tiếp nhận người nhập cư, và kèm theo điều kiện, một số trong đó phải được sử dụng để dàn xếp việc huy động vốn với lãi suất thấp cho hệ thống nước thải Israel. Israel nhận được nguồn vốn huy động với lãi thấp từ Mỹ nhưng nguồn này không lấy từ tiền thuế của dân Mỹ, vì các nhà cho vay không kêu gọi vận động cho các khoản vay đó. [TG]

27. Schreiber, sdd.

28. Như trên.

29. Rophe, sdd.

30. Như trên.

31. Uri Schor, Phòng vấn của tác giả, Tel Aviv, 25/4/2013.

32. Olga Slepner, e-mail gửi tác giả, 27/11/2014.

33. Shaul Ashkenazy, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 6/10/2013.

34. Như trên.

35. Slepner, sdd.

36. Aharoni, sdd.

***** Viện Công nghệ Massachusetts nổi tiếng ở Mỹ. [TG]

37. Viện Nghiên cứu Điện năng, Water and Sustainability (tập 4): U.S. Electricity Consumption for Water Supply and Treatment— The Next Half

- Century (Palo Alto, CA: Viện Nghiên cứu Điện năng, 3/2002), vi.
38. Levy, sđd.
39. Noah Galil, Phỏng vấn của tác giả, Haifa, 7/1/2014.
40. Như trên.
41. Refael Aharon, e-mail gửi tác giả, 5/2/2015.
- ***** Trên khắp thế giới, nước thải đã có sẵn lượng muối cao, do thải ra từ quá trình nấu ăn, nhưng ở Israel, hàm lượng này còn cao hơn. Luật về chế độ ăn Do Thái bao gồm một một nghi lễ về việc phải xát muối cho thịt trước khi chế biến. Muối này sau được xả đi, nhưng nó chảy ra hệ thống nước thải của Israel. [TG]
42. Dan Zaslavsky, Phỏng vấn của tác giả, Haifa, 7/1/2014.
43. Steven Mithen, *Thirst: Water and Power in the Ancient World* (Cambridge, MA: Harvard University Press), 63.
44. Như trên, 44–74.
45. Dror Avisar, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 6/1/2014.
46. Như trên.
47. Sara Elhanany, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 25/4/2013.
48. Avisar, sđd.
49. Aly Thomson, “Birth Control Pill Threatens Fish Populations,” *The Canadian Press*, 13/10/2014.
50. Avisar, sđd.
51. Elhanany, sđd.
52. Oren Blonder, e-mail gửi tác giả, 5/10/2014.
53. Elhanany, sđd.
54. Efi Stenzler, Phỏng vấn của tác giả, New York, 1/2/2013.
55. For an analysis on the global impact of desertification, see: Anton Imeson, *Desertification, Land Degradation, and Sustainability* (Hoboken, NJ: Wiley, 2012).
56. Stenzler, sđd.
57. Rophe, sđd.
58. Sharon Udasin, “Israel, Greek, Cypriot Environment Ministries to Cooperate on Mediterranean Pollution Prevention,” *The Jerusalem Post*,

14/5/2014.

1. “Weizmann Institute Erects Plant in Palestine to Desalt for Drinking Purposes,” Jewish Telegraphic Agency, 1/3/1948.
2. Ora Kedem, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 17/12/2013.
3. Shimon Peres, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 25/4/2013.
4. Lyndon B. Johnson, “If We Could Take the Salt Out of Water,” The New York Times Magazine, 30/10/1960.
5. James D. Birkett, “A Brief Illustrated History of Desalination: From the Bible to 1940,” Desalination, no. 50 (1984): 17.
6. Lyndon B. Johnson, sđd.
7. Charles F. MacGowan, History, Function, and Program of the Office of Saline Water (Presentation, New Mexico Water Conference, 1–3/7/1963), 24–33.
8. Về một ví dụ về sự ủng hộ của Lyndon Johnson đối với các dự luật về nước, đặc biệt là sau khi hạng mục về khử mặn được bổ sung vào, xin tham khảo Đạo luật Các Nhà máy Thí điểm năm 1958, Public Law 85-883, khởi xướng đầu tiên bởi Thượng nghị sĩ Clinton Anderson bang New Mexico.
9. Lyndon B. Johnson, Remarks in New York City at the Dinner of the Weizmann Institute of Science (New York, 6/2/1964).
10. Dana Adams Schmidt, “Johnson Speech Infuriates Arabs: They Attack Offer to Help Israel Utilize Sea Water,” The New York Times, 8/2/1964.
11. Biên bản ghi nhớ cuộc đàm thoại qua điện thoại giữa Robert W. Komer, Bộ tham mưu Hội đồng An ninh Quốc gia và George W. Ball, Thứ trưởng Ngoại giao (Washington, DC, 2/6/1964), Foreign Relations of the United States, 1964–1968, tập XVIII, Arab- Israeli Dispute, 1964–67, Tài liệu 66.
12. Peres, sđd.
13. Nathan Berkman, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 25/10/2013.

***** Quy trình gieo hạt giống mưa được anh trai của nhà văn Kurt Vonnegut là Bernard phát minh ra tại Mỹ và là nền tảng cho người em trai của ông viết lên tiểu thuyết khái huyền có tên Cat’s Cradle. Các iodide vẫn được đặt lại tên là “Ice-nine” để tưởng nhớ cuốn tiểu thuyết. [Wolfgang Saxon, “Bernard Vonnegut, 82, Physicist Who Coaxed Rain from the Sky,”

The New York Times, April 27, 1999.] Gieo hạt giống mưa hay gieo mây: công nghệ để làm mưa nhân tạo, là phương pháp tạo ra mưa bằng cách rải vào không khí các chất hóa học làm tăng số lượng hạt nhân ngưng tụ hơi nước. [BT]

14. Như trên.

15. Ví dụ, xin xem các bài viết trong nhật ký của Ben-Gurion ngày 16/8/1954, 20/8/1954, 7/2/1956, 11/6/1957, và 8/4/1961, cùng nhiều bài khác.

16. “Israel to Remove Sea Water Brine,” The New York Times, 9/11/1958.

17. “Science: Salt Water into Fresh,” Time, 3/9/1956.

18. David Ben-Gurion, Nhật ký, 16/8/1954.

19. Về câu chuyện đương đại truyền kỳ về Zarchin và học thuyết của ông, xem: Yaakov Morris, Masters of the Desert: 6000 Years in the Negev (New York: G. P. Putnam’s Sons, 1961), 240–252.

20. David Ben-Gurion, Nhật ký, 30/9/1955. David Ben-Gurion also diarized about the costs of implementing either the Zarchin plan for desalinating water (freezing) or the possibility of purifying seawater via heating pools in various stages. [David Ben-Gurion, Diary, 7/2/1956.]

21. Yosef Almogi, Total Commitment (East Brunswick, NJ: Cornwall Books, 1982), 198–199.

***** Alexander Zarchin tự tin là quy trình của ông ưu việt hơn những kế hoạch khác từng được chính phủ xem xét, nên đã cho đăng một bài viết dài trên tờ Haaretz, ngày 20/11/1963 với tựa “Purifying Water Instead of the National Water Carrier.” (Lọc nước thay vì lắp Đường dẫn Nước Quốc gia). Bài viết là một sự chỉ trích sâu cay Đường dẫn Nước Quốc gia, trong đó ông kể ông từng gửi thư tới các bộ của chính phủ để phản đối Đường dẫn này khi nó đang trong quá trình xây dựng. Zarchin kiến nghị bỏ đi Đường dẫn này, thay vào đó cần xây các nhà máy lọc nước biển ở Negev, bằng việc lập luận về các vấn đề phí tổn tương đối, hàm lượng muối và suy thoái môi trường. Ở một cấp độ nào đó, phương pháp của ông thẳng thắn – vài thập kỷ sau đó.

22. Berkman, sdd.

23. Như trên.

24. Avi Kay, “From Altneuland to the New Promised Land: A Study of the Evolution and Americanization of the Israeli Economy,” *Jewish Political Studies Review* 24, no. 1–2 (2012): 103.

25. Ghi chú của người biên tập, Các Quan hệ đối ngoại của Hoa Kỳ, 1964–1968, tập XXXIV, Các vấn đề Ngoại giao và Toàn cầu, Tài liệu 130. Ngoài ra, trong cuộc phỏng vấn của tác giả với Miriam Eshkol, vợ góa của Levi Eshkol, bà cho biết chồng bà thường sẽ nói “nước với một quốc gia như máu của một con người.” [Miriam Eshkol, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 29/4/2013.]

26. Biên bản cuộc đối thoại (Washington, DC, 1/6/1964), Các Quan hệ đối ngoại của Hoa Kỳ, 1964–1968, tập XVIII, Arab- Israeli Dispute, 1964–67, Tài liệu 65.

27. Như trên.

28. Giác thư từ Robert W. Komer, Bộ Tham mưu Hội đồng An ninh Quốc gia, gửi Tổng thống Lyndon Johnson (Washington, DC, 28/5/1964), Các Quan hệ đối ngoại của Hoa Kỳ, 1964–1968, tập XVIII, Arab- Israeli Dispute, 1964–67, Tài liệu 63.

29. MacGowan, sdd.

30. Lyndon B. Johnson, Nhật ký, 2/6/1964.

31. Thư của Dean Rusk, Bộ trưởng Ngoại giao, gửi Glenn Seaborg, Chủ tịch Ủy ban Năng lượng Nguyên tử (Washington, DC, 9/12/1964), Các Quan hệ đối ngoại của Hoa Kỳ, 1964–1968, tập XXXIV, Các vấn đề Toàn cầu và Năng lượng, Tài liệu 136.

32. Editorial Note, Foreign Các Quan hệ đối ngoại của Hoa Kỳ, 1964–1968, tập XXXIV, Các vấn đề Toàn cầu và Năng lượng, Tài liệu 149.

33. Editorial Note, Các Quan hệ Đối ngoại của Hoa Kỳ, 1964–1968, tập XXXIV, Energy Diplomacy and Global Issues, Tài liệu 151.

34. “Bunker and Eshkol Confer About Desalting Plant,” *The New York Times*, 19/12/1966.

35. Giác thư từ Walt Rostow, Trợ lý đặc biệt cho Tổng thống Lyndon Johnson (Washington, DC, 5/1/1968), Các Quan hệ Đối ngoại của Hoa Kỳ,

- 1964–1968, tập XX, Arab- Israeli Dispute, 1967–68, Tài liệu 33.
36. Biên bản đàm thoại (LBJ Ranch, Texas, 8/1/1968, Session III), Các Quan hệ Đối ngoại của Hoa Kỳ, 1964–1968, tập XX, Arab- Israeli Dispute, 1967–68, Tài liệu 41.
37. Giác thư từ Henry Kissinger, Trợ lý phụ trách Các vấn đề An ninh cho Tổng thống Richard Nixon (Washington, DC, 10/2/1969), Các Quan hệ Đối ngoại của Hoa Kỳ, 1969–1976, tập XXIV, Middle East Region and Arabian Peninsula, 1969–1972; Jordan, 9/1970, Tài liệu 4.
38. Lưu trữ quốc gia, Các tài liệu về Tổng thống Nixon, NSC Files, NSC Institutional Files (H- Files), Box H-141, National Security Study Memoranda, NSSM 30.
39. Giác thư từ Theodore Eliot, Thư ký hành chính Bộ Ngoại giao, gửi Henry Kissinger, trợ lý Tổng thống phụ trách Các Vấn đề An ninh Quốc gia (Washington, DC, 6/12/1972), Các quan hệ đối ngoại của Hoa Kỳ, 1969–1976, tập XXIV, Middle East Region and Arabian Peninsula, 1969–1972; Jordan, 9/1970, Tài liệu 35.
40. Trong cuộc phỏng vấn của tác giả với Nathan Berkman, ông ta báo cáo không nhớ gì về bài phát biểu về Viện Weizmann của Johnson, nhưng nói rằng khi Eshkol trở lại Israel năm 1964 ai nấy trong cộng đồng khử mặn ở Israel tập trung vào việc làm cách nào để xây dựng một chương trình đủ tiêu chí để xin ngân sách. Berkman nói rằng vẫn lưu truyền câu chuyện đùa trong văn phòng của ông sau chuyến thăm năm 1964 của Eshkol đến Washington, DC, rằng Hoa Kỳ sẽ cung cấp \$100 triệu để cung cấp một nhà máy còn Israel sẽ cung cấp nước biển. Dù nói khôi hài vậy thôi, ông nói, nhưng mọi người đều biết rằng Israel sẽ chỉ nhận được trợ cấp nếu nước này nghĩ ra một ý tưởng đột phá.
41. Berkman, sdd.
42. Nathan Berkman, “Back in the Old Days,” Israel Desalination Society, 2007.
43. “U.S., Israel Finally to Build Horizontal Tube Prototype at Ashdod,” Water Desalination Report 11, no. 27 (3/7/1975).

44. Jeremy Sharp, U.S. Foreign Aid to Israel (Washington, DC: Library of Congress, Congressional Research Service, 11/4/2014), 28.
 45. Giác thư Eliot gửi Kissinger, sdd.
 46. Berkman, Phòng vấn, sdd.
 47. IDE được sáp nhập với Israel Chemicals vào những năm 1980.* Israel Chemicals, trực thuộc Israel Corporation, được bán lại cho Ofer Brothers Group năm 1999.** Delek Group mua lại 50% của IDE năm 2000.* [* IDE Technologies Ltd., IDE Technologies Limited (Tham luận, Gal Zohar, CFO Forum, 2011).] [** Orna Raviv, “Israel Corp Sale Completed; Ofer Family Expected to Restructure Group,” Globes, 15/4/1999.]
 48. Fredi Lokiec, Phòng vấn của tác giả, Kadima (Israel), 1/5/2013.
 49. “Carlsbad Desalination Plant to Utilize IDE Technologies’ Reverse Osmosis Solution,” Water World, 2/1/2013.
 50. “Toanjin SDIC Project: China’s Largest Desalination Plant,” IDE Technologies, truy cập ngày 4/2/2015: www.ide-tech.com/blog/case-study/tianjin-china-project-ide/.
 51. “Gujarat Reliance Project: India’s Largest Desalination Plant,” IDE Technologies, truy cập ngày 4/2/2015: www. ide - tech.com/blog/case - study/reliance - project – 2/.
 52. “Sorek Project: The World’s Largest and Most Advanced SWRO Desalination Plant,” IDE Technologies, truy cập ngày 4/2/2015: www.ide-tech.com/blog/case-study/sorek-israel-project/.
 53. Ronen Wolfman, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 20/2/2014.
 54. Như trên.
 55. Rafi Semiat, Phòng vấn của tác giả, Haifa, 2/5/2013.
 56. Như trên.
- ***** Trong phỏng vấn của tác giả với một quan chức kỳ cựu tại Cơ quan Quản lý Nước Israel, Tami Schor, bà cho biết luôn có sẵn những cách khắc phục để tăng sản lượng nước như mở các giếng bị đóng, bổ sung thêm một cấp độ lọc (đắt tiền) đối với các nguồn nước bị ô nhiễm, vân vân... Theo bà đây không phải cách làm bền vững, cho dù có thể mang lại những

lợi ích tích cực trước mắt. (Tami Schor, phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 6/1/2014.) [TG]

57. Ilan Cohen, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 29/3/2013.

58. Avraham Baiga Shochat, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 8/1/2014.

59. Alan Philps, “Drought Forces Israel to Import Turkish Water,” The Telegraph, 28/6/2000.

60. Ram Aviram, Phỏng vấn của tác giả, New York, 7/2/2013.

61. Uri Shani, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 17/3/2013.

62. Ronen Wolfman, Phỏng vấn của tác giả, Ramat Gan, Israel, 24/10/2013.

63. Như trên.

64. Miriam Balaban, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 3/10/2013.

***** Cái tên Coalinga mang dấu ấn về chức năng đầu tiên của thị trấn. Vào thập niên 1880 khi hệ thống đường sắt California được xây dựng, tất cả các tàu đều chạy bằng than. Vì là bến đầu tiên than đầu tiên, nơi các đầu máy nhận than để chạy tàu, thị trấn này được đặt là Coaling A, và các bến tiếp sau được đặt là Coaling B, Coaling C. Khi ngành đường sắt chuyển sang dùng dầu, cái tên “than” trở nên không còn phù hợp, nhưng vì có lẽ bởi đã có tên, nên Coaling A được đổi tên thành Coalinga. [TG]

65. Mickey Loeb, Phỏng vấn của tác giả, Omer (Israel), 16/1/2014.

66. Eilon Adar, Phỏng vấn của tác giả, Beersheba (Israel), 21/4/2013.

67. Loeb, sdd.

68. Berkman phỏng vấn, sdd.

69. Loeb, sdd.

70. Tom Pankratz, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 12/8/2014.

71. “Market Data, Technologies Used,” Báo cáo Khử mặn nước, truy cập ngày 30/3/2015: www.desalination.com/market/technologies.

***** Fredi Lokiec, South Israel 100 Million m³ /Year Seawater Desalination Facility: Build, Operate and Transfer (BOT) Project [Cơ sở Khử mặn công suất 100 triệu m³/năm. Nam Israel: Xây dựng, Vận hành, và Chuyển giao (BOT)] [Kadima, Israel: IDE Technologies Ltd., 3/2006). Đến năm 2015, nhà máy thử mặn Ashkelon sản xuất hơn 250 tỷ gallon nước sạch, lập kỷ lục thế giới. (“IDE’s Israel Seawater RO Desalination Plant

Sets World Record for Water Production,” (Nhà máy Khử mặn RO của Công ty IDE, Israel lập kỷ lục thế giới về sản xuất nước) WaterWorld, 10/2/2015.] [TG]

***** (Pankratz, op.cit) Tom Pankratz, nhân vật kỳ cựu ngành khử mặn, cho biết: “Cái phi thường của Israel trong khử mặn là ở chỗ đã xây dựng các nhà máy phù hợp, ổn định, cho sản phẩm nước chất lượng cao. Các nhà máy này tận dụng triệt để sự linh hoạt trong giá biểu điện. Chưa có nước nào trên thế giới sử dụng điện ngoài giờ cao điểm như Israel. Nghe thì dễ, nhưng việc này đòi hỏi phải biết giới cân bằng để duy trì các nhà máy hoạt động và tính toán khi nào dùng điện.” [TG]

72. Abraham Tenne, e-mail gửi tác giả, 30/7/2014.

73. Shimon Tal, Phòng văn của tác giả, Tel Aviv, 18/4/2013.

74. Ilan Cohen, sdd.

75. Abraham Tenne, Daniel Hoffman, and Eytan Levi, “Quantifying the Actual Benefits of Large-Scale Seawater Desalination in Israel,” *Desalination and Water Treatment* 51, 1–3 (7/2012), 26–37.

***** Daniel Hoffman, chuyên gia về khử mặn, viết: “Tôi cho rằng lợi ích chủ yếu về mặt sức khỏe của việc kết hợp nước khử mặn chất lượng cao với nước từ các nguồn tự nhiên (tầng ngậm nước và Biển hồ Galilee) không phải ở chỗ giảm lượng clorua và natri, mà là giảm nồng độ nitrat và các chất ô nhiễm công nghiệp trong các tầng ngậm nước (hiện vẫn đang trên đà tăng bởi các hoạt động của con người trên các tầng ngậm nước). Hàm lượng nitrat hiện tại trong các giếng, lấy thí dụ, ở Tầng Ngậm nước Ven biển, nằm trên mức giới hạn 45–50ppm của Châu Âu và dĩ nhiên cao hơn mức giới hạn 10ppm của Mỹ. Tiêu chuẩn nước uống của Israel hiện là 70ppm. Hàm lượng nitrat cao gây nguy hiểm cho phụ nữ mang thai khiến trẻ sinh ra có thể mắc hội chứng ‘blue baby.’ ” (Daniel Hoff man, e-mail gửi tác giả, 16/8/2014). [TG]

76. Tenne, Hoff man, and Levi, sdd., 26–27.

77. Xem: Phần mở đầu, chú thích No. 31.

78. “ Human Settlements on the Coast: The Ever More Popular Coasts,” UN Atlas of the Oceans, truy cập ngày 25/3/2015:

[www.oceansatlas.org/servlet/CDSServlet?
status=ND0xODc3JjY9ZW4mMzM9KiYzNz1rb3M~](http://www.oceansatlas.org/servlet/CDSServlet?status=ND0xODc3JjY9ZW4mMzM9KiYzNz1rb3M~).

79. Cohen, sđd.

1. “History,” Maccabiah, truy cập ngày 4/2/2014:

www.maccabiah.com/master/know-us-history.

2. Chuck Slater, “First- Hand Report of Maccabiah Tragedy,” The New York Times, 3/8/1997.

3. Serge Schmemmann, “2 Die at Games in Israel as Bridge Collapses,” The New York Times, 15/7/1997.

4. Ủy ban Điều tra của Quốc hội [Knesset] đối với các bài học đúc kết từ thảm họa sập cầu Maccabiah. Báo cáo (Jerusalem: Knesset: 9/7/2000).

5. “Death Tied to Pollution,” The New York Times, 28/7/1997.

6. Serge Schmemmann, “Israelis Turn Self-Critical as Mishap Kills Two,” The New York Times, 18/7/1997.

7. David Pargament, e-mail gửi tác giả, 10/9/2014.

8. Có rất nhiều ví dụ về sự sùng kính đối với vùng đất và những sinh linh trên vùng đất ấy trong Kinh Thánh Hebrew. Lưu ý các ví dụ: Leviticus 25:23–24; Isaiah 24:4–6; Isaiah 43:20–21; Jeremiah 2:7; Ezekiel 34:2–4; Psalms 24:1; and Psalms 96:10–13.

***** Xem thêm: Our Tasks Ahead (Nhiệm vụ trước mắt của chúng ta) (1920) của A. D. Gordon trong đó nhà tiên phong Phục quốc Do Thái này kêu gọi trở về với thiên nhiên và lao động trên mảnh đất quê hương Do Thái: “Người Do Thái đã bị cắt đứt hoàn toàn với thiên nhiên và giam hãm trong những bức tường thành suốt hai nghìn năm... Chúng ta thiếu thói quen lao động... vì chính lao động mới gắn kết con người với đất đai của họ và văn hóa dân tộc của họ”. D. Gordon, “Our Tasks Ahead,” in The Zionist Idea: A Historical Analysis and Reader, ed. Arthur Hertzberg (Philadelphia: Jewish Publication Society, 1997).[TG]

9. John Stemple, “Viewpoint: A Brief Review of Afforestation Efforts in Israel,” Rangelands 20, no. 2 (4/1998): 15–18.

10. Luật Nước, 5719-1959.

11. Luật Các cơ quan Thẩm quyền quản lý Suối và Lạch, 5724-1965. Ngoài ra, sông ngòi cũng được đề cập đến trong Luật Kiểm soát Lũ lụt và Tiêu thoát nước, 5718-1957, cho dù không được tập trung cụ thể vào sinh thái của các con sông quốc gia.
12. Shoshana Gabay, “Restoring Israel’s Rivers,” Ministry of Foreign Affairs, 2001.
13. Mekorot, Masskinot Veh-ah-dat Ha-Yarkon [Kết luận của Ủy ban về sông Yarkon], ed. Simcha Blass (Tel Aviv: Mekorot, 18/3/1954). Sông duyên hải là con sông chảy ra biển. Con sông dài nhất của Israel là Sông Jordan, với điểm kết thúc là Biển Chết.
14. Alon Tal, Pollution in a Promised Land: An Environmental History of Israel (Berkeley, CA: University of California Press, 2002), 8–9.
15. David Pargament, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 26/4/2013.
16. David Pargament, e-mail gửi tác giả, 14/3/2015.
17. Như trên.
18. David Pargament, e-mail gửi tác giả, 22/11/2014.
19. Pargament, Phỏng vấn, sdd.
20. Như trên.
21. Tên đầy đủ của sông là Hebron- Besor- Beersheba. Mỗi điểm khác nhau của sông mang một trong ba tên địa danh này, nhưng cả ba điểm đều nằm trong cùng một hệ thống sông.
22. Richard Laster and Dan Livney, “Basin Management in the Context of Israel and the Palestinian Authority,” in Water Policy in Israel: Context, Issues and Options, ed. Nir Becker (Dordrecht, Netherlands: Springer, 2013), 232.
23. Nechemya Shahaf, Phỏng vấn của tác giả, Beersheba (Israel), 21/4/2013.
24. Như trên.

***** Mở rộng cơ sở thuế: Để mở rộng cơ sở thuế có thể có một số cách, như hoặc tăng số người nộp thuế bằng cách hạ mức thu nhập chịu thuế tối thiểu, hoặc mở rộng định nghĩa về thu nhập chịu thuế (chẳng hạn như đánh thuế đối với thu nhập từ việc mua bán chứng khoán, bất động sản

v.v.), hoặc sử dụng kết hợp cả hai biện pháp trên động sản v.v.), hoặc sử dụng kết hợp cả hai biện pháp trên. [BT]

25. Quỹ Quốc gia Do Thái, Blueprint Negev— Business Plan (New York: Unpublished, 2004).

26. Russell Robinson, Phỏng vấn của tác giả, New York, 9/3//2013.

27. Itai Freeman, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 10/9/2014.

28. Như trên.

***** Thuật ngữ kế toán điều tra (Forensic Accounting): Một số tài liệu khác dịch là Kế toán pháp lý – xuất hiện ở các nước phát triển từ những năm 1980, được xem như có vai trò chính nối liền khoảng cách giữa nghề nghiệp kiểm toán và nhu cầu phòng chống gian lận. Kế toán điều tra là sự tổng hợp giữa kế toán, kiểm toán, luật để thực hiện hai chức năng chính, bao gồm: điều tra kế toán (Investigative Accounting) và hỗ trợ pháp lý (Litigation Support).[BT]

29. Thanh tra Nhà nước Israel, Báo cáo 2011 (Jerusalem: State Comptroller, 12/2011).

30. Ví dụ về một trong những điều khoản luật như vậy, xem: “The Food Quality Protection Act Background,” U.S. Environmental Protection Agency, truy cập ngày

1/12/2014: www.epa.gov/pesticides/regulating/laws/fqpa/backgrnd.htm.

31. Thanh tra Nhà nước Israel, sdd.

32. Eytan Israeli, Phỏng vấn của tác giả, Kibbutz Kfar Blum (Israel), 29/4/2013.

***** “Michael, Row the Boat Ashore,” hay “Michael Rowed the Boat Ashore,” hay “Michael, Row Your Boat Ashore,” hay “Michael Row That Gospel Boat”) là bài Thánh ca của người da đen. Bản đầu tiên được viết trong thời kỳ Nội chiến Mỹ tại Đảo St. Helena, một trong những hòn đảo trong quần đảo Sea phía nam bang Carolina. Nó được xếp số 11975 trong Roud Folk Song Index (Cơ sở dữ liệu thu thập gần 25 000 bài hát tiếng anh dân gian, truyền miệng từ khắp nơi trên thế giới) .Nô lệ ngày xưa vẫn hát bài này, nhưng các chủ nô của họ đã rút chạy khỏi đảo trước khi phe miền Bắc đổ bộ vào để tiến hành một cuộc phong tỏa bằng hải quân. Charles

Pickard Ware, một người theo chủ nghĩa bãi nô, tốt nghiệp Harvard, đến cai quản các đồn điền ở Đảo St. Helena Island từ 1862 – 1865, sau khi nghe các nô lệ được trả tự do hát, đã chép lại bài hát dưới dạng các nốt nhạc.

***** Từ ngữ “báp-têm” phiên âm từ chữ baptême của tiếng Pháp (tiếng Anh là baptism). Những chữ này gốc từ chữ baptisma trong tiếng Hi-lạp (ngôn ngữ của Thánh Kinh Tân Ước). Chữ baptisma phát xuất từ động từ baptizō và bapto nghĩa là “dầm hay nhúng trong nước.” Báp-têm là thánh lễ dành cho những người bày tỏ lòng ăn năn hối cải và quyết định đặt lòng tin nơi Chúa. Báp-têm không phải là lễ rửa tội nhưng là nghi lễ mang những ý nghĩa sau: i). Bày tỏ lòng vâng; ii) Công khai xưng nhận đức tin; iii) 3. Đồng sống đồng chết với Chúa. [BT]

33. Tham khảo thêm thông tin về “The Johnston Mission,” tại: Jeffrey Sosland, *Cooperating Rivals: The Riparian Politics of the Jordan River Basin* (Albany: State University of New York Press, 2007), 37–61.

34. Jeffery Sosland, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 10/12/2013.

35. Sosland, *Cooperating Rivals*, sdd., 179.

36. Ram Aviram, Phỏng vấn của tác giả, New York, 7/2/2014.

37. Như trên.

38. Shimon Tal, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 19/10/2013.

39. Mike Rogoff, “The Ancient Galilee Boat,” *Haaretz*, 19/12/2012.

40. Diego Berger và Meir Rom, Phỏng vấn của tác giả, Sapir Pumping Station (Israel), 29/4/2013.

***** Một vấn đề dường như đặc trưng cho Israel mà gần đây được tiết lộ qua việc trắc địa Biển hồ Galilee là sự xuất hiện của những con ốc sên ngoại lai cực nhỏ. Dù không đe dọa sự an toàn của hồ này hay những người uống nước bơm từ đây, thì theo luật chế độ ăn Do Thái áp dụng đối với người Do Thái, loài sinh vật có vỏ này là thực phẩm bị cấm. Nhà chức trách đã cho thả vào hồ một dòng cá ngoại lai đặc biệt để ăn những con ốc sên nhỏ này, như vậy người Do Thái ở Israel sẽ không còn phải cảm thấy áy náy lương tâm khi uống nước máy bơm từ vòi. (Bonnie Azoulay, phỏng vấn của tác giả, Eshkol Filtration Plant (Israel), 30/4/2013.) [TG]

41. Yossi Shamaya, Phỏng vấn của tác giả, Nhà máy Lọc nước Eshkol (Israel), 30/4/2013.
42. Azoulay, sđd.
43. Sđd.
44. Nati Glick, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 13/6/2013.
45. Dan Zaslavsky, Phỏng vấn của tác giả, Haifa, 7/1/2014.
46. Joshua Schwarz, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 7/10/2014.
47. Azoulay, sđd.
48. Tal, sđd.
1. Oded Distel, Phỏng vấn của tác giả, New York, 7/3/2013.
2. Booky Oren, Phỏng vấn của tác giả, New York, 20/3/2013. Bên cạnh Oren, Ilan Cohen cũng là một wunderkind khác được Giáo sư Dov Pekelman đề nghị tham gia vào công ty tư vấn của ông.
3. Dalia Tal, “Netafim VP Baruch Oren to Be Appointed Mekorot Chairman,” Globes, 7/9/2003.
4. Oren, sđd.
5. “Frequently Asked Questions: Pricing Water Services,” U.S. Environmental Protection Agency, truy cập ngày 10/6/2014: water.epa.gov/infrastructure/sustain/pricing_faqs.cfm.
6. Oren, sđd.
7. Fanny Gidor, Socio- Economic Disparities in Israel (Piscataway, NJ: Transaction Publishers, 1979), 52.
8. Bộ Nông nghiệp, “Israel’s Agriculture at a Glance,” ed. Arie Regev, in Israel’s Agriculture, ed. The Israel Export and International Cooperation Institute (Tel Aviv: The Israel Export and International Cooperation Institute, 2012), 8.
9. “Industrial Palestine,” The Economist, 15/8/1942.
10. Paul Rivlin, The Israeli Economy from the Foundation of the State through the 21st Century (Cambridge: Cambridge University Press, 2011), 19.
11. Jacob Metzger, The Divided Economy of Mandatory Palestine (Cambridge: Cambridge University Press, 1998), 122.

12. Dân số của Israel tính đến ngày 15/5/1948, là 806.000.* năm 1952 là 1.630.000.** [* Cục Thống kê Trung ương, Israel in Statistics: 1948–2007 (Jerusalem: Thống kê Trung ương, 5/2009), 2.]; [** Bộ Ngoại giao Israel, Population of Israel: General Trends and Indicators (Jerusalem: Ngoại giao Israel, 24/12/1998).]
13. Tham khảo thêm thông tin về vai trò của các gói bồi thường chiến tranh, viện trợ nước ngoài, quyên tặng của Tây Đức đối với nền kinh tế Israel, tại: Bruce Bartlett, “The Crisis of Socialism in Israel,” Orbis 35 (1991): 53–61.
14. Alan Dowty, “Israel’s First Decade: Building a Civic State,” in Israel: The First Decade of Independence, eds. Selwyn K. Troen and Noah Lucas (Albany: State University of New York Press, 1995), 46.
15. Mark Tolts, Post-Soviet Aliyah and Jewish Demographic Transformation (Presentation, Fifteenth World Congress of Jewish Studies, 2009), 3.
16. Như trên, 14–15.
17. Dan Senor and Saul Singer, Start-Up Nation: The Story of Israel’s Economic Miracle (New York: Twelve, 2009).
- ***** Theo Ngân hàng Thế giới, Israel dành 5,6% GDP cho quốc phòng vào năm 2013 – nhiều hơn mọi nước trong khối OECD [Nguồn: World Bank, Military Expenditures (% of GDP).] Năm 2009, theo một nghiên cứu của Cục Thống kê Trung ương, Israel dành 18,7% ngân sách quốc gia cho quốc phòng – gấp 3 lần so với Anh và 5 lần so với Đức [Nguồn: Moti Bassok, “Israel Shells Out Almost a Fifth of National Budget on Defense, Figures Show,” (Số liệu cho thấy Israel chi tới 1/5 Ngân sách quốc gia cho quốc phòng) Haaretz, February 14, 2013.)) [TG]
18. Tổ chức Hợp tác Kinh tế và Phát triển, Các Chỉ báo Khoa học và Công nghệ chính năm 2014, Số 2 (Paris: OECD Publishing, 2015).
19. Inbal Orpaz, “R&D Culture: Israeli Enterprise, Chinese Harmony,” Haaretz, 7/1/2014.
20. David Waxman, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 21/2/013.
21. Lux Research, Making Money in the Water Industry, LRWI- R-13-4 (New York: Lux Research, 12/2013), 2.

22. Waxman, sdd.
23. Oren, sdd.
24. Ori Yogev, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 19/4/2013.
25. Ilan Cohen, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 29/3/2013; Oren, sdd.; và Yogev, sdd.
26. Đó là một nhóm thanh thế tham gia vào nỗ lực cùng với Waterfronts. Bao gồm các nhân vật sau: (danh hiệu tính đến khoảng năm 2005): Avner Adin, giáo sư Đại học Hebrew; Ilan Cohen, Tổng giám đốc Văn phòng Thủ tướng; Raanan Dinur, thuộc Bộ Thương mại và Công nghiệp; Kalman Kaufman, đối tác liên danh của Israel Seed Partners; Booky Oren, chủ tịch Mekorot; Mira Rashty, COO của WhiteWater; Bob Rosenbaum, cố vấn marketing; David Waxman, cựu CEO của IDE; Dan Wilensky, người sáng lập ra Applied Materials; và Ori Yogev, chủ tịch của WhiteWater.
27. Mira Rashty, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 9/5/2013.
28. Trigger Consulting, Seizing Israel's Opportunities in the Global Water Market, ed. Noam Gonen (Tel Aviv: Trigger Consulting, 2005).
29. Noam Gonen, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 2/4/2013.
30. "Gov't Launches New Water R&D Program," Globes, 30/10/2007.
31. Như trên.
32. Theo Arthur Ruppin, chủ nhiệm của Yishuv từng nói: "Vấn đề không phải là liệu việc định cư tập thể có được ưu tiên hơn định cư cá nhân hay không, mà là vấn đề hoặc là định cư tập thể hoặc cá nhân hoặc là không có định cư gì hết." [Paula Rayman, The Kibbutz Community and Nation Building (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1981), 12.]
33. Michael Palgi and Shulamit Reinharz, One Hundred Years of Kibbutz Life: A Century of Crises and Reinvention (New Brunswick, NJ: Transaction, 2011), 2.
34. Gabriel Kahaner, History of the Amiad Factory—In the Words of the Founder, 18/12/2007.
35. Amiad Water Systems Limited, Results for the Twelve Months to 31 12/2013, 8.
36. Như trên.

37. Ran Israeli, Phòng vấn của tác giả, Tel Aviv, 23/10/2013.
38. Như trên.
39. Amos Shalev, Phòng vấn của tác giả, Tel Aviv, 24/10/2013.
40. Như trên.
41. Ariel Sagi, e-mail gửi tác giả, 4/8/2013.
42. “Company Profile of the Plasson Group,” Plasson, truy cập ngày 26/11/2014, 2014: www.plasson.com/content/page/Profile-Plasson-group.
43. Booky Oren, e-mail gửi tác giả, 10/11/2014.
44. Rotem Arad, Phòng vấn của tác giả, Tel Aviv, 24/10/2013.
45. Như trên.
- ***** Giá bán ra của công ty Peleg, YaData, không được tiết lộ, nhưng có thể hiểu ngầm là Microsoft mua công ty này với giá hàng chục triệu đô-la Mỹ. Amir Peleg nắm 60% quyền sở hữu của công ty. [Guy Grimland, “Microsoft Buys Startup YaData,” (Microsoft mua doanh nghiệp khởi nghiệp YaData), Haaretz, 28/2/2008.)] [TG]
46. Amir Peleg, Phòng vấn của tác giả, Tel Aviv, 23/10/2013.
47. Elie Ofek and Matthew Preble, “TaKaDu,” Harvard Business School, Case Study 514083 (1/2014).
48. Joshua Yeres, Phòng vấn của tác giả, Jerusalem, 24/4/2013.
49. Zohar Yinon, Phòng vấn của tác giả, Jerusalem, 24/4/2013.
50. Ofek, sdd.
51. David Benovadia, “Using Water to Power Itself,” ISRAEL21c, 16/1/2012.
52. Bộ Kinh tế, Văn phòng Trưởng Khoa học gia, Research and Development 2012–14 (Jerusalem: Office of the Chief Scientist, 9/2014).
53. Như trên.
54. Yossi Smoler, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 18/3/2014.
55. Như trên.
56. Bộ Kinh tế, Văn phòng Trưởng Khoa học gia, Technological Incubator’s Program, ed. Yossi Smoler (Presentation, 17/10/2010).
57. Yossi Yaacoby, Phòng vấn của tác giả, Tel Aviv, 6/5/2013.
58. Oren Blonder, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 25/3/2014.

59. Yaacoby, sđd.
60. Adi Yefet, e-mail gửi tác giả, 18/3/2014.
61. Booky Oren, Phỏng vấn, sđd.
62. Distel, sđd.
63. Cohen, sđd.

1. Xem: Phần mở đầu, chú thích No. 31.
2. Theo Mekorot, “Phí tổn mà Mekorot phải chịu trong việc cung cấp nước sạch (bao gồm khai thác, lọc, trắc địa, bơm, vận chuyển nước, xây tất cả nhà máy, và mọi sự vận hành và bảo trì, v.v...) tới các vùng ven đô trung bình là 4.16 NIS/CM (\$1.2/CM), trong khi, tất cả các khách hàng tại Bờ Tây trung bình chỉ trả 2.85 NIS/CM (\$0.8/CM) để mua nước từ Mekorot.” [Mekorot, Mekorot’s Association with the Palestinians Regarding Water Supplies (Tel Aviv: Mekorot, 2014), 13.]
3. Clive Lipchin, Phỏng vấn của tác giả, New York, 19/6/2014.
4. Office of the United Nations Special Coordinator for the Middle East Peace Process (UNSCO), Gaza in 2020: A Liveable Place? (Jerusalem: UNSCO, 8/2012), 12.
5. Shimon Tal, Phỏng vấn tác giả, Tel Aviv, 18/10/2013.
6. Haim Gvirtzman, The Israeli-Palestinian Water Conflict: An Israeli Perspective (Ramat Gan, Israel: The Begin-Sadat Center for Strategic Studies, 1/2012), 3.
7. Như trên, 2–3.
8. Cục Thống kê Trung ương, Điều tra Dân số 1967: West Bank of the Jordan, Gaza Strip and Northern Sinai Golan Heights (Jerusalem: Cục Thống kê Trung ương), ix.
9. Gvirtzman, sđd., 3
10. Gidon Bromberg, e-mail gửi tác giả, 13/3/2015.

***** Theo Ephraim Sneh, từng đứng đầu Cơ quan Quản lý dân sự Israel ở Bờ Tây, và về sau hai lần làm thứ trưởng Quốc phòng Israel, ban đầu việc quản lý nước ở Bờ Tây chỉ tập trung vào đảm bảo tăng chất và lượng, nhưng trong thập niên 1970-1980 khi hoạt động định cư diễn ra mạnh mẽ, thì Israel có quan tâm tới việc lấy nước từ Palestine. Ông cho biết

cố gắng này tuy không phải thường xuyên, nhưng thường bị chống lại bởi phe đối lập chính trị, các bản tin truyền thông, và những thay đổi trong quyền kiểm soát của chính quyền trung ương. Dẫu vậy, theo ông, về mức độ quan tâm của Israel trong việc lấy nước từ Palestine, các cuộc đàm luận nội bộ chấm dứt khi Bờ Tây được nối thông vào mạng nước nội địa của Israel. (Ephraim Sneh, phỏng vấn của tác giả qua điện thoại, 20/6/2014.) Hay như Clemens Messerschmidt, quốc tịch Đức, sống ở Bờ Tây, khi ấy đang học nghiên cứu sinh ngành thủy văn học, tin rằng, mối quan tâm chủ yếu của Israel trong việc chiếm đóng Bờ Tây không phải vấn đề an ninh, mà như là một phương cách để kiểm soát và sử dụng nguồn nước của Palestine. (Phỏng vấn của tác giả qua điện thoại, 9/7/2014). [TG]

***** Cơ quan Quản lý Nước Palestine, Annual Status Report on Water Resources, Water Supply, and Wastewater in the Occupied State of Palestine—2011 (Báo cáo thực trạng thường niên về Tài nguyên nước, Cấp nước, Nước thải tại Nhà nước Palestine bị chiếm đóng) (Ramallah: Palestinian Water Authority, 2012), 44. Để phục vụ cho Chương này, số liệu dân số chính thức của Palestine được lấy theo giá trị danh nghĩa cho dù có những bất đồng về tính xác thực. Các nghiên cứu tranh luận về số liệu thống kê của Cục Thống kê Trung ương, cho rằng số liệu bị thổi phồng nhằm hai mục đích: xin tài trợ và trưng ra mức sống bình quân đầu người thấp hơn. (Bennett Zimmerman, Roberta Seid, và Michael L. Wise, *The Million Person Gap: The Arab Population in the West Bank and Gaza* (Khoảng trống triệu người: Dân số Ả-rập tại Bờ Tây và Gaza) (Ramat Gan, Israel: The Begin-Sadat Center for Strategic Studies, 2005).) [TG]

***** Theo Cơ quan Quản lý Nước Palestine, “Nguồn nước sinh hoạt ở Bờ Tây lệ thuộc nặng nề vào việc nhập khẩu nước từ Mekorot (công ty nước quốc gia Israel)”, chiếm hơn 50% nước sinh hoạt của Bờ Tây (Cơ quan Quản lý Nước Palestine, sđd., 28–32.) [TG]

11. Alon Tal, Phỏng vấn, sđd.

12. Theo Đại Sứ quán Hoa Kỳ tại Tel Aviv, tháng 6/2008, “căng thẳng giữa nhóm Hamas và Fatah trong Chính quyền quốc gia Palestine bắt đầu có biểu lộ trong Cơ quan Quản lý Nước Palestine (PWA), mà tới hiện tại đã

chống lại sự chính trị hóa.” [Embassy of the United States Tel Aviv, Israel, “Trilateral Water Meeting: Planning to Meet Scarcity,” Wikileaks, 08TELAVIV1400 (30/6/2008).]

13. Almotaz Abadi, Phỏng vấn của tác giả, Ramallah, 9/1/2014.

14. Thỏa thuận lâm thời Israeli-Palestinian về Bờ Tây và Dải Gaza (Washington, DC, 28/9/1995), Phụ lục III—Nghị định thư về Các vấn đề Dân sự, Phụ lục 1—Quyền lực và Trách nhiệm đối với các vấn đề dân sự, Điều 40—Nước và Nước thải.

15. Bashar Masri, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 4/3/2015.

16. Anne-Marie O’Connor and William Booth, “Israel to Let Water Flow to West Bank Development at Center of Political Feud,” The Washington Post, 28/2/2015.

17. Khi về sau được có cơ hội khẳng định lại lời trích dẫn này từ cuộc phỏng vấn “ghi âm” trước đó, chủ thể phỏng vấn thừa nhận đã nói như vậy, nhưng bổ sung thêm một điểm dè dặt so với lần đầu, rằng ông chỉ đề cập đến thời kỳ từ 1993 đến 1995 và khi ấy đang bàn thảo về các vấn đề kỹ thuật mà thôi. Ông cũng nói thêm kể cả những nhận xét dè dặt này cũng không được dẫn tên ông. Cũng trong cuộc phỏng vấn ban đầu đó, nhân vật nước của Palestine cũng nói: “Tôi vẫn tin rằng việc hợp tác ở cấp kỹ thuật sẽ trợ lực cho việc kiếm tìm các giải pháp thỏa đáng nếu hai nền chính trị của hai quốc gia đều tạo được môi trường đồng thuận.”

18. Alon Tal, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 19/9/2013.

19. Abadi, sdd.

20. UNSCO, sdd., 11–12.

21. Yousef Abu Mayla, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 16/9/2013.

22. Ahmad Al-Yaqubi, Sustainable Water Resources Management of Gaza Coastal Aquifer (Tham luận, Hội thảo Quốc tế lần hai về Tài nguyên nước và Môi trường khô hạn, 2006), 2.

23. Cục Thống kê Trung ương Palestine ước tính dân số của Thành phố Gaza năm 2014 là 606.749 và dân số toàn bộ Gaza là 1.760.037.

[“Estimated Population in the Palestinian Territory Mid-Year by

Governorate, 1997–2016,” Cục Thống kê Trung ương, truy cập ngày 23/3/2015: www.pcbs.gov.ps/Portals/_Rainbow/Documents/gover_e.htm.]

24. Yousef Abu Mayla, e-mail gửi tác giả, 30/5/2014.

25. Xem: chú thích 4.

26. Fadel Kawash, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 22/12/2013.

27. Cục Thống kê Trung ương Israel, sdd., ix.

28. Cục Thống kê Trung ương Palestine, sdd.

29. UNSCO, sdd., 8.

30. Abdelrahman Tamimi, Phòng vấn của tác giả, Ramallah, 9/1/2013.

31. UNSCO, sdd., 11–12.

32. Israel tiếp tục cung cấp cho Gaza 1,3 tỷ gallon nước mỗi năm sau khi rút các khu định cư vào năm 2005. Năm 2015, Israel tuyên bố sẽ tăng gấp đôi lượng nước cấp cho Gaza lên thành 2,6 tỷ gallon mỗi năm. [Tovah Lazaroff, Sharon Udasin, and Yaakov Lappin, “Israel Helps Relieve Water Crisis in Gaza Strip by Doubling Supply,” The Jerusalem Post, 3/3/2015.]

33. Kawash, sdd.

34. Zvi Herman, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 5/8/2014.

35. Như trên.

36. Shannon McCarthy, e-mail gửi tác giả, 15/10/2014.

37. Nadav Cohen, Phòng vấn của tác giả, Tel Aviv, 20/10/2013.

38. Như trên.

***** Bên cạnh các chương trình CINADCO và MEDRC còn có các chương trình quan trọng khác nữa tạo điều kiện cho việc hợp tác về nước giữa Israel-Palestine và Israel-Palestin-Jordan mà phạm vi của cuốn sách không cho phép thảo luận sâu hơn. Chương trình EXACT giúp xây dựng cơ sở dữ liệu do các nhà chuyên môn nước của Israeli, Palestine, và Jordan cung cấp để sử dụng chung cho ba nước. MERC giúp xúc tiến đối thoại cho Palestine về các vấn đề nước chủ đạo. Dự án Chuyển nước Biển Đỏ - Biển Chết đưa các chuyên gia nước của Israel, Jordan, và Palestine xích lại gần nhau.[TG]

39. Avi Aharoni, e-mail gửi tác giả, 7/7/2014.

40. Olga Slepner, e-mail gửi tác giả, 27/11/2014.

41. Ngân hàng Thế giới, Nghiên cứu Vận chuyển nước Biển Đỏ - Biển Chết, Báo cáo sơ bộ Nghiên cứu khả thi, (Washington, DC: World Bank, 7/2012), 12.

42. Uri Shani, Phỏng vấn của tác giả, New York, 10/12/2013.

***** Một số nhà môi trường bày tỏ mối lo ngại về việc, nếu thêm một lượng lớn nước muối ra Biển Chết, có thể dẫn tới – vẫn chỉ là giả thuyết – một trong nhiều các vấn đề môi trường. Nước mới này có thể bay hơi nhanh hơn so với giả định và tạo ra một vi khí hậu ẩm với những hệ quả không được trù liệu. Hay tỷ trọng khác của nước muối có thể không trộn với nước tại Biển Chết mà tạo ra một cái hồ phân tầng, và hệ quả thế nào thì cũng chưa thể biết. Một lo sợ khác là, điều gì sẽ xảy ra một khi việc nước muối được xả với tốc lực như vậy trong nhiều năm kể từ bây giờ, nhất là lo lắng rằng, loại khoáng mới bổ sung vào trong nước, qua thời gian, có thể biến mặt hồ thành trắng xóa, Và, nhiều người lo sợ, nếu không trắng, thì Biển Chết mới, ít mặn hơn, có thể là môi trường cho tảo nở hoa và biến Biển Chết thành màu đỏ hoặc xanh lá cây. [Julia Amalia Heyer và Samiha Shafy, “Dead Sea: Environmentalists Question Pipeline Rescue Plan,” (Biển Chết: Các nhà môi trường chất vấn về Kế hoạch Cứu vãn Đường ống), SpiegelOnline, December 19, 2013.]] [TG]

43. Shani, sđd.

44. Như trên.

45. Seth M. Siegel, “A Middle East Accord— No Diplomats Needed,” The Wall Street Journal, 6/1/2014.

46. Shani, sđd.

47. Alon Tal and Alfred Abed Rabbo, Water Wisdom: Preparing the Groundwork for Cooperative and Sustainable Water Management in the Middle East (New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 2010).

48. Alfred Abed Rabbo, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 5/10/2014.

49. Adar, sđd.. Professor Adar’s comment may be building on an important work on pricing water to aid in conflict resolution. See: Franklin M. Fisher and Annette Huber-Lee, Liquid Assets: An Economic Approach for Water

Management and Conflict Resolution in the Middle East and Beyond (Washington, DC: Resources for the Future, 2005).

50. Lipchin, sdd.

51. Như trên.

52. Người Palestine đã lấy được giấy phép xây dựng các nhà máy xử lý nước thải, song rất ít các nhà máy đã được xây dựng. [Cohen, sdd.]

53. Leila Hashweh, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 2/7/2014.

54. Dù các điều kiện mô tả trong báo cáo Ngân hàng Thế giới năm 2009 đã thay đổi về nhiều phương diện trong những năm về sau, nghiên cứu nhân mạnh những gì mà dường như vẫn là những câu thúc đối với sự phát triển tại Khu C. [World Bank, West Bank and Gaza: Assessment of Restrictions on Palestinian Water Sector, Report No. 47657-GZ (Washington, DC: World Bank, 4/2009), 34, 54, 55, 59, 135.]

55. Gidon Bromberg, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 1/3/2015.

56. Lipchin, sdd.

***** Dù có thời gian ngắn ủng hộ Israel và bỏ phiếu cho sự thành lập nhà nước Israel tại Liên Hợp Quốc, Liên Xô không bao lâu sau trở thành kẻ thù không đội trời chung với Israel, xem Israel là một tiền đồn của phương Tây. [Về lịch sử quan hệ USSR-Israel và các chính sách của USSR tại Trung Đông, xin xem Galia Golan, Soviet Policies in the Middle East: From World War Two to Gorbachev (Chính sách Liên Xô tại Đông Âu: từ Thế chiến II đến thời Gorbachev), (Cambridge: Cambridge University Press, 1990).] [TG]

1. Zeev Shilo and Nissan Navo, TAHAL: Chamishim Ha-Shanim Ha-Rishonim [TAHAL: The First Fifty Years] (Israel: Shinar Publications, 2008), 241–242.

2. Như trên, 243.

3. Yosi Shalhevet, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 3/10 và 13/10 năm 2014. Tiến sĩ Shalhevet cũng rộng lòng chia sẻ bản dịch tiếng Anh cuốn hồi ký của ông về thời gian ông lưu trú tại Trung Quốc. Bản tiếng Anh mang tên China and Israel: Science in the Service of Diplomacy.

***** Phiên tên: Phan Hoa Cảnh. Tháng 11 năm 2010, Viện sĩ Trung Nam Sơn nhận được lời mời của Israel tham dự hội nghị Nano Quốc tế, nhưng do có việc bận nên đã cử ông Phan Hoa Cảnh đi thay. [BT]

4. Danny Tal, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 22/10/2014.

5. Huageng Pan, Phòng vấn của tác giả, New York, 10/3/2013.

6. Sharon Udasin, “Bennett Announces Water City for Israeli Technologies in Shougang, China,” The Jerusalem Post, 24/11/2014.

***** Al-Monitor là một trang truyền thông Jamal Daniel lập ra vào Tháng Hai năm 2012 có trụ sở đặt tại Washington, DC, đăng tin bài và phân tích nguyên gốc hoặc được dịch ra về Trung Đông và tin bài từ Trung Đông. [BT]

7. Chín mươi hai phần trăm lượng nước ngọt freshwater withdrawal in Iran from 2000 to 2010 was by its agricultural sector. [Food and Agriculture Organization of the United Nations, Food and Nutrition in Numbers 2014 (Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2014), 48.]

8. Jeremy Sharp, Water Scarcity in Iran: A Challenge for the Regime? (Washington, DC: Library of Congress, Congressional Research Service, 22/4/2014).

9. Sediqeh Babran and Nazli Honarbakhsh, “Bohran Vaziat-e Ab Dar Jahan va Iran” [Water Crisis in the World and in Iran] (in Farsi), Rahbord, no. 48 (2008).

10. Masoud Tajrishy, “National Report of Iran,” in Mid-Term Proceedings on Capacity Development for the Safe Use of Wastewater in Agriculture, eds. Reza Ardakanian, Hani Sewilam, Jens Liebe (Bonn, Germany: UN–Water Decade Program on Capacity Development, 8/2012), 123.

11. Masoud Tajrishy and Ahmad Abrishamchi, “Integrated Approach to Water and Wastewater Management for Tehran, Iran,” in Water Conservation, Reuse, and Recycling: Proceedings of an Iranian-American Workshop, ed. National Research Council (Washington, DC: The National Academies Press, 2005), 224.

12. Shmuel Aberbach, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 10/3/2014.

13. Arie Issar, Phỏng vấn của tác giả, Jerusalem, 24/4/2013.
14. Arie Lova Eliav, Letter to The New York Times, 1/3/1979.
15. Judith A. Brown, “The Earthquake Disaster in Western Iran, 9/1962,” *Geography* 48, no. 2 (4/1963): 184–185.
16. Howard A. Patten, *Israel and the Cold War: Diplomacy, Strategy and the Policy of the Periphery at the United Nations* (New York: I. B. Tauris, 2013), 42.
17. Như trên, 43.
18. Alex Weisberg, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 18/4/2014.
19. Aberbach, sđd.
20. Moshe Gablinger, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 16/4/2014.
21. Issar, sđd. Arie Issar đã thực hiện vài đợt công cán tại Iran để giúp nước này xây dựng và mở rộng hệ thống nước của mình. Sau đợt công tác kéo dài đầu tiên giúp tái thiết hệ thống nước Qazvin sau một trận động đất tàn bạo, ông nhận được lá thư ấm tình từ Tiến sĩ Iraj Vahidi, Thứ trưởng Bộ Nước và Năng lượng của Iran. Thư đề ngày 28/7/1965 viết: “Bộ Nước và Năng lượng vinh dự ghi nhận những cống hiến quý báu của ngài trên lĩnh vực thủy văn trong suốt thời gian công tác tại Iran. Chúng tôi sẽ không bao giờ quên sự hợp tác thân mật và chí tình của ngài với tác động rõ rệt đến mỗi người Isran chúng tôi. Nhân dịp ngài về nước, tôi có hân hạnh tặng ngài một món quà nhỏ mọn để khắc ghi thời gian ngài lưu lại đất nước Iran.” Món quà là một tấm thảm Turkoman. [Iraj Vahidi, Letter to Arie Issar, 28/7/1965.]
22. Gablinger, sđd.
23. Issar, Phỏng vấn, sđd.
24. Uri Lubrani, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 4/5/2014.
25. Moshe Gablinger, e-mail gửi tác giả, 17/4/2014.
26. Patten, sđd., 42–43.
27. Nathan Berkman, “Back in the Old Days,” *Israel Desalination Society*, 2007.
28. IDE Technologies, *Reference List* (Tel Aviv: IDE Technologies, 2013).
29. Fredi Lokiec, Phỏng vấn của tác giả, Kadima (Israel), 1/5/2013.

30. Yehuda Avner, *The Prime Ministers: An Intimate Narrative of Israeli Leadership* (New Milford, CT: Toby Press, 2010), 104–107.
31. Theodor Herzl, *Old New Land (Altneuland)* (Minneapolis, MN: Filiquarian Publishing, 2007), 193.
32. Avner, sđd., 105.
33. Haim Divon, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 25/6/2014.
- ***** Golda Meir (tên thời con gái Golda Mabovitch) là giáo viên, xã viên kibbutz, chính khách, chính trị gia, thủ tướng thứ tư của Israel. Meir được bầu làm Thủ tướng Israel ngày 17 tháng 3 năm 1969, sau khi đã từng giữ chức Bộ trưởng Lao động và Ngoại giao. Là thủ tướng thứ tư và thủ tướng nữ đầu tiên và duy nhất trong lịch sử Israel, bà được phong là “Bà đầm thép” dù bà kết thúc nhiệm kỳ còn trước cả khi danh hiệu này được gán cho Thủ tướng Anh Margaret Thatcher. Cựu Thủ tướng David Ben-Gurion thường gọi bà là “người đàn ông giỏi nhất trong chính phủ.” [TG]
34. Yehuda Avner, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 19/3/2013.
35. Bộ Ngoại giao Israel, MASHAV— Cơ quan Hợp tác Phát triển Quốc tế của Israel, *Annual Report 2013* (Jerusalem: MASHAV), 18–23.
36. “About MASHAV,” MASHAV— Israel’s Agency for International Development Cooperation, truy cập ngày 24/3/2015: mfa.gov.il/MFA/mashav/AboutMASHAV/Pages/Background.aspx.
37. Divon, sđd.
- ***** Netafim và các công ty tưới nhỏ giọt khác ở Israel đã góp phần cải thiện đáng kể đời sống của các nông dân nghèo trên thế giới, nhất là ở Ấn Độ. Nhưng chính công ty TAHAL mới là nhà thiết kế và xây dựng hạ tầng cho phép nước chảy qua hệ thống tưới nhỏ giọt ở nhiều trong số các nước này. [TG]
38. Paul H. Doron, *Seldom a Dull Moment: Memoirs of an Israeli Water Engineer* (Tel Aviv: Paul H. Doron, 1987), 202–414.
39. Joshua Schwarz, e-mail gửi tác giả, 9/11/2014.
40. Saar Bracha, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 5/10/2013.
41. Như trên.
- ***** Ấn Độ giành độc lập năm 1947. Trung Quốc: năm 1949.

42. Ấn Độ là khách hàng mua thiết bị quân sự lớn nhất của Israel. Tháng 10 năm 2014, Ấn Độ chốt hợp đồng trị giá 520 triệu đô-la mua tên lửa Israel. Trong 9 tháng đầu năm 2014, thương mại song phương đạt kỷ lục \$ 3,4 tỷ. [Tova Cohen and Ari Rabinovitch, “Under Modi, Israel and India Forge Deeper Business Ties,” Reuters, 23/11/2014.]

43. Nhiệm vụ của TAHAL là tạo ra một quy hoạch tổng thể cho các nguồn nước tại bang. [Shilo and Navo, sđd., 244.]

44. Như trên 244–248.

45. Theo website của MVV, “Công ty Nước Pvt Ltd. là một hiệp đoàn của SPML Infra, Tahal Consulting Engineers và công ty nước [đô thị] lớn nhất của Israel Hagihon Jerusalem Water and Wastewater Works được lập ra để thực hiện cải thiện ở cấp độ dịch vụ đối với hoạt động cấp nước tại các khu vực của dự án, là Mehrauli và Vasant Vihar.” [“About Us,” MVV Water Utility, truy cập ngày 7/2/2015: mvvwater.com/about-us.html.]

46. Alon Yegnes, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 5/11/2014.

47. Moshe Gablinger, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 23/10/2014.

***** Viết tắt từ chữ cái đầu của cụm từ Tiếng Anh “innovation: Africa”. [BT]

48. Sivan Ya’ari, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 19/10/2014.

49. Ruhakana Rugunda, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 24/10/2014.

50. Ya’ari, sđd.

51. Meir Ya’acoby, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 20/10/2014.

52. Ya’ari, sđd.

1. Caroline Stauffer, “Election-Year Water Crisis Taking a Toll on Brazil’s Economy,” Reuters, 31/10/2014.

2. Luciana Magalhaes, Reed Johnson, and Paul Kiernan, “Blackouts Roll through Large Swath of Brazil,” The Wall Street Journal, 19/1/2015.

3. Claire Rigby, “Sao Paulo—Anatomy of a Failing Megacity: Residents Struggle as Water Taps Run Dry,” The Guardian, 25/2/2015.

***** Không tính nước sử dụng cho mục đích môi trường, 80% nước của California được dùng cho nông nghiệp, một tỷ lệ cao hơn tỷ lệ thông thường tại các nước khối OECD. [Jeff Guo, “Agriculture is 80 percent of

- water use in California. Why aren't farmers being forced to cut back?" (Nông nghiệp chiếm 80% lượng nước sử dụng tại California. Vì sao nông dân không bị bắt buộc tiết giảm?), The Washington Post, 3/4/2015.] [TG]
4. Dan Keppen, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 4/6/2013.
 5. Hillel Koren, "California, Israel to Join on Renewable Energy," Globes, 15/11/2009.
 6. Thống đốc Edmund G. Brown Jr. tuyên bố tình trạng hạn hán khẩn cấp vào ngày 17/1/2014. ["Governor Brown Declares Drought State of Emergency," The Office of Governor Edmund G. Brown Jr., truy cập ngày 25/11/2014: gov.ca.gov/news.php?id=18379.]
 7. Thỏa thuận Hợp tác California-Israel (Mountain View, CA, 5/3/2014).
 8. Edmund G. Brown, Speech after Signing the California-Israel Cooperation Agreement (Mountain View, CA, 5/3/2014).
 9. Benjamin Netanyahu, Speech after Signing the California-Israel Cooperation Agreement (Mountain View, CA, 5/3/2014).
 10. Glenn Yago, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 23/10/2010.
 11. Kish Rajan, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 25/11/2014.
 12. Rebecca Salinas, "Texas Drought Will Lighten Up by Winter, Report Says," My San Antonio, 22/8/2014.
 13. Udi Zuckerman, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 6/1/2014.
 14. Bộ trưởng tài chính công Texas, Texas Water Report: Going Deeper for the Solution (Austin, TX: Texas Comptroller of Public Accounts, 2014).
 15. Rick Perry, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 22/10/2013.
 16. "Another Warm Winter Likely for Western U.S., South May See Colder Weather," National Oceanic and Atmospheric Administration, truy cập ngày 25/11/2014:
www.noaanews.noaa.gov/stories2014/20141016_winteroutlook.html.
 17. Văn phòng Trách nhiệm Giải trình Hoa Kỳ, Freshwater: Supply Concerns Continue, and Uncertainties Complicate Planning, GAO-14-430 (Washington, DC: U.S. Government Accountability Office, 5/2014), 28.
 18. Gwen N. Tindula, Morteza N. Orang, and Richard L. Snyder, "Survey of Irrigation Methods in California in 2010," Journal of Irrigation and

Drainage Engineering 139, no. 3 (8/2013): 237.

19. Cơ quan Bảo vệ Môi trường Hoa Kỳ, 2012 Guidelines for Water Reuse, EPA/600R-12/618 (Washington, DC: U.S. Environmental Protection Agency, 9/2012), 5-1.

1. Shimon Peres, Phòng vấn của tác giả, Tel Aviv, 25/4/2013.

2. Haim Gvirtzman, Phòng vấn của tác giả, Tel Aviv, 23/10/2013.

3. Uri Shani, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 17/3/2013.

4. Gilad Fernandes, Phòng vấn của tác giả, Tel Aviv, 28/10/2013.

***** 1 penny = 1/100 1 đô-la tương đương khoảng 220 VND thời điểm hiện tại. [BT]

5. Như trên.

6. Ronen Wolfman, Phòng vấn của tác giả, 24/10/2013.

7. Yossi Shmaya, Phòng vấn của tác giả, Beit Netofa Valley (Israel), 30/4/2013.

8. Ori Yogev, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 19/3/2013.

***** Nếu có một điểm yếu dễ nhận ra trong nỗ lực phi chính trị hóa các hệ thống nước địa phương và quốc gia, đó chính việc một nhân vật chính trị, ở đây là bộ trưởng nội các, quyết định bổ nhiệm người chủ nhiệm Cơ quan Quản lý Nước, và các thị trường quyết định bổ nhiệm ban lãnh đạo công ty nước tại các đô thị. Trong cả hai trường hợp, nếu không trên thực tế, mà trên lý thuyết, vẫn tiềm tàng khả năng về một sự can thiệp và thiên vị chính trị. Nhưng ít nhất tới nay, Cơ quan Quản lý Nước cùng nhiều tổng công ty nước đô thị nhìn chung vẫn là những tổ chức dân chính vận hành tốt, tiên tiến, thường phạt phân minh. [TG]

9. Shimon Tal, Phòng vấn của tác giả, Tel Aviv, 6/1/2014.

10. Nir Barlev, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 11/4/2013.

11. Yossi Yaacoby, Phòng vấn của tác giả, Tel Aviv, 6/5/2013.

12. Yossi Smoler, Phòng vấn của tác giả, qua điện thoại, 18/3/2014.

13. Yaacoby, sdd.

14. Zohar Yinon, Phòng vấn của tác giả, Jerusalem, 24/4/2013.

***** Not invented here syndrome (NIHS): Lập trường được các xã hội, doanh nghiệp, thể chế ủng hộ, trong đó họ tránh sử dụng hoặc mua

những nghiên cứu, hệ thống tiêu chuẩn, kiến thức đã hiện hành bởi vì chi phí và xuất xứ từ nước ngoài của chúng. [BT]

15. Menachem Priel, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 6/5/2013.

16. Water Measurement Law, 5715-1955.

***** Walter Clay Lowdermilk, chuyên gia nước và đất người Mỹ, là người đi nhiều, tác giả của cuốn Palestine, Land of Promise (được đề cập đến trong Chương 2), vào thập niên 1960 có viết thế này: “Nhà nước Israel làm công tác thống kê về tài nguyên đất và nước thấu đáo, triệt để hơn bất kỳ quốc gia nào tôi từng biết.” [Walter Clay Lowdermilk, “ Water for the New Israel,” (Nước cho Israel mới), cuối thập niên 1960.] [TG]

***** Ngoài những mô hình đo trắc công phu, Israel luôn có những nỗ lực đo lường nước tự nhiên hiện có, dù là nước mưa, các tầng ngậm nước của Israel hay các nguồn khác. Công cụ quy hoạch này càng được chú trọng hơn khi Giáo sư Uri Shani về làm chủ nhiệm Cơ quan Quản lý Nước Israel. Khi xác định được nguồn nước tự nhiên của Israel hiện tại ít hơn so với nhận định trước đây, việc này càng đẩy lên tính cấp bách của việc phải theo đuổi những phương pháp nhân tạo để thay thế các nguồn tự nhiên này. (Shani, sdd.) [TG]

17. Diego Berger, e-mail gửi tác giả, 30/4/2013.

18. Barlev, sdd.

19. Shmaya, sdd.

20. Berger, sdd.

21. Michael Zaide, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 25/4/2013.

22. Priel, sdd.

23. Pat Mulroy, Phỏng vấn của tác giả, qua điện thoại, 15/7/2013.

24. Abraham Tenne, Phỏng vấn của tác giả, Tel Aviv, 25/4/2013.

1. Câu chuyện “Ước con vịt giời”: Có một gia đình nông dân chiều đến dọn cơm ra sân để ăn. Cơm chỉ có vài ngọn rau lang với nước cáy. Đang ăn có con vịt giời bay ngang qua. Anh chồng ngửa cổ lên giời ước: “Giá có được anh kia xào măng nhắm rượu nhỉ?”/Người vợ bảo: “Thêm tí nước vào cho con nó chan.”/ Anh chồng bảo: “Anh này phải xào khan mới ngon.”/ Người vợ bảo: “Thêm tí nước vào cho con nó chan.”/ Anh chồng bảo: “Phải xào

khan.”/ Người vợ bảo: “Đồ ăn tham như chó, đã bảo thêm tí nước vào cho con nó chan mà cũng không cho!”/ “Mày bảo ai ăn tham?”/ “Tôi bảo anh í.”/ “Này thì ăn tham này!” Bốp... bốp./ “Ồi làng nước ôi, nó đánh tôi chết mất!”/ Khi hàng xóm chạy sang can ngăn thì con vịt giờ đã bay xa hàng dặm. Dưới đất cơm canh tung tóe. Thế là đến chút cơm hẩm với rau lang cũng chẳng còn mà ăn.

2. Câu chuyện “Ba điều ước” như sau: Có hai vợ chồng nhà kia được Phật cho ba điều ước. Hai vợ chồng rất sung sướng ngồi nghĩ xem mình thích điều gì nhất để ước. Người vợ thì thích nhà đầy tiền bạc, thóc lúa. Người chồng thì chỉ thèm một khúc dồi chó. Cậy mình là chồng được nói trước, người chồng ước: “Ước gì có khúc dồi chó.” Điều ước linh ứng ngay. Một khúc dồi chó thơm ngậy xuất hiện trước mặt hai vợ chồng. Người vợ rất tức tối vì người chồng chỉ ước một điều tầm thường như vậy bèn ước: “Ước gì khúc dồi chó nó dính vào mồm ông.” Tức thì khúc dồi chó dính lủng lẳng trên mồm ông chồng, trông thật kinh dị. Hai vợ chồng cùng ngẩn người. Miếng dồi chó dính vào mồm trông thật xấu xí mà chỉ còn có một điều ước sau cùng. Nếu ước vàng bạc, châu báu, thóc lúa đầy nhà thì lại có một ông chồng xấu xí, kinh dị thế kia. Thôi thì phải dùng đến điều ước thứ ba: “Ước gì miếng dồi chó biến mất.”

1. Dịch thoát theo quyển 101 chuyện Thiền (Zen flesh, Zen bones) do Paul Reps soạn. (Chú thích của tác giả - TG)

2. Dịch thoát theo quyển 101 chuyện Thiền (Zen flesh, Zen bones) do Paul Reps soạn. (TG)

3. Nghi thức mổ bụng tự sát của người Nhật thời xưa. (Chú thích của Biên tập - BT)

6. Italia.

7. Canada.

8. Tây Ban Nha. (BT)

9. Brasil. (BT)

10. Sri Lanka

11. Myanmar. (BT)

5. Hà Lan. (BT)

1. Tiệm tạp hóa.

1. Tên một trang web chuyên về bóng chày, dành cho những người muốn tìm hiểu thông tin, các giải đấu bóng chày (ND).

1. Trích Doanh nhân công nghệ cao: Bài học từ MIT và hơn thế (Entrepreneurs in High Technology: Lessons from MIT and Beyond) (New York: Tạp chí Đại học Oxford, 1991) của Edward B. Roberts, trang 258 (TG).

2. Trích Tác động khởi nghiệp: Vai trò của MIT - Báo cáo đã cập nhật (Entrepreneurial Impact: The Role of MIT – An Updated Report) của Edward B. Roberts và Charles E. Eesley, trong Sáng lập và Xu hướng trong Khởi nghiệp 7, số 1–2 (2011): 1–149, <http://dx.doi.org/10.1561/03000000030> (TG).

3. Trích Một báo cáo mới về vai trò của MIT - Báo cáo đã được cập nhật (Entrepreneurial Impact: The Role of MIT – An Updated Report) của Edward B. Roberts và Charles E. Eesley, trong Sáng lập và Xu hướng trong Khởi nghiệp 7, số 1–2 (2011): 1–149, <http://dx.doi.org/10.1561/03000000030> (TG).

4. Trích Những câu chuyện thành công (Success Stories) của Văn phòng Chuyển giao Công nghệ MIT, http://web.mit.edu/tlo/www/about/success_stories.html. (TG).

5. Trích Câu chuyện của hai doanh nhân: Tìm hiểu sự khác biệt giữa các loại hình khởi nghiệp trong kinh tế (A Tale of Two Entrepreneurs: Understanding Differences in the Types of Entrepreneurship in the Economy) của Bill Aulet và Fiona Murray, Quỹ Ewing Marion Kauffman, tháng 5 năm 2013, www.kauffman.org/uploadedfiles/downloadableresources/a-tale-of-two-entrepreneurs.pdf (TG).

6. Trích Quản lý sáng tạo và đột phá (Managing Invention and Innovation) của Edward B. Roberts trong Quản lý nghiên cứu công nghệ 31 (Research Technology Management 31), số 1, tháng 1-2 năm 1988, ABI/INFORM Complete (TG).

7. Trích Gần một nửa các công ty khởi nghiệp sáng tạo tại Mỹ được thành lập bởi “người khởi nghiệp cũng chính là người sử dụng” (Nearly Half of Innovative U.S. Startups Are Founded by ‘User Entrepreneurs’) theo nghiên cứu của Quỹ Ewing Marion Kauffman ngày 7 tháng 3 năm 2012, www.kauffman.org/newsroom/nearly-half-of-innovative-startups-are-founded-by-userentrepreneurs.aspx (TG).

8. Trích Doanh nhân trong lĩnh vực công nghệ cao: Bài học từ MIT và hơn thế (Entrepreneurs in High Technology: Lessons from MIT and Beyond) (New York: Tạp chí Đại học Oxford, 1991) của Edward B. Roberts, trang 258 (TG).

1. Thực chất chúng tôi đã bán hàng cho cả ba thị trường trên khi mới khởi nghiệp bởi vì chúng tôi vẫn chưa hiểu được giá trị của việc xác định được các thị trường đặc trưng (TG).

1. Tên phần mềm phác thảo bố cục website (BT).

1. Trong quân sự, hào nước là tuyến phòng thủ cuối cùng bảo vệ lâu đài khỏi sự tấn công của kẻ thù. Ở đây tác giả muốn ám chỉ Yếu tố cốt lõi giống như vũ khí cuối cùng bảo vệ doanh nghiệp khỏi sự tấn công của các đối thủ cạnh tranh, như hình vẽ trang 172 (BT).

2. Theo Từ doanh nhân MIT đến lãnh đạo tiệc trà: Câu chuyện về Thomas Massie (From MIT Entrepreneur to Tea Party Leader: The Thomas Massie Story), của Gregory T. Huang, Xconomy ngày 17 tháng 5 năm 2012, www.xconomy.com/boston/2012/05/17/from-mit-entrepreneur-to-teaparty-leader-the-thomas-massie-story/2 (TG).

1. Trích Amie Street: Mô hình âm nhạc mới tuyệt vời (“Amie Street: Awesome New Music Model”) của Michael Arrington trên TechCrunch, ngày 23 tháng 7 năm 2006, <http://techcrunch.com/2006/07/23/amie-street-awesome-new-music-model>.

1. Trích từ báo cáo Phương pháp đánh giá mức độ rủi ro cao, đầu tư dài hạn (A Method for Valuing High-Risk, Long-term Investment) trong Harvard Business School của William A. Sahlman. Trường hợp 9-288-006, ngày 12 tháng 8 năm 2003 (TG).

1. Những con số đã được thay đổi để minh họa và không phải là con số thật mà Julia dự kiến trong dài hạn (TG).

1. Conversion rate (CR) là chỉ số đo việc những khách hàng tiềm năng trở thành khách hàng thật sự khi họ mua một món hàng hay dịch vụ của bạn. Chỉ số CR này thường là phần trăm của khách mua hàng so với tổng số lượng khách viếng thăm của toàn website hay của một kênh quảng cáo nào đó (ND).

2. Tìm hiểu thêm về Hệ thống đánh giá lòng trung thành của khách hàng tại www.netpromoter.com. Đây là hệ thống đo lường và phát triển quảng cáo truyền miệng hiệu quả (TG).

3. Hay còn gọi là marketing theo kiểu truyền thống, gồm các hình thức quảng cáo như: phát tờ rơi, gửi thư điện tử, bán hàng qua điện thoại,... (BT).

4. “Chiến lược Đại dương xanh” đề cập đến một kiểu thị trường khác, tại đó doanh nghiệp có thể tránh được cạnh tranh và cũng không nhất thiết phải cạnh tranh; mà chủ yếu thu lợi nhuận lớn từ những đột phá sáng tạo (BT).

1. Trích “YC - Style Up tư vấn thời trang cá nhân hàng ngày phù hợp với phong cách và địa điểm của bạn” của Leena Rao trên Techcrunch, ngày 18 tháng 3 năm 2013, <http://techcrunch.com/2013/03/18/yc-backedstyleup-recommends-daily-personalized-outfits-tailored-to-your-style-and-location>.

1. Chương trình cho sinh viên Mỹ du lịch đến một đất nước khác để làm công tác thiện nguyện.

4. Nguyên văn: 'I'm not going to cut off my nose to spite my mother', lấy ý từ thành ngữ 'Cut off your nose to spite your face' - Cắt mũi hại mặt, gây ông lại đập lưng ông.

5. Nhà soạn kịch Hy Lạp cổ đại (525/524 TCN – 456/455 TCN).

1. Có nghĩa là Thợ tiện.

2. Nguyên văn là “I think you just need to grow into yourself” và Miranda hiểu lầm ý của anh nói cô bé cần phải lớn hơn để cơ thể cân đối với đôi chân quá dài của mình.

3. Nguyên văn là “I do have to grow into myself.”

1. Một ban nhạc Anh nổi tiếng trong thập niên 1990, ban nhạc này luôn luôn tìm tòi đổi mới và có phong cách nhạc thay đổi rất nhiều theo thời gian. Ban nhạc gồm năm thành viên: Thom Yorke (hát chính), Jonny Greenwood, Colin Greenwood, Ed O'Brien và Phil Selway (các chú thích đều là của người dịch).
2. Còn gọi là trung tâm Pompidou, Trung tâm Nghệ thuật và Văn hóa Quốc gia Georges Pompidou, nằm tại thủ đô Paris.
3. Viết tắt của Foire Internationale d'Art Contemporain: Hội chợ Nghệ thuật đương đại Quốc tế, được tổ chức hàng năm tại Paris và lần diễn ra đầu tiên là vào năm 1974.
4. Loại nhựa dẻo hơi cứng, thường được dùng để sản xuất áo mưa, đĩa hát, bìa sách, ván sàn nhựa...
1. Dân thành thị.
1. Cuối cùng nhưng không kém phần quan trọng.
2. Trái cam cơ khí: bộ phim đầy cảnh sex và bạo lực của đạo diễn thiên tài Stanley Kubrick, ra đời năm 1971 tại Anh.
1. Một trong những nhân vật chính trong vở Le Cid của Pierre Corneille, kịch gia Pháp thế kỷ 17.
2. Rao vặt về tình dục.
3. Giết nhanh (tiếng Anh).
4. Ăn nhanh (tiếng Anh).
5. Kẻ giết người hàng loạt (tiếng Anh).
1. Marcel Proust: nhà văn Pháp (1871 - 1922), nổi tiếng thế giới với kiệt tác 'Đi tìm thời gian đã mất'.
2. James Joyce: nhà văn Ai Len (1882 - 1941), người có nhiều đóng góp to lớn cho văn học hiện đại.
3. Orphée và Eurydice là hai nhân vật trong huyền thoại Hy Lạp 'Truyện tình của Orphée và Eurydice', câu chuyện kết thúc bằng một tình yêu vĩnh cửu không bao giờ bị chia cắt khi hai người cùng chết.
4. Gérard de Nerval (1808 - 1855), nhà văn, nhà thơ Pháp nổi tiếng.
5. Les Chimères (Những Quái vật đầu sư tử) và La Fille du Feu (Con gái thần Lửa) là những tác phẩm của Nerval.

6. Charles Nodier (1780 - 1844): tiểu thuyết gia người Pháp.
7. Một nhân vật trong cuốn *La fille du Feu* (Con gái thần Lửa) của Gérard de Nerval.
8. Một cuốn tiểu thuyết của Honoré de Balzac trong *Études philosophiques* (nghiên cứu triết học) thuộc bộ tiểu thuyết *La Comédie humaine* (Tấn trò đời)
9. *Nàng Tiên với những Vụn bánh*: một tác phẩm của Charles Nodier.
10. Câu này nhại câu ngạn ngữ Pháp 'La montagne accouche d'une souris': quả núi đẻ ra con chuột nhắt, tương ứng với câu tiếng Việt 'đầu voi đuôi chuột'.

11. Nguyên văn tiếng Latin: *post coitum animal triste*.

1. Tiếng Anh trong nguyên bản, nghĩa là 'Mọi thứ đều ở đúng chỗ'.
2. Tiếng Anh trong nguyên bản, nghĩa là 'Điều cô ấy cố nói là gì vậy?'.
3. Có nghĩa là ngây thơ, trong trắng, vô tội. Innocent và Urbain cũng là tên các giáo hoàng.
4. Đây là những cái tên phổ biến ở Pháp.

[1] Một mẫu bằng 3600 mét vuông.

1\.. Hoàng Kế Quang (1931 - 1952): 'Anh hùng đặc công' của Trung Quốc, người đã hy sinh thân mình chặn họng súng quân địch để đồng đội tiến công.

2\.. Chu Bá Thông: Nhân vật trong tiểu thuyết 'Anh hùng xạ điêu' của Kim Dung, là người tuy đã cao tuổi nhưng tính tình nghịch ngợm, ham chơi như trẻ con (BTV).

3\.. Tiền Đa Đa có nghĩa là nhiều tiền (BTV).

4\.. Một câu nói của Mạnh Tử, sau này trở thành một câu thành ngữ có nghĩa là người ta không thể có được tất cả mọi thứ.

1\.. *Hành tinh Khi*: Là một bộ phim điện ảnh giả tưởng của Mỹ về một trái đất do loài Khi làm chủ (BTV)

2\.. Vạn điều xấu, dân là điều xấu nhất. Trăm điều thiện, đạo hiếu đứng hàng đầu (ND).

1\.. Kim Thành Vũ: Diễn viên nổi tiếng mang hai dòng máu Đài Loan - Nhật Bản.

2\.. Chú mèo Garfield trong bộ phim hoạt hình cùng tên nổi tiếng của Mỹ.

3\.. Hamlet: Nhân vật chính trong vở kịch cùng tên của đại văn hào Shakespeare (1564 - 1616).

1\.. Trưởng phòng cao cấp.

2\.. Marguerite Duras (1914 - 1996): Nữ văn sĩ, nữ đạo diễn phim người Pháp, nổi tiếng với tiểu thuyết 'Người tình.'

1\.. Tìm kiếm người tài (ND).

2\.. Một hãng trang sức pha lê nổi tiếng của Áo.

Năm 1983, trận động đất ở đông bắc Tuần Giáo (Lai Châu) có cường độ 6,8 richter đã khiến Hà Nội bị rung chấn lên cấp 6

Đường Nam Bộ giờ là phố Lê Duẩn

Trò nhảy dây được chia theo bàn. Bàn 1 dây thun thấp bằng mắt cá chân.

Bàn 2 đầu gối, bàn 3 lên đùi, cho đến cổ tay, khuỷu tay, nách rồi cổ. Độ khó của từng bàn phụ thuộc vào độ cao và độ hẹp của hai dây thun được mắc vào chân, tay của hai người đứng làm bàn. Nếu chỉ có hai người chơi thì một đầu dây sẽ được mắc vào cột điện hoặc thân cây, đầu kia cho một người giữ gọi là đứng làm bàn. Có hai kiểu nhảy dây phổ biến là “nhảy đôi chân” và “nhảy hoa hồng”.

Ngón tay út chìa ra trong khi tất cả những ngón còn lại của bàn tay cụp xuống là dấu hiệu “Hít le” – bỏ không chơi nữa. Ngược lại, ngón cái giơ lên là dấu hiệu làm lạnh, sẽ chơi trở lại.

Danh họa Tô Ngọc Vân nổi tiếng với chủ đề tranh thiếu nữ. Ngoài bức họa tiêu biểu nhất đại diện cho mỹ thuật Việt Nam đầu thế kỷ 20 “Thiếu nữ bên hoa huệ”, Tô Ngọc Vân còn là tác giả của “Thiếu nữ với hoa sen”, “Hai thiếu nữ và em bé”, “Thiếu nữ bên thềm", 'Thiếu nữ bên cửa sổ', 'Thiếu nữ bên kỷ', 'Thiếu nữ trước tranh Tam Đa', 'Dưới bóng nắng', 'Buổi trưa'...

Họa sỹ Tô Ngọc Thành là con trai thứ ba của ông Tô Ngọc Vân. Ông cũng đã sáng tác hàng ngàn tác phẩm hội họa bằng mọi chất liệu với chủ đề phái đẹp.

Lệnh cấm đốt pháo ngày Tết và đêm giao thừa của chính phủ chính thức có hiệu lực từ năm 1994

Ông lang Rận: Nhân vật chính trong truyện ngắn Lang Rận của Nam Cao

Handmade: Đồ được làm bằng tay đơn thuần, đồ thủ công

Suốt là bộ phận để cung cấp đường chỉ dưới, nằm ở dưới bàn máy.

Ốc lược Lương Văn Can nổi tiếng ở Hà Thành

Trường Việt Đức có khu hệ B ở sân sau, học sinh hệ B quậy phá và nghịch ngợm nên học sinh trong trường gọi đùa là khu “xã hội đen” (Xem “Một cuộc đào thoát”)

Một bài học trong giáo trình sinh vật lớp 12

Các tên phố trên khu phố cổ Hà Nội

Tên các nhà toán học

Diofantos: Nhà toán học người Hy Lạp sống vào thế kỷ ba trước công nguyên, được coi là cha đẻ của đại số học

Huy chương Fields là giải thưởng quốc tế danh giá nhất trong lĩnh vực toán học

Thành ngữ “Cá chép vượt vũ môn hóa rồng” ý nói học trò thi cử đỗ đạt

PG (Promotion Girl): Người mặc đồng phục đứng quầy triển lãm hoặc hội chợ để quảng bá cho một sản phẩm hay dịch vụ

Cho một cà phê

Trong tiếng Đức, mỗi mệnh lệnh thức kèm theo chữ “Bitte” thường hàm nghĩa trân trọng và lịch sự.

Xin lỗi, tôi đã quên mất chiếc ly ấy.

Quên ư?

Moonwalk: Điệu nhảy đặc trưng của Michael Jackson, phổ biến từ sau khi anh biểu diễn ca khúc Billie Jean

Trích câu nói trong bài diễn văn của Steve Jobs, tổng giám đốc điều hành tập đoàn Apple Computer phát biểu tại lễ trao bằng tốt nghiệp của trường ĐH Stanford, Hoa Kỳ

9. Các từ tiếng Anh chỉ người da đen và người Mỹ gốc Phi.

10. Triết gia Hy Lạp cổ đại, người được mệnh danh là bậc thầy truy vấn.

11. Đây là Đạo luật quy định việc những người lính sau khi trở về sẽ được hỗ trợ để đi học.

12. Một tướng bốn sao của Hoa Kỳ. Ông từng giữ chức Tư lệnh Bộ chỉ huy Viện trợ quân sự Mỹ tại miền Nam Việt Nam từ năm 1969 đến 1968.

13. Tháng 8 năm 1964, lấy cớ Hải quân Nhân dân Việt Nam tấn công tàu khu trục của Mỹ, Tổng thống Lyndon B. Johnson ra lệnh trả đũa, mở đầu cho cuộc chiến tranh phá hoại kéo dài 9 năm của không quân và hải quân Mỹ nhằm vào miền Bắc Việt Nam.

14. Vụ thảm sát Mỹ Lai hay thảm sát Sơn Mỹ là một tội ác chiến tranh do lực lượng Hoa Kỳ gây ra trong cuộc chiến tranh Việt Nam. Vào ngày 16 tháng 3 năm 1968, tại khu vực thôn Mỹ Lai - Sơn Mỹ - Sơn Tinh - Quảng Ngãi, các đơn vị lính lực lượng Mỹ đã thảm sát 504 dân thường không có vũ khí - trong đó phần lớn là phụ nữ và trẻ em.

18. Trong Kinh Thánh (Cựu ước), David là một chàng trai chẵn cừu trẻ tuổi, tay không tấc sắt, đã đánh bại gã khổng lồ Goliath của quân xâm lược Philistine.

4. Francisco Franco (1892-1975): nhà độc tài quân sự Tây Ban Nha. Franco đóng vai trò nổi bật trong cuộc Nội chiến Tây Ban Nha (1936-1939) – sự kiện thu hút sự chú ý và tham gia của nhiều cường quốc lúc bấy giờ.

5. Cuộc khủng hoảng kinh tế (còn gọi là Đại khủng hoảng) khởi đầu ở Mỹ vào năm 1929, sau đó lan rộng ra toàn thế giới, kéo dài cho tới đầu những năm 1940.

6. Trân Châu Cảng là căn cứ quân sự của Mỹ ở Hawaii. Ngày 7 tháng 12 năm 1941, không quân Nhật tấn công Trân Châu Cảng, gây thiệt hại nặng nề cho quân Mỹ ở đây, đánh dấu việc Mỹ tham gia vào Thế chiến II.

7. Chủ nghĩa McCarthy (McCarthyism) lấy theo tên của Thượng nghị sĩ Joseph McCarthy, người chủ trương chống chủ nghĩa cộng sản một cách cực đoan. Trong kỉ nguyên của chủ nghĩa McCarthy (hậu Thế chiến II), hàng nghìn người Mỹ đã bị buộc tội là cộng sản hoặc thân cộng và trở thành đối tượng của những cuộc điều tra hoặc điều trần gắt gao trước chính phủ hay những cơ quan chức năng...

8. Racine, Moliere (thế kỷ XVII) và Stendhal (thế kỷ XIX) là các nhà soạn kịch, nhà văn nổi tiếng thế giới.

19. Một hòn đảo nằm ở Nam Carolina, là nơi huấn luyện binh sĩ của Mỹ.

20. Là huy chương của quân đội Mỹ tặng cho những người lính bị chết hoặc bị thương trong chiến tranh.

21. Martin Luther King (1929-1968): mục sư, nhà lãnh đạo của phong trào đòi dân quyền cho người Mỹ gốc Phi.

22. Robert F. Kennedy (1925-1968): thượng nghị sĩ Đảng Dân chủ, nhà hoạt động dân quyền nổi bật và được coi là biểu tượng của chủ nghĩa tự do hiện đại Mỹ. Ông là em trai của Tổng thống Mỹ John F. Kennedy.

15. Fontella Bass là ca sỹ Mỹ nổi tiếng trong những năm 1960.

16. Peanuts là bộ truyện tranh của tác giả Charles M. Schulz, trong đó nhân vật Linus luôn mang theo một chiếc chăn màu xanh và xem đó là vật hộ thân của mình.

17. Hiệp định Geneve năm 1954 về lập lại hòa bình ở ba nước Đông Dương (Việt Nam, Lào, Campuchia), trong đó có qui định các điều về Việt Nam, gồm: tôn trọng quyền dân tộc cơ bản là độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ; tổ chức tổng tuyển cử tự do trong cả nước để thống nhất nước Việt Nam...

1. Harold G. Moore là một tướng Mỹ đã từng chiến đấu ở Việt Nam.

2. Harold Johnson từng là Tham mưu trưởng quân đội Mỹ trong các năm 1964-1968, là người tham gia tích cực trong việc hoạch định chính sách của quân đội Mỹ đối với cuộc chiến tranh ở Việt Nam.

3. Kenneth H. Bacon (1944 – 2009) từng là Trợ lý Bộ trưởng Bộ Quốc phòng trong suốt thời kỳ Tổng thống Bill Clinton. Sau đó ông trở thành Chủ tịch Tổ chức Người tị nạn Quốc tế tại Washington, D.C. từ năm 2000 đến năm 2009 (Tất cả chú thích trong sách là của người dịch).

23. Nội chiến Mỹ (1861-1865) nổ ra giữa miền Bắc và miền Nam khi bảy bang miền Nam muốn duy trì chế độ nô lệ tuyên bố rút khỏi Liên bang vào thời điểm Đảng Cộng hòa của Abraham Lincoln chủ trương giải phóng nô lệ giành được thắng lợi trong cuộc bầu cử tổng thống vào năm 1860.

24. Huy chương của quân đội Mỹ tặng cho các cá nhân vì lòng dũng cảm, hành động hay công việc có công lao.

1. Nhật Nam gọi bố theo cách thân mật.

2. Nhật Nam gọi mẹ theo cách thân mật.

1. Peter Ferdinand Drucker (1909 - 2005) là chuyên gia tư vấn quản trị hàng đầu thế giới. Ông được coi là cha đẻ của ngành quản trị kinh doanh hiện

đại, là tác giả của nhiều cuốn sách quản lý nổi tiếng. Tạp chí Financial Times đã bình chọn ông là một trong bốn nhà quản lý bậc thầy của mọi thời đại (cùng với Jack Welch, Philip Kotler và Bill Gates) (ND).

2. Thomas John Watson (1874 - 1956) là nhà sáng lập và là cựu chủ tịch IBM, được ví như “Người khổng lồ xanh” trong ngành công nghệ thông tin thế giới. Xét trên mọi phương diện, IBM chính là tập đoàn công nghệ số một thế giới. Watson là một trong những người giàu nhất thời đại của ông và được mệnh danh là người bán hàng vĩ đại nhất khi mất vào năm 1956 (ND).

3. Niccolò di Bernardo dei Machiavelli (1469 - 1527) là nhà ngoại giao, triết gia chính trị, nhà thơ và nhà soạn kịch nổi tiếng. Ông được xem là cha đẻ của khoa học chính trị hiện đại. Ông sống vào thời Phục hưng tại Ý và là nhân vật trung tâm của bộ máy chính trị nước Ý thời đó. Ông được biết đến với các luận thuyết về chủ nghĩa hiện thực chính trị (tác phẩm Quân Vương - The Prince) và chủ nghĩa cộng hòa (tác phẩm Discourses on Livy).

4. Tức ngày quân Đồng minh đổ bộ lên bãi biển Normandy miền Bắc nước Pháp, bắt đầu giải phóng châu Âu khỏi tay Đức Quốc xã trong Thế chiến II (ND).

5. Alfred P. Sloan (1875 - 1966) là giám đốc điều hành General Motors (GM) trong giai đoạn 1923 - 1946, là người khổng lồ trong ngành sản xuất xe hơi và đã biến xưởng sản xuất ô-tô của thành phố Detroit thành tập đoàn lớn nhất thế giới. Những bài học sâu sắc của Sloan về điều hành sản xuất, từ cấu trúc doanh nghiệp cho đến phát triển sản phẩm hoặc tài chính, vẫn được coi là giáo trình không thể thiếu trong các trường kinh doanh (ND).

6. Andrew S. Grove (1936 - 2016), hay còn có tên thân mật là Andy Grove, là một huyền thoại của giới công nghệ. Không chỉ là nhân viên đầu tiên của Intel, ông còn là người đã định hướng Intel chuyển sang sản xuất vi xử lý và thuyết phục IBM sử dụng chúng, từ đó tạo nên một tập đoàn Intel hùng mạnh như hiện tại. Thuở đầu, Intel chủ yếu chỉ sản xuất bộ nhớ RAM nhưng phải thay đổi định hướng do không thể cạnh tranh về giá với các đối thủ Nhật Bản (ND).

7. Ralph Waldo Emerson (1803 - 1882) là nhà tiểu luận, nhà thơ và triết gia người Mỹ, đồng thời là người tiên phong trong phong trào tự lực cánh sinh và chủ nghĩa siêu việt (ND).

8. Cyril Northcote Parkinson (1909 - 1993) là nhà sử học hải quân Anh. Ông là tác giả của 60 cuốn sách, trong đó nổi tiếng nhất là cuốn Quy luật Parkinson kể trên. Ông cũng là một học giả quan trọng trong lĩnh vực điều hành và quản lý doanh nghiệp (ND).

1. Lý thuyết nền (grounded theory - GT): Là một phương pháp luận trong khối ngành khoa học xã hội, đòi hỏi nhà nghiên cứu xây dựng lý thuyết thông qua việc phân tích dữ liệu. Khác với lối nghiên cứu thực chứng, đòi hỏi phải có chứng cứ thực nghiệm, nghiên cứu sử dụng lý thuyết nền có thể bắt đầu từ một câu hỏi hoặc thậm chí một tập dữ liệu định tính.

2. Who's Afraid of Virginia Woolf? là vở kịch ba hồi kể về cuộc đổ vỡ hôn nhân của một cặp đôi trong độ tuổi trung niên, George và Martha. Để chạy trốn thực tại xấu xí của cuộc hôn nhân, cả hai người tìm trốn trong những ảo tưởng, đỉnh điểm là tự lừa dối nhau về một đứa con chung và để cuộc sống gia đình mình lệ thuộc vào đứa con đó.

3. Sách đã được Alpha Books mua bản quyền và xuất bản năm 2015.

4. Ở đây dường như có sự chơi chữ. Nguyên gốc tiếng Anh là “Grace will take you places hustling can’t”, trong đó grace vừa có nghĩa là thông dong, thư thả (trái nghĩa với hustling - hối hả), vừa có nghĩa là ơn trên (ND).

5. Quá trình cá nhân hóa, trong lý thuyết của Carl Jung, là quá trình tìm về với tự ngã (ND).

6. Annie Hall là bộ phim tình cảm hài lãng mạn do Charles H. Joffe sản xuất. Trong phim, Woody Allen vào vai Alvy “Max” Singer, một chàng trai kể lại những lý do mà cuộc tình của mình thất bại với nhân vật nữ chính Annie Hall do Diane Keaton thủ vai (ND).

7. Annie Oakley là nữ xạ thủ nổi tiếng tại bang Ohio, Mỹ thế kỷ XIX. Bà đại diện cho tuýp phụ nữ mạnh mẽ và ngoan cường, đã chiếm được trái tim của chồng mình qua một cuộc đấu súng với ông (ND).